

SOUBORNÉ INFORMACE

Ročník 2006

Informace o regionech, městech a obcích
Kód publikace: 13-2108-06

Praha, prosinec 2006
Č.j. 1594/2006-7200

V ý v o j l i d s k ý c h z d r o j ů ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2005

Zpracoval: ČSÚ, Krajská správa pro Středočeský kraj
Ředitelka: Ing. Jana Kostková

Informační servis: tel.: 274 054 175, e-mail: infoservisstc@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: Mgr. Iva Šnejdová, tel.: 274 052 663, e-mail: iva.snejdova@czso.cz

Český statistický úřad, Krajská správa pro Středočeský kraj

2006

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu:

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

Zajímají Vás údaje o Středočeském kraji? Navštivte odkaz „ČSÚ v krajích“, nebo navštivte přímo internetové stránky:

www.stredocesky.czso.cz

Human Resources in the Středočeský Region in 2000 - 2005

The publication is focused on detailed evaluation of demographic development and trends of the labour market and touches on living conditions of inhabitants. The position of the region within the Czech Republic is compared and intra-regional differences are shown. Completed with graphs and cartograms.

ISBN 80-250-1348-0

© Český statistický úřad, Krajská správa pro Středočeský kraj, 2006

OBSAH

1. Úvod	9
1.1 Cíle analýzy a zdroje dat	9
1.2 Vývoj lidských zdrojů v České republice v letech 2000 až 2005	11
1.3 Vývoj lidských zdrojů ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2005	17
2. Kvalita lidských zdrojů	19
2.1 Struktura obyvatel	19
sídelní struktura.....	19
věková a vzdělanostní struktura.....	19
zdravotní stav obyvatelstva.....	24
migrace	28
cizinci	30
2.2 Vzdělávání.....	31
střední a vysoké školství.....	31
celoživotní vzdělávání	34
využívání informačních technologií	37
3. Využití lidských zdrojů	40
3.1 Ekonomický potenciál	40
makroekonomický rámec.....	40
věda a výzkum	42
podnikatelské prostředí	44
dopravní dostupnost	45
bytová výstavba	46
3.2 Zaměstnanost	48
zaměstnanost podle výběrového šetření pracovních sil	48
odvětvová struktura ekonomiky.....	53
mzdy, úplné náklady práce	55
zaměstnanost cizinců	59
dojíždka za prací	60
3.3 Nezaměstnanost	64
nezaměstnanost podle výběrového šetření pracovních sil.....	65
nezaměstnanost a volná pracovní místa podle Ministerstva práce a sociálních věcí.....	66
4. Mezikrajské srovnání	71
hodnocení postavení jednotlivých krajů dle syntetického ukazatele.....	73
postavení Středočeského kraje mezi ostatními kraji	79
Tabulková příloha	81
Grafická příloha	96

SEZNAM TABULEK

Textové tabulky

Tab. 1.2.1	Vývoj obyvatelstva	11
Tab. 1.2.2	Terciární vzdělávání	12
Tab. 1.2.3	Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel na populaci ve věku 25-64 let.....	13
Tab. 1.2.4	Výdaje na studujícího ve vybraných zemích EU.....	14
Tab. 1.2.5	Celková míra zaměstnanosti	15
Tab. 1.2.6	Celková nezaměstnanost	15
Tab. 2.1.1	Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2005.....	19
Tab. 2.1.2	Vývoj obyvatelstva	19
Tab. 2.1.3	Obyvatelstvo podle věkových skupin	20
Tab. 2.1.4	Vzdělání populace (VŠPS)	21
Tab. 2.1.5	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a velikostních skupin obcí (SLDB 2001)..	22
Tab. 2.1.6	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001)	23
Tab. 2.1.7	Naděje dožití podle pohlaví a věku	24
Tab. 2.1.8	Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz.....	25
Tab. 2.1.9	Hlášená onemocnění podle sledovaných příčin	25
Tab. 2.1.10	Úmrtnost podle pohlaví a věku	26
Tab. 2.1.11	Zemřelí podle příčin smrti	27
Tab. 2.1.12	Zemřelí podle hlavních příčin a pohlaví	27
Tab. 2.1.13	Přistěhovalí podle pohlaví a věku	28
Tab. 2.1.14	Vystěhovalí podle pohlaví a věku	29
Tab. 2.1.15	Cizinci.....	30
Tab. 2.2.1	Učňovské a střední školství - denní studium	32
Tab. 2.2.2	Počty vyjíždějících do škol v roce 2001	33
Tab. 2.2.3	Žáci a studenti při zaměstnání podle typu školy	35
Tab. 2.2.4	Účastníci formálního vzdělávání	35
Tab. 2.2.5	Účastníci rekvalifikací	36
Tab. 2.2.6	Typy rekvalifikací.....	37
Tab. 2.2.7	Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci.....	38
Tab. 2.2.8	Počítačová odborníci (VŠPS)	39
Tab. 3.1.1	Regionální makroekonomické ukazatele.....	40
Tab. 3.1.2	Hrubá přidaná hodnota podle odvětví	42
Tab. 3.1.3	Výzkum a vývoj	43
Tab. 3.1.4	Registrované subjekty podle právní formy (stav k 31. 12.)	44
Tab. 3.1.5	Registrované subjekty podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)	44
Tab. 3.1.6	Silniční doprava	45
Tab. 3.1.7	Železniční doprava.....	46
Tab. 3.1.8	Bytová výstavba.....	46

Tab. 3.2.1	Ekonomická aktivita obyvatel (VŠPS)	48
Tab. 3.2.2	Zaměstnanost obyvatel podle věku a pohlaví (VŠPS)	49
Tab. 3.2.3	Zaměstnanost obyvatel podle vzdělání a pohlaví (VŠPS)	50
Tab. 3.2.4	Míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)	51
Tab. 3.2.5	Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání a sektorů (VŠPS)	52
Tab. 3.2.6	Zaměstnaní v NH podle OKEČ (VŠPS)	54
Tab. 3.2.7	Zaměstnaní v NH podle klasifikace zaměstnání KZAM (VŠPS)	54
Tab. 3.2.8	Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (fyzické osoby) podle OKEČ	55
Tab. 3.2.9	Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance	57
Tab. 3.2.10	Hodinové náklady práce	58
Tab. 3.2.11	Pracující cizinci	59
Tab. 3.2.12	Dojízdka za prací (VŠPS)	60
Tab. 3.2.13	Dojízdka za prací (SLDB 2001)	61
Tab. 3.2.14	Dojízdka za prací podle pohlaví, věku a odvětví (SLDB 2001)	62
Tab. 3.3.1	Nezaměstnanost podle věku - roční průměry (VŠPS)	65
Tab. 3.3.2	Kvalifikační struktura nezaměstnaných - roční průměry (VŠPS)	66
Tab. 3.3.3	Nezaměstnanost k 31. 12. (MPSV)	67
Tab. 3.3.4	Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)	68
Tab. 3.3.5	Uchazeči o zaměstnání podle KZAM k 31. 12. (MPSV)	69
Tab. 3.3.6	Kvalifikační struktura volných pracovních míst k 31. 12. (MPSV)	69
Tab. 3.3.7	Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci (MPSV)	70
Tab. 4.1	Ukazatele pro mezikrajské srovnání (pro vytvoření syntetického ukazatele)	72
Tab. 4.2	Postavení krajů v roce 2005	77
Tab. 4.3	Pořadí krajů podle jednotlivých ukazatelů - rok 2005	77
Tab. 4.4	Změna postavení krajů během sledovaného období	78

Přílohové tabulky

Vybrané ukazatele podle krajů	82
Vybrané ukazatele podle okresů	90

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	Podíl veřejných výdajů na vzdělání na HDP v České republice	13
Graf 2	Věková struktura obyvatel v letech 2000 a 2005	20
Graf 3	Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva podle věkových skupin a pohlaví (SLDB 2001) ...	22
Graf 4	Vzdělání obyvatel podle věkových skupin (SLDB 2001)	23
Graf 5	Pohyb obyvatel ve Středočeském kraji v letech 2000 – 2005	28
Graf 6	Migrace obyvatel v roce 2004 podle vzdělání.....	29
Graf 7	Výuka cizích jazyků na středních školách ve Středočeském kraji k 31. 10. 2005	32
Graf 8	Studenti vysokých škol podle typu studia k 31. 10. 2005	33
Graf 9	Studenti vysokých škol k 31. 10. 2005 podle bydliště a místa studia	34
Graf 10	Používání počítače a internetu jednotlivci	38
Graf 11	Makroekonomické ukazatele podle krajů v roce 2005	41
Graf 12	Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj podle krajů v roce 2005	43
Graf 13	Bytová výstavba ve Středočeském kraji.....	47
Graf 14	Zaměstnaní v NH podle věkových skupin (VŠPS).....	49
Graf 15	Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS).....	53
Graf 16	Průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji (fyzické osoby)	56
Graf 17	Struktura nákladů práce ve Středočeském kraji v letech 2000 – 2005	58
Graf 18	Náklady práce v letech 2001 – 2005 podle krajů	59
Graf 19	Obecná a registrovaná míra nezaměstnanosti v kraji a ČR	64
Graf 20	Nezaměstnaní podle věku v roce 2005 (VŠPS).....	65
Graf 21	Registrovaná míra nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje k 31. 12. 2005	67
Graf 22	Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo.....	68
Graf 23	Postavení krajů podle syntetického ukazatele zaměstnanosti 2005	73
Graf 24	Postavení krajů podle syntetického ukazatele nezaměstnanosti 2005	74
Graf 25	Postavení krajů podle syntetického ukazatele vzdělávání 2005.....	75
Graf 26	Postavení krajů podle syntetického ukazatele rozvoje lidských zdrojů 2005	76

SEZNAM MAP A KARTOGRAMŮ

Mapa administrativního členění České republiky na kraje a okresy.....	10
Změna počtu obyvatel v obcích Středočeského kraje v období od 1. 3. 2001 do 31. 12. 2005.....	97
Věkové složení obyvatel Středočeského kraje v roce 2005.....	97
Saldo migrace v krajích ČR v období od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2005	98
Vzdělanostní struktura obyvatelstva v krajích ČR v roce 2005 (VŠPS).....	98
Pracovní neschopnost a výdaje na dávky nemocenského pojištění v krajích ČR v roce 2005	99
Pracovní neschopnost a registrovaná nezaměstnanost v krajích ČR v roce 2005	99
Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel a jejich složení podle postavení v zaměstnání v krajích ČR v roce 2005.....	100
Rozsah a typ studia na středních školách v krajích ČR ve školním roce 2005/2006	100
Studenti vysokých škol v krajích ČR ve školním roce 2005/2006	101
Výzkum a vývoj v krajích ČR v roce 2005.....	101
Dokončené byty v obcích Středočeského kraje v letech 2001 až 2005.....	102
Růst produktivity práce a srovnání s úrovní ČR v roce 2005	102
Míra zaměstnanosti a struktura zaměstnaných v krajích ČR v roce 2005.....	103
Vývoj míry zaměstnanosti v krajích ČR v období 2000 až 2005	103
Vývoj průměrné mzdy v krajích ČR v období 2000 až 2005	104
Pracovní místa a struktura vyjížďky za prací v okresech ČR (SLDB 2001).....	104
Míra nezaměstnanosti a průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání v okresech ČR k 31. 12. 2005.....	105
Změna míry registrované nezaměstnanosti v okresech ČR v období 2000 až 2005	105
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v okresech ČR k 31. 12. 2005.....	106
Účastníci rekvalifikací v okresech ČR v roce 2005.....	106

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje – „Vývoj lidských zdrojů v Středočeském kraji v letech 2000 až 2005“ a původu statistických dat v publikaci otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

1. Úvod

1.1 Cíle analýzy a zdroje dat

Záměrem publikace je zachytit vývoj lidských zdrojů ve Středočeském kraji v letech 2000 – 2005. Základní otázkou je: „Čím je charakterizován vývoj lidských zdrojů ve sledovaném období v kraji a jak se odlišuje od vývoje v jiných krajích České republiky?“ Snahou tedy bude na základě dostupných dat zhodnotit stav a vývoj lidských zdrojů a to z pohledu jejich „kvality“ i „vyžití“.

Lidské zdroje jsou v poslední době často používaným pojmem. I přesto však neexistuje přesná definice toho, co si pod pojmem *rozvoj lidských zdrojů* můžeme představit. Na celou problematiku se můžeme dívat pod užším nebo širším úhlem a zahrnout tak vedle základních okruhů jako jsou vzdělání a pracovní uplatnění i jiné složky rozvoje lidí. Nejširší pojetí by mělo zahrnovat i zdravotní stav, dostatečnou a zdravou výživu, pracovní a životní hygienu, tělovýchovu, péči o životní prostředí, kulturní rozvoj a celkovou pracovní a životní kondici.¹ Cílem této publikace bude soustředění se pouze na užší pojetí problematiky rozvoje lidských zdrojů a zaměříme se tedy především na tematiku vzdělávání, zaměstnanosti a nezaměstnanosti.

Publikace je rozdělena do čtyř kapitol. Úvodní kapitola se snaží o uvedení do problematiky především nastíněním situace v oblasti lidských zdrojů v rámci celé České republiky a její pozice mezi ostatními státy Evropské unie. Na konci úvodní kapitoly najde čtenář souhrnný pohled na vývoj lidských zdrojů ve Středočeském kraji, který je zobecněním nalezených trendů a tendencí v celé publikaci.

Druhá a třetí kapitola představují hlavní části publikace, zabývají se kvalitou a využitím lidských zdrojů ve Středočeském kraji a jejich vývojem mezi lety 2000 – 2005. Úvodní část druhé kapitoly tvoří charakteristika struktury obyvatel kraje, která ukazuje na úroveň a vývoj lidského potenciálu, kterým Středočeský kraj disponuje. Jaké jsou vzdělávací možnosti v kraji, do jaké míry jsou lidmi využívány a zda má kraj dobré předpoklady pro další rozvoj lidského potenciálu, popisuje druhá část kapitoly o kvalitě lidských zdrojů.

Třetí kapitola se zabývá využitím lidských zdrojů, jejich schopnosti uplatnění v praxi. Podkapitolám o zaměstnanosti a nezaměstnanosti předchází část o ekonomickém potenciálu, která zasazuje ekonomickou situaci kraje do širšího kontextu situace v ostatních částech republiky a nastiňuje tak předpoklady a výchozí pozici Středočeského kraje pro rozvoj lidských zdrojů.

Závěrečná kapitola je zaměřena na mezikrajské srovnání. Jsou použity syntetické ukazatele ve třech základních oblastech – zaměstnanost, nezaměstnanost a vzdělávání, přičemž primárním záměrem je posoudit pozici regionů v těchto třech oblastech v roce 2005 a porovnat s pozicí na počátku sledovaného období v roce 2000. Snahou je souhrnně kvantifikovat postavení jednotlivých krajů v oblasti rozvoje lidských zdrojů, na závěr je zařazena část hodnotící přímo postavení Středočeského kraje.

V publikaci je čerpáno kromě vlastních statistik ČSÚ také z údajů jiných institucí, nejčastěji Ústavu pro informace ve vzdělávání (ÚIV) a Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Ze zdrojů Českého statistického úřadu jsou nejčastěji využita data z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) a Sčítání lidu, domů a bytů (SLDB). Řadu údajů je možné získat zároveň ze dvou zdrojů, ovšem v důsledku jiných metodik se často výsledná data mohou odlišovat. V publikaci jsou záměrně vedle sebe uvedeny údaje z obou zdrojů, každá metodika má totiž svoje pozitiva a negativa a čtenář tak může porovnat data z různých zdrojů a podle svého uvážení a účelu použití vybrat údaj, který mu bude více vyhovovat.

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) je jedním z nejširších a nejkomplexnějších statistických šetření. Probíhá kontinuálně ve vybraných domácnostech každé čtvrtletí. Šetřeno je vždy cca 25 tisíc domácností stanovených stratifikovaným statistickým výběrem, které jsou pravidelně po 5 čtvrtletích obměňovány. Více než 100-otázkový dotazník VŠPS umožňuje konstruovat základní ukazatele o ekonomické aktivitě obyvatelstva v kombinaci se sociální situací respondentů. Dovoluje také získávat další ukazatele požadované mezinárodními institucemi jako je OECD, ILO a dalšími, a také strukturální indikátory pro řídicí složky EU apod. VŠPS je plně v souladu s požadavky a doporučeními EU jak co do obsahu šetření, tak i co do velikosti výběrových souborů. Je tak splněn požadavek Eurostatu na reprezentativnost tohoto výběrového šetření a údaje získané z VŠPS jsou přímo srovnatelné s informacemi o trhu práce z dalších zemí provádějících obdobná šetření. Výhodami VŠPS je především aktuálnost a možnost sestavení čtvrtletních časových řad. Nevýhodou je z územního pohledu existence dat pouze na úrovni krajů, do nižších územních celků není možné údaje získat v důsledku používaných dopočtů, které by v nižší územní struktuře byly nespolehlivé.

¹ Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku

Vedle údajů z VŠPS jsou v publikaci uváděny v řadě případů údaje ze Sčítání lidu, domů a bytů. SLDB zjišťuje údaje o stavu obyvatelstva, bytového a domovního fondu k určitému okamžiku. Jedná se o vyčerpávající, tedy úplné šetření na celém území státu, což je jeho hlavní výhodou. Data získaná ze SLDB jsou výjimečná svou podrobnou strukturou a skutečností, že většinu těchto dat nelze jinak než při sčítání získat. Velkým pozitivem je také existence dat za nejmenší územní celky. Hlavní nevýhodou je na druhé straně intenzita provádění sčítání, která jsou realizována pouze v desetiletých intervalech. Při rozhodování, zda použít raději data z VŠPS či SLDB, je tedy důležité, k jakému účelu chceme data použít. Pokud budeme chtít data v podrobné struktuře k danému okamžiku pro porovnání například menších územních celků, použijeme data ze SLDB. Na druhé straně, pokud budeme chtít zachytit základní trendy v určité oblasti v posledních letech v území kraje či většího celku, zvolíme údaje VŠPS.

V podkapitole týkající se nezaměstnanosti jsou vedle údajů z VŠPS postaveny údaje získané od Ministerstva práce a sociálních věcí. Zde narazíme na různé údaje o míře nezaměstnanosti v důsledku odlišných metodických přístupů, ze kterých oba zdroje vycházejí. Při regionálních analýzách má tzv. obecná míra nezaměstnanosti význam především vzhledem k její srovnatelnosti v mezinárodním měřítku, tzv. registrovaná míra nezaměstnanosti zase především na mikroregionální úrovni, protože je možné ji konstruovat i za menší územní celky. Detailněji je celá problematika popsána přímo v kapitole 3.3.

Mapa administrativního členění České republiky na kraje a okresy

1.2 Vývoj lidských zdrojů v České republice v letech 2000 až 2005

Lidské zdroje jsou jedním ze základních faktorů rozvoje. Jejich kvalita ovlivňuje i životní úroveň v dané zemi. Růst životní úrovně je podmíněn ekonomickým rozvojem a ten v podmínkách globalizace do značné míry závisí na vytváření předpokladů pro dlouhodobý růst konkurenční schopnosti firem. Ta se odvíjí od rychlosti, s jakou dokáží firmy realokovat kapitál tam, kde přinese vyšší výnosy. Tento proces je tím plynulejší, čím pružněji reaguje lidský kapitál na změny v ekonomice. Obvyklou charakteristikou tohoto procesu je míra nezaměstnanosti a zaměstnanosti, která odráží schopnost lidského kapitálu adaptovat se na změny na pracovním trhu. Tuto schopnost ovlivňují nejen charakteristiky jednotlivců na trhu práce, ale i politika státu, a to prostřednictvím zákonů regulujících podmínky zaměstnávání lidí (překážky v přijímání a propouštění zaměstnanců, konstrukce minimální mzdy) a podmínky sociální ochrany (sociální dávky, zejména dávky v nezaměstnanosti).

Rozhodujícím parametrem kvality lidských zdrojů z hlediska jejich postavení na trhu práce jsou charakteristiky vzdělanosti. Patří sem celá oblast vzdělávání, a to od základního, středního a vysokého školství až po celoživotní vzdělávání. Je nepopíratelným faktem, že pracovní síla s vyšším vzděláním je, ve srovnání s méně vzdělanou, přizpůsobivější a v důsledku toho snáze mění zaměstnání, její případná nezaměstnanost tak trvá kratší dobu. To dokládá i struktura nezaměstnaných, ve které nejvyšší podíl zaujímají lidé se základním vzděláním.

Kvalita lidských zdrojů

a) Obyvatelstvo

Většina ukazatelů populačního vývoje České republiky je na úrovni průměru EU. Výjimkou je porodnost, která vykazuje velmi nízké hodnoty, a to nejen v rámci EU. I když je vývoj úmrtnosti velmi příznivý, mezinárodní srovnání dokládají, že zejména v případě naděje dožití je tento ukazatel v České republice stále ještě nižší než v EU.

Ukazatele demografického vývoje svědčí o tom, že tendence k přirozenému úbytku, která se prosazuje prakticky od počátku 90. let, pokračovala i v období 2000 až 2005, i když dynamika tohoto pohybu se snížila. Pokles počtu obyvatelstva přetrvával v prvních třech letech tohoto období a poté byly, díky imigraci a v menší míře i díky pomalu se zvyšujícímu počtu narozených dětí, dosahovány kladné hodnoty. Nejvyšší přírůstek obyvatelstva byl vykázan na konci analyzovaného období, tedy v roce 2005.

Tab. 1.2.1 Vývoj obyvatelstva ¹⁾

	Živě narození	Zemřelí	Přírůstek obyvatel		
			přirozený	stěhováním	celkový
2000	8,8	10,6	-1,8	0,6	-1,1
2001	8,9	10,5	-1,7	-0,8	-2,5
2002	9,1	10,6	-1,5	1,2	-0,3
2003	9,2	10,9	-1,7	2,5	0,8
2004	9,6	10,5	-0,9	1,8	0,9
2005	10,0	10,5	-0,6	3,5	3,0

¹⁾ na 1 000 obyvatel středního stavu

Úhrnná plodnost vykazuje v České republice ve srovnání s průměrem EU-25 velmi nízké hodnoty. Hodnotou tohoto ukazatele ve výši 1,23 dítěte na jednu ženu v roce 2004 se Česká republika řadí spolu se Slovinskem a Polskem na poslední místa v rámci členských zemí. Průměr zemí EU-25 činil 1,5. Ukazatel úhrnné plodnosti vykázal v období 2000 až 2004 mírný vzestup, a to o 0,09 p.b. Ke zvýšení došlo i v roce 2005, a to na 1,28 dítěte, zejména v důsledku vstupu početně silných ročníků let sedmdesátých do věku maximální plodnosti. Průměrný věk matek se postupně zvyšuje, a to na 28,6 v roce 2005, tj. o 4 roky za posledních 15 let. Pokles plodnosti vykazují především mladé ženy, u starších se naopak zvyšuje, toto zvýšení však není dostatečné na kompenzaci poklesu u mladších žen.

V České republice se v roce 2004 narodilo téměř 31 % dětí mimo manželství, zatímco v roce 2000 to bylo pouze necelých 22 %. Přes tento relativně rychlý růst byl podíl těchto dětí mírně pod průměrem EU-25, který činil 31,6 %. V roce 2005 se podíl dětí narozených mimo manželství v ČR dále zvýšil, a to na 31,7 %.

U prvních dětí v pořadí se v tomto roce mimo manželství narodilo již 40 %. Z dostupných údajů však není patrné, kolik dětí narozených neprovdaným matkám žije v neúplných rodinách a kolik v nesezdaných soužitích.

Očekávaná délka života při narození se v České republice v období 2000 až 2004 zvýšila o 1 p.b. a je stále nižší než průměr zemí EU-15 i EU-25. Nejvyšší hodnoty vykazuje dlouhodobě Švédsko (78,4 let, rok 2004), či Španělsko (77,2 let ve stejném roce) a Řecko (76,7 let). Na opačném konci pak stojí dvě ze tří pobaltských zemí, a to Lotyšsko a Litva (65,5, resp. 66,4 let). V roce 2005 se očekávaná délka života dále prodloužila, a to u žen na 79,1 let a u mužů na 72,9 let, přičemž se rozdíly mezi muži a ženami postupně snižují (od roku 2000 o 0,5 let).

b) **Vzdělanost**

Znalosti a flexibilita představují konkurenční výhodu nejen pro jednotlivce, nýbrž i pro celou společnost. Přizpůsobování lidí měnícím se požadavkům pracovního trhu se stává nezbytným předpokladem pro uplatnění se na něm. Je tedy v zájmu společnosti, aby pro rozšiřování znalostí a získávání vyššího vzdělání vytvářela co nejlepší podmínky.

Význam vzdělávání podtrhuje i Lisabonská strategie, která usiluje o to, aby se EU stala nejvíce konkurenčně schopným regionem a ekonomikou založenou na vzdělání. Pro dosažení tohoto cíle je podle této strategie nutné, aby do roku 2010 dosáhly členské státy úrovně, ve které má alespoň středoškolské vzdělání 85 % dvaadvacetiletých a 80 % obyvatelstva ve věku 25 až 64 let.

Česká republika tyto cíle dosahuje již nyní. V roce 2005 mělo alespoň středoškolské vzdělání téměř 90 % populace a Česká republika podle tohoto ukazatele obsadila 1. místo v rámci EU-25. První místo zaujímá Česká republika i z hlediska podílu středoškolsky vzdělané populace na věkové skupině 25-64 let. V zásadě velmi příznivé hodnocení České republiky získané porovnáním podílu středoškolsky vzdělaných na populaci vyvolává otázku, zda tento typ vzdělání vyhovuje a především bude vyhovovat měnícím se nárokům na pracovním trhu.

Odišnou pozici však má, pokud jde o samotné terciární vzdělání. V roce 2005 byly jen dvě země v rámci EU-25, které vykázaly nižší podíl obyvatelstva s terciárním vzdělání v dané věkové skupině obyvatelstva, a to Malta a Itálie (viz dále). Postupné zvyšování vysokoškolsky vzdělaných tak zůstává i nadále důležitou výzvou pro lepší uplatnění na trhu práce.

Počet studujících v rámci terciárního vzdělávání v České republice, stejně jako počet vysokých a vyšších odborných škol, roste nepřetržitě již řadu let. V současné době poskytuje terciární vzdělávání 24 veřejných, 36 soukromých vysokých škol a 175 vyšších odborných škol. Tabulka 1.2.2 ukazuje vývoj v této oblasti od roku 2000 do roku 2005.

Tab. 1.2.2 Terciární vzdělávání

	Školní rok					Index 2005/2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Počet studentů celkem	231 293	243 100	262 138	289 958	310 010	134,0
v tom:						
veřejné vysoké školy	199 840	210 213	224 437	243 558	259 025	129,6
vysoké školy MO, MV a MS ¹⁾	2 810	2 708	2 226	2 433	2 106	74,9
soukromé vysoké školy	2 038	3 499	7 891	13 286	19 120	938,2
vyšší odborné školy	26 605	26 680	27 584	30 681	29 759	111,9
Počet škol celkem	199	209	217	225	224	112,6
v tom:						
veřejné vysoké školy	24	24	24	24	24	100,0
vysoké školy MO, MV a MS ¹⁾	4	4	4	4	2	50,0
soukromé vysoké školy	8	17	27	28	36	450,0
vyšší odborné školy	163	164	162	169	162	99,4
Počet studentů/žáků na pedagoga						
veřejné vysoké školy	15,6	15,4	15,8	17,1	17,7	113,4
vyšší odborné školy	9,9	9,7	9,0	9,5	8,9	90,0

¹⁾ MO - Ministerstvo obrany, MV - ministerstvo vnitra, MS - Ministerstvo spravedlnosti

Počet účastníků terciárního vzdělávání se v období 2000 až 2004 zvýšil o více než třetinu, podíl studentů soukromých vysokých škol se zvýšil z necelého procenta na počátku analyzovaného období na více než 6 procent ve školním roce 2004/2005. Celkový počet institucí nabízejících terciární vzdělávání se za čtyři roky zvýšil o téměř 13 %.

S rychlým růstem počtu vysokoškolských studentů nedrží krok růst počtu pedagogů. Na jednoho z nich v terciárním vzdělávání připadalo v roce 2000 necelých 16 studentů, zatímco v roce 2005 to bylo již téměř 18. Lepší situace v tomto ohledu byla v odborném školství, ve kterém nejenom připadalo na jednoho učitele méně žáků, ale jejich počet se v daném období postupně dále snižoval.

Vcelku pozitivní obrázek v oblasti vzdělávání se jeví ve světle mezinárodního srovnání poněkud méně příznivě. Mezinárodní srovnání umožňuje posoudit, jaké relativní postavení Česká republika v té či oné oblasti zaujímá a zároveň poukázat na to, zda míra změn v určitém časovém úseku byla s ostatními zeměmi srovnatelná či nikoli. Tabulka 1.2.3 dokládá, že výše uvedený růst počtu studentů v terciárním vzdělávání je stále ještě nedostatečný na to, aby se Česká republika dostala alespoň na průměr zemí EU. Navíc uvedené údaje ukazují, že téměř ve všech zemích EU rostl podíl vysokoškolsky vzdělaných na populaci rychleji než v České republice. I v roce 2004 byla Česká republika jednou ze tří zemí, které v rámci EU-25 vykázaly nejnižší zastoupení vysokoškolsky vzdělané populace v rámci obyvatelstva.

Tab. 1.2.3 Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel na populaci ve věku 25-64 let ^{*)}

Zdroj: Eurostat, New Cronos (%)

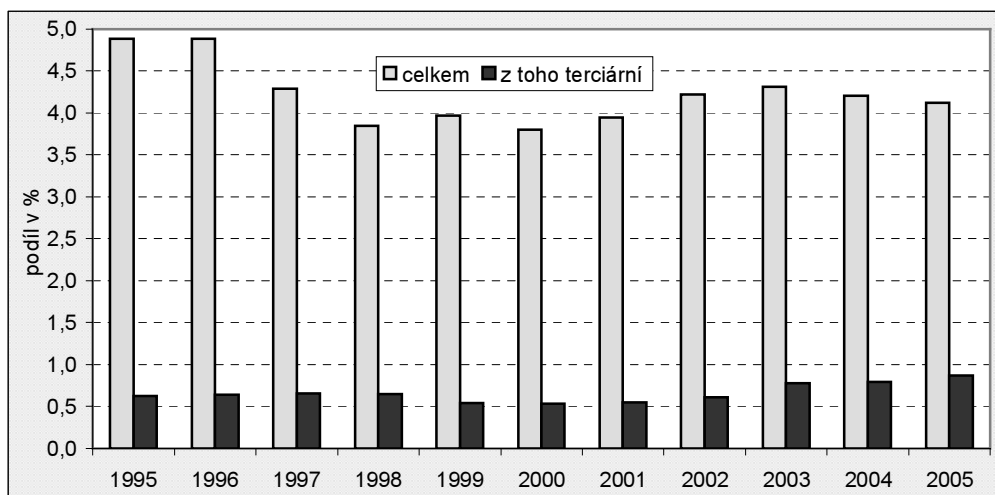
	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Finsko	32,6	32,5	32,4	32,8	34,0	1,4
Dánsko	25,8	28,1	29,0	31,8	32,4	6,6
Belgie	27,2	27,8	27,9	28,2	29,8	2,6
Portugalsko	9,0	9,3	9,5	10,5	12,6	3,6
Česká republika	11,5	11,6	11,8	11,9	12,3	0,8
Itálie	9,6	10,0	10,4	10,8	11,4	1,8
Malta	5,4	9,6	8,6	9,0	10,9	5,5
EU-25	20,0	20,1	20,4	21,1	21,9	1,9
EU-15	21,2	21,5	21,8	22,5	23,1	1,9

^{*)} kromě ČR jsou uvedeny tři země s nejlepšími a tři země s nejhoršími výsledky v roce 2004

Jakou prioritou je vzdělávání v té či oné zemi svým způsobem ukazuje mj. vývoj výdajů na vzdělávání. Statisticky se v České republice vykazují pouze výdaje veřejné, nikoli i soukromé. Jak ukazuje graf 1, v období 2000 až 2005 se výše veřejných výdajů na vzdělání v relaci k HDP zvýšila z 3,8 % na 4,1 %, stále však nedosahuje hodnot z poloviny 90. let. Tento podíl se navíc v posledních třech letech snižoval. V rámci celkových výdajů rostly o něco rychleji výdaje na terciární vzdělávání prakticky v celém období. V důsledku toho se zvýšil objem veřejných prostředků na jednoho studujícího, a to z necelých 50 tisíc Kč v roce 2000 na téměř 71 tisíc Kč v roce 2004.

Graf 1 Podíl veřejných výdajů na vzdělání na HDP v České republice

Zdroj: MF, veřejné rozpočty, ČSÚ

Jak si vedla Česká republika, pokud jde o výdaje na vzdělávání, ve srovnání s vybranými zeměmi EU, ukazuje tabulka 1.2.4. Jsou zde uvedeny jak výdaje státního rozpočtu, rozpočtu krajů a obcí, tak i soukromé výdaje na vzdělání v přepočtu na žáka, resp. studenta základního, středního a vysokoškolského studia ve vybraných zemích.

Tab. 1.2.4 Výdaje na studujícího ve vybraných zemích EU ^{*)}

Zdroj: Eurostat Yearbook k 13. 9. 2006

	2000	2001	2002	2003	Index 2003/2000
Rakousko	7 144,3	7 095,0	7 632,0	7 480,6	104,7
Dánsko	7 108,0	7 527,2	7 344,5	7 251,0	102,0
Švédsko	6 184,9	6 199,6	6 802,1	6 916,4	111,8
Česká republika	2 573,8	2 755,2	2 982,4	3 278,5	127,4
Slovensko	1 680,9	1 807,5	2 012,9	2 304,7	137,1
Lotyšsko	1 817,6	2 015,7	2 243,0	2 234,0	122,9
Litva	1 715,6	1 900,8	2 015,8	2 128,7	124,1
EU-25	4 760,8	5 150,5	5 374,9	5 518,1	115,9
EU-15	5 308,0	5 637,5	5 856,2	6 002,0	113,1

^{*)} celkové výdaje na veřejné a soukromé vzdělávací instituce na jednoho žáka/studenta v PPS; kromě ČR jsou uvedeny tři země s nejlepšími a tři s nejhoršími výsledky v roce 2003

Celkové výdaje (z veřejných rozpočtů i ze soukromých zdrojů) na studujícího v České republice v roce 2003 jen o málo přesáhly 50 % průměru EU-15. Vzhledem k tomu, že přírůstek za období 2000 až 2003 byl v ČR vyšší než vykázal průměr EU-25, situace se postupně zlepšovala. Nicméně ČR skončila v roce 2003 na pátém místě od konce pomyslného žebříčku a výdaje na žáka v některých zemích s podprůměrnými hodnotami rostly rychleji než v ČR. V roce 2002 byly o něco více než třetinové ve srovnání s Dánskem či Švédskem, které značně převyšují průměrné hodnoty dosažené v EU. Dánsko navíc vykázalo v období 2000 až 2002 vyšší přírůstek (2,1 p.b.) než Česká republika (1,5 p.b.). Nejvyšší přírůstek patří Polsku (2,5 p.b.), které ovšem má nižší výchozí základnu.

Je známo, že země EU v průměru vydávají na studujícího podstatně méně než např. v USA. Pokuhávání České republiky za převážnou částí zemí EU nevytváří příhodné podmínky pro žádoucí zvyšování flexibility lidských zdrojů, ani pro rozvoj inovací, které představují důležitou podmínku pro růst konkurenční schopnosti výrobců a i pro růst životní úrovně obyvatel.

Využití lidských zdrojů

Podle údajů Eurostatu byla celková zaměstnanost v České republice v roce 2005 vyšší než činil průměr za EU-25, nižší v případě EU-15 a činila 64,8 %. Při posuzování průměrné míry zaměstnanosti za období 2000 až 2005 však Česká republika vykazuje hodnoty lehce nad průměrem obou skupin zemí. Nejvyšší průměrnou zaměstnanost v daném období dosáhlo Dánsko (75,9 %), Holandsko (73,6 %) a Švédsko (73,0 %), což vyplývá především z relativně vysoké zaměstnanosti obyvatel starších věkových skupin a nízké nezaměstnanosti. Na opačném konci žebříčku skončilo Polsko (52,6 %), Malta (54,2 %) či Maďarsko (56,6 %), u kterých existuje i relativně nízká zaměstnanost žen.

Míra zaměstnanosti pracovníků starších věkových skupin (obyvatelé ve věku 55 až 64 let), kteří většinou tvoří rizikovou skupinou z hlediska ohrožení nezaměstnaností, se v České republice příliš neodlišuje od průměru EU. V roce 2005 činila 44,5 % a v průměru za posledních šest let pak 40,6 %, což znamená, že se postupně zvyšuje. Šampionem v tomto hodnocení je bezesporu Švédsko, které dosáhlo v průměru za šest let 67,8 %, což je méně než v roce 2005 (69,5 %). Vysokou míru zaměstnanosti starších pracovníků vykazuje i Dánsko a Velká Británie (průměr činil 58,6 %, resp. 55,6 %). Velmi nízkou zaměstnaností starších lidí se naopak vyznačuje Slovensko, Slovinsko a Polsko (27 % a méně).

Práce na částečný pracovní úvazek zvyšuje flexibilitu trhu práce, protože umožňuje rychleji reagovat na neustále se měnící podmínky na tomto trhu. Podíl lidí, kteří v zemích EU v průměru pracují na částečný pracovní úvazek na celkovém počtu zaměstnaných, se od roku 2000 do roku 2005 zvyšoval, a to z 16,4 % na 18,5 %. V České republice se hodnota tohoto ukazatele v tomto období v zásadě příliš neměnila a výchozí úroveň byla přitom ve srovnání s průměrem EU velmi nízká. Zatímco v členských zemích pracovalo (v průměru za šest let) touto formou 17,1 % lidí, v České republice pouze 5 %. V roce 2000 tvořili lidé

s částečným pracovním úvazkem 5,4 % pracovníků, o šest let později však již pouze 4,8 %. Nejvíce lidí s částečným pracovním úvazkem lze nalézt v Holandsku (v průměru za posledních šest let to bylo 44 %), dále ve Velké Británii (25,7 %) a ve Švédsku (22,8%). Naopak nejnižší hodnotu vykazuje Slovensko (2,3 %), Řecko (4,4 %) a Česká republika (4,8 %).

O tom, proč je důležité vytvářet příznivé podmínky pro zaměstnávání starších lidí a pro práci na částečný pracovní úvazek, svědčí skutečnost, že v rámci členských zemí patří ty, které vykazují vysoký podíl zaměstnanosti starších věkových ročníků a vyšší podíl práce na zkrácený pracovní úvazek, do skupiny zemí, ve kterých dlouhodobě převažuje spíše nižší míra nezaměstnanosti.

Tab. 1.2.5 Celková míra zaměstnanosti obyvatelstva ve věku 15-64 let ^{*)}

Zdroj: Eurostat, Labour Market

(%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Průměr let 2000 až 2005
Dánsko	76,3	76,2	75,9	75,1	75,7	75,9	75,9
Nizozemsko	72,9	74,1	74,4	73,6	73,1	73,2	73,6
Švédsko	73,0	74,0	73,6	72,9	72,1	72,3	73,0
Česká republika	65,0	65,0	65,4	64,7	64,2	64,8	64,9
Maďarsko	56,3	56,2	56,2	57,0	56,8	56,9	56,6
Malta	54,2	54,3	54,4	54,2	54,0	53,9	54,2
Polsko	55,0	53,4	51,5	51,2	51,7	52,8	52,6
EU-25	62,4	62,8	62,8	62,9	63,3	63,8	63,0
EU-15	63,4	64,0	64,2	64,3	64,7	65,1	64,3

^{*)} jsou uvedeny tři země s nejlepšími a tři s nejhoršími výsledky v roce 2005

Fenomén nezaměstnanosti je v České republice patrný zhruba od druhé poloviny 90. let minulého století, kdy tento ukazatel překročil hranici 5 %. Problémem je zejména dlouhodobá nezaměstnanost, která snižuje kvalitu lidských zdrojů, zatímco existence krátkodobé nezaměstnanosti je obvykle spojována s flexibilitou požadavků po pracovní síle na trhu a s měnící se strukturou ekonomiky.

Česká republika se ukazatelem celkové nezaměstnanosti v období 2000 až 2005 ve výši 8,0 % řadí k průměru členských zemí, resp. vykazuje hodnotu nižší než EU-25, avšak vyšší než EU-15. Nejnižší nezaměstnanost (v průměru za dané období) dosáhlo Rakousko (4,3 %), Irsko (4,4 %) a Velká Británie (5,0 %). Spodní místa při hodnocení nezaměstnanosti patří Polsku (18,4 %), Slovensku (18,2 %) a dále s velkým odstupem Řecko (10,4 %). Rozdíl mezi průměrnou hodnotou nezaměstnanosti mezi státy s nejlepšími a nejhoršími výsledky stále činí 14 p. b.

Tab. 1.2.6 Celková nezaměstnanost ^{*)}

Zdroj: Eurostat, Labour Market

(%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Průměr let 2000 až 2005
Irsko	4,3	4,0	4,5	4,7	4,5	4,3	4,4
Velká Británie	5,4	5,0	5,1	4,9	4,7	4,7	5,0
Rakousko	3,6	3,6	4,2	4,3	4,8	5,2	4,3
Česká republika	8,7	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	8,0
Řecko	11,3	10,8	10,3	9,7	10,5	9,8	10,4
Slovensko	18,8	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	18,2
Polsko	16,1	18,2	19,9	19,6	19,0	17,7	18,4
EU-25	8,6	8,4	8,8	9,0	9,1	8,7	8,8
EU-15	7,7	7,3	7,6	8,0	8,1	7,9	7,8

^{*)} jsou uvedeny tři země s nejlepšími a tři s nejhoršími výsledky v roce 2005

V případě míry dlouhodobé nezaměstnanosti (déle než 12 měsíců) byly výsledky České republiky v období 2000 až 2005 vždy horší než činil průměr EU-25 i EU-15. Jsou sice státy, u nichž tento ukazatel osciluje kolem 10 % v průměru za šest posledních let (Slovensko 11,5 % či Polsko 9,8 %), ale na druhé straně jsou i země, které vykazují míru dlouhodobé nezaměstnanosti pohybující se kolem 1 % (Dánsko 1,0 %, Švédsko 1,1 % či Velká Británie 1,2 %).

V případě České republiky dosáhl podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných v roce 2005 4,2 %, což je o 1 p.b. více než je průměr za posledních šest let. Tento vývoj nasvědčuje tomu, že rekvalifikační a další programy v rámci aktivní politiky zaměstnanosti nejsou v této oblasti příliš účinné. K dalším příčinám patrně patří nejenom výše minimální mzdy a nepříznivá relace průměrné (resp. nejčtenější) mzdy k příspěvku v nezaměstnanosti a k dalším sociálním dávkám, nýbrž i složitá procedura při přijímání a propouštění zaměstnanců, což spolu s celkovým relativně vysokým daňovým zatížením práce vede zaměstnavatele k opatrnosti při přijímání nových zaměstnanců, z nichž dlouhodobě nezaměstnaní představují vyšší riziko při rozhodování o přijetí do zaměstnání.

1.3 Vývoj lidských zdrojů ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2005

Středočeský kraj je podle rozlohy největším krajem v republice, přičemž ve svém středu uzavírá kraj nejmenší – Hlavní město Prahu. Tato geografická poloha ve střední části Čech s nejspělejší ekonomickým, kulturním a společenským centrem uvnitř je příčinou a důsledkem prakticky veškerých probíhajících procesů. Výsledkem jsou úzké vazby a vztahy mezi oběma kraji, které jsou nejtěsnější v přímém sousedství s Prahou a s rostoucí vzdáleností slábnou. Sousedství s Prahou ovlivňuje situaci ve Středočeském kraji i v oblasti lidských zdrojů, a to jak v pozitivním, tak i v negativním slova smyslu.

Tématika lidských zdrojů je v současné době velmi aktuální, a to na všech řádovostních úrovních – ať už v rámci krajů, republiky, Evropské unie, či celého světa. Ve Středočeském kraji dochází od počátku 90. let minulého století k výrazným proměnám, jejichž hlavním motorem je lidská síla – lidský potenciál – lidské zdroje, přičemž hlavním procesem je stěhování z hlavního města do jeho zázemí. Vedle významných změn ve fyzické prostorové struktuře oblastí v pražském zázemí přináší tento tzv. suburbanizační proces pozitivum Středočeskému kraji v podobě zisku lidského potenciálu vykazujícího příznivou socioekonomickou strukturu.

Pro strukturu lidských zdrojů ve Středočeském kraji je více než současný stav podstatnější především vývoj. Trendy a tendence, které v průběhu posledních zhruba patnácti let zaznamenáváme, jsou v rámci celé republiky specifické a výrazně se liší od trendů v ostatních krajích.

Věková i vzdělanostní struktura obyvatelstva Středočeského kraje jsou v rámci republiky průměrné, v čase však zaznamenávají příznivý vývoj. Stárnutí obyvatelstva, které je celospolečenským trendem, je ve Středočeském kraji brzděno přílivem nového obyvatelstva, které je v produktivním věku, zakládá v kraji své rodiny a přispívá tak ke zlepšování demografických charakteristik. Demografický vývoj je ve Středočeském kraji jednoznačně nejpříznivější ve srovnání s ostatními kraji. Obzvláště nadprůměrné zastoupení dětské složky je důležité pro budoucí vývoj.

Přistěhovalé obyvatelstvo vykazuje i vyšší vzdělanostní úroveň, takže zároveň přispívá ke zlepšování vzdělanostní struktury obyvatelstva kraje. Proces suburbanizace tak významně působí na pozitivní vývoj ve struktuře lidských zdrojů. K tomu se ještě přidává zvyšující se počet a role cizinců ve Středočeském kraji, kteří sem přicházejí především za prací. Po Praze se nejvíce soustřeďují právě do našeho kraje a tvoří zde 3. nejvyšší podíl na obyvatelstvu v rámci všech krajů. Nejčastěji se jedná o Ukrajince, Slováky a Vietnamce.

Zdravotní stav populace Středočeského kraje nijak ve srovnání s ostatními kraji nevybočuje, v některých charakteristikách je situace příznivější, v některých naopak horší, než jsou průměrné republikové hodnoty. Naděje dožití či některé úmrtnostní charakteristiky jsou ve Středočeském kraji spíše podprůměrné a ve srovnání krajů méně příznivé. Hlavními důvody jsou především typická rozdrobená sídelní struktura kraje a blízkost Prahy. Středočeský kraj se vyznačuje nízkou vybaveností zdravotnickými zařízeními, která jsou soustředěná do Prahy, a rozdrobená sídelní struktura neumožňuje v některých periferních oblastech optimální dostupnost lékařské péče. Naopak z hlediska pracovní neschopnosti, která je kromě zdravotního stavu populace spojena i s pracovními podmínkami, si stojí Středočeský kraj dobře. Příznivá situace na pracovním trhu nenutí zaměstnané osoby zbytečně dlouho setrvávat v pracovní neschopnosti.

Situace v oblasti vzdělávání patří ve srovnání s ostatními kraji k nejhorším v republice. Středočeský kraj se vyznačuje velmi špatnou vybaveností školami, čehož hlavní příčinou je blízkost Prahy. Praha disponuje nejširší nabídkou škol v republice, které studenti Středočeského kraje využívají. To potvrzují i údaje o dojížděci. Nízká vybavenost školami se týká jak škol středních, tak i vysokých – v kraji mají sídlo tři soukromé vysoké školy, jejich studijní programy jsou však velmi omezené. Oblastí, kde ovšem Středočeský kraj vyniká, jsou informační technologie. Ve srovnání s ostatními kraji si nejlépe stojí především ve využívání informačních technologií a ve vývoji počtu počítačových expertů.

Ekonomický potenciál Středočeského kraje je velký, charakterizuje ho vysoká hodnota hrubého domácího produktu, velký objem investic, nejvyšší podíl na vývozu republiky či příznivá ekonomická situace domácností měřená velikostí disponibilního důchodu. Základem hospodářství je zpracovatelský průmysl, jehož nejvýznamnější součástí tvoří automobilový průmysl, který se zároveň v kraji dále rozvíjí. Velký význam pro budoucí vývoj má vysoký podíl vědy a výzkumu koncentrovaný do Prahy a Středočeského kraje.

Úroveň využití lidských zdrojů hodnocená pomocí charakteristik zaměstnanosti a nezaměstnanosti vychází pro Středočeský kraj příznivě. Praha jako centrum s nejširšími možnostmi na pracovním trhu je hlavním společným jmenovatelem všech procesů probíhajících ve Středočeském kraji v oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Vedle ní stojí ještě region Mladoboleslavska jako samostatné ekonomické centrum celorepublikového významu, které rovněž významným způsobem ovlivňuje charakteristiky zaměstnanosti a nezaměstnanosti ve Středočeském kraji.

Ukazatele míry ekonomické aktivity a zaměstnanosti vykazují příznivý vývoj v čase, Středočeský kraj se ve sledovaném období posunul na žebříčku krajů směrem vzhůru. Hlavním trendem je na jedné straně

snížení míry ekonomické aktivity u nejmladších věkových skupin, což zapříčiňuje prodlužující se doba studia, a na straně druhé zvyšující se úroveň ekonomické aktivity v nejstarších věkových kategoriích, což je důsledkem odkládání odchodu do důchodu. Velký význam vzdělání dokumentuje situace ve vývoji zaměstnanosti podle kategorií vzdělání, kdy zaznamenáváme nárůst zaměstnanosti vysokoškoláků a naopak pokles zaměstnanosti osob s pouze základním vzděláním. Významným trendem je dále rychle se zvyšující počet pracujících na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců) ve Středočeském kraji, kteří jsou považováni za důležitou součást ekonomiky.

Obecným trendem v rámci celé ekonomiky je pokles zaměstnaných v zemědělství a průmyslu a jejich přesun do sektoru služeb. Ve Středočeském kraji jsou patrné shodné tendence, i když význam průmyslu a zemědělství zůstává i nadále velký. Ekonomická základna Středočeského kraje je průmyslově zemědělská a doplňuje ekonomickou základnu Prahy, která je založená na sektoru služeb. Hlavním odvětvím v kraji je zpracovatelský průmysl, konkrétně automobilový průmysl, který má svou základnu v Mladé Boleslavi. Zpracovatelský průmysl patří v kraji k odvětvím s nejvyšší průměrnou mzdou, což se odráží ve skutečnosti, že právě na Mladoboleslavsku vydělávají lidé nejvíce. Tradičně nejvyšší mzdy pobírají zaměstnanci v odvětví finančního zprostředkování. Pozitivním trendem je rychlé zvyšování vysoce kvalifikované pracovní síly, ke kterému ve Středočeském kraji dochází. Právě vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla je důležitá pro budoucí vývoj a konkurenceschopnost ekonomiky.

Pro Středočeský kraj je charakteristický nárůst počtu cizinců, s čímž je logicky svázán i nárůst počtu pracujících cizinců. Pracující cizinci se nejvíce soustřeďují do regionu Mladoboleslavska a okresu Praha-východ, kde se nabízí práce především v odvětvích průmyslu a stavebnictví.

Středočeský kraj je s Prahou svázán nejrůznějšími vazbami a vztahy, přičemž nejsilnější propojení obou krajů se projevuje každodenní masivní dojížděnkou za prací. Zaměstnaní Středočeského kraje využívají široké nabídky na pracovním trhu v Praze a za prací do hlavního města dojíždějí. V ukazatelích dojížděky Středočeský kraj jednoznačně dominuje mezi ostatními kraji, svázání pracovní síly především blízkého zázemí Prahy s hlavním městem je velmi silné.

Nabídka pracovních míst v Praze příznivě ovlivňuje i charakteristiky nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti patří k nejnižším v republice, navíc zaznamenává pozitivní vývoj. Středočeský kraj zároveň vykazuje příznivější strukturu nezaměstnaných podle věku a vzdělání ve srovnání s republikou v podobě nižšího podílu rizikových skupin mezi nezaměstnanými (nejmladších a nejstarších věkových skupin a kategorie osob se základním vzděláním). Blízkost Prahy je také důvodem nízké nezaměstnanosti vysokoškoláků, kteří v hlavním městě nacházejí uplatnění bez větších problémů. Pozitivem je také nízká průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání ve srovnání s většinou krajů.

Jak už vyplývá z hodnocení procesů, které ve Středočeském kraji probíhají, bude se lišit situace v oblasti struktury a využití lidských zdrojů v rámci jednotlivých oblastí kraje v závislosti na vzdálenosti od Prahy. Nejlepší situace dosahují oblasti v nejbližším zázemí Prahy, kam nejčastěji přichází přistěhovalé obyvatelstvo se zmiňovanou příznivější socioekonomickou strukturou, a které díky dobré dostupnosti může využívat nabídku veškerých služeb, práce a občanské vybavenosti v Praze. Naopak s rostoucí vzdáleností od Prahy se dostáváme do perifernějších oblastí, které často trpí rozdrobenou sídelní strukturou a horší vybaveností, což se projevuje i na struktuře obyvatelstva – lidských zdrojů, která rychleji stárne, vykazuje nižší úroveň vzdělanosti a vzhledem k horší dostupnosti lékařské péče i horší úmrtnostní poměry.

Vzdálenost Prahy významně ovlivňuje i charakteristiky zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Ukazatele nezaměstnanosti jsou dlouhodobě nejhorší v oblastech postižených restrukturalizací průmyslu a v hospodářsky slabších oblastech. Jedná se především o území Kladenska, Kutnohorska a dalších periferních oblastí kraje. Naopak, jak už vyplývá z dosavadního hodnocení, nejlepší situace je v přímém zázemí Prahy – v okresech Praha-východ a Praha-západ. Specifickým případem je Mladoboleslavsko, které díky silnému a prosperujícímu automobilovému průmyslu zaznamenává pozitivní vývoj jak struktury, tak i využití lidských zdrojů.

2. Kvalita lidských zdrojů

2.1 Struktura obyvatel

Ve Středočeském kraji žilo ke konci roku 2005 celkem 1 158 108 obyvatel. Nárůst počtu obyvatel v posledních letech je zde nejvyšší ve srovnání se všemi kraji Česka. Do Středočeského kraje se stěhuje ve velké míře obyvatelstvo z Prahy, které díky příznivé věkové struktuře pozitivně ovlivňuje nejen hodnoty migračních charakteristik, ale i charakteristik přirozené měny. Proces, který se v největší míře podílí na výsledných změnách struktury obyvatel ve Středočeském kraji, se nazývá suburbanizace. Struktura obyvatel stěhujících se do zázemí Prahy za novým bydlením se velmi odlišuje od struktury původních obyvatel. Nové obyvatelstvo zde využívá výhody bydlení v klidnějším prostředí s lepšími životními podmínkami v kombinaci s poměrně dobrou dostupností Prahy – tzn. práce, školy, kultury či služeb.

Tab. 2.1.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2005

	Průměrný počet obyvatel		Průměrná výměra (km ²)		Hustota zalidnění na 1 km ²	Podíl osob žijících (%)	
	obce	části obce	obce	části obce		v obcích do 200 obyvatel	ve městech s 20000 a více obyvateli
Česká republika	1 641	680	12,6	5,2	130,0	1,9	44,2
Středočeský kraj	1 011	416	9,6	4,0	105,1	3,0	17,2

Sídelní struktura Středočeského kraje je specifická. Vyznačuje se absencí velkých měst, přičemž krajské město chybí úplně, administrativní funkci plní Praha, kde sídlí krajské instituce. Praha tvoří jádro celého středočeského regionu stahuje každodenně obyvatelstvo ze širokého okolí, a je proto potřeba hodnotit oblast lidských zdrojů právě v kontextu stavu a vývoje situace v hlavním městě a propojit obě území.

Ve Středočeském kraji najdeme pouze jedno město s počtem obyvatel nad 50 000 – Kladno (69 tisíc). Zatímco v celém Česku žije ve více než padesátitisícových městech zhruba třetina obyvatel, ve Středočeském kraji je to pouze 6 %, což je nejméně mezi všemi kraji. Dvacetitisícovou hranici počtu obyvatel překračuje v kraji pět měst – Kladno (69 tisíc), Mladá Boleslav (43 tisíc), Příbram (35 tisíc), Kolín (30 tisíc) a Kutná Hora (21 tisíc). Z celkového počtu 1146 obcí mělo na konci roku 2005 statut města 74 z nich.

Zatímco podíl městského obyvatelstva je ve Středočeském kraji oproti Česku podprůměrný, naopak podíl venkovského obyvatelstva je vyšší. Podíl městského obyvatelstva je dokonce nejnižší ve srovnání s ostatními kraji. Sídelní struktura je v kraji velmi rozdrobená, vyznačuje se velkým množstvím malých obcí, což přináší řadu nevýhod pro obyvatelstvo – především nízkou úroveň vybavenosti v obcích, ať už vybavenosti technické či občanské. Podíl obyvatel žijících v obcích do 500 obyvatel je po kraji Vysočina druhý nejvyšší v republice.

Specifickou sídelní strukturou se vyznačují okresy Praha-západ a Praha-východ, které nemají v rámci svého území jedno přirozené centrum – velké město – jako ostatní okresy. Území těchto dvou okresů tvoří organický celek s Prahou, vazby mezi hlavním městem a jeho zázemím jsou velmi silné.

Průměrná obec v kraji se rozkládá na 9,6 km² a žije v ní 1011 obyvatel. Průměrná obec Česka se vyznačuje jak větší rozlohou, tak větším počtem obyvatel. Hustotou zalidnění se Středočeský kraj řadí na 9. místo mezi 14 kraji.

Vývoj lidských zdrojů z demografického hlediska vykazuje ve Středočeském kraji příznivé trendy. Od roku 2000 se celkový počet obyvatel zvýšil o více než 3 %, na což má vliv vysoká hodnota přírůstku stěhováním, zároveň ale dochází k pozitivnímu vývoji v oblasti přirozené měny. I když počet zemědělných neustále převyšuje počet narozených, v důsledku zvyšující se porodnosti se úbytek přirozenou měnou výrazně snížil. Pozitivní vývoj v demografické oblasti je dobrým předpokladem pro pozitivní vývoj i v oblasti ekonomické a sociální a obecně pro vývoj lidských zdrojů.

Tab. 2.1.2 Vývoj obyvatelstva ^{*)}

	Přírůstek obyvatel		
	přirozený	stěhováním	celkový
2000	-2,6	5,9	3,3
2001	-2,2	4,3	2,1
2002	-1,7	5,9	4,2
2003	-2,1	8,4	6,3
2004	-1,1	8,4	7,3
2005	-0,6	12,8	12,2

^{*)} na 1 000 obyvatel středního stavu

Významnou charakteristikou ukazující na vývoj lidských zdrojů a následné využití lidských zdrojů je **věková struktura** obyvatelstva. Hlavní složku tvoří produktivní část populace, která se ve všech krajích pohybuje zhruba kolem 71 %. Jedná se o věkovou skupinu 15-64 let, na kterou bude především zaměřena tato

publikace. Velký význam má samozřejmě i předproduktivní složka populace – tzn. dětská složka, která se postupně do produktivního věku dostává a jejíž zastoupení je jedním z faktorů vývoje lidských zdrojů v budoucnosti.

Tab. 2.1.3 Obyvatelstvo podle věkových skupin

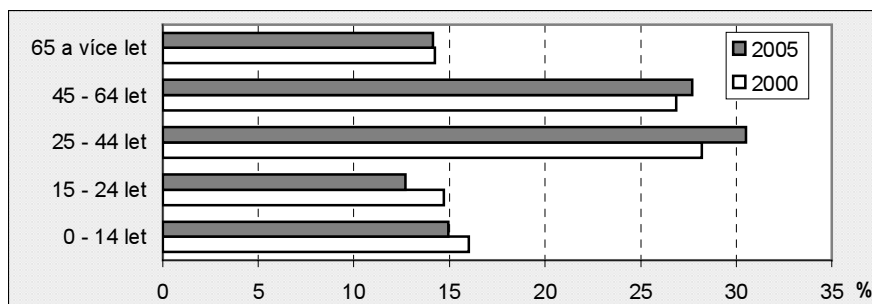
	Celkem			Muži			Ženy		
	2000 ¹⁾	2005 (k 31.12.)	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005 (k 31.12.)	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005 (k 31.12.)	rozdíl 2005 - 2000 v bodech
Počet obyvatel	1 121 591	1 158 108 ²⁾	103,3	549 271	567 892 ²⁾	103,4	572 320	590 216 ²⁾	103,1
v tom ve věku (%):									
0 - 5 let	5,3	5,8	0,6	5,5	6,2	0,6	5,0	5,5	0,5
6 - 14 let	10,7	9,1	-1,6	11,2	9,5	-1,7	10,3	8,7	-1,6
15 - 18 let	5,2	4,9	-0,3	5,4	5,1	-0,3	5,0	4,7	-0,2
19 - 24 let	9,5	7,8	-1,7	10,0	8,1	-1,9	9,1	7,5	-1,6
25 - 34 let	15,1	17,1	2,1	15,8	17,7	1,9	14,4	16,6	2,2
35 - 44 let	13,1	13,4	0,3	13,6	14,0	0,3	12,6	12,8	0,2
45 - 54 let	16,0	14,1	-1,9	16,5	14,4	-2,1	15,5	13,7	-1,8
55 - 64 let	10,8	13,6	2,8	10,6	13,6	3,0	11,0	13,7	2,6
65 a více let	14,2	14,1	-0,1	11,3	11,4	0,1	17,1	16,8	-0,3

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

²⁾ index 2005/2000 v %

Středočeský kraj se svou věkovou strukturou blíží průměru Česka, pokud budeme měřit syntetickými ukazateli jako jsou například průměrný věk, či index stárí. Zatímco v hodnotě průměrného věku (39,9 let) stál kraj na konci roku 2005 na 10. místě mezi ostatními kraji, index stárí dosahuje 7. nejlepší hodnoty (94,5). I když dochází k všeobecnému stárnutí populace, pořád ještě převažuje ve Středočeském kraji předproduktivní složka populace nad poproduktivní. Ve čtyřech krajích republiky už je tomu naopak (Praha, kraj Plzeňský, Jihomoravský a Královéhradecký). Středočeský kraj se vyznačuje ve srovnání s Českem nadprůměrným zastoupením dětí ve věku 0-9 let a dospělých ve věkových skupinách 30-39, 50-59 a 70-79 let. Obzvláště nadprůměrné zastoupení dětské složky je důležité pro další vývoj. Ke zlepšování věkové struktury velmi přispívají přistěhovalí obyvatelé, mezi nimiž je nejvyšší podíl mladých ve věkové skupině 25-34 let. Tito obyvatelé následně v kraji zakládají své rodiny, čímž pozitivně přispívají ke zlepšování demografické situace v kraji. Mezi roky 2000 a 2005 došlo k nárůstu podílu věkových skupin 0-5 let, 25-44 let a 55-64 let.

Graf 2 Věková struktura obyvatel v letech 2000 a 2005

Vlivem suburbanizace najdeme území s nejpříznivější věkovou strukturou v okresech Praha-západ a Praha-východ, dále v okrese Mělník na Neratovicku a v okrese Mladá Boleslav, který je samostatným prosperujícím ekonomickým centrem. Nejstarší je obyvatelstvo v okresech Kutná Hora, Kolín a Rakovník, kde dokonce obyvatelstvo nejstarších věkových kategorií převažuje nad dětskou složkou.

Kvalitní lidské zdroje jsou jedním ze základních faktorů možnosti rozvoje, přičemž za jeden ze základních hodnotících ukazatelů při posuzování vyspělosti společnosti je považována úroveň vzdělání a školství. **Vzdělanostní struktura** obyvatelstva se v čase velmi mění, obecně v celé společnosti dochází ke zvyšování úrovně vzdělání, která se dostává na přední místa hodnotového žebříčku lidí. Vzdělanostní strukturu obyvatelstva můžeme získat ze dvou statistických zdrojů. Jedním z nich je Sčítání lidu domů a bytů (SLDB), které se sice provádí pouze jednou za deset let, jeho výhodou však je, že se šetří celá populace a je možné z něj vytvořit výstup i za menší územní jednotky. Druhým možným zdrojem je Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS), které se provádí čtvrtletně a tudíž jeho hlavní výhodou je možnost sledovat vývoj vzdělanostní struktury v podrobných časových řadách. Protože se však toto šetření provádí pouze na vzorku populace

a provádějí se dopočty, není možné získat spolehlivé údaje o menších územních celcích, než je kraj. Údaje vycházející z VŠPS a SLDB se v důsledku zcela odlišných metod zjišťování nepatrně liší.

Celospolečenským trendem je zvyšující se podíl lidí s maturitou a vysokoškolským diplomem a naopak snižující se podíl těch, kteří ukončili pouze základní školu. Středočeský kraj kopíruje tento celospolečenský trend, což se projevuje právě zvyšující se úrovní vzdělanosti obyvatelstva, a to jak podle VŠPS, tak i podle SLDB.

Tab. 2.1.4 Vzdělání populace (VŠPS)

	tis. osob					
	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	944,5	950,2	958,0	966,5	976,2	103,4
v tom podle vzdělání a ISCED ¹⁾ 97:						
základní a bez vzdělání	300,2	228,9	221,3	214,3	192,1	64,0
střední bez maturity	304,3	374,6	379,6	382,2	393,4	129,3
střední s maturitou	277,4	282,3	286,1	292,9	310,9	112,1
vysokoškolské	62,6	63,6	69,9	76,7	79,4	126,9
Muži	458,3	460,8	464,7	468,8	473,8	103,4
v tom podle vzdělání a ISCED 97:						
základní a bez vzdělání	122,2	77,1	71,1	70,5	64,0	52,4
střední bez maturity	183,0	220,0	227,2	226,2	228,5	124,9
střední s maturitou	115,1	123,5	123,3	125,6	135,9	118,1
vysokoškolské	38,0	39,8	42,4	46,4	45,1	118,6
Ženy	486,2	489,4	493,3	497,6	502,4	103,3
v tom podle vzdělání a ISCED 97:						
základní a bez vzdělání	178,1	151,8	150,2	143,8	128,1	71,9
střední bez maturity	121,2	154,6	152,4	156,0	164,9	136,0
střední s maturitou	162,3	158,8	162,8	167,3	175,0	107,8
vysokoškolské	24,6	23,8	27,5	30,2	34,3	139,6

¹⁾ ISCED (International Standard Classification of Education) - Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

Z výběrového šetření pracovních sil vyplývá, že v současné době je v populaci Středočeského kraje ve věku 15 a více let nejvíce zastoupeno obyvatelstvo se středoškolským vzděláním bez maturity (40 %), následuje vzdělání středoškolské s maturitou (32 %), základní vzdělání (20 %) a nejméně jsou v populaci zastoupeni vysokoškoláci s 8 %.

Vzdělanostní struktura mužů a žen je přitom značně odlišná, přičemž Středočeský kraj vykazuje zhruba stejné rozložení jako celá republika. U základního vzdělání dosahují vyššího podílu ženy, stejně jako u středního s maturitou. Naopak muži dominují v kategorii učňovského a středního vzdělání bez maturity a u vysokoškolského. Ženy jsou do kategorií vzdělání (bez vysokoškolského) rozloženy mnohem rovnoměrněji – střední vzdělání s maturitou i bez maturity vykazuje téměř shodně třetina žen, základní vzdělání má čtvrtina žen. Muži dosahují v jednotlivých kategoriích odlišné podíly. Téměř polovina mužů je vyučena nebo má střední školu bez maturity, čtvrtina má střední školu s maturitou a asi šestina základní vzdělání. Vysokoškoláci jsou s 9,5 % u mužů a 6,8 % u žen jednoznačně nejméně zastoupenou vzdělanostní skupinou.

Rozložení v rámci jednotlivých vzdělanostních kategorií se přitom v čase výrazně proměňuje, především u žen, u nichž se kromě zastoupení v jednotlivých kategoriích mění i jejich pořadí. Zatímco v roce 2001 překročily 30% hranici u žen kategorie základní vzdělání a středoškolské s maturitou, v roce 2005 se jednalo o kategorie středoškolské vzdělání s maturitou a bez maturity.

Při srovnání krajů vykazuje jednoznačně nejpříznivější hodnoty Praha, kde žilo v roce 2005 63 % obyvatel s vysokoškolským vzděláním nebo středním s maturitou, Prahu následuje kraj Jihomoravský s 44 %. Pouze tyto dva kraje se pohybují nad průměrem Česka, který je díky Praze vysoký. Stejná situace je i v podílu pouze vysokoškolsky vzdělaných, kterých je v Praze 22 % a v Jihomoravském kraji zhruba poloviční (12 %). Na opačném konci s nejnižší úrovní vzdělanosti stojí při hodnocení pouze počtu vysokoškoláků kraje Ústecký (necelých 6 %) a Karlovarský (necelých 7 %), při hodnocení součtu vysokoškoláků se středoškoláky s maturitou potom kraje Karlovarský, Liberecký a Moravskoslezský (35-37 %). Středočeský kraj stojí na 6. místě v podílu středoškoláků s maturitou v součtu s vysokoškoláky a na 9. místě pouze v podílu vysokoškoláků. Jeho pozice se v průběhu času ale vlivem migrace pozitivně mění.

Srovnání podílu vysokoškoláků Středočeského kraje s celou republikou ještě nevykazuje tak velký rozdíl, jako kdybychom srovnali Středočeský kraj s Prahou, kterou kraj uzavírá ve svém středu a se kterou je provázán řadou vazeb a vztahů. Hlavní město Praha vykazuje téměř 3x více vysokoškolsky vzdělaných lidí. Tento údaj je však potřeba doplnit o pohled na územní rozdíly v rámci Středočeského kraje, které v úrovni vzdělanosti můžeme zachytit a které jsou veliké. Nejvyšší vzdělanostní úroveň zaznamenáváme v okresech Praha-východ a Praha-západ, kde došlo v devadesátých letech k výraznému nárůstu podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel – především díky suburbanizačnímu procesu. Lidé, kteří se stěhují z Prahy do jejího zázemí, se vyznačují mnohem vyšší úrovní vzdělání než obyvatelstvo, které zde žije. To se projevuje rostoucí vzdělaností především v těsném zázemí Prahy, která se ovšem snižuje spolu s přibývajícím vzdáleností od hlavního města. Zatímco v okrese Praha-západ žilo při posledním sčítání 11,1 % vysokoškoláků, v okrese Rakovník se jednalo pouze o 5,8 %.

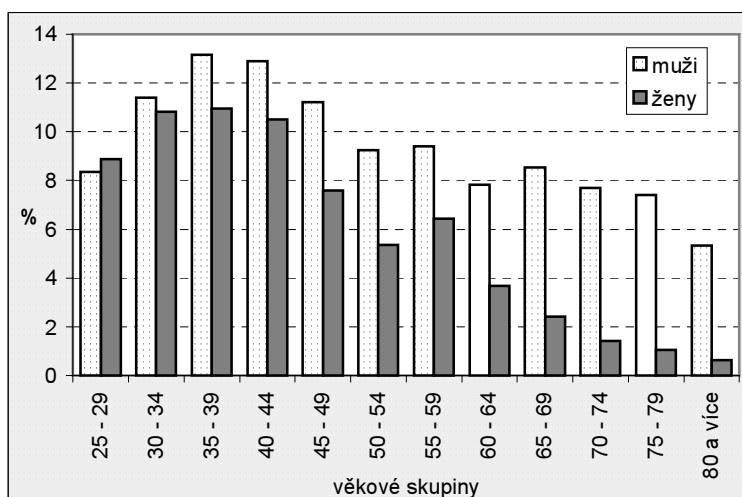
Tab. 2.1.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a velikostních skupin obcí (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Podíl obyvatel podle dosaženého vzdělání (v %)					
		základní a neukončené	učňovské a střední bez maturity	střední s maturitou vč. vyššího	vysokoškolské	nezjištěné	bez vzdělání
Kraj celkem	943 364	23,1	40,4	27,8	7,0	1,3	0,5
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	32 058	30,2	43,9	20,6	3,7	1,2	0,4
200 - 499	116 545	27,3	44,8	22,1	4,1	1,3	0,6
500 - 999	144 902	25,6	44,1	23,5	5,0	1,2	0,6
1 000 - 4 999	235 199	22,8	41,4	27,1	7,0	1,2	0,5
5 000 - 19 999	243 418	20,5	37,6	31,3	8,9	1,3	0,3
20 000 - 49 999	111 188	19,7	36,3	33,4	9,0	1,3	0,3
50 000 a více	60 054	23,4	35,7	30,5	8,2	1,7	0,5

I přes pozitivní trend zvyšování vzdělanostní úrovně obyvatelstva je vzdělanostní úroveň ve Středočeském kraji stále nižší než republikový průměr. Důvodem je také rozdrobená sídelní struktura, která je specifikem kraje, protože právě malé obce se vyznačují horší vzdělanostní skladbou obyvatelstva. Jak ukazuje tabulka 2.1.5, platí, že se zvyšující se velikostní kategorií obce podle počtu obyvatel roste plynule podíl vzdělanějšího obyvatelstva (s maturitou + vysokoškoláků). Výjimku tvoří poslední kategorie s 50 tisíci a více obyvateli, kam spadá pouze největší město kraje – Kladno. Jak je z tabulky patrné, nejvyšší (tedy vysokoškolské vzdělání) mělo podle SLDB v kraji pouze 7 % obyvatel starších 15 let oproti téměř 9 % v celé republice. V nejmenších obcích do 199 obyvatel, které tvoří asi čtvrtinu všech obcí kraje, je ale podíl vysokoškoláků oproti krajské hodnotě zhruba poloviční a zastoupení základního vzdělání zde překračuje 30% hranici. Naopak nejvzdělanější skupinou obcí jsou města s 20 – 50 tisíci obyvateli, kam patří 4 bývalá okresní města Mladá Boleslav, Příbram, Kolín a Kutná Hora.

Významným trendem je postupné stírání rozdílu mezi úrovní vzdělanosti mužů a žen. Především nejstarší generace lidí se vyznačuje výraznými rozdíly ve vzdělanosti mezi oběma pohlavími, vyšší vzdělání bylo dříve výsadou mužů a bylo samozřejmostí, že muži vykazují vyšší vzdělanostní úroveň než ženy. Postupující emancipace žen a změna pohledu na sociální status ženy a její postavení ve společnosti se projevuje i ve vzdělanostní struktuře. Z grafu 3, který znázorňuje procento vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v jednotlivých věkových kategoriích podle pohlaví, je patrné, že se kromě zvyšování podílu vysokoškoláků se snižujícím se věkem zmenšuje i velká disproporce v zastoupení vysokoškoláků mezi muži a ženami. Zatímco ve věkové kategorii

Graf 3 Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva podle věkových skupin a pohlaví (SLDB 2001)

nad 75 let je mezi muži více než 7x více vysokoškoláků než mezi ženami, ve věkové kategorii 60-65 let je zastoupení vysokoškoláků mezi muži dvojnásobně velké než vysokoškolaček mezi ženami a v kategorii 35-39 let už je tento rozdíl pouze 1,2 násobný. Zajímavostí je vyšší podíl žen vysokoškolaček než mužů vysokoškoláků ve věkové kategorii 25-29 let, což je s největší pravděpodobností zapříčiněno větší „pilností“ žen a jejich dřívějším ukončením studia.

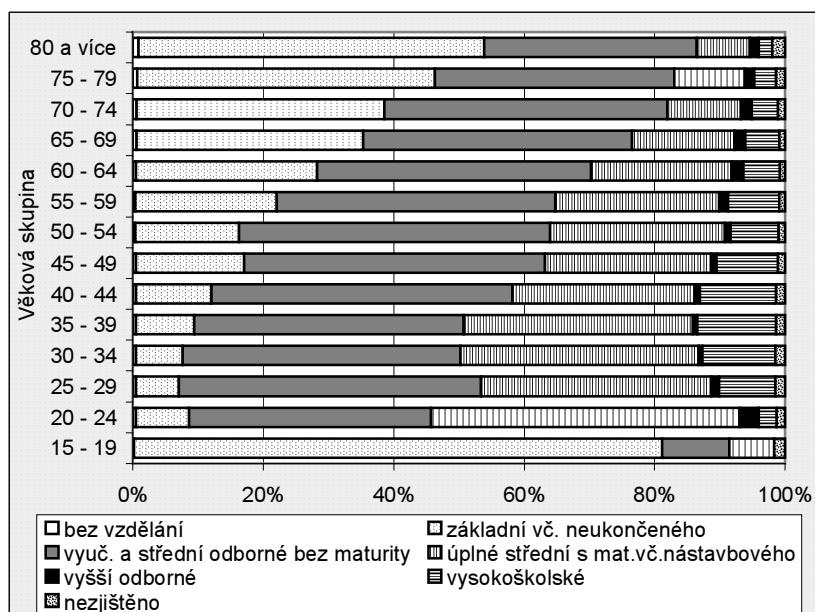
Tab. 2.1.6 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001)

	Středočeský kraj			ČR celkem		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	943 364	457 936	485 428	8 575 198	4 133 067	4 442 131
v tom vzdělání (%):						
základní včetně neukončeného	23,1	16,0	29,8	23,0	16,5	29,1
vyučení bez maturity	21,1	26,9	15,7	20,5	25,7	15,7
střední odborné bez maturity	19,2	21,8	16,7	17,4	19,6	15,4
vyučení s maturitou	1,5	2,1	1,0	1,5	2,0	1,0
úplné střední všeobecné s maturitou	5,0	3,4	6,5	5,0	3,7	6,2
úplné střední odborné s maturitou	17,9	16,9	19,0	18,4	17,0	19,7
nástavbové studium	2,1	1,5	2,8	2,2	1,5	2,8
vyšší odborné	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,3
vysokoškolské	6,8	8,0	5,6	8,5	10,1	7,0
v tom:						
univerzitní	39,3	25,5	57,7	39,7	26,7	57,2
technické	28,5	41,7	10,6	30,1	43,6	11,8
ekonomické	15,3	13,5	17,7	14,5	12,9	16,7
zemědělské a veterinární	8,2	10,2	5,5	6,1	7,5	4,3
umělecké	1,3	1,3	1,3	1,8	1,7	1,9
ostatní	7,5	7,8	7,2	7,7	7,5	8,1
z vysokoškolského bakalářské	6,2	5,4	7,3	6,3	5,4	7,6
vědecká příprava	0,2	0,4	0,1	0,4	0,6	0,2
bez vzdělání	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5
nezjištěno	1,3	1,4	1,2	1,3	1,5	1,2

Z tabulky 2.1.6 je patrná odlišná struktura vysokoškoláků žen a mužů podle typu vzdělání a zároveň drobná odlišnost Středočeského kraje od republiky. Oproti republice jsou v kraji nadprůměrně zastoupeni vysokoškoláci s ekonomickým vzděláním a především zemědělským a veterinárním vzděláním, což odpovídá průmyslově-zemědělské ekonomické základně Středočeského kraje. Mezi vysokoškoláky jsou naopak méně než v republice zastoupeni ti, kteří mají obecné univerzitní, technické či umělecké vzdělání.

Rozdíl mezi vysokoškoláky muži a ženami je dosti výrazný, kromě odlišnosti v zastoupení jednotlivých typů vzdělání u obou pohlaví se odlišuje i samotné pořadí těchto typů vzdělání. Zatímco muži mají nejčastěji technické vzdělání (42 %), u žen dominuje v nadpoloviční většině univerzitní vzdělání (58 %). Na druhém a třetím místě následuje u mužů univerzitní (26 %) a ekonomické (14 %) vzdělání, u žen ekonomické (18 %) a technické vzdělání (11 %). Ze zmiňovaných výsledků je patrné, že největší disproporce mezi muži a ženami je logicky zaznamenána u vzdělání technického, kde muži vykazují čtyřnásobně větší zastoupení mezi vysokoškoláky než ženy mezi vysokoškolačkami. Významný podíl mezi muži-

Graf 4 Vzdělání obyvatel podle věkových skupin (SLDB 2001)

vysokoškoláky tvoří ještě zemědělské a veterinární vzdělání (10 %), mezi ženami je zastoupení tohoto typu vzdělání pouze poloviční.

Při hodnocení vzdělanostní struktury podle věku je jasně patrný trend zvyšování vzdělanosti obyvatelstva. Zatímco ve věkové skupině nad 65 let tvoří největší část obyvatelstvo se základním vzděláním (41 %), v kategorii od 35-64 let se jedná o obyvatelstvo se středním (učňovským) vzděláním bez maturity (také přes 40 %) a v kategorii 25-34 let je nejpočetnější skupinou střední vzdělání s maturitou (téměř 40 %). Z grafu 4 je vidět plynulý nárůst úrovně vzdělanosti s klesajícím věkem. Zatímco ještě před několika lety mělo maturitní vysvědčení vysokou hodnotu, v současné době se už stává samozřejmostí a pro kvalitní uplatnění na pracovním trhu prakticky nutností.

Další hodnotící charakteristikou popisující kvalitu lidských zdrojů je **zdravotní stav obyvatelstva**. Ten se dá zachytit pomocí analýzy vybraných charakteristik jako jsou naděje dožití, pracovní neschopnost či struktura nemocnosti a úmrtnosti.

Naděje dožití při narození udává, kolik let v průměru má před sebou člověk, pokud by se v průběhu jeho života nezměnily úmrtnostní poměry. Udává se zvláště pro muže a ženy, protože je velký rozdíl mezi oběma pohlavími. Zatímco ženy mají ve Středočeském kraji při narození naději dožít se více než 78 let, muži zhruba o šest let méně. Středočeský kraj ovšem patří v republice ke krajům s nejnižší nadějí dožití, řadí se na 10. místo mezi 14 kraji. Nejhorší situace panuje v Ústeckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji, kde je důvodem především špatné životní prostředí a horší socioekonomické podmínky obyvatel, jež jsou pozůstatkem uměle podporovaného těžkého průmyslu a těžby v minulosti a současné ekonomické transformace oblastí. Ve Středočeském kraji je horší situace v úmrtnostních poměrech důsledkem především horší vybavenosti lékařskou péčí, která je tím pádem hůře dostupná.

Naopak nejvyšší hodnotu naděje dožití vykazuje Praha, kde je důvodem především nejlepší vybavenost zdravotními zařízeními a soustředění nejlepších specializovaných zdravotnických pracovišť. Vysokých hodnot naděje dožití dosahuje ale například i kraj Vysočina, který se naopak vyznačuje spíše horší vybaveností zdravotními zařízeními a dostupností lékařské péče, zde bude ale pravděpodobně hlavním faktorem kvalitní životní prostředí a zdravější styl života. Ve všech krajích republiky dochází k postupnému nárůstu naděje dožití.

Tab. 2.1.7 Naděje dožití podle pohlaví a věku

	2001 - 2002		2002 - 2003		2003 - 2004		2004 - 2005	
	Středočeský kraj	ČR ¹⁾	Středočeský kraj	ČR ¹⁾	Středočeský kraj	ČR ¹⁾	Středočeský kraj	ČR ¹⁾
Naděje dožití mužů								
ve věku: 0 let	72,07	72,07	71,99	72,03	71,98	72,55	72,45	72,88
15 let	57,51	57,60	57,43	57,53	57,43	58,01	57,90	58,32
30 let	43,25	43,25	43,18	43,17	43,15	43,66	43,57	43,94
40 let	33,74	33,81	33,74	33,75	33,74	34,21	34,09	34,48
50 let	24,83	24,99	24,82	24,88	24,80	25,32	25,14	25,56
Naděje dožití žen								
ve věku: 0 let	78,27	78,54	78,21	78,51	78,37	79,04	78,58	79,10
15 let	63,58	63,99	63,55	63,93	63,74	64,44	63,94	64,48
30 let	48,86	49,26	48,79	49,17	48,96	49,67	49,18	49,72
40 let	39,10	39,53	39,06	39,44	39,21	39,92	39,44	39,97
50 let	29,65	30,13	29,63	30,05	29,77	30,51	29,99	30,56

¹⁾ údaje za ČR nejsou průměrem za 2 roky, ale jedná se o hodnoty let 2002, 2003, 2004 a 2005

Z hlediska **pracovní neschopnosti** vykazuje Středočeský kraj příznivé hodnoty jednotlivých ukazatelů ve srovnání s ostatními kraji Česka. Průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti překročila v posledních dvou letech ve Středočeském kraji hodnotu 30 kalendářních dnů. Ve srovnání s ostatními kraji se Středočeský kraj pohybuje na 3. – 4. místě s nejnižší hodnotou tohoto ukazatele. Lepší situaci zaznamenávají především Praha a Karlovarský kraj. Naopak nejdelší pracovní neschopnost vykazují všechny moravské kraje v čele s Moravskoslezským krajem, kde je situace nejhorší.

Pracovní neschopnost je nejdelší v případě úrazů, v některých letech se jedná o úrazy pracovní, v jiných letech připadá více dní pracovní neschopnosti na úrazy ostatní. Zatímco průměrná doba trvání pracovní neschopnosti v případě úrazů překračuje 40 dní, u nemoci se jedná pouze o 30 dní.

Průměrné procento pracovní neschopnosti se v posledních šesti sledovaných letech pohybuje mezi hodnotami 5,405 až 6,180. V tomto ukazateli si stojí Středočeský kraj ještě lépe než v délce pracovní neschopnosti, hned za Prahou zaujímá druhé místo. Průměrné procento pracovní neschopnosti je jednoznačně nejvyšší z důvodu nemoci, hodnoty za úraz dosahují pouze zhruba 0,5 %.

Tab. 2.1.8 Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Počet nemocensky pojištěných osob	420 276	423 580	438 369	436 649	434 613	439 720	104,6
Průměrný denní stav práce neschopných (v osobách)	24 156	25 528	27 066	26 986	23 489	24 945	103,3
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschop. (kal.dny)	26,3	26,7	28,7	28,7	32,9	30,8	117,0
v tom:							
pro nemoc	25,5	25,9	27,9	27,8	32,0	29,9	117,4
pro pracovní úrazy	37,9	38,8	39,3	40,9	41,6	41,7	110,1
pro ostatní úrazy	37,3	37,8	38,4	41,1	43,5	41,8	112,0
Průměrné procento pracovní neschopnosti celkem	5,747	6,027	6,174	6,180	5,405	5,673	98,7
v tom:							
pro nemoc	5,180	5,440	5,567	5,598	4,834	5,113	98,7
pro pracovní úrazy	0,226	0,233	0,234	0,217	0,218	0,218	96,6
pro ostatní úrazy	0,341	0,355	0,372	0,365	0,352	0,342	100,2

Kvalitu lidských zdrojů můžeme posuzovat i na základě charakteristik jako jsou **nemocnost a úmrtnost** obyvatelstva v produktivním věku. Z hlediska nemocnosti se můžeme zaměřit na dvě roviny – jak ovlivňuje přímo práce zdravotní stav obyvatelstva a naopak, jak je obyvatelstvo zdravé a silné, aby mohlo věnovat svůj potenciál práci, kterou vykonává. Pro první hledisko můžeme zvolit jako základní charakteristiku počet a vývoj nemocí z povolání. Počet těchto onemocnění je ve srovnání s celkovým počtem onemocnění ve Středočeském kraji nízký – v celém sledovaném období se pohybuje kolem 200 případů. Zároveň je patrný trend snižování počtu těchto nemocí – od roku 2000 do roku 2005 se snížil o čtvrtinu.

Tab. 2.1.9 Hlášená onemocnění podle sledovaných příčin

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Nemoci z povolání celkem	244	225	207	214	191	176	72,1
Na 100 000 nem. pojištěných	58,06	53,12	47,22	49,01	43,95	40,03	68,9
Zhoubné novotvary	5 576	5 687	6 033	6 716	.	.	x
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	30	38	31	46	.	.	x
30 - 49 let	247	197	247	229	.	.	x
50 - 69 let	1 368	1 342	1 560	1564	.	.	x
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	79	92	96	86	.	.	x
30 - 49 let	385	385	447	374	.	.	x
50 - 69 let	1 075	1 160	1 259	1304	.	.	x
Tuberkulóza celkem	126	150	117	116	116	120	95,2
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	2	7	4	6	4	7	350,0
30 - 49 let	21	34	27	23	22	26	123,8
50 - 69 let	34	36	34	25	26	29	85,3
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	4	10	5	5	4	8	200,0
30 - 49 let	6	14	10	7	5	11	183,3
50 - 69 let	14	12	7	8	10	9	64,3

Jedním z nejčastějších onemocnění, a to nejen ve Středočeském kraji, ale i v celé ČR, jsou zhoubné novotvary. Nejčastějším, a to jak u mužů, tak i u žen, zůstal výskyt zhoubných novotvarů kůže, u žen pak následoval zhoubný novotvar prsu, u mužů zhoubný novotvar průdušnice, průdušky a plic. Onemocnění zhoubnými novotvary vykazuje navíc nepříznivý vývoj, dochází k neustálému nárůstu těchto onemocnění. Do produktivního věku, který je zde definován hranicemi 15-69 let, je soustředěno přibližně 55 – 60 % všech těchto onemocnění. Již zmiňovaný druh nejčastěji se vyskytujících nádorových onemocnění, který se liší u mužů a žen, naznačuje, že budou i rozdílnosti výskytu onemocnění podle věku mezi oběma pohlavími. V nejmladším věku 15-29 let jsou nádorovým onemocněním postiženy výrazně více ženy, naopak v nejstarším sledovaném věku 50-69 let je zaznamenáno více případů u mužů. Obecně však platí, že jednoznačně dochází k nárůstu počtu onemocnění zhoubnými novotvary s přibývajícím věkem – u mužů i u žen.

Na rozdíl od nemocí zhoubnými novotvary, které jsou rovnoměrně rozloženy mezi muže a ženy, u dalšího onemocnění jako je tuberkulóza zaznamenáváme velké rozdíly. Tuberkulóza se zhruba dvojnásobně více vyskytuje u mužů než u žen. Celkově se počet případů pohybuje nad stem a v čase zůstává přibližně stejný.

Úroveň úmrtnosti je v čase poměrně stabilní, ve Středočeském kraji se pohybuje v letech 2000 – 2005 v rozmezí 11,2 – 11,5 zemřelých na 1000 obyvatel. Tyto hodnoty jsou sice nejvyšší mezi všemi kraji, je nutné ale vzít v úvahu věkovou strukturu obyvatelstva, která hodnoty úmrtnosti výrazně ovlivňuje. Pokud bychom očistili úmrtnost od vlivu věkové struktury, která je ve Středočeském kraji starší než činí průměr za republiku, neobjeví se už Středočeský kraj mezi kraji s nejhoršími úmrtnostními poměry. Nejhorší situace panuje v Ústeckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji, zatímco nejlepší naopak v Praze či Královéhradeckém kraji.

Regionální rozdíly v úmrtnosti v České republice jsou dány především rozdíly ve skladbě obyvatelstva jednotlivých územních celků. Roli hraje zejména úroveň vzdělání obyvatel (s vyšším vzděláním se intenzita úmrtnosti obecně snižuje), složení podle rodinného stavu (skupina rozvedených a svobodných osob vykazuje vyšší úmrtnost, ženatí a vdané naopak nejnížší), národnosti (nadprůměrná úmrtnost je zjištěna u populace Romů), socioekonomického postavení aj.² Nižší vzdělaností, vyšší rozvodovostí a vyšším podílem romské populace se vyznačují právě kraje jmenované jako kraje s nejhoršími úmrtnostními poměry – Moravskoslezský a Ústecký.

Dalšími faktory přispívajícími k rozdílu v hodnotách úmrtnosti jsou úroveň zdravotní péče, zejména dostupnost rychlé lékařské pomoci (velmi důležitá v případě náhlých srdečních a mozkových příhod), životní prostředí a obecně celková ekonomická úroveň daného regionu. Právě vysoká úroveň zdravotní péče a příznivá ekonomická situace přispívá v Praze k nízké úrovni úmrtnosti. Středočeský kraj se v úrovni úmrtnosti řadí za jmenované kraje s nejhoršími úmrtnostními poměry. Z faktorů, které byly jmenované, mají největší vliv špatná vybavenost lékařskými zařízeními a tudíž horší dostupnost lékařské péče. Důvodem je především blízkost Prahy, kam se zařízení lékařské péče soustřeďují. Středočeský kraj se zároveň vyznačuje nižší úrovní vzdělanosti obyvatelstva a nadprůměrnou mírou rozvodovosti oproti republice.

Tab. 2.1.10 Úmrtnost podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zemřelí celkem	12 777	12 552	12 401	13 050	12 597	12 850	100,6
Zemřelí na 1 000 obyvatel	11,5	11,2	11,0	11,5	11,1	11,2	97,3
Zemřelí muži na 1 000 mužů	11,6	11,2	11,2	11,8	11,4	11,3	96,6
ve věku: 15 - 29 let	1,1	1,0	1,0	1,1	0,9	0,9	80,8
30 - 39 let	1,6	1,3	1,3	1,7	1,4	1,3	83,6
40 - 49 let	4,1	4,0	3,7	4,1	3,7	3,7	88,7
50 - 59 let	11,2	10,9	10,7	10,7	10,9	10,2	91,2
60 - 69 let	29,4	27,1	26,5	27,1	26,2	24,0	81,9
70 a více let	86,9	84,5	83,9	87,2	82,6	84,6	97,4
Zemřelé ženy na 1 000 žen	11,3	11,1	10,8	11,3	10,8	11,1	98,0
ve věku: 15 - 29 let	0,4	0,3	0,4	0,2	0,3	0,3	63,3
30 - 39 let	0,7	0,5	0,7	0,6	0,5	0,6	89,6
40 - 49 let	1,8	1,8	1,7	1,8	1,6	1,8	100,1
50 - 59 let	4,5	4,9	4,9	5,2	4,5	4,9	108,5
60 - 69 let	13,7	12,9	12,1	12,5	11,5	11,3	82,3
70 a více let	72,2	71,4	68,7	71,3	68,9	70,9	98,2

Při srovnání úmrtnosti podle věku platí, že všechny věkové kategorie vykazují vyšší míru úmrtnosti u mužů než u žen. Rovněž výsledná hodnota míry úmrtnosti je vyšší u mužů. Ve Středočeském kraji není tento rozdíl tak vysoký (pouze 0,2 ‰ v roce 2005) jako je tomu v některých jiných krajích (Zlínský, Moravskoslezský, Pardubický nebo Liberecký). Jediná Praha vykazuje vyšší úmrtnost žen než mužů.

Velký rozdíl vykazuje úmrtnost podle věku při srovnání mužů a žen. Zatímco z celkového počtu zemřelých mužů je zhruba 40 % v produktivním věku (15-69 let), z celkového počtu zemřelých žen je v tomto věku pouze 20 %. Věkovou skupinou, ve které zemře nejvíce mužů je 70-79 let, zatímco u žen se jedná o věkovou skupinu 80-89 let. I z této skutečnosti je patrné, že ženy se dožívají vyššího věku než muži.

² ČSÚ (2006): *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2005*

Tab. 2.1.11 Zemřelí podle příčin smrti

	2000		2005		Rozdíl 2005 - 2000 v bodech	
	Středočeský kraj	ČR	Středočeský kraj	ČR	Středočeský kraj	ČR
Zemřelí celkem	12 777	109 001	12 850	107 938	¹⁾ 100,6	¹⁾ 99,0
z toho vybrané příčiny (%):						
některé infekční a parazitární nemoci	0,2	0,2	0,5	0,4	0,2	0,1
novotvary	26,1	26,3	25,9	26,2	-0,1	-0,2
nemoci oběhové soustavy	53,4	53,4	52,7	51,1	-0,6	-2,3
nemoci dýchací soustavy	5,4	4,5	4,4	5,6	-1,1	1,0
nemoci trávicí soustavy	3,4	3,9	4,1	4,5	0,8	0,6
vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	6,3	6,5	5,8	5,9	-0,5	-0,6

¹⁾ Index 2005/2000 v %

Třemi nejčastějšími příčinami úmrtí jsou zhoubné novotvary, nemoci oběhové soustavy a takzvané vnější příčiny, mezi něž patří například úrazy, ale i sebevraždy. Z celkového počtu zemřelých tvoří tyto tři hlavní příčiny úmrtí 85 %. Produktivního věku se příliš netýkají nemoci oběhové soustavy. Umírají na ně především osoby starší 70 let, protože do věkové kategorie 15-69 let je soustředěno u žen pouze 10 % úmrtí na nemoci oběhové soustavy, u mužů se jedná o zhruba 30 %. Zatímco v rámci celé populace jsou právě nemoci oběhové soustavy příčinou úmrtí u více než poloviny případů, v produktivním věku se nejčastěji umírají na zhoubné novotvary (u žen z více než 50 %, u mužů 43 %).

Zatímco nemoci oběhové soustavy jsou koncentrovány do poproduktivního věku, naopak tzv. vnější příčiny se týkají právě produktivního věku. U mužů jsou z důvodu vnějších příčin soustředěny do věkové kategorie 15-69 let dokonce tři čtvrtiny těchto úmrtí, u žen se jedná o 41 %. Důvodem je samozřejmě větší aktivita lidí v produktivním věku, větší riziko úrazu, ale i větší zatížení psychiky člověka vedoucí k sebevražedným sklonům. Sebevraždy tvoří z celkového počtu zemřelých na vnější příčiny zhruba 20 %.

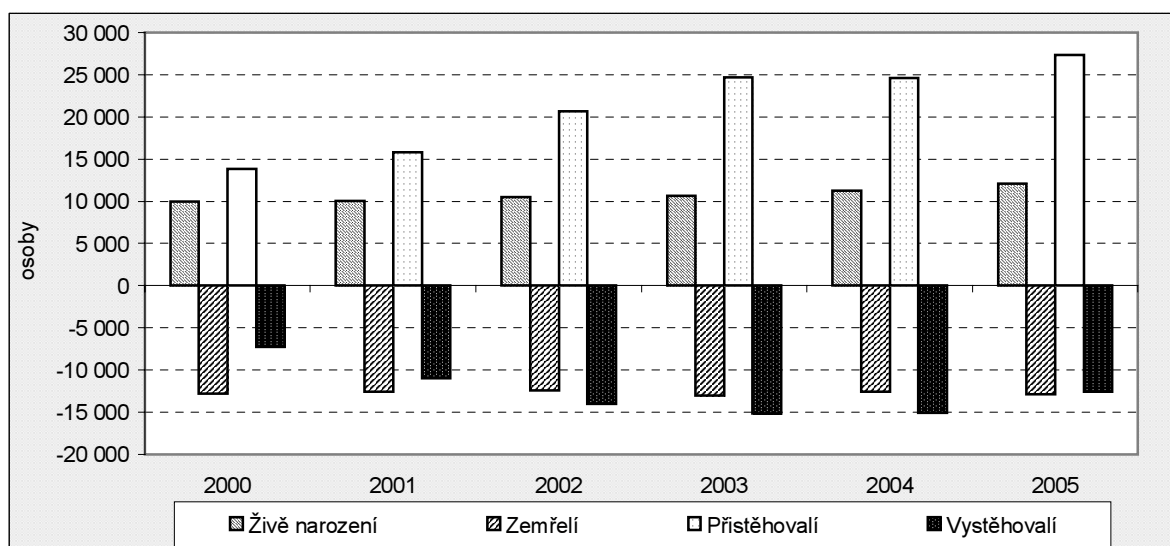
V důsledku vnějších příčin umírají v produktivním věku výrazně větší procento mužů než žen, u novotvarů je zase naopak více zemřelých žen. Tato odlišnost mezi pohlavími se odráží ve věkové skupině 30-49 let, kde mezi zemřelými ženami dominuje jako příčina zhoubné novotvary, zatímco mezi muži vnější příčiny. Ve věkové kategorii 15-29 převažuje u obou pohlaví shodně úmrtí z vnějších příčin, u věkové kategorie 50-69 novotvary.

Tab. 2.1.12 Zemřelí podle hlavních příčin a pohlaví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zhoubné novotvary	3 311	3 273	3 294	3 401	3 468	3 299	99,6
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	8	13	8	12	8	6	75,0
30 - 49 let	112	101	89	100	98	90	80,4
50 - 69 let	878	851	799	890	936	833	94,9
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	11	8	7	5	4	4	36,4
30 - 49 let	92	73	83	80	69	84	91,3
50 - 69 let	504	493	461	511	509	507	100,6
Nemoci oběhové soustavy	6 819	6 724	6 424	6 596	6 417	6 775	99,4
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	6	9	2	7	6	7	116,7
30 - 49 let	125	96	89	83	86	73	58,4
50 - 69 let	911	819	839	811	803	771	84,6
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	5	1	5	3	3	2	40,0
30 - 49 let	35	43	36	25	30	29	82,9
50 - 69 let	406	391	407	392	341	364	89,7
Vnější příčiny	806	741	812	886	823	750	93,1
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	115	100	100	105	90	82	71,3
30 - 49 let	145	137	136	166	128	145	100,0
50 - 69 let	120	118	150	140	172	158	131,7
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	28	19	26	13	23	19	67,9
30 - 49 let	30	25	29	37	36	37	123,3
50 - 69 let	45	45	40	57	53	39	86,7

Při mezikrajském srovnání zjistíme, že v podstatě platí situace, kdy kraje, které se vyznačují nejvyšším podílem úmrtí z důvodu nemoci oběhové soustavy, vykazují naopak nízké procento úmrtí na novotvary. Nejvyššího podílu úmrtí na nemoci oběhové soustavy je dosaženo na Vysočině a krajích Zlínském a Jihomoravském, přičemž Zlínský kraj je zároveň krajem s nejnižším procentem úmrtí na novotvary ve srovnání s ostatními kraji. Nejvyšší podíl zemědělců na novotvary zaznamenáváme v Jihočeském, Karlovarském kraji a Praze, přičemž tyto tři kraje jsou zároveň kraji s nejnižším procentem úmrtí na nemoci oběhové soustavy. Středočeský kraj se nachází na pátém místě ve srovnání s ostatními kraji, a sice na pátém nejlepším místě v případě novotvarů a naopak na pátém nejhorším místě v případě nemoci oběhové soustavy.

Graf 5 Pohyb obyvatel ve Středočeském kraji v letech 2000 - 2005

Významný vliv na strukturu lidských zdrojů má obzvláště ve Středočeském kraji **migrace**. Stěhování obyvatelstva ovlivňuje celkový vývoj Středočeského kraje, charakteristiky týkající se obyvatelstva, ale i charakter fyzického prostředí především v zázemí Hlavního města Prahy. Proces nazývaný rezidenční suburbanizace se projevuje nejintenzivněji v nejtěsnějším zázemí Prahy a s přibývajícím vzdáleností slábne. Jeho podstatou je stěhování mladšího obyvatelstva s vyšším sociálním statutem z Prahy do jejího zázemí, především do okresů Praha-západ a Praha-východ. Díky tomuto procesu získává Středočeský kraj migrací nejvíce obyvatel ve srovnání s ostatními kraji. Migrační saldo je dlouhodobě ve Středočeském kraji nejvyšší a pořád roste. Zatímco do roku 2004 se průběžně zvyšoval počet přistěhovalých i vystěhovalých, v roce 2005 došlo na jedné straně k velkému nárůstu počtu přistěhovalých a na straně druhé k významnému poklesu počtu vystěhovalých. Migrační saldo tak v roce 2005 dosáhlo rekordní hodnoty téměř 15 tisíc osob (oproti necelým 10 tisícům v roce 2004).

Tab. 2.1.13 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhrn 2000 - 2005
Přistěhovalí celkem	13 821	15 842	20 656	24 710	24 630	27 387	127 046
z toho ženy	7 151	7 942	9 744	10 527	11 153	12 746	59 263
z celku ve věku:							
0 - 5 let	1 256	1 386	1 728	1 587	1 794	2 434	10 185
6 - 14 let	1 435	1 596	1 830	1 627	1 791	1 962	10 241
15 - 18 let	528	546	665	780	819	931	4 269
19 - 24 let	2 076	2 145	2 839	4 308	3 366	3 294	18 028
25 - 34 let	3 658	4 361	6 056	7 443	7 951	8 978	38 447
35 - 44 let	1 654	2 185	3 159	3 942	3 896	4 393	19 229
45 - 54 let	1 323	1 669	2 230	2 672	2 615	2 624	13 133
55 - 64 let	829	963	1 131	1 360	1 404	1 576	7 263
65 a více let	1 062	991	1 018	991	994	1 195	6 251

Intenzita suburbanizačního procesu je nejvyšší v těsném zázemí Prahy – především v okresech Praha-západ a Praha-východ, kde jsou přírůstky počtu obyvatel až desetinásobně vyšší než v periferních okresech. Konkrétně se jedná především o jižní zázemí Prahy, kde se díky kvalitnějšímu prostředí začal proces suburbanizace projevovat dříve než v zázemí severním. Konkrétně se jedná o oblasti v Povltaví, v okolí „staré benešovské“ silnice a dálnice D1.

Z ostatních krajů se hodnotě přírůstku stěhováním Středočeského kraje přibližuje pouze Praha, ostatní kraje výrazně zaostávají. Některé kraje vykazují migrační úbytky, v roce 2005 se jednalo o kraje Karlovarský a Moravskoslezský.

Tab. 2.1.14 Vystěhovalí podle pohlaví a věku

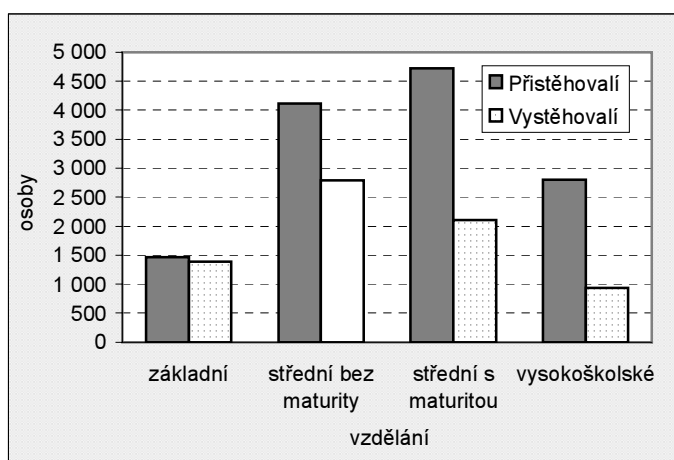
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhrn 2000 - 2005
Vystěhovalí celkem	7 296	10 985	13 995	15 172	15 046	12 613	75 107
z toho ženy	3 813	4 940	5 740	5 972	6 001	5 983	32 449
z celku ve věku:							
0 - 5 let	630	750	790	805	802	896	4 673
6 - 14 let	702	866	990	912	831	822	5 123
15 - 18 let	298	360	417	459	373	397	2 304
19 - 24 let	1 551	2 045	2 350	2 858	2 817	1 875	13 496
25 - 34 let	2 038	3 348	4 417	4 719	4 806	4 224	23 552
35 - 44 let	738	1 677	2 319	2 452	2 476	2 030	11 692
45 - 54 let	592	993	1 556	1 813	1 710	1 229	7 893
55 - 64 let	289	454	627	657	751	592	3 370
65 a více let	458	492	529	497	480	548	3 004

Struktura obyvatelstva, které se do kraje přistěhovává, je velmi příznivá. V členění na pětileté věkové skupiny dominuje věková kategorie 25-29 let, druhé místo zaujímá skupina 30-34 let. Mladí lidé se do Středočeského kraje stěhují za novým bydlením, zakládají v kraji své rodiny. Někteří už přicházejí s malými dětmi, o čemž svědčí skutečnost, že děti ve věku 0-5 let stojí na 5. místě v počtu přistěhovaných. Tato nejmladší věková kategorie zároveň zaznamenala největší relativní nárůst mezi roky 2004 a 2005 a přispěla tak spolu s věkovou kategorií 30-34 let v největší míře ke zmiňovanému rekordnímu celkovému nárůstu počtu přistěhovaných ve Středočeském kraji mezi těmito roky. Mladá věková struktura přistěhovaných se pozitivně promítá do charakteristik přirozeného pohybu obyvatelstva především v okresech Praha-západ a Praha-východ, kde je intenzita stěhování nejvyšší. V těchto okresech jako jediných ve Středočeském kraji bylo dosaženo vyššího počtu narozených než zemřelých a saldo přirozené měny je tak pozitivní, zázemí Prahy zaznamenává v posledních dvou letech přírůstek přirozenou měnou. Tyto dva pražské okresy se tak řadí mezi 14 okresů v republice s nejlepší situací v oblasti přirozené měny (v ostatních okresech dochází ve sledovaných letech 2000 – 2005 prakticky trvale k úbytku přirozenou měnou).

Příznivá je i struktura přistěhovaných z hlediska vzdělanosti. Podíl přistěhovaných, kteří mají vysokoškolské vzdělání je téměř trojnásobný oproti podílu vysokoškoláků v populaci bydlící ve Středočeském kraji. Zároveň dochází k nárůstu podílu vysokoškoláků mezi přistěhovanými, takže migrace výrazně přispívá ke zlepšování vzdělanostní struktury kraje. Podíl vysokoškoláků mezi přistěhovanými činil v roce 2004 jednu pětinu, naopak podíl přistěhovaných pouze se základním vzděláním byl velmi nízký (10 %) a v průběhu posledních let došlo k jeho snížení. Vzdělanostní úroveň přistěhovaných je navíc vyšší než vzdělanostní úroveň vystěhovaných, takže i tato skutečnost potvrzuje příznivý vliv migrace na vzdělanostní strukturu kraje.

Zatímco mezi přistěhovanými převažují vysokoškoláci nad osobami se základním vzděláním, u vystěhovaných je tomu naopak - více se vystěhovávají osoby se základním vzděláním než s vysokoškolským.

Graf 6 Migrace obyvatel v roce 2004 podle vzdělání

Na první pohled se tedy zdá, že migrace působí na vývoj lidských zdrojů velmi příznivě, kraj získává mladší a vzdělanější obyvatelstvo, které vykazuje velký potenciál. Je však důležité doplnit, že toto nově přichodí obyvatelstvo v kraji sice fyzicky bydlí, ale většinou dojíždí za prací, studiem a službami do Prahy. Svůj potenciál tedy z velké části nechává právě v hlavním městě.

S rostoucím propojováním světa a rozšiřujícím se procesem globalizace hrají stále významnější roli **cizinci** přicházející na území republiky. Od roku 2001 dochází k neustálému nárůstu počtu cizinců žijících jak na území celé republiky, tak i Středočeského kraje. Počet cizinců se postupně zvyšuje prakticky ve všech krajích, pouze v kraji Zlínském můžeme zaznamenat pokles. Nejvíce cizinců je v rámci republiky koncentrováno do Prahy (v roce 2005 - 32 %) a do Středočeského kraje (13 %). Nejvyššího podílu cizinců na obyvatelstvu kraje je dosaženo v hlavním městě, kde cizinci tvoří 7,6 % obyvatelstva. Před Středočeský kraj, kde tento podíl činí 3,1 %, se dostal ještě kraj Karlovarský se 4,8 % cizinců. Nejméně cizinců bylo mezi obyvateli Zlínského a Olomouckého kraje a Vysočiny.

Tab. 2.1.15 Cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Cizinci celkem	26 418	27 038	29 847	31 127	35 304	133,6
v tom podle druhu pobytu (%):						
trvalý	26,1	27,2	26,7	32,7	33,5 ²⁾	7,4
s vízem nad 90 dní, dlouhodobý pobyt	73,9	72,8	73,3	67,3	66,5 ²⁾	-7,4
v tom podle pohlaví (%):						
muži	.	.	65,9	62,8	62,5	x
ženy	.	.	34,1	37,2	37,5	x
z toho podle státní příslušnosti:						
Ukrajina	7 011	7 287	8 834	11 048	12 634	180,2
Slovensko	7 532	8 475	9 363	6 676	7 718	102,5
Vietnam	2 293	2 130	2 243	2 642	2 854	124,5
v tom podle věkových skupin (%):						
0 - 14 let	¹⁾ 7,4	¹⁾ 8,6	¹⁾ 8,2	¹⁾ 7,8	²⁾ 7,8	0,4
15 - 64 let	¹⁾ 89,9	¹⁾ 88,6	¹⁾ 89,1	¹⁾ 89,9	²⁾ 90,0	0,1
65 a více let	¹⁾ 2,7	¹⁾ 2,8	¹⁾ 2,7	¹⁾ 2,3	²⁾ 2,2	-0,5

¹⁾ věkové skupiny cizinců s délkou pobytu nad 1 rok

²⁾ rozdíl v procentních bodech

Velice rozdílné je rozmístění cizinců podle národnosti, každý kraj má svá specifika. Praha a Středočeský kraj jsou specifické nejvyšší koncentrací Ukrajinců a Slováků ve srovnání s ostatními kraji. Vietnamci se nejvíce koncentrují do krajů Karlovarského a Ústeckého, Poláci do Moravskoslezského a Královéhradeckého, Rusové do Prahy, Karlovarského a Středočeského kraje.

Zatímco v roce 2001 bylo ve Středočeském kraji registrováno 26 tisíc cizinců, v roce 2005 už se jednalo o 35 tisíc. Trendem přitom je postupné zvyšování podílu cizinců s trvalým pobytem, který měla na počátku sledovaného období zhruba čtvrtina cizinců, zatímco na konci období už třetina. I přes tento nárůst patří však Středočeský kraj ke krajům s nejnižším podílem cizinců s trvalým pobytem. Opakem je například Karlovarský kraj, kde cizinci s trvalým pobytem tvoří nadpoloviční většinu.

Výrazně více jsou mezi cizinci zastoupeni muži – dvěma třetinami, ovšem jejich podíl se pozvolna snižuje. Věková struktura cizinců se v průběhu sledovaného období příliš nemění.

Středočeský kraj se spolu s Prahou vyznačují vysokým podílem cizinců, kteří sem přichází z pracovních důvodů – tento účel pobytu je zaznamenán u více než poloviny cizinců. Zároveň se Středočeský kraj vyznačuje podprůměrnou vzdělaností cizinců. Většinu zde tvoří cizinci s pouze základním nebo nižším odborným vzděláním a nadprůměrné je i zastoupení cizinců se žádným nebo nedokončeným základním vzděláním. Naopak vysokoškoláci a středoškoláci jsou oproti republikovému průměru zastoupeni podprůměrně.

Nejvíce zastoupenou státní příslušností ve Středočeském kraji jsou Ukrajinci, kteří v roce 2005 tvořili třetinu všech cizinců a jejich podíl i počet se v čase výrazně zvyšuje. Ukrajinci přicházejí do Středočeského kraje především za prací, které je dostatek v souvislosti s probíhající rozsáhlou bytovou výstavbou. Další nejvíce zastoupenou národností jsou Slováci, kteří ještě do roku 2003 převažovali nad Ukrajinci, od roku 2004 jich je však výrazně méně. Na třetím místě stojí Vietnamci, jejichž počet se ve sledovaném období mírně zvýšil.

Nejvyšší podíl na obyvatelstvu dosahují cizinci v okresech Praha-západ, Praha-východ, Mladá Boleslav a Mělník, kam se zároveň nejvíce koncentrují cizinci ukrajinského státního občanství. Slováci a Poláci jsou výrazně koncentrováni do okresu Mladá Boleslav - žije zde čtvrtina Slováků a 60 % Poláků kraje.

Vzhledem k narůstajícímu migračnímu saldu a zvyšujícímu se počtu cizinců na území kraje se dá předpokládat pozitivní vývoj počtu a struktury obyvatelstva a zároveň tedy potenciálu lidských zdrojů.

Český statistický úřad zpracoval v roce 2003 projekci vývoje obyvatelstva do roku 2050, ta se ale pro Středočeský kraj stává rok od roku stále více nepoužitelná. Důvodem je skutečnost, že v projekci je počítáno pouze s přirozenou měnou obyvatelstva a stěhování není bráno v úvahu vzhledem k těžko předvídatelnému migračnímu chování obyvatelstva. Protože však ve Středočeském kraji představuje migrace hlavní složku vývoje prakticky všech demografických ukazatelů a počet obyvatel zásadně ovlivňuje, už teď – po 3 letech – se projekce od skutečného stavu velmi liší, a to jak počtem obyvatel, tak přímo předpovídaným trendem. Zatímco projekce počítá se snižováním počtu obyvatel (k čemuž by při nezapočítání migrace skutečně docházelo), ve skutečnosti počet obyvatel Středočeského kraje roste. Navíc projekce počítá se stále větší dynamikou poklesu počtu obyvatel přirozenou měnou, zatímco ve skutečnosti se díky migraci a pozitivní věkové struktuře přistěhovaných úbytek přirozenou měnou snižuje (v roce 2005 se přiblížil nule). Na rok 2005 předpovídala projekce 1 121 256 obyvatel, zatímco ve skutečnosti žilo ve Středočeském kraji téměř o 37 tisíc obyvatel více. Pozitivní trendy v počtu a struktuře obyvatelstva kontrastující s projektovanými předpověďmi jsou dobrým signálem pro další vývoj lidských zdrojů ve Středočeském kraji.

2.2 Vzdělávání

Jedním z nejdůležitějších faktorů pro pozitivní rozvoj lidských zdrojů je zvyšování vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva. Pro většinu obyvatelstva je základem vzdělání, které získali při denním studiu na střední či vysoké škole. Další možností je zvyšování kvalifikace studiem při zaměstnání či rekvalifikací. V současné době narůstá diverzita stupňů vzdělávání – ve školním roce 1996/1997 byly v Česku poprvé otevřeny vyšší odborné školy. Zároveň se zvyšuje počet škol, které jsou specializované pouze na dálkové studium při zaměstnání. Dalším velice důležitým faktorem pro pozitivní rozvoj lidských zdrojů a uplatnění obyvatel na trhu práce je přístup jednotlivců k informačním technologiím a schopnost využívat je ke zvyšování své kvalifikace i rozvoji společnosti. Zhodnocením stavu a vývoje vzdělávacího procesu v posledních pěti letech ve Středočeském kraji se věnuje tato kapitola.

Ve Středočeském kraji bylo ve školním roce 2005/2006 možno studovat celkem na 34 gymnáziích, 75 odborných školách a 57 středních odborných učilištích. Vybavenost kraje **středními školami** je nižší než je celorepublikový průměr. Na jednu střední školu (SOŠ či gymnázium) připadá průměrně region s 10,6 tisíci obyvateli, což kraj řadí ve vybavenosti středními školami na druhé nejhorší místo za Plzeňský kraj. Pro srovnání – v celém Česku je tento poměr necelých 9 tisíc obyvatel na jednu střední školu.

Vybavenost školami je ovlivněna blízkostí a snadnou dostupností Prahy, která nabízí široké spektrum středních všeobecných i odborných škol a také vyšších odborných škol. Vysoký podíl studentů zejména z těsného zázemí Prahy (okresy Praha-západ a Praha-východ) dojíždí za studiem do hlavního města (viz dále). Školy jsou zejména v těsném zázemí Prahy rozmístěny velice nerovnoměrně. Zatímco v okrese Praha-východ provozuje svou činnost šest gymnázií a pět středních odborných škol, okres Praha-západ disponuje pouze jedinou střední odbornou školou.

Naprostá většina z výše zmíněných ústavů středního vzdělávání poskytuje denní studium. Jak ukazuje tabulka 2.2.1, počty škol ani žáků či absolventů se mezi lety 2000 – 2005 výrazně neměnily. Klesl počet středních odborných učilišť a středních odborných škol poskytujících denní vzdělávání (o 4 učiliště a 7 škol), avšak na počtu nově přijatých žáků se tato změna neprojevila. Byla vyrovnána zvýšením počtu přijatých žáků do prvního ročníku ve zbývajících školách. Počty studentů v jednotlivých typech středního vzdělávání (učňovské, odborné, všeobecné) na školách se sídlem ve Středočeském kraji odpovídají struktuře studentů celé republiky.

Vyšší odborné studium je v kraji zastoupeno 18 školami, z nichž 17 poskytuje denní studium (stav ke školnímu roku 2005/2006). Vyšší odborné školy se nacházejí ve všech okresech kraje kromě okresu Praha-západ a Rakovník. Každoročně studium na těchto školách úspěšně absolvuje 300 – 600 studentů.

Tab. 2.2.1 Učňovské a střední školství - denní studium

Pramen: ÚIV

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Střední odborná učiliště						
školy	59	58	57	55	53	55
žáci	14 264	14 257	13 733	13 521	13 112	14 702
nově přijatí žáci	4 737	4 687	4 452	4 479	4 321	5 211
absolventi	3 813	4 100	3 972	3 972	4 265	.
Střední odborné školy (obory s maturitou a bez)						
školy	81	82	78	76	75	74
žáci	16 556	16 374	16 316	16 761	17 093	17 400
nově přijatí žáci	4 177	4 548	4 517	4 631	4 498	4 610
absolventi	3 976	3 739	3 450	3 512	3 878	.
Gymnázia						
školy	33	33	33	33	33	34
žáci	12 617	12 391	12 868	12 884	12 771	12 906
nově přijatí žáci (4 leté studium)	1 182	1 245	1 176	1 325	1 345	1 418
nově přijatí žáci (víceleté studium)	1 009	956	978	993	988	1 038
absolventi	2 142	1 487	2 124	2 295	2 506	.
Vyšší odborné školy						
školy	17	18	17	16	17	17
žáci	1 675	1 783	1 943	2 144	2 045	1 879
nově přijatí žáci	382	897	998	1 003	762	713
absolventi	602	541	311	482	584	.

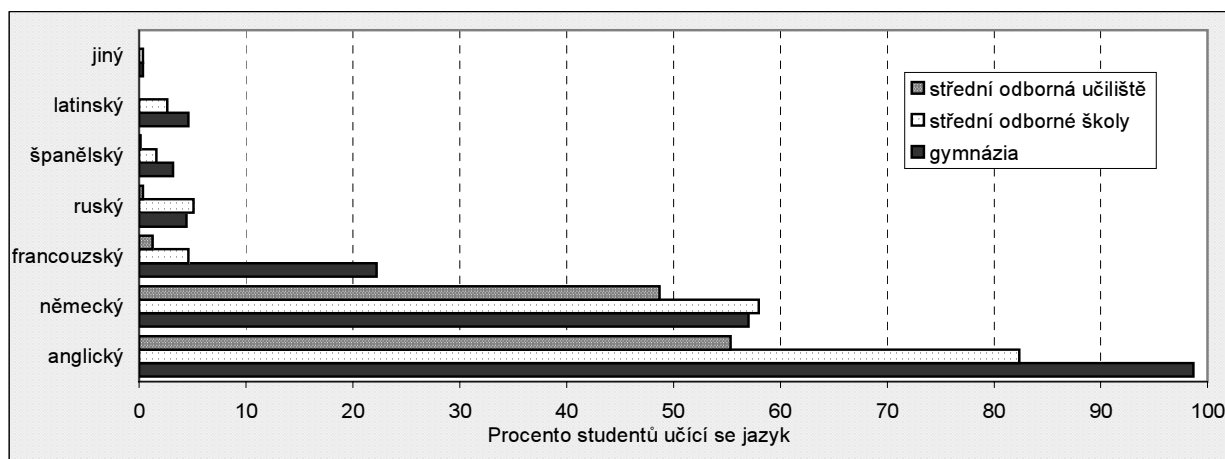
Znalost cizích jazyků se stává stále důležitější pro uplatnění absolventů středních škol v praxi. Vedle nutnosti ovládat cizí jazyk, pokud chce jedinec nalézt uplatnění na trhu práce v zemi, kde se nemluví jeho rodnou řečí, se znalost alespoň jednoho cizího jazyka stává jednou z velmi frekventovaných podmínek pro získání zaměstnání v mnoha společnostech působících v České republice. Nejčastěji požadovanými jazyky jsou přitom anglický, případně německý jazyk.

Největší důraz na výuku cizích jazyků v rámci středního vzdělávání je dáván na všeobecně vzdělávacích školách, tedy gymnáziích. Zde jednoznačně vede výuka anglického jazyka, který studuje téměř 99 % z 12 906 studentů denního studia. Více než polovina studentů se učí německý jazyk, francouzský jazyk studuje přes 22 % studentů gymnázia. Na středních odborných školách i učilištích je také kladen větší důraz na výuku angličtiny, ale převaha počtu studentů angličtiny nad studenty němčiny již není tak výrazná.

Zatímco na gymnáziích se téměř všichni žáci učí dva jazyky, na středních odborných školách navštěvuje dva cizí jazyky pouze polovina studentů, ostatní mají výuku jednoho jazyka. Na středních odborných učilištích navštěvuje průměrně jeden učeň výuku pouze jednoho cizího jazyka. Stav v roce 2005 je zachycen v grafu 7. Celkem se v roce 2005 učilo anglicky 35 093 studentů, německy 24 508 studentů, francouzsky 3 851 studentů a jiný jazyk 3 361 studentů denního studia středních škol a učilišť.

Graf 7 Výuka cizích jazyků na středních školách ve Středočeském kraji k 31. 10. 2005

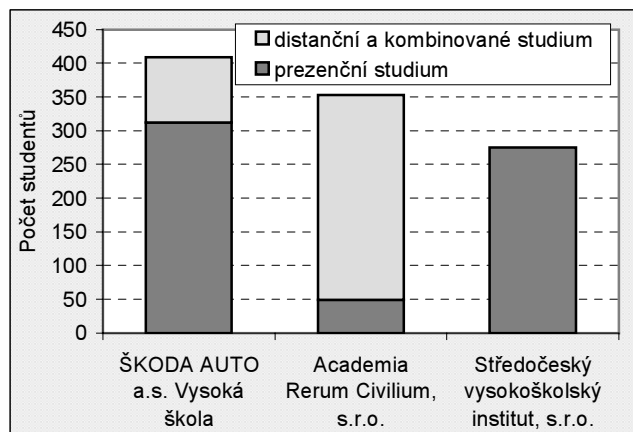
Zdroj: ÚIV

První **vysoká škola** na území kraje vznikla v roce 2000, a to ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola v Mladé Boleslavi. Jedná se o soukromou firemní vysokou školu, provozovanou firmou ŠKODA AUTO a.s. V současnosti je zde možno studovat v profesním bakalářském studijním programu v oborech Podniková ekonomika a management provozu a Podniková ekonomika a management obchodu. V akademickém roce 2006/2007 bude zahájena výuka navazujícího magisterského studijního programu v oborech Globální podnikání a finanční řízení podniku, Globální podnikání a marketing a Podniková ekonomika a management

Graf 8 Studenti vysokých škol podle typu studia k 31. 10. 2005

Zdroj: ÚIV

provozu. V roce 2002 byl v Kladně založen soukromý Středočeský vysokoškolský institut, s.r.o. s akreditovaným bakalářským studijním programem Ekonomika a management se studijními obory Podniková ekonomika a management, Marketing, Ekonomika a management obchodu. Od roku 2003 je v Kolíně v provozu soukromá vysoká škola specializovaná na politické vědy Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o. s bakalářským studijním programem Politologie.

Ve třech soukromých vysokých školách na území kraje studovalo v bakalářských programech k 31.10.2005 celkem 1036 studentů, dvě pětiny z nich v prezenční formě. Strukturu studentů podle typu studia na jednotlivých školách zachycuje graf 8.

Kromě těchto samostatných vysokých škol sídlí v Kladně Fakulta biomedicínského inženýrství ČVÚT Praha a detašované pracoviště soukromé Vysoké školy finanční a správní, dále se ve Středočeském kraji nachází pobočka Pedagogické fakulty UK Praha v Brandýse nad Labem a detašovaná pracoviště České zemědělské univerzity v Červeném Újezdě a v Kostelci nad Černými lesy. Na počátku roku 2006 byl vydán souhlas se vznikem středočeské veřejné neuniverzitní Vysoké školy Jiřího z Poděbrad se sídlem v Poděbradech a pobočkami v Mladé Boleslavi, Kutné Hoře a Čáslavi.

V současné době automobilka Škoda Auto a.s. a město Mladá Boleslav budují v Mladé Boleslavi vzdělávací centrum Na Karmeli – vysokoškolský areál, který by zahrnoval několik vzdělávacích institucí. V areálu by měla vzniknout pobočka středočeské Vysoké školy Jiřího z Poděbrad, učebny a laboratoře pro posluchače Škoda Auto Vysoké školy i jiných technických vysokých škol, se kterými firma spolupracuje. Jedním z hlavních cílů projektu je podpora rozvoje lidských zdrojů a zvyšování flexibility současných i budoucích obyvatel města na trhu práce zvyšováním a prohlubováním kvalifikace. Otevření areálu se předpokládá v říjnu roku 2007.

Vzhledem k velikosti kraje jak rozlohou tak i počtem obyvatel, jsou možnosti studia na středních i vysokých školách omezené. Tento nedostatek je kompenzován širokou nabídkou studijních možností v Praze. Vysoké zastoupení Prahy na vzdělávání obyvatelstva Středočeského kraje potvrzují i data o **dojížděcí do škol**, jejichž zdrojem je Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 (viz tabulka 2.2.2). Do škol mimo kraj bydliště vyjíždělo 27 237 studentů starších 15 let, z nichž přes 70 % dojíždělo do Prahy. Nejvýznamnější podíl Prahy na vzdělávání studentů okresu je v těsném zázemí Prahy. Z okresu Praha-západ dojíždělo do Prahy 2 884 studentů ve věku 15-18 let a 1 530 studentů ve věku 19 let a více. Obdobně z okresu Praha-východ dojíždělo do Prahy 2 434 studentů ve věku 15-18 let a 1 624 studentů ve věku 19 let a více.

Tab. 2.2.2 Počty vyjíždějících do škol v roce 2001

	Celkem	v tom ve věku		
		6-14 let	15-18 let	19 a více let
Vyjíždějících z okresu svého bydliště	41 925	6 667	18 041	17 217
Vyjíždějících mimo kraj	31 017	3 780	11 893	15 344
Vyjíždějících do Prahy	22 389	3 107	9 053	10 229
Podíl vyjíždějících do Prahy na vyjíždějících z okresu bydliště	53,40	46,60	50,18	59,41

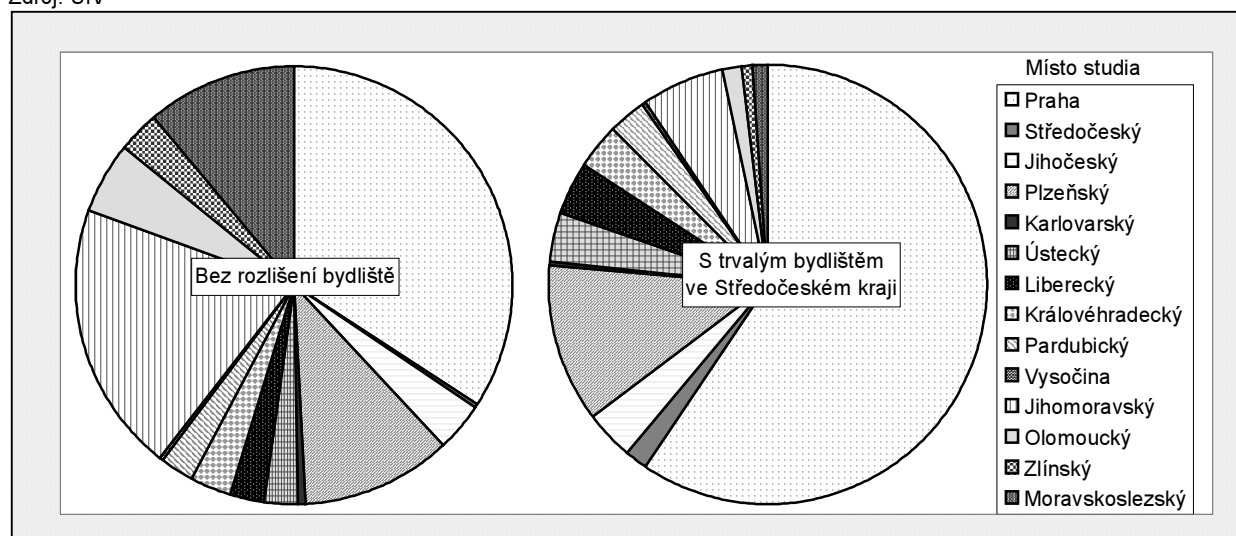
V grafu 9, který zachycuje stav k 31. 10. 2005, je v levé části znázorněno, jaký podíl ze všech vysokoškolských studentů s bydlištěm v ČR škol studuje v jednotlivých krajích. V pravé polovině grafu jsou zachyceni pouze studenti, kteří mají trvalé bydliště ve Středočeském kraji.

Dle Ústavu pro informace ve vzdělávání studovalo k 31. 10. 2005 na vysokých školách 24 211 obyvatel kraje. Pro studenty vysokých škol s trvalým bydlištěm ve Středočeském kraji platí, že v kraji svého bydliště studuje méně než dvě procenta posluchačů. Tento podíl je jednoznačně nejnižší z celé republiky. Srovnatelný je pouze kraj Vysočina, kde v kraji svého bydliště studuje 3,5 % posluchačů vysokých škol. Téměř dvě třetiny středočeských studentů VŠ dojíždí za svými studii do hlavního města Prahy. Podíl Prahy jako místa studia je nesrovnatelně vyšší než u ostatních krajů (kromě Prahy samotné). Takto vysoký podíl studentů, kteří vyjíždějí za studiem do jednoho kraje (mimo kraj svého bydliště), není nikde jinde.

Po Praze, jakožto nejvýznamnějším místě studia středočeských vysokoškolských studentů, následuje Plzeňský kraj, kam dojíždí 13 procent studentů našeho kraje a Jihomoravský s více než 6 procenty středočeských studentů.

Graf 9 Studenti vysokých škol k 31. 10. 2005 podle bydliště a místa studia^{*)}

Zdroj: ÚIV

^{*)} pouze studenti s českým občanstvím

V současné době se zvyšuje tlak na neustálé osvojování nových poznatků, rozšiřování znalostí a tím zvyšování flexibility na trhu práce. Znalosti, které byly získány během studia před vstupem na trh práce, již nedostačují a stále více je kladen důraz na další, neboli **celoživotní vzdělávání**. Celoživotní učení je považováno za nejvýznamnější potřebu všech jedinců ve znalostně založené ekonomice, kteří musejí aktualizovat a doplňovat své znalosti, kvalifikace a dovednosti v průběhu života pro maximalizaci osobního rozvoje a udržení a zlepšení pozice na trhu práce³.

Ačkoliv další vzdělávání patří ve vyspělých zemích k nejrychleji se rozvíjejícím sektorům vzdělávání, v České republice neexistuje zastrešující instituce, která by pravidelně shromažďovala ucelené informace týkající se dalšího vzdělávání. V této analýze budeme čerpat ze tří zdrojů. Prvním z nich jsou údaje Ústavu pro informace ve vzdělávání o počtu studentů nedenního, dálkového či distančního studia. O těchto studentech lze předpokládat, že studují při zaměstnání. Druhým zdrojem jsou výsledky ad hoc modulu 2003 o celoživotním vzdělávání (AHM 2003), který proběhl společně s šetřením VŠPS ve 2. čtvrtletí roku 2003. Posledním zde využitým zdrojem jsou informace úřadů práce o rekvalifikacích uchazečů o zaměstnání.

Mezi institucemi, které kromě denního studia poskytují i dálkové či nedenní studium jsou ve Středočeském kraji významnější střední a vyšší odborné školy. Co do počtu studentů při zaměstnání jsou nejvýznamnější střední odborné školy. V těch v rámci dálkového vzdělávání studuje okolo 2000 studentů a v roce 2004/2005 zde absolvovalo 332 studentů nedenního studia. Ze všech žáků středních odborných škol tvořili studenti při zaměstnání v posledních pěti letech zhruba desetinu. Pro srovnání v celé ČR byl ve školním roce 2005/2006 podíl studentů při zaměstnání 7,6 %.

³ Burda a kol.: *Lidské zdroje v České republice 2003. Národní vzdělávací fond, 2003*

Ve vyšších odborných školách v kraji tvoří studenti dálkového studia zhruba čtvrtinu všech studentů (v ČR 17,1 %). Absolutně je však jejich počet nižší. V roce 2004/2005 absolvovalo dálkové studium na VOŠ ve Středočeském kraji 176 studentů.

Tab. 2.2.3 Žáci a studenti při zaměstnání podle typu školy

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Střední odborné školy						
počet	81	82	78	76	75	75
žáci celkem	18 402	18 202	18 277	18 850	19 124	19 029
z toho při zaměstnání:						
absolutně	1 846	1 828	1 961	2 089	2 031	1 629
podíl ze žáků celkem	10,0	10,0	10,7	11,1	10,6	8,6
Vyšší odborné školy						
počet	18	19	18	17	18	18
žáci celkem	2 260	2 493	2 675	2 874	2 684	2 425
z toho při zaměstnání:						
absolutně	585	710	732	730	639	546
podíl ze žáků celkem	25,9	28,5	27,4	25,4	23,8	22,5

Nedenní studium na jiných typech škol se v našem kraji teprve rozvíjí. Například gymnázia byla pro dálkově studující otevřena až v posledním sledovaném roce (18 studentů). Vysokou školu na území kraje bylo možné dálkově studovat až od roku 2004/2005. K poslednímu sledovanému roku zde distanční a kombinované studium navštěvovalo 400 posluchačů. Pokud přepočteme osoby studující při zaměstnání na školách ve Středočeském kraji na 1000 osob starších 15 let bydlících zde, vyjde nám zhruba třetinová hodnota oproti České republice, a to 2,6 (pro školní rok 2005/2006). Je ovšem třeba připomenout, že mnoho studentů dálkového studia využívá široké nabídky škol a typů vzdělávání v blízké a časově dobře dostupné Praze. Tyto studenty v předchozí statistice zachyceny nemáme.

V roce 2003 uskutečnil Český statistický úřad šetření ad hoc modul 2003 o celoživotním vzdělávání (AHM 2003), které proběhlo jako součást pravidelného výběrového šetření pracovních sil. Otázky byly zaměřeny na zjišťování údajů o formálním a neformálním vzdělávání a o samostudiu. Formálním vzděláváním se rozumí takový způsob vzdělávání, který vždy vede k dosažení určitého stupně vzdělání (zpravidla ve školských zařízeních). Typickým příkladem jsou žáci, učni a studenti včetně dálkového studia. Vedle toho neformální vzdělávání je zaměřeno na získání takových znalostí a dovedností, které mohou zlepšit uplatnění na trhu práce a prohloubit a získat nové osobní znalosti a dovednosti. Tento druh vzdělávání je poskytován zpravidla ve specializovaných zařízeních nebo v zařízeních zaměstnavatele za účasti odborného lektora či učitele. Patří sem kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, řidičské kurzy, rekvalifikační kurzy organizované v rámci aktivní politiky zaměstnanosti, ale také krátkodobá školení a přednášky⁴.

Dle výsledků AHM 2003 se v kraji účastní formálního vzdělávání téměř 93 tisíc osob. Naprostá většina z nich (94 %) je mladší 24 let (viz tabulka 2.2.4). V této věkové kategorii se převážně jedná o počáteční

Tab. 2.2.4 Účastníci formálního vzdělávání^{*)}

zdroj: ad-hoc modul VŠPS 2003, ČSÚ

	Středočeský kraj	
	tis. osob	%
Účastníci celkem	92,7	100,0
v tom:		
muži	44,6	48,1
ženy	48,1	51,9
z toho ve věku:		
15 - 19 let	63,2	68,2
20 - 24 let	23,5	25,3
25 - 29 let	2,8	3,0
30 - 34 let	2,2	2,3
35 a více let	1,1	1,1
z toho podle stupně vzdělávání:		
sekundární	50,3	54,3
z toho obor:		
technika a technická řemesla	12,1	13,0
všeobecné vzdělávací programy	11,6	12,5
obchod a správa	8,1	8,7
postsekundární	5,9	6,4
první stupeň terciárního	17,7	19,1
z toho obor:		
příprava učitelů a pedagogika	2,3	2,5
obchod a správa	2,2	2,4
spol. a behaviorální vědy a nauky	2,1	2,2
druhý stupeň terciárního	2,2	2,4

^{*)} referenční období 12 měsíců před datem dotazování (2. čtvrtletí 2003)

⁴ ČSÚ: Výsledky ad hoc modulu 2003 o celoživotním vzdělávání za rok 2003

vzdělávání, tedy o studium před vstupem na trh práce. Z obyvatel Středočeského kraje starších 30 let se formálního vzdělávání během referenčního období (odpovídalo zhruba školnímu roku 2002/2003) zúčastnilo 3,3 tisíce obyvatel.

Téměř třetina studentů sekundárního vzdělávání studovala technické obory, druhým nejčastějším bylo studium všeobecně vzdělávacích programů. Na vysokých školách (terciární stupeň) převažuje studium učitelství a pedagogiky. Společenské a behaviorální vědy a nauky, které v celé ČR studoval největší podíl vysokoškoláků (15 %) se v našem kraji umístily až na 3. místě oblíbenosti.

Neformálního vzdělávání se v průběhu čtyř týdnů před dotazováním zúčastnilo více než 30 tisíc obyvatel starších 15 let. Při přepočtu na 100 obyvatel jsou to pouhá tři procenta. Tato hodnota je po Jihočeském kraji druhá nejnižší v ČR. Vedle toho v Praze se neformálního vzdělávání zúčastnilo přes 6 % obyvatel starších 15 let. Výsledek šetření v našem kraji mohl být ovlivněn vyšší mírou nezjištěnosti (2,3 %).

Významnou součástí aktivní politiky zaměstnanosti je další vzdělávání uchazečů o zaměstnání a osob ohrožených nezaměstnaností. Tato forma celoživotního vzdělávání se označuje jako **rekvalifikace** a je zajišťována úřady práce. Pomocí rekvalifikace se dosahuje změny dosavadní kvalifikace jedince a tím rozšíření možností jeho uplatnění na trhu práce.

Počty účastníků rekvalifikačního vzdělávání se mění v závislosti na rozvoji aktivní politiky zaměstnanosti a na vývoji počtu uchazečů o zaměstnání. Vývoj v posledních pěti letech zachycuje tabulka 2.2.5. Výkyvy v počtu rekvalifikací kopírují výkyvy v počtu nezaměstnaných mezi jednotlivými lety. Za sledovaných pět let je i přes mírný pokles počtu rekvalifikací v roce 2005 celkově zřejmý nárůst využívání rekvalifikací jak v absolutním počtu účastníků rekvalifikací, tak v jejich podílu na uchazečích o zaměstnání.

Tab. 2.2.5 Účastníci rekvalifikací

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Uchazeči o zaměstnání celkem	37 819	41 761	43 937	44 012	40 751	107,8
v tom podle pohlaví:						
muži	17 423	19 627	20 759	20 285	18 508	106,2
ženy	20 396	22 134	23 178	23 727	22 243	109,1
z toho podle věku:						
mladší 30 let	15 102	16 399	16 551	15 245	12 631	83,6
50 a více let	6 639	8 485	9 561	10 230	10 803	162,7
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	28 830	31 642	32 972	32 955	30 440	105,6
vysokoškolské	1 004	1 110	1 211	1 277	1 222	121,7
Uchazeči zařazení do rekvalifikací k 31.12.	177	207	208	124	213	120,3
Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.	0,5	0,5	0,5	0,3	0,5	x
Uchazeči o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací¹⁾	1 478	1 752	2 192	2 731	2 233	151,1
v tom podle pohlaví:						
muži	592	660	809	1 094	822	138,9
ženy	886	1092	1383	1637	1411	159,3
z toho podle věku:						
mladší 30 let	603	708	908	1 043	790	131,0
50 a více let	115	163	220	302	316	274,8
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	785	916	1 074	1 472	1 123	143,1
vysokoškolské	44	67	100	103	96	218,2

¹⁾ úhrnné roční údaje

Celkem v roce 2005 prošlo rekvalifikací 2 233 obyvatel kraje. Téměř dvě třetiny účastníků tvořily ženy. To je ovlivněno nejen tím, že v uchazečích o zaměstnání převažují ženy, ale také tím, že větší podíl nezaměstnaných žen se účastní rekvalifikací, než jak je tomu u mužů. Ve věkových kategoriích je rekvalifikace častější u mladších uchazečů.

Nejvyšší nárůst v počtu účastníků rekvalifikací podle vybraných skupin byl ve věkové kategorii 50 a více let. Ve vyšším věku je při ztrátě zaměstnání již obtížnější přizpůsobit se jinému zaměstnání a zaměstnavatelé preferují mladší zájemce i z důvodu blízkého se odchodu starších osob do důchodu. Jde o skupinu ohroženou dlouhodobou nezaměstnaností. Zároveň počet nezaměstnaných v této věkové kategorii stoupá (mezi lety 2000 – 2005 na 163 % původního počtu). Proto i současná aktivní politika zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí se zaměřuje právě na tyto rizikové skupiny – starší nad 50 let a mladí do 25 let, tedy převážně absolventy a jedince s minimální praxí.

Rozlišuje se několik forem rekvalifikace podle toho, co je jejich cílem⁵. Celorepublikově nejvýznamnější podle počtu účastníků jsou tzv. specifické (cílené) rekvalifikace, které vycházejí z bezprostředních potřeb na trhu práce, popř. příslibu zaměstnání, a doplňkové rekvalifikace, které doplňují znalosti uchazeče o zaměstnání na základě požadavku budoucího zaměstnavatele. V našem kraji byly doplňkové rekvalifikace využívány minimálně, jejich počet vzrostl až v roce 2005 – viz tabulka 2.2.6. Mnohem významnější byly tzv. nespecifické rekvalifikace, které vycházejí z předpokládaných potřeb trhu práce. V některých letech se více uplatňovaly tzv. motivační kurzy, které pomáhají k profesní orientaci s následnou rekvalifikací pro konkrétní pracovní uplatnění.

Významný rozdíl oproti průměru ČR je také v délce rekvalifikace. Ve Středočeském kraji jsou dlouhodobější kurzy využívány minimálně, vedle toho v celém Česku tvoří kurzy delší než 3 měsíce okolo 17 – 18 procent rekvalifikací. Taktéž průměrná délka evidence před rekvalifikací je nižší než průměr ČR. Tyto ukazatele jsou ovlivněny nižší mírou nezaměstnanosti a menšími problémy s restrukturalizací průmyslu, než v oblastech severních Čech a Moravy.

Tab. 2.2.6 Typy rekvalifikací

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001
Účastníci úspěšně ukončených rekvalifikací celkem	1 478	1 752	2 192	2 731	2 233 ⁴⁾	151,1
z toho podle typu rekvalifikace (%):						
specifická ¹⁾	51,1	50,5	45,5	48,6	48,3	-2,8
doplňková ²⁾	1,0	0,5	0,2	6,6	18,1	17,1
z toho podle délky rekvalifikace (%):						
do 1 měsíce	55,8	48,7	52,9	57,3	60,6	4,9
déle než 3 měsíců	8,3	9,4	10,9	7,1	6,2	-2,1
z toho podle délky evidence před rekvalifikací (%):						
do 3 měsíců	40,7	45,0	36,3	35,3	34,8	-5,9
déle než 6 měsíců	32,7	26,4	35,4	35,4	37,4	4,8
Účastníci umístění do 12 měsíců po rekvalifikaci celkem	2 092	1 257	1 396	1 919	1 690 ⁴⁾	80,8
Umístění uchazeči o zaměstnání celkem	46 640	44 540	45 660	48 503	45 899 ⁴⁾	98,4
Podíl umístěných účastníků rekvalifikací³⁾ na počtu umístěných uchazečů	4,9	3,2	3,5	4,5	4,3	-0,6

¹⁾ specifická (cílená) rekvalifikace - získání teoretických a praktických poznatků pro výkon nové pracovní činnosti

²⁾ doplňková rekvalifikace - doplnění znalostí před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele

³⁾ včetně uchazečů vyřazených z evidence na vlastní žádost (předpoklad nalezení místa jiným způsobem)

⁴⁾ index změny 2005/2001 v %

V posledních letech stoupá vliv informačních a komunikačních technologií na ekonomický růst a sociální změny ve společnosti. S rozvojem tzv. globální informační společnosti se vytváří nová struktura ekonomiky založená na znalostech, schopnostech získávat nové informace a využívat nové technologie. Dochází k zavádění nových informačních a komunikačních technologií do všech sfér života, včetně soukromé. Pro udržení konkurenceschopnosti na globálním trhu je předpokladem rozvoj informační gramotnosti. Vedle důležitosti počítačové gramotnosti pro zvýšení možnosti uplatnění na trhu práce je význam informačních technologií ve schopnosti překonat překážky ve vzdálenosti a tím poskytovat shodné služby lidem z odlišných – i vzdálených – oblastí i přinášet nové služby občanům se specifickými potřebami.

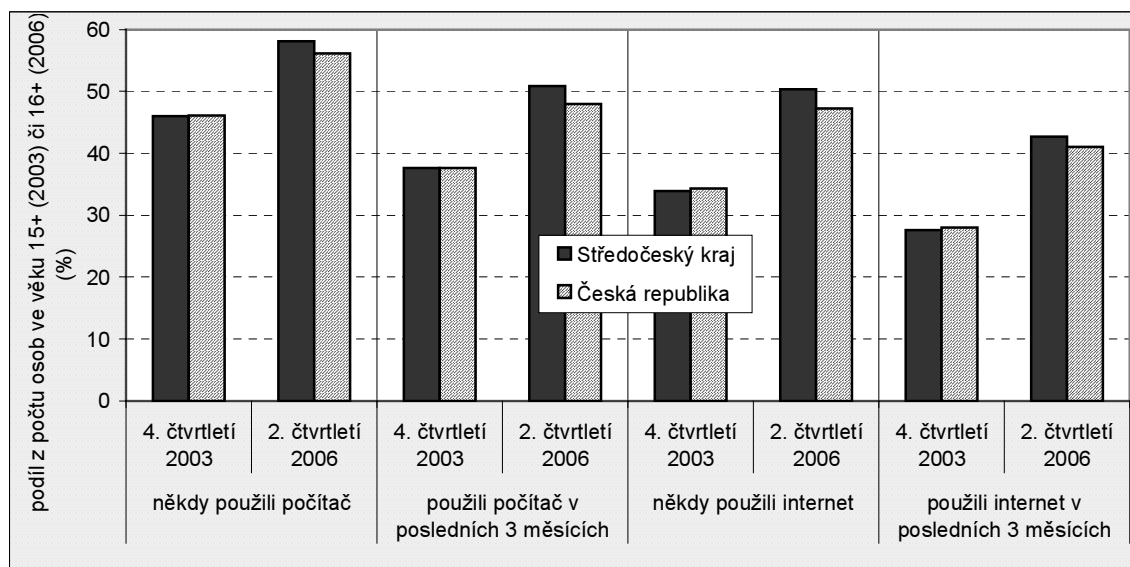
Využívání informačních technologií obyvateli Středočeského kraje je mírně nadprůměrné než v celém Česku. Podle výsledků šetření ČSÚ, které proběhlo ve 2. čtvrtletí roku 2006, osobní počítač někdy použilo více než 58 % obyvatel a internet někdy použilo přes 50 % obyvatel starších 15 let. V obou těchto

⁵ viz např. Burda a kol.: *Lidské zdroje v České republice 2003. Národní vzdělávací fond, 2003, str. 98*

charakteristikách se Středočeský kraj řadí na druhé místo za Hl. m. Prahu. Pravidelnými uživateli osobního počítače je 43 % jedinců a internetu 35 % jedinců starších 15 let. Srovnání používání počítače a internetu s průměrem Česka a vývoj těchto ukazatelů od roku 2003 je zachycen v grafu 10.

Ohromnou rychlostí roste využívání služeb přes internet. Ve druhém čtvrtletí roku 2006 bylo v kraji 78 tisíc obyvatel, kteří využili internet k vyřizování na úřadech, a téměř 152 tisíc jedinců, kteří někdy objednali či koupili zboží přes internet. Obě tyto hodnoty jsou dvojnásobkem stavu v roce 2003.

Graf 10 Používání počítače a internetu jednotlivci

Vybavenost domácností telefonem, osobním počítačem a internetem v letech 2003 – 2006 je zachycena v tabulce 2.2.7. Z tabulky je zřejmý výrazný počet domácností, které přestaly využívat pevnou telefonní linku. I přes výrazný pokles je vybavenost pevnou telefonní linkou stále nadprůměrná a řadí kraj na 4. místo za Prahu, Královéhradecký a Plzeňský kraj. Z důvodu vyrovnání cen telefonování z mobilních i pevných telefonních linek mnoho domácností zrušilo zavedení pevné telefonní linky a ke komunikaci používají pouze mobilní telefony. V roce 2006 vlastnilo 81,6 % domácností kraje mobilní telefon – 7. místo mezi kraji. Průměrně v Česku je mobilním telefonem vybaveno 80,8 % domácností.

Počet obyvatel Středočeského kraje, kteří mají mobilní telefon k dispozici pro soukromé účely, vzrostl do roku 2006 na 814 tisíc, což je 83,5 procenta obyvatel starších 15 let.

Tab. 2.2.7 Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci ^{*)}

	Středočeský kraj				Česká republika			
	2003	2004	2006	index 2006/2003	2003	2004	2006	index 2006/2003
Domácnosti celkem (tis.)	407,0	458,8	457,5	112,4	4 064,0	4 109,9	4 201,2	103,4
z nich vybavené (%):								
pevnou telefonní linkou	72,7	68,4	56,9	¹⁾ -15,8	62,9	61,9	53,1	¹⁾ -9,9
osobním počítačem	23,8	28,8	36,5	¹⁾ 12,7	23,8	29,5	35,7	¹⁾ 11,9
os. počítačem připojeným k internetu	15,5	22,3	28,7	¹⁾ 13,2	14,8	19,4	26,7	¹⁾ 11,9
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (tis.)	962,3	970,3	974,4	101,3	8 658,5	8 687,4	8 635,6	99,7
z nich mají k dispozici pro soukromé účely (%):								
mobilní telefon	67,8	73,9	83,5	¹⁾ 15,8	66,0	73,8	83,1	¹⁾ 17,1
osobní počítač doma	35,9	34,3	44,4	¹⁾ 8,4	32,6	35,9	43,0	¹⁾ 10,3
internet doma	24,0	27,8	34,9	¹⁾ 10,9	20,8	23,8	32,6	¹⁾ 11,8

^{*)} období šetření: 4. čtvrtletí sledovaného roku, rok 2006 - 2. čtvrtletí 2006

¹⁾ rozdíl 2006 - 2003 v procentních bodech

²⁾ obyvatelstvo ve věku 16 a více let

Ve vybavenosti domácností osobním počítačem se Středočeský kraj umístil až na 8. místě v žebříčku krajů, ale téměř 79 % z počítačem vybavených domácností má počítač připojený na internet. V této „připojenosti“ je kraj na 3. místě za Prahou a Královéhradeckým krajem (nejnižší hodnota je ve Zlínském kraji, a to 59,4 %).

S neustálým rozvojem informační společnosti a zvyšováním významu informačních a komunikačních technologií vzrůstá důraz na zásobu kvalifikovaných lidských zdrojů, neboť ty sehrávají klíčovou roli při vývoji nových technologií. Informace o zásobě těchto kvalifikovaných lidských zdrojů, neboli počítačových odborníků čerpáme z průměrných ročních výsledků výběrového šetření pracovních sil.

Počítačovní odborníci (ICT experti) se podle definice Eurostatu a OECD dělí na dvě hlavní skupiny – vědci a odborníci v oblasti výpočetní techniky a techničtí pracovníci v oblasti výpočetní techniky. Zjednodušeně lze říci, že vědečtí pracovníci se podílí na samotném výzkumu a vývoji nových technologií, zatímco techničtí pracovníci spíše na provozu a podpoře těchto systémů. Počty ICT expertů v kraji v letech 2000 – 2005 jsou zachyceny v tabulce 2.2.8.

Tab. 2.2.8 Počítačovní odborníci (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Odborníci v oblasti výpočetní techniky (ICT experti) celkem (tis.osob)	5,8	7,3	8,8	8,7	8,5	9,5	163,4
v tom (%):							
vědci a odborníci	48,7	45,9	25,1	33,2	36,3	26,9 ¹⁾	-21,8
techničtí pracovníci	51,3	54,1	74,9	66,8	63,7	73,1 ¹⁾	21,8
z celku (%):							
muži	80,2	78,6	75,0	80,7	80,0	82,1 ¹⁾	1,9
ženy	19,8	21,4	25,0	19,3	20,0	17,9 ¹⁾	-1,9

¹⁾ rozdíl v procentních bodech

Od roku 2000 došlo ve Středočeském kraji k silnému nárůstu počtu počítačových expertů – za 5 let jejich počet vzrostl na 163 % původního stavu. Tento nárůst výrazně převyšuje průměr ČR, neboť v celé republice stoupl počet počítačových odborníků pouze na 108 % původního stavu. Vyšší relativní nárůst než v našem kraji proběhl pouze v Královéhradeckém kraji, zde dosáhl index změny hodnoty 188 %. V tomto kraji se však jednalo o nárůst z mnohem nižšího, téměř třetinového, základu.

V současnosti (rok 2005) je v kraji třetí nejvyšší počet počítačových expertů, a to jak v absolutním počtu, tak v přepočtu na celkovou pracovní sílu (16,4 počítačových odborníků na 1000 pracujících). V obou případech je s velkým předstihem na prvním místě Hlavní město Praha (32,4 ICT expertů na 1000 pracujících) a následuje Jihomoravský kraj (20,2 ICT expertů na 1000 pracujících). Vyšší koncentrace ICT expertů v těchto regionech je způsobena zejména díky nově vznikajícím vývojovým a technologickým centrům, ale i koncentrací sídel a ústředí významných národních i nadnárodních firem v těchto regionech.

3. Využití lidských zdrojů

Po hodnocení lidských zdrojů z hlediska „kvality“, kdy bylo snahou popsat strukturu obyvatelstva a jeho vzdělávací možnosti a nastínit tak, jakým lidským potenciálem vlastně kraj disponuje, bude v následující části publikace soustředěna pozornost k hodnocení tzv. „využití“ lidských zdrojů. Do jaké míry je využit potenciál lidských zdrojů, zda v čase dochází k pozitivním změnám a zvyšující se efektivitě využití lidských zdrojů, jsou základní otázky a důležité faktory při pohledu na narůstající konkurenci ve stále se zrychlující globalizaci světa. Do jaké míry jsou využity lidské zdroje ve Středočeském kraji a jak si tento kraj stojí ve srovnání s ostatními kraji Česka, bude řešit následující třetí kapitola zaměřená na ekonomicky aktivní obyvatelstvo.

3.1 Ekonomický potenciál

Před tím, než se zaměříme přímo na hodnocení využití lidských zdrojů (zaměstnanost a nezaměstnanost), je potřeba zasadit tuto problematiku do kontextu vývoje kraje z hlediska ekonomického. Stav a vývoj ekonomického potenciálu kraje může být příčinou i důsledkem stavu a vývoje využití lidských zdrojů. Pokud je v regionu tradičně silný ekonomický potenciál, zaznamenáme často i dobrou situaci v oblasti využití lidských zdrojů, a naopak v situaci, kdy je region ekonomicky slabší a problémový, projevuje se tato skutečnost i v ukazatelích hodnotících využití lidských zdrojů. Síla ekonomiky regionu je úzce spjata s úrovní využití lidských zdrojů a kvalitní lidské zdroje jsou hlavním faktorem pro silnou ekonomiku.

Ekonomickou situaci Středočeského kraje ovlivňuje poloha v sousedství Prahy, a to jak v pozitivním tak i negativním smyslu. Zatímco Praha je pro Středočeský kraj zdrojem obyvatelstva, které se stěhuje z hlavního města do jeho zázemí, Středočeský kraj je naopak pro Prahu zdrojem pracovní síly. Obyvatelstvo Středočeského kraje sice v kraji bydlí, ovšem svým dojížděním za prací do Prahy posiluje ekonomiku hlavního města a přispívá ke zvyšování jejího regionálního hrubého domácího produktu. Hrubý domácí produkt (HDP) je základním **makroekonomickým ukazatelem** pro měření výkonnosti ekonomiky. Nejvyšší hodnoty HDP na obyvatele vykazuje jednoznačně Praha, mezi níž a ostatními kraji je tak velký skok, že pouze ona sama převyšuje průměrnou hodnotu za Česko jako celek. Středočeský kraj, i přestože jeho obyvatelstvo dojíždí ve velké míře do Prahy a kraj tak přichází o část produktu, stál se svou hodnotou HDP na obyvatele ve sledovaném období 2000 – 2005 celkem 4x na třetím a 2x na 2. místě (2002-2003). Před Středočeský kraj se 3x dostal Plzeňský kraj a jednou Královéhradecký. Naopak poslední místo obsadily během sledovaných šesti let tři kraje – Moravskoslezský, Olomoucký a Karlovarský – každý dvakrát.

Tab. 3.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/ 2000
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách (mil. Kč)	223 229	240 276	259 362	269 645	288 302	310 160	138,9
Podíl kraje na HDP České republiky v % (ČR=100)	10,2	10,2	10,5	10,5	10,4	10,4	¹⁾ 0,2
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok=100)	105,1	102,9	106,3	103,1	103,4	108,3	x
HDP na 1 obyvatele v Kč	200 538	213 711	230 393	238 328	253 397	269 674	134,5
HDP na 1 obyvatele (ČR=100)	94,1	92,9	95,4	94,3	93,0	92,9	¹⁾ -1,2
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾	.	61,4	64,7	64,4	65,6	68,4	x
Tvorba hrubého fixního kapitálu v mil. Kč (THFK)	66 259	73 933	63 844	65 702	84 067	85 160	128,5
THFK na 1 obyvatele v Kč	59 524	65 759	56 714	58 071	73 889	74 044	124,4
THFK na 1 obyvatele (ČR=100)	99,8	102,0	85,4	86,2	103,4	102,3	¹⁾ 2,5
Disponibilní důchod domácností v mil. Kč (DDD)	132 092	139 239	150 176	159 457	165 710	173 428	131,3
DDD na 1 obyvatele v Kč	118 665	123 845	133 403	140 937	145 647	150 790	127,1
DDD na 1 obyvatele (ČR=100)	104,6	103,4	106,5	107,6	107,6	106,7	¹⁾ 2,0

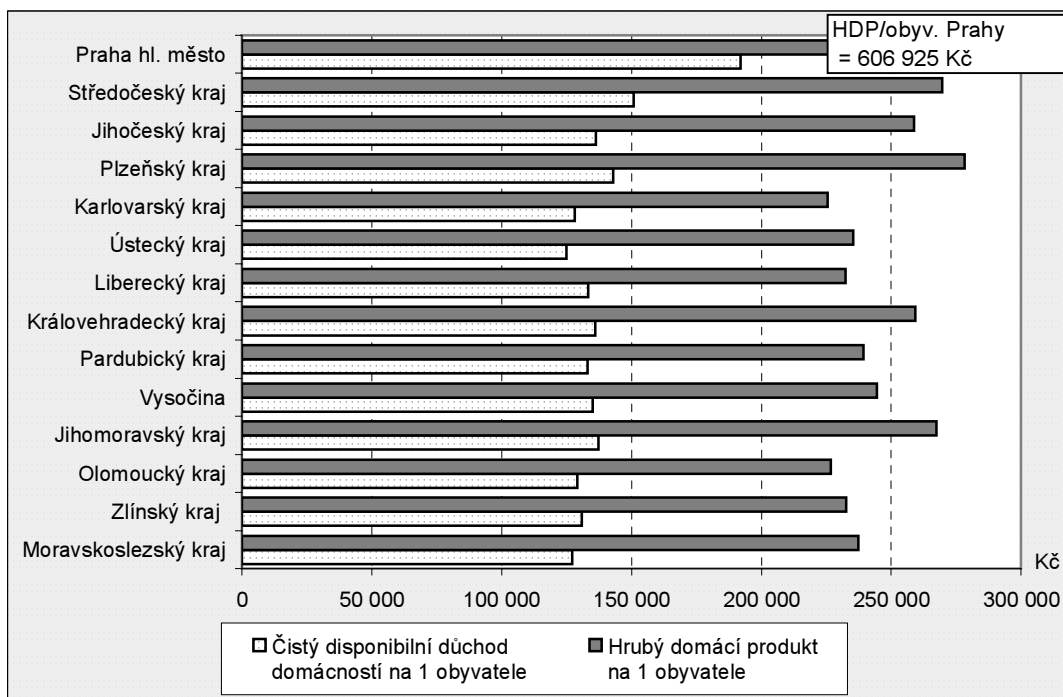
¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Ve Středočeském kraji dochází v průběhu sledovaného období k růstu HDP stejně jako v ostatních krajích, v roce 2005 překročil HDP hodnotu 310 mld. Kč. Na HDP České republiky se Středočeský kraj podílí zhruba jednou desetinou, stejně jako je tomu například u obyvatelstva.

Graf 11 Makroekonomické ukazatele podle krajů v roce 2005

Středočeský kraj si velmi dobře stojí i v hodnotách disponibilního důchodu domácností. Jedná se o ukazatel, který je zjišťovaný ze sledování rodinných účtů a je jedním z primárních ukazatelů ekonomické situace obyvatelstva. V celém sledovaném období se Středočeský kraj nachází (v přepočtu na obyvatele) na druhém místě za Prahou, která vysokou hodnotou disponibilního důchodu mezi kraji dominuje. Pouze tyto dva kraje spolu s krajem Plzeňským překračují průměrnou hodnotu disponibilního důchodu domácností na obyvatele v Česku. Ve Středočeském kraji činil disponibilní důchod domácností 150 tisíc Kč na obyvatele.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) je ukazatel, který můžeme chápat jako tvorbu předpokladů pro další hospodářský růst. I v tomto ukazateli dominuje Praha a zakládá se tak předpoklad pokračující existence nárůstu Prahy před ostatními kraji. Středočeský kraj se ve sledovaném období pohybuje v hodnotách THFK na obyvatele kolem průměru za Česko, což je nejlepší výsledek mezi ostatními kraji, které jsou většinou hluboko pod tímto průměrem. V posledních dvou letech 2004 – 2005 je dokonce krajská hodnota THFK na obyvatele nadprůměrná, což je pozitivní pro ekonomický rozvoj kraje.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) tvoří podstatnou část hrubého domácího produktu. Stejně jako hrubý domácí produkt plynule ve sledovaném období ve Středočeském kraji roste. V roce 2005 dosáhla ve Středočeském kraji hodnoty 278 mld. Kč, přičemž její největší část tvoří HPH vytvořená odvětvím zpracovatelského průmyslu (35 %). Zpracovatelský průmysl vytváří v České republice čtvrtinu HPH, přičemž ve všech krajích se jedná o odvětví, které má největší váhu, s výjimkou Prahy, kde dominují komerční služby. Vyšší hodnotu HPH vytvořenou ve zpracovatelském průmyslu než vykazuje Středočeský kraj, zaznamenáme pouze ve třech krajích – Libereckém, Zlínském a Vysočině.

Zpracovatelský průmysl je ve Středočeském kraji zastoupen především automobilovým průmyslem, který má v kraji tradici a přispívá k pozitivním hodnotám ukazatelů ekonomické síly kraje. Centry automobilového průmyslu jsou Mladá Boleslav (ŠKODA AUTO a.s.) a nově Kolín (Toyota – Peugeot – Citroën Automobile Czech, s.r.o.). Mladoboleslavská automobilka příznivě ovlivňuje ekonomické ukazatele okresu, kraje i celé republiky. Kategorie stroje a dopravní prostředky tvoří dvě třetiny vývozu kraje. Středočeský kraj se na vývozu republiky podílí 20 %, což je nejvyšší podíl mezi všemi kraji. Díky automobilovému průmyslu je okres Mladá Boleslav nejprůmyslovějším okresem kraje s nejvyššími tržbami na jeden podnik a zároveň pozitivně působí na úroveň hrubé měsíční mzdy, která je na Mladoboleslavsku nejvyšší.

Tab. 3.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	202 251	217 819	235 750	245 156	258 748	277 992 ¹⁾	127,6
v tom odvětví (%):							
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	4,2	4,3	4,3	4,0	4,3	3,8	-0,5
průmysl (+těžba+výroba a rozvod elektřiny, vody, plynu)	39,9	39,8	38,1	36,2	37,1	38,6	-1,2
stavebnictví	5,7	5,3	5,3	5,7	5,7	5,7	0,5
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osob. potřebu; ubytování a stravování	15,6	14,7	15,6	14,6	13,8	13,6	-1,1
doprava, skladování a spoje	10,7	11,5	12,3	13,5	12,7	12,0	0,5
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	11,0	11,6	11,2	12,3	12,5	12,7	1,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	4,6	4,5	4,5	4,7	4,7	4,6	0,1
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	8,4	8,3	8,7	9,0	9,2	8,8	0,5
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ Index v %

Kromě automobilového průmyslu mají význam i odvětví chemická (KAUČUK a.s., Procter & Gamble - Rakona s.r.o.) či potravinářská (Danone a.s., VITANA a.s.). Velká část významných firem v kraji je pod kontrolou zahraničních investorů, nejčastěji z Německa, dále z Francie či USA. **Zahraníční investice** pozitivně ovlivňují makroekonomické ukazatele Středočeského kraje. Celkový objem přímých zahraničních investic (PZI) dosahoval ke konci roku 2004 téměř 130 mld. Kč., což představuje 10% podíl na celkových investicích v Česku. Mezi roky 2000 a 2004 se objem investic zvýšil o třetinu, nejvíce k nárůstu přispěl okres Kolín v souvislosti s rozvojem automobilového průmyslu a příchodem japonsko-francouzského konsorcia Toyota – Peugeot – Citroën. V rámci kraje je nejvíce nainvestováno v okrese Mladá Boleslav (třetina všech PZI) a v okrese Beroun. Největšími zahraničními investory v kraji jsou koncern Volkswagen (ŠKODA AUTO a.s.), zaměstnávající přes 20 000 pracovníků, a nejnovější investice - komplex Toyota – Peugeot – Citroën Automobile Czech, s.r.o. s více než 3 000 zaměstnanci, lokalizovaný do investiční zóny Kolín – Ovčáry. Na obě automobilky je napojena řada subdodavatelů.

Ve Středočeském kraji je zahraničním investorům nabízena řada investičních zón, těch nejvýznamnějších je asi dvacet. V řadě investičních zón jsou již zpracované záměry na využití, jedná se např. o plánování využití zóny jako letiště s technologickým parkem a logistickým centrem v bývalém vojenském prostoru Mladá, připravuje se výstavba podnikatelského inkubátoru v Nymburce či Novém Strašecí, výstavba vědeckotechnického parku s navazující průmyslovou zónou na území obce Zlatníky-Hodkovice či centra rostlinných biotechnologií v Kladně.⁶

Hlavní faktory, které se podílejí na konkurenceschopnosti a prosperitě regionu, možnostech jeho dalšího rozvoje a schopnosti nalákat zahraniční investory na své území, jsou kombinací profesní úrovně lidských zdrojů, vyspělého školství, blízkosti výzkumných a poradenských kapacit, bankovních a jiných služeb, dopravních možností a kvalifikované regionální správy. Roste především význam vysoce kvalifikované pracovní síly a její schopnost uplatnit se v sektoru vědy a výzkumu. Pro investory jsou stále více přitažlivé sektory informačních technologií, telekomunikací a sektory založené na výzkumu a vývoji.⁷

Věda a výzkum jsou v České republice silně koncentrovány do Prahy a Středočeského kraje. Více než polovina výdajů i zaměstnanců výzkumu se soustřeďuje do těchto dvou krajů. Zatímco Praha se na celkových výdajích Česka podílí 37 %, v případě Středočeského kraje se jedná o 20 %. Podíl na počtu zaměstnanců výzkumu těchto dvou krajů je více kontrastní – zatímco do Prahy je soustředěno 41 % zaměstnanců výzkumu Česka, do Středočeského kraje pouze 10 % a na druhé místo před Středočeský kraj se dostává v případě zaměstnanců ještě Jihomoravský kraj se 14 %. V Praze i ve Středočeském kraji přitom dochází k nárůstu výdajů na výzkum, v Praze se jedná o nadprůměrný nárůst ve srovnání s republikovým průměrem. Na protipólu Prahy a Středočeského kraje stojí kraje Karlovarský a Ústecký, které se na výdajích Česka na výzkum podílejí pouze 0,2 resp. 1,4 %.

⁶ Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje, 2006

⁷ Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku, 2003

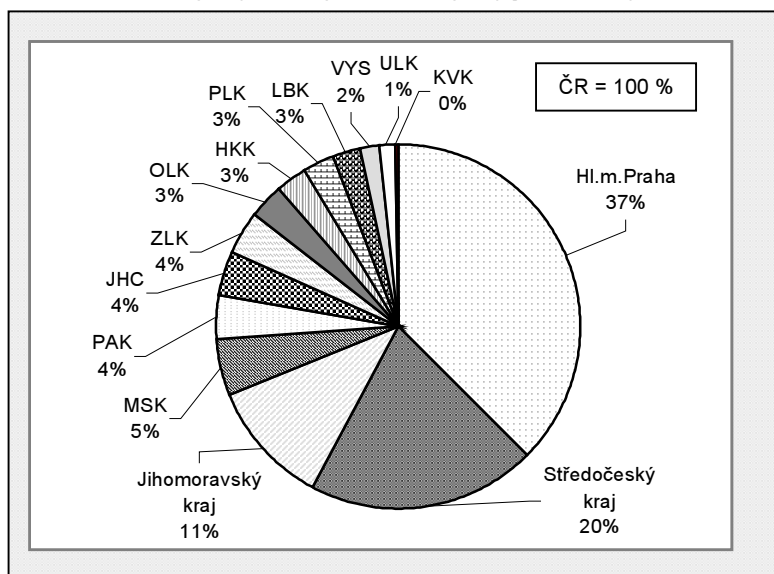
Tab. 3.1.3 Výzkum a vývoj

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE)¹⁾	2 857	3 173	3 637	3 498	4 513	158,0
v tom sektor:						
podnikatelský	2 359	2 656	2 882	2 615	3 434	145,6
vládní	495	513	749	881	1 077	217,5
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	1	-	x
soukromý neziskový	.	4	6	2	2	x
Výzkumní pracovníci (FTE)¹⁾	1 600	1 815	2 007	1 947	2 420	151,3
v tom sektor:						
podnikatelský	1 315	1 509	1 580	1 463	1 880	142,9
vládní	283	304	421	483	538	190,2
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	-	-	x
soukromý neziskový	.	2	5	1	2	x
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (tis. Kč)	7 215 541	7 613 655	6 959 824	7 237 679	8 560 920	118,6
v tom sektor:						
podnikatelský	6 652 079	6 922 610	6 147 391	6 193 428	7 437 557	111,8
vládní	560 219	688 250	807 697	1 042 562	1 119 859	199,9
vyššího odborného a vysokého školství	.	-	-	132	-	x
soukromý neziskový	.	2 795	4 736	1 556	3 505	x

¹⁾ FTE = přepočtené osoby

Výdaje na výzkum jsou soustředěny především v podnikatelském sektoru, který se ve Středočeském kraji na výdajích podílí zhruba 87 %, avšak jeho podíl se postupně snižuje (v roce 2001 se jednalo o 92% podíl). Naopak zvyšování podílu výdajů na výzkum zaznamenáváme u vládního sektoru – ze 7,8 % v roce 2001 na 13,1 % v roce 2005. Podobný trend zaznamenáváme i v případě zaměstnanců ve výzkumu.

Ve Středočeském kraji sídlí 9 veřejných výzkumných institucí⁸, z nichž 7 je soustředěno do těsného zázemí Prahy – do okresů Praha-východ (4) a Praha-západ (3). Celkově je ve Středočeském kraji zaregistrováno přibližně 100 ekonomických subjektů s hlavní činností věda a výzkum. Více než 50 zaměstnanců vykazuje celkem 12 subjektů, včetně zmiňovaných veřejných výzkumných institucí. Velký význam ve Středočeském kraji má výzkum v oblasti jaderné fyziky, přičemž největším subjektem zaměstnávajícím téměř 1000 zaměstnanců (v rámci všech subjektů zabývajících se vědou a výzkumem) je Ústav jaderného výzkumu Řež a.s. Jaderným výzkumem se v Řeži zabývá i veřejná výzkumná instituce Akademie věd – Ústav jaderné fyziky AV ČR. Mezi tři největší výzkumné subjekty v kraji patří ještě Botanický ústav AV ČR v Průhonících.

Graf 12 Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj podle krajů v roce 2005

Hlavním cílem by mělo být úzké propojení vysokého školství, vědeckého výzkumu a hospodářské praxe. Ve Středočeském kraji se toto propojení realizuje v rámci soukromé Škoda Auto Vysoké školy, což je firemní vysoká škola společnosti ŠKODA AUTO a.s. v Mladé Boleslavi. Studenti se v rámci studia mohou zapojit do celé řady výzkumných projektů týkající se automobilového průmyslu či obecnějších ekonomických témat.

⁸ zdroj: *Rejstřík veřejných výzkumných institucí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*

Kromě existence velkých významných firem se Středočeský kraj vyznačuje i vysokou hodnotou podnikatelské aktivity. Je zde rozvinuto drobné podnikání, což je také velkým pozitivem kraje. Především okresy Praha-západ a Praha-východ vynikají na celorepublikové úrovni. Počet soukromých podnikatelů se navíc ve sledovaném období zvyšuje a stejný trend zaznamenává i většina dalších typů ekonomických subjektů. Větší index růstu mezi roky 2000 a 2005 zaznamenaly právnické osoby než osoby fyzické. Zatímco v rámci fyzických osob dosáhly největšího růstu již zmiňovaní soukromí podnikatelé, v rámci právnických osob se jednalo o obchodní společnosti. Kategorii, která zaznamenala mezi roky 2000 a 2005 pokles, byly státní podniky (viz tabulka 3.1.4).

Tab. 3.1.4 Registrované subjekty podle právní formy (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Index 2005/2000	Průměrná roční změna v %	Struktura v %	
					2000	2005
Registrované subjekty celkem	222 060	269 429	121,3	3,9	100,0	100,0
v tom:						
fyzické osoby	187 090	220 439	117,8	3,3	84,3	81,8
v tom: soukromí podnikatelé	164 994	197 355	119,6	3,6	74,3	73,2
samostatně hospodařící rolníci	11 811	12 042	102,0	0,4	5,3	4,5
podnikající podle zvláštních zákonů	10 285	11 042	107,4	1,4	4,6	4,1
právnické osoby	34 970	48 990	140,1	7,0	15,7	18,2
z toho: obchodní společnosti	15 525	21 181	136,4	6,4	7,0	7,9
družstva	848	960	113,2	2,5	0,4	0,4
státní podniky	122	78	63,9	-8,6	0,1	0,0

V rámci všech **ekonomických subjektů** ve Středočeském kraji tvoří převažující část fyzické osoby (přes 80 %), ale kvůli již zmiňované větší dynamice nárůstu u právnických osob se podíl fyzických osob snižuje.

Největších ekonomických subjektů, které mají více než 1000 zaměstnanců, bylo ve Středočeském kraji v roce 2005 celkem 25, jednalo se o obchodní společnosti, z nichž 15 je akciových. Z celkového počtu ekonomických subjektů, které zaměstnávají více než 1000 zaměstnanců je více než polovina soustředěna do 3 okresů – Praha-východ, Mladá Boleslav a Benešov.

Počet ekonomických subjektů rostl ve všech kategoriích podle počtu zaměstnanců s výjimkou kategorie s 1-5 zaměstnanci. V této kategorii došlo k poklesu počtu subjektů téměř na polovinu.

Tab. 3.1.5 Registrované subjekty podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Index 2005/2000	Průměrná roční změna v %	Struktura v %	
					2000	2005
Registrované subjekty celkem	222 060	269 429	121,3	3,9	100,0	100,0
z toho podle převažující činnosti:						
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	15 048	16 176	107,5	1,5	6,8	6,0
průmysl celkem	30 763	37 211	121,0	3,9	13,9	13,8
stavebnictví	28 190	35 015	124,2	4,4	12,7	13,0
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	67 867	74 372	109,6	1,8	30,6	27,6
ubytování a stravování	10 716	13 617	127,1	4,9	4,8	5,1
doprava, skladování a spoje	8 646	10 963	126,8	4,9	3,9	4,1
finanční zprostředkování	6 825	6 938	101,7	0,3	3,1	2,6
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti	28 262	42 897	151,8	8,7	12,7	15,9
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	2 046	2 535	123,9	4,4	0,9	0,9
vzdělávání	2 181	3 814	174,9	11,8	1,0	1,4
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	2 812	3 360	119,5	3,6	1,3	1,2
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	18 666	22 526	120,7	3,8	8,4	8,4

V tabulce 3.1.5 je zachyceno, že z téměř 270 tisíc ekonomických subjektů, které jsou v kraji zaregistrovány, tvoří největší část subjekty vykazující jako hlavní činnost obchod či opravy (28 %), následují činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu či podnikatelské činnosti (16 %). Významný podíl tvoří průmyslové subjekty (14 %)

a díky rychle se rozvíjející bytové výstavbě také subjekty působící ve stavebnictví (13 %). Vzhledem k tomu, že ekonomická základna kraje je založena nejen na průmyslu, ale z velké části i na zemědělské výrobě, ke které má kraj vhodné přírodní podmínky, vyznačuje se Středočeský kraj i vyšším podílem zemědělských subjektů.

Z hlediska ekonomických subjektů se jeví jako nejprogresivnější odvětví „činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu a podnikatelské činnosti“ vzhledem k tomu, že tato odvětví dosahují vysokého podílu na všech ekonomických subjektech kraje a zároveň vykazují mezi lety 2000 a 2005 nejvyšší index růstu.

Středočeský kraj má postavení tranzitního kraje, což ovlivňuje jeho poloha obklopující Prahu. Veškerá **doprava** směřující z ostatních částí republiky do hlavního města kraj protíná, komunikace mají typické radiální uspořádání a sbíhají se v hlavním městě. Problémem je však absence kvalitního propojení středočeských měst formou okruhu (aglomerační, krajský) a přetíženost středočeských komunikací vysokou dojížděnkou do Prahy. Rozvoj dopravní infrastruktury se řídí především právě potřebami dojížděky do Prahy. Středočeský kraj má po Praze nejhustší a nejpřetíženější dopravní síť v republice.

Tab. 3.1.6 Silniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Délka silnic a dálnic (km)	9 564,7	9 560,0	9 557,9	9 564,1	9 573,7	9 574,0	100,1
z toho:							
silnice I. třídy	785,2	775,0	775,0	774,8	780,2	780,1	99,4
z toho: rychlostní komunikace	132,6	128,7	133,9	133,8	131,5	131,5	99,2
dálnice v provozu	166,4	166,0	166,0	171,7	173,9	173,9	104,5
Výkony silniční dopravy							
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	10 464	15 489	14 538	11 488	15 108	15 742	150,4
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	10 886	13 909	15 616	12 024	16 550	12 141	111,5
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	36 715	47 772	61 866	53 337	52 706	47 481	129,3
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	46 259	50 247	43 409	48 453	41 609	40 054	86,6
Počet autobusových spojů v rámci kraje	64 888	65 451	72 275	74 659	78 853	82 571	127,3
z toho:							
pracovní den	45 263	45 634	50 087	51 383	53 979	55 598	122,8
sobota	9 487	9 660	10 839	11 394	12 230	13 174	138,9
neděle a svátky	10 138	10 157	11 349	11 882	12 644	13 799	136,1

Středočeský kraj se vyznačuje vysokou hustotou silniční sítě, snahou je pokračovat ve výstavbě rychlostních silnic a dálnic, aby se zkvalitnilo propojení Prahy s ostatními částmi republiky a zároveň snížilo zatížení stávajících komunikací. Délka dálnic se ve Středočeském kraji mezi lety 2000 a 2005 zvýšila na 174 km. Výstavba dálnic by měla i nadále v kraji pokračovat. V současnosti jsou v provozu 4 dálnice – D1 Praha-Brno (Slovensko), D5 Praha-Plzeň (SRN), D8 Praha-Ústí nad Labem (SRN) a D11 Praha-Hradec Králové. Připravuje se výstavba dálnice D3 Praha – České Budějovice (Rakousko), kde však stále probíhají diskuse o přesném vedení dálnice, především v přírodně kvalitní oblasti Posázaví.

Rychlostní komunikace jsou také čtyři – R4 Praha-Příbram, R10 Praha-Mladá Boleslav-Turnov a nedokončeny jsou rychlostní silnice R6 Praha-Karlovy Vary a R7 Praha-Slaný-Chomutov.

Hlavní železniční tahy procházejí Středočeským krajem v koridorech, které navazují na strukturu mezinárodních koridorů a spojují republiku se sousedními zeměmi. V současnosti probíhá jejich modernizace a optimalizace. Středočeským krajem procházejí tři ze čtyř hlavních koridorů: I. Německo – Ústí nad Labem – Praha – Česká Třebová – Brno – Břeclav – Rakousko, III. Německo – Plzeň – Praha – Olomouc – Ostrava – Slovensko a IV. Německo – Ústí nad Labem – Praha – České Budějovice – Rakousko.

I přestože jsou snahy o rozvoj ekologičtější železniční přepravy, má silniční doprava výrazně větší význam než doprava železniční. Obecně jsou dovozy zboží do kraje větší než vývozy z krajů, výjimku tvořil rok 2005 v silniční dopravě, kdy vývoz výrazně převyšoval dovoz. Objem dovezeného a vyvezeného zboží je několikanásobně větší v případě využití silniční přepravy než železniční. Nejmarkantnější rozdíl zaznamenáváme v případě přepravy zboží v rámci kraje, kde je objem přepraveného zboží po silnicích zhruba 100x vyšší než po železnici (viz tabulky 3.1.6 a 3.1.7).

Důležitý je rozvoj a zkvalitňování hromadné dopravy cestujících, aby lidé raději volili cestu hromadným dopravním prostředkem, než cestu vlastním automobilem, jejichž velké množství je stále vzrůstajícím problémem Středočeského kraje. V důsledku masivní bytové výstavby v zázemí Prahy, kdy se velké

množství lidí stěhuje především do okresů Praha-východ a Praha-západ, ale za prací a školami většinou dojíždějí do Prahy, jsou silnice v okolí Prahy neúnosně přetížené. Především nově přistěhovalí obyvatelé volí při dojíždění do Prahy svůj automobil, ale množství a charakter silnic v obcích v zázemí Prahy není dimenzován na tak velké množství aut. Pravidelné zácpy především v ranní a odpolední špičce a nekvalitní komunikace jsou jedním z negativ rozvíjející se výstavby v zázemí Prahy.

Tab. 3.1.7 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	1 390	1 393	1 399	1 399	1 399	.	x
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 457,1	2 418,9	2 348,4	2 066,2	1 938,6	1 936,5	78,8
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	3 456,4	4 321,0	2 225,0	2 111,0	2 105,0	3 535,2	102,3
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	.	377,5	358,3	344,0	320,4	337,3	¹⁾ 89,3
Počet vlakových spojů v rámci kraje	27 191	27 550	27 425	27 987	28 318	28 485	104,8
z toho:							
pracovní den	10 517	10 690	10 646	10 795	11 030	11 107	105,6
sobota	8 390	8 483	8 436	8 638	8 682	8 733	104,1
neděle a svátky	8 284	8 377	8 343	8 554	8 606	8 645	104,4

¹⁾ index 2005/2001

Pozitivem je zvyšování počtu autobusových i vlakových spojů v kraji. Autobusových spojů je asi 3x více než vlakových a vykazují větší tempo růstu. Roste počet spojů jak ve všední den, tak i o víkendu. Z pohledu, jak se liší počet spojů v pracovní dny a o víkendu, je mezi autobusy a vlaky výrazný rozdíl. Zatímco počet vlakových spojů je o víkendu asi 75% než v pracovní den, u autobusů je situace výrazně horší, o víkendu poklesne počet spojů pouze na čtvrtinu oproti pracovnímu dni. Zajímavostí také je, že počet vlakových spojů o víkendových dnech je vyšší v sobotu, zatímco u autobusů v neděli.

Významné je posilování příměstské dopravy mezi Prahou a jejím zázemím, vzhledem k velké intenzitě dojížděky do hlavního města, především z jejího nejbližšího zázemí. Pražská integrovaná doprava zajišťuje spojení velké části Středočeského kraje s Prahou, v železniční dopravě je přínosem zavedení tzv. taktového jízdního řádu na dvoukolejných tratích zaústěných do hlavního města s krátkými intervaly kolem 30 minut.

Oblastí, kde se projevuje dominantní postavení Středočeského kraje v rámci celé republiky, je **rozvoj bytové výstavby**. V rámci procesu suburbanizace směřují do Středočeského kraje proudy obyvatelstva především z Prahy, kteří sem přicházejí za bydlením v lepším životním prostředí a stavějí zde nové rodinné domy.

Tab. 3.1.8 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index v % 2005/2000
Zahájené byty	4 774	4 994	6 213	7 540	7 979	9 565	200,4
z toho v rodinných domech	2 713	3 038	3 209	5 173	5 192	4 966	183,0
Rozestavěné byty k 31. 12.	17 977	19 621	22 141	25 021	26 951	30 496	169,6
z toho v rodinných domech	11 599	12 658	13 570	16 091	17 902	19 053	164,3
Dokončené byty	3 026	3 176	3 700	4 671	6 127	6 084	201,1
z toho v rodinných domech	1 939	1 962	2 306	2 649	3 376	3 673	189,4
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	63,4	63,6	59,6	61,9	76,8	63,6	¹⁾ 0,2
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	2,7	2,8	3,3	4,1	5,4	5,3	¹⁾ 2,6
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu v m ²	86,6	82,9	85,3	77,2	76,2	81,8	94,5
z toho bytu v rodinných domech	105,6	103,6	103,9	99,3	100,7	101,8	96,4
Zrušené byty	153	141	502	196	131	129	84,3

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000

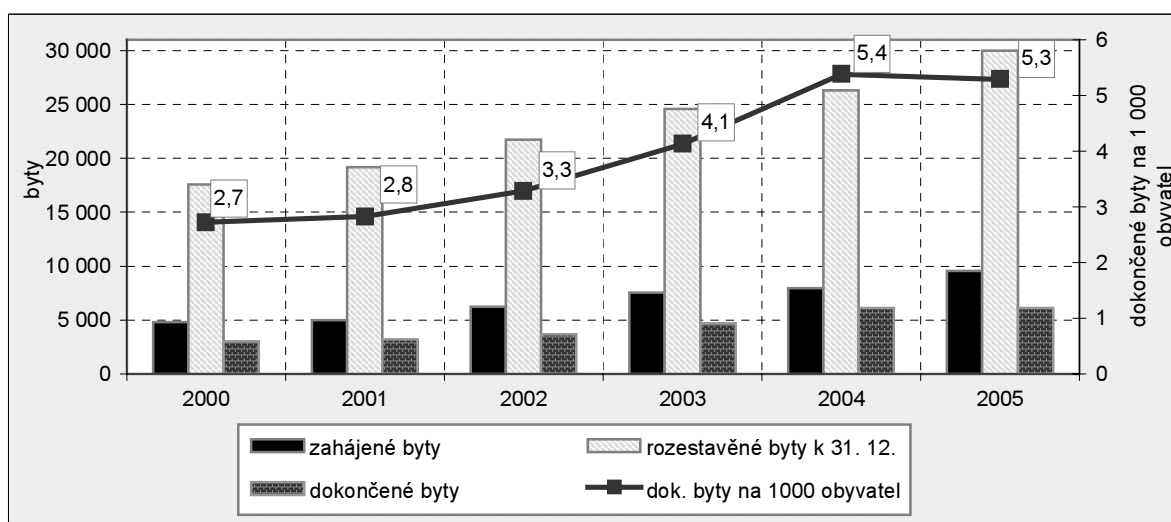
Počty zahájených i dokončených bytů ve Středočeském kraji rychle rostou, mezi lety 2000 a 2005 se jejich počet zvýšil na dvojnásobek. Středočeskému kraji konkuruje pouze Praha, tyto dva kraje se střídají v jednotlivých letech na prvním místě v počtu dokončených bytů. Celkově vyhrává Praha s vyšším celkovým počtem dokončených bytů v celém období 2000 – 2005 a se čtyřmi prvními místy oproti dvěma prvními místům Středočeského kraje (v letech 2003 a 2004). Z hlediska struktury výstavby se ale tyto dva kraje

velice odlišují, dalo by se říci doplňují. Zatímco v Praze převažuje výstavba bytů v bytových domech nad byty v domech rodinných, ve Středočeském kraji je tomu naopak. Ve Středočeském kraji se dokončilo nejvíce bytů v rodinných domech ve sledovaném období 2000 – 2005 ve srovnání se všemi ostatními kraji. Bytová výstavba má ve Středočeském kraji mnohem větší územní dopad, právě proto, že většina bytů vzniká v rodinných domech. V zázemí Prahy rostou nové obytné celky, které často několikanásobně převyšují velikost původní zastavěné plochy. Satelity (jak jsou tyto celky často nazývány) se vyznačují jinou fyzickou i sociální strukturou než původní zástavba, jsou od ní většinou prostorově odděleny a žije v nich převážně městské obyvatelstvo.

Středočeský kraj stojí s velkým náskokem na prvním místě v počtu rozestavěných bytů, kterých bylo v kraji ke konci roku 30 tisíc. To je více, než bylo za celých šest sledovaných let v kraji dokončeno (27 tisíc bytů).

Na opačném konci proti Praze a Středočeskému kraji stojí kraje Ústecký a Moravskoslezský s nejnižší úrovní intenzity bytové výstavby. Jedná se o kraje strukturálně postižené, které dlouhodobě vykazují horší hodnoty ekonomických ukazatelů a nejsou proto příliš atraktivní pro příliv nového obyvatelstva a rozvoj bytové výstavby. Zatímco v Praze a ve Středočeském kraji převyšuje počet dokončených bytů na 1000 obyvatel hodnotu 5 bytů, u krajů Ústeckého a Moravskoslezského se jedná o hodnoty kolem 1,5 bytů.

Graf 13 Bytová výstavba ve Středočeském kraji

Bytová výstavba se nejvíce koncentruje do nejbližšího zázemí Prahy, kde si nové obyvatelstvo ponechává intenzivní vazby na hlavní město a dojíždí za prací, studiem, službami. Jedná se o okresy Praha-západ a Praha-východ, které dominují mezi všemi okresy Česka v intenzitě bytové výstavby a celkově se charakterem výstavby odlišují od zbytku republiky. V těchto okresech se staví největší, nejdražší a nejlépe vybavené rodinné domy, protože pražské obyvatelstvo, které si domy nejčastěji pořizuje, vykazuje vyšší sociální status. Zatímco na počátku 90. let 20. století, kdy se v kraji rozjížděl proces suburbanizace, byla nová výstavba výsadou většinou movitějšího obyvatelstva, v posledních letech s rozvojem finančních služeb a se zlepšující se dostupností hypoték dosáhne na nové bydlení i obyvatelstvo střední třídy. To se také projevuje na charakteristikách dokončovaných bytů. Počet dokončených bytů ve Středočeském kraji silně roste, trendem však je snižování hodnot velikostních charakteristik dokončených bytů. Zatímco před deseti lety se stavěly velké domy (s velkou obytnou plochou), dnes je snahou developerských společností rozčlenit pozemky na menší části a vytěžit tak ze stavební plochy co nejvíce. Zároveň lidem, kteří si chtějí splnit sen o bydlení ve vlastním domě, stačí často i malý domek, který je samozřejmě finančně dostupnější. Vysoký podíl domů stavěných developerskými společnostmi je specifikem okresů v zázemí Prahy. Velké developerské projekty jsou rozprostřeny v okruhu kolem Prahy, přičemž na počátku rozvoje bytové výstavby se soustřeďovaly (stejně jako samostatná bytová výstavba) spíše do kvalitnějšího prostředí jižního zázemí Prahy. Postupně však došlo k rozšíření bytové výstavby i do méně atraktivní rovinaté oblasti severního zázemí.

Do okresů Praha-západ a Praha-východ se ve sledovaných letech 2000 – 2005 soustředilo 43 % dokončených bytů kraje. Ze zbývajících okresů zaznamenáme vyšší intenzitu bytové výstavby ještě v okrese Mladá Boleslav a v okresech Benešov a Beroun. Okres Mladá Boleslav je se svým prosperujícím automobilovým průmyslem samostatným ekonomickým centrem, kde můžeme zaznamenat příznivé hodnoty ekonomických charakteristik ukazující na příznivou životní úroveň obyvatelstva. Nízká nezaměstnanost a vysoké mzdy přispívají k rozvoji bytové výstavby, která se vyznačuje jak výstavbou rodinných domů

v zázemí města Mladá Boleslav, tak i výstavbou bytových domů v samotném městě. Okresy Benešov a Beroun jsou dobře dostupné z Prahy, sahají sem ještě vlivy suburbanizačního procesu, především do těch částí okresů, které spadají do širšího zázemí Prahy a mají silné ekonomické vazby na hlavní město.

Ekonomický potenciál kraje je velký, pozitivním faktorem je především sousedství s Prahou, pokud kraj využije výhody, které toto sousedství přináší. Jedním z rozvíjejících se trendů je i tzv. komerční suburbanizace, což je přemísťování komerčních aktivit z drahých lokalit centra města na jeho okraj, z čehož může Středočeský kraj těžit.

Důležité je ale uvést, že zmiňovaná příznivá ekonomická situace se týká v největší míře oblastí v přímém zázemí Prahy a dále v regionu Mladoboleslavska. Se zvyšující se vzdáleností od Prahy se však ekonomická úroveň oblastí a možnosti jejího růstu snižuje. To se týká především nejvzdálenějších hospodářsky slabších periferních oblastí Rakovnicka, Benešovska či Kutnohorska.

3.2 Zaměstnanost

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) se provádí kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce ILO a metodickým doporučením Eurostatu.

Výsledky VŠPS jsou publikovány podle bydliště respondentů. Předmětem šetření jsou všechny osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z tohoto důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvořící pracovní sílu jsou osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Z výsledků výběrového šetření pracovních sil vyplývá, že se pracovní potenciál kraje od roku 2000 každoročně zvyšoval. To úzce souvisí s přílivem obyvatel v produktivním věku zejména do obcí v blízkosti hlavního města.

Tab. 3.2.1 Ekonomická aktivita obyvatel (VŠPS)

	Celkem				z toho ženy			
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	933,2	976,2	104,6	0,9	481,9	502,4	104,2	0,8
v tom:								
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	562,9	580,9	103,2	0,6	245,3	252,7	103,0	0,6
v tom:								
zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	1,1	220,8	235,1	106,5	1,3
nezaměstnaní	42,3	30,4	71,8	-6,4	24,5	17,5	71,6	-6,5
ekonomicky neaktivní	370,3	395,2	106,7	1,3	236,6	249,7	105,5	1,1
v tom:								
důchodci	245,5	252,1	102,7	0,5	154,5	157,1	101,7	0,3
studenti	72,6	89,9	123,8	4,4	35,5	46,4	130,7	5,5
ostatní	52,2	53,2	101,9	0,4	46,7	46,2	98,9	-0,2
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	60,3	59,5	¹⁾ -0,8	x	50,9	50,3	¹⁾ -0,6	x
Míra zaměstnanosti celkem (%)	55,8	56,4	¹⁾ 0,6	x	45,8	46,8	¹⁾ 1,0	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v proc. bodech

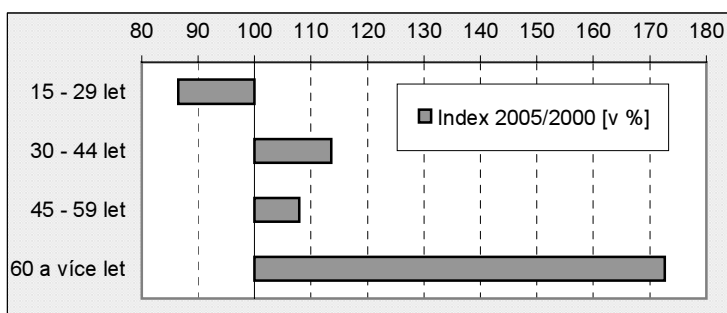
V průběhu sledovaného období 2000 – 2005 se ve Středočeském kraji počet ekonomicky aktivních osob zvýšil z 562,9 tisíce o 18 tis. osob, což je nárůst o 3,2 % při průměrném ročním růstu o 0,6 procentního bodu. Z jednotlivých skupin ekonomicky aktivních osob se počet zaměstnaných v národním hospodářství

zvýšil v letech 2000 – 2005 téměř o 30 tis. osob, při průměrné roční změně o 1,1 procentního bodu, naproti tomu počet nezaměstnaných osob klesl téměř o 11 tisíc osob, to je o 28,2 %.

V roce 2005 bylo z celkového počtu obyvatel nad 15 let 51,5 % žen, polovina z nich byla ekonomicky aktivní. Ženy se na celkovém počtu ekonomicky aktivních osob podílely 43,5 %. Počet ekonomicky aktivních žen vzrostl ve sledovaném období o 7,4 tis. osob, to je o 3,0 %. Poněkud razantnější trend než u celkových údajů za ekonomicky aktivní osoby měl i vývoj zaměstnaných žen v národním hospodářství (NH) a žen nezaměstnaných. V letech 2000 – 2005 se počet zaměstnaných žen v NH zvýšil o 14,3 tis. osob, to je o 6,5 %, při průměrné roční změně 1,3 %. U nezaměstnaných žen došlo ve sledovaném období k poklesu počtu žen o 7 tis. osob, to je o 28,4 %. Průměrný roční pokles představoval 6,5 procentního bodu.

Zaměstnaní v národním hospodářství (NH) tvořili v roce 2005 téměř 95 % veškerého ekonomicky aktivního obyvatelstva. Proti roku 2000 jejich podíl vzrostl o více než 2 procentní body.

Graf 14 Zaměstnaní v NH podle věkových skupin (VŠPS)

V průběhu sledovaných období je patrný posun zaměstnaných do vyšších věkových skupin. Zatímco podíl zaměstnaných v nejmladší věkové kategorii do 29 let představoval v roce 2000 téměř 27 % ze všech zaměstnaných, v roce 2005 byl tento podíl téměř o 5 procentních bodů nižší. Naopak počet ekonomicky aktivních ve věku 30-44 let se výrazně zvýšil. Na tento jev má vliv zejména změna věkové struktury obyvatel kraje i celého Česka. Silné ročníky poloviny 70. let překročily hranici 30 let a tím se posunuly do vyšší

věkové kategorie. Ve věkové struktuře celé populace kraje se mezi roky 2000 a 2005 snížil počet obyvatel 15-29letých o 5 %, vedle toho v kategorii 30-44 let vzrostl o 13 %. Vývoj počtu zaměstnaných podle věku kopíruje tento trend, v nejmladší sledované kategorii se ke snižování počtu zaměstnaných přidává i prodlužující se doba studia zejména na vysokých školách.

Vedle toho rostoucí naděje dožití a zvyšující se věk odchodu do důchodu má za následek nárůst počtu zaměstnaných osob ve věku nad 60 let. Mezi lety 2000 – 2005 stoupl v této věkové kategorii počet zaměstnaných o 9 tisíc osob, což představuje nárůst téměř o 73 % při průměrné roční změně 11,5 %. Podíl zaměstnaných ve věku nad 60 let na celkovém počtu zaměstnaných v NH se v průběhu sledovaného období zvýšil o 1,5 procentního bodu.

Tab. 3.2.2 Zaměstnanost obyvatel podle věku a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech
Celkem	520,7	550,6	105,7	1,1	55,8	56,4	0,6
v tom ve věku:							
15 - 29 let	139,4	120,6	86,5	-2,9	54,0	49,2	-4,8
30 - 44 let	184,1	209,1	113,6	2,6	84,3	84,1	-0,2
45 - 59 let	184,8	199,4	107,9	1,5	75,1	78,6	3,6
60 a více let	12,4	21,4	172,7	11,5	5,9	9,4	3,5
Ženy	220,8	235,1	106,5	1,3	45,8	46,8	1,0
v tom ve věku:							
15 - 29 let	54,0	48,4	89,7	-2,1	42,9	40,1	-2,7
30 - 44 let	81,7	89,8	110,0	1,9	76,2	73,8	-2,4
45 - 59 let	80,6	90,5	112,3	2,3	65,3	71,3	6,1
60 a více let	4,6	6,4	140,7	7,1	3,6	4,8	1,2

Vývoj podílu jednotlivých věkových skupin zaměstnaných žen na celkovém počtu zaměstnaných žen se příliš neliší od celkového trendu. Liší se podíl jednotlivých věkových skupin žen a mužů. Zatímco u žen je nejsilněji zastoupena věková skupina 45-59 let, u mužů je to věková skupina 30-44 let (snižování zastoupení žen mezi zaměstnanými je zapříčiněno zejména mateřskou a rodičovskou dovolenou žen často ve věku nad 30 let).

Tato věková skupina mužů zaznamenala také ve sledovaném období nejvyšší nárůst podílu na celkovém počtu zaměstnaných v NH ze všech věkových skupin, ať už u mužů či žen. Počet mužů v této věkové skupině vzrostl proti roku 2000 téměř o 17 tis. osob a podíl této věkové skupiny na celkovém počtu zaměstnaných mužů v NH vzrostl ve sledovaném období o 3,7 procentního bodu.

Z hlediska vzdělanosti tvořili v roce 2005 nejvyšší podíl (45 %) zaměstnanci se středoškolským vzděláním bez maturity (vyučení), téměř 38 % bylo zaměstnaných s maturitou.

Od roku 2000 došlo k výraznému růstu vzdělanosti zaměstnaných osob, což odpovídá trendu, který můžeme zaznamenat v populaci jako celku. Podíl osob se základním vzděláním poklesl o 7,5 procentního bodu, podíl zaměstnaných s maturitou vzrostl o 3,4 procentního bodu. Nejvyšší nárůst zaznamenal podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných a sice o 3,8 procentního bodu. V roce 2005 tvořili vysokoškolsky vzdělaní téměř 12 procent ze všech zaměstnaných osob. Celkový počet vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných vzrostl proti roku 2000 o více než 23 tis. osob, to je o 56,5 % při průměrné roční změně přesahující 9 procentních bodů.

Tab. 3.2.3 Zaměstnanost obyvatel podle vzdělání a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech
Celkem	520,7	550,6	105,7	1,1	55,8	56,4	0,6
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	70,9	33,7	47,5	-13,8	29,2	17,6	-11,6
střední bez maturity	229,5	245,4	106,9	1,3	64,7	62,4	-2,3
střední s maturitou	178,5	207,2	116,1	3,0	66,7	66,7	-0,1
vysokoškolské	41,0	64,1	156,5	9,4	76,8	80,7	4,0
Ženy	220,8	235,1	106,5	1,3	45,8	46,8	1,0
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	37,0	21,4	57,7	-10,4	23,6	16,8	-6,8
střední bez maturity	69,6	80,4	115,6	2,9	50,4	48,8	-1,6
střední s maturitou	97,5	106,8	109,5	1,8	62,1	61,0	-1,1
vysokoškolské	16,4	26,5	161,6	10,1	70,9	77,2	6,3

Nejvíce zaměstnaných žen mělo v roce 2005 středoškolské vzdělání s maturitou (45 %), vyučených nebo se středním vzděláním bez maturity bylo 34 % žen. Rychleji než u mužů klesal podíl žen se základním vzděláním, přesto v roce 2005 měla ještě necelá desetina zaměstnaných žen jen základní vzdělání, zatímco podíl mužů se základním vzděláním byl poloviční. Naproti tomu podíl žen – vysokoškolaček rostl o něco rychleji než u mužů a v roce 2005 dosáhl 11,3 %, tj. o 3,8 procentního bodu více než v roce 2000, podíl vysokoškolsky vzdělaných mužů vzrostl ve sledovaném období o 3,7 procentního bodu.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že vzdělanostní struktura zaměstnaných je vyšší, než je tomu u populace jako celku. To koresponduje se skutečností, že obyvatelstvo v produktivním věku vykazuje vyšší vzdělanostní úroveň než obyvatelstvo v neproduktivním věku.

Míra zaměstnanosti vyjadřující podíl počtu zaměstnaných v NH na počtu všech osob 15-letých a starších se v průběhu sledovaného období příliš neměnila. Celkově vzrostla v roce 2005 na 56,4 %, což je pouze o 0,6 procentního bodu více než činila míra zaměstnanosti v roce 2000. Výraznější nárůst zaznamenala míra zaměstnanosti u žen, kde ve sledovaném období vzrostla ze 45,8 na 46,8 %, to je o jeden procentní bod, míra zaměstnanosti u mužů činila v roce 2005 celkem 66,6 % a proti roku 2000 byla vyšší pouze o desetinu procentního bodu.

V roce 2000 měl Středočeský kraj míru zaměstnanosti vyšší o 0,7 procentního bodu než byl průměr za celou ČR a kraj byl na 7. místě mezi všemi kraji v ČR. V roce 2005 byla míra zaměstnanosti ve Středočeském kraji vyšší než průměr v ČR už o 1,7 procentního bodu a postavení kraje v rámci ČR se zlepšilo, dosaženou mírou zaměstnanosti v roce 2005 obsadil Středočeský kraj už 4. místo mezi kraji v republice. Vyšší míru zaměstnanosti mělo jen Hl. město Praha a Plzeňský a Jihočeský kraj.

Nejvyšší celkovou míru zaměstnanosti vykazuje věková kategorie osob ve věku 30-44 let, kde míra zaměstnanosti měla v roce 2005 hodnotu 84,1 %, ale proti roku 2000 míra zaměstnanosti u této věkové skupiny klesla o 0,2 procentního bodu. K výraznějšímu poklesu míry zaměstnanosti, o 4,8 procentního bodu proti roku 2000, došlo i ve skupině osob ve věku 15-29 let. Věkové skupiny 45-59 let a nad 60 let

zaznamenaly téměř shodný přírůstek míry zaměstnanosti – o 3,6 resp. o 3,5 procentního bodu proti roku 2000.

Míra zaměstnanosti žen v roce 2005 dosáhla 46,8 % a proti roku 2000 byla vyšší o jedno procento. Ke zvýšení míry zaměstnanosti došlo v obou starších věkových skupinách, významněji – o 6,1 % u skupiny 45-59 let, mladší dvě věkové skupiny, tj. 15-29 let a 30-44 let zaznamenaly ve sledovaném období pokles míry zaměstnanosti převyšující dvě procenta. U mužů byl celkový nárůst míry zaměstnanosti proti ženám pouze desetinný, k poklesu míry zaměstnanosti došlo pouze u skupiny mužů ve věku 15-29 let, a to o 6,7 procentního bodu. Ostatní věkové skupiny mužů zaznamenaly nárůst míry zaměstnanosti, nejvýrazněji se nárůst projevil u nejstarší věkové skupiny nad 60 let, kde při téměř dvojnásobném zvýšení počtu zaměstnaných proti roku 2000 došlo ke zvýšení míry zaměstnanosti o 6,5 procentního bodu.

Ve vývoji míry zaměstnanosti podle vzdělání zaměstnaných osob v NH se zvýšení míry zaměstnanosti projevilo pouze u osob s vysokoškolským vzděláním, kde proti roku 2000 vzrostla míra zaměstnanosti o 4 procentní body. U zaměstnaných osob s ostatními formami vzdělání byl ve sledovaném období zaznamenán vesměs pokles proti roku 2000, nejvýraznější snížení míry zaměstnanosti se projevilo u osob se základním vzděláním, kde se míra zaměstnanosti snížila ve sledovaném období téměř o 12 procentních bodů.

Poněkud odlišný vývoj zaznamenala míra zaměstnanosti podle formy vzdělání u mužů a žen. U žen se zvýšení míry zaměstnanosti ve sledovaném období projevilo pouze u vysokoškolsky vzdělaných žen, kde míra zaměstnanosti vzrostla o 6,3 procentního bodu, u žen s ostatními formami vzdělání došlo k poklesu míry zaměstnanosti, nejvýrazněji u žen se základním vzděláním – o 6,8 procentního bodu. U mužů byl pokles míry zaměstnanosti osob se základním vzděláním daleko razantnější než u žen. Ve sledovaném období míra zaměstnanosti u mužů se základním vzděláním klesla o více než 20 procentních bodů, to je třikrát rychleji než u žen. Na rozdíl od žen vzrostla míra zaměstnanosti u mužů i u osob se středoškolským vzděláním s maturitou – o necelý jeden procentní bod, naproti tomu nárůst míry zaměstnanosti u vysokoškolsky vzdělaných osob byl u mužů pouze třetinový oproti nárůstu míry zaměstnanosti u žen.

Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl pracovní síly (zaměstnaných a nezaměstnaných) na počtu všech osob starších 15-ti let. Ve Středočeském kraji se v čase příliš nemění, pohybovala se kolem 60 % a jen velmi mírně klesá (za sledované období o 0,8 procentního bodu). Přitom míra ekonomické aktivity mužů se pohybovala kolem 70 %, žen kolem 50 %.

Tab. 3.2.4 Míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)

	(v %)					
	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech
Celkem	60,3	59,5	-0,8	50,9	50,3	-0,6
v tom ve věku:						
15 - 29 let	60,6	53,4	-7,2	50,7	43,7	-7,1
30 - 44 let	90,2	88,6	-1,6	83,3	80,6	-2,6
45 - 59 let	79,8	82,1	2,3	70,7	75,2	4,5
60 a více let	6,3	9,5	3,2	3,9	4,8	0,9
z toho podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	35,1	20,9	-14,2	29,2	19,5	-9,7
střední bez maturity	69,4	66,1	-3,4	56,0	53,3	-2,7
střední s maturitou	70,4	69,6	-0,8	66,9	64,8	-2,1
vysokoškolské	78,1	81,3	3,1	72,4	77,7	5,3

V roce 2000 měl Středočeský kraj míru ekonomické aktivity o 0,1 procentního bodu nižší než byl průměr za celou ČR a kraj byl na 8. místě mezi všemi kraji v ČR. V roce 2005 byla míra ekonomické aktivity ve Středočeském kraji naproti tomu o 0,1 procentního bodu vyšší než průměr v ČR a postavení kraje v rámci ČR se zlepšilo, dosaženou mírou ekonomické aktivity v roce 2005 se Středočeský kraj posunul na 7. místo mezi kraji v České republice.

Větší rozdíly jsou i mezi jednotlivými věkovými skupinami. Nejvíce ekonomicky aktivních, přesahujících téměř 90 % populace příslušného věku, je dlouhodobě ve věku 30 až 44 let, i když i v této skupině došlo proti roku 2000 k poklesu o 1,6 procentního bodu. Výrazněji klesá míra ekonomické aktivity u nejmladších ročníků. V populaci do 29 let, kdy se čím dál více mladých lidí věnuje teprve přípravě na budoucí povolání učením či studiem, činila v roce 2005 míra ekonomické aktivity necelých 54 %, což bylo o 7,2 procentního

bodů méně než v roce 2000. V obou starších věkových skupinách se míra ekonomické aktivity proti roku 2000 zvýšila, míra ekonomické aktivity ve skupině 45-59 let dosáhla v roce 2005 celkem 82,1 %, u nejstarší věkové skupiny osob nad 60 let bylo ekonomicky aktivních téměř 10 % populace a proti roku 2000 se míra ekonomické aktivity zvýšila o 3,2 procentního bodu.

U žen je patrná potřeba zvyšování kvalifikace delším studiem, jak o tom svědčí pokles ekonomické aktivity ve věkové skupině 15-29 let do roku 2005 o více než 7 procentních bodů. Určitý vliv zvyšujícího se věku, kdy ženy odcházejí na mateřskou dovolenou se projevuje nejen u nejmladších věkových kategorií, ale zřejmě ještě ve skupině 30-44 let, kde proti roku 2000 došlo ke snížení ekonomické aktivity o 2,6 procentního bodu. Zvyšuje se míra ekonomické aktivity u žen nad 45 let, kde u věkové kategorie 45-59 vzrostla o 4,5 procentního bodu. U mužů v této věkové kategorii zůstala ekonomická aktivita prakticky na stejné úrovni jako v roce 2000 a dosahuje téměř 90 %. Ve věkové skupině nad 60 let naopak vzrostla ekonomická aktivita u mužů o více než 6 procentních bodů, u žen jen o necelý jeden procentní bod. I tak jsou tyto skutečnosti jasným důkazem prodlužování aktivní pracovní činnosti v důsledku zvyšování věkové hranice odchodu do důchodu.

Podle vzdělání byli v průběhu sledovaného období nejvíce ekonomicky aktivní vysokoškoláci, jejichž míra ekonomické aktivity v souhrnu překračuje 80 % a od roku 2000 má jak u mužů, tak i u žen rostoucí tendenci. Ekonomická aktivita vysokoškolsky vzdělaných žen dosáhla v roce 2005 téměř 78 %, ekonomická aktivita vysokoškolsky vzdělaných mužů byla v roce 2005 ještě o více než 6 procentních bodů vyšší, i když její nárůst byl ve sledovaném období u mužů oproti ženám výrazně pomalejší. Klesá ekonomická aktivita mužů i žen se základním vzděláním, v roce 2005 činila míra ekonomické aktivity těchto osob necelých 21 % s poklesem u žen téměř o 10 procentních bodů a u mužů o více než 22 procentních bodů.

Z hlediska postavení v zaměstnání tvoří naprostou většinu (více než 80 %) zaměstnaných zaměstnanci (osoby s formální vazbou k zaměstnavateli), 14 % jsou pracující na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců), zaměstnavatelů (podnikatelé se zaměstnanci) jsou 4 % a zbytek tvoří pomáhající rodinní příslušníci a členové produkčních družstev.

Nejcharakterističtější rysem vývoje zaměstnanosti podle tohoto ukazatele je růst počtu pracujících na vlastní účet; proti roku 2000 vzrostl jejich počet téměř o 20 tisíc, to je více než 35 %. Trvale se zvyšuje počet pomáhajících rodinných příslušníků (od roku 2000 vzrostl téměř o tři čtvrtiny), který v roce 2005 již převýšil stále klesající počet členů produkčních družstev.

Tab. 3.2.5 Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání a sektorů (VŠPS)

	v tis. osob					
	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Celkem	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho podle postavení:						
zaměstnanci	430,0	444,3	103,3	193,3	202,6	104,8
zaměstnavatelé	24,4	21,5	88,1	5,8	4,3	75,2
osoby pracující na vlastní účet	56,0	75,7	135,2	16,3	21,6	132,9
členové produkčních družstev	6,4	2,2	33,9	2,6	0,7	26,4
pomáhající rodinní příslušníci	3,9	6,8	172,8	3,0	6,0	201,4
z toho v sektoru:						
primárním	28,6	22,5	78,9	10,2	7,9	77,5
sekundárním	210,6	208,9	99,2	59,4	61,0	102,6
terciárním	281,6	318,7	113,2	151,1	166,0	109,8

Růst počtu zaměstnavatelů se v průběhu sledovaného období zastavil a ke konci sledovaného období jejich počet klesal, v roce 2005 bylo zaměstnavatelů téměř o 3 tisíce méně než v roce 2000, tedy 88 % původního stavu. Podíl nejpočetnější skupiny zaměstnanců klesl od roku 2000 o 1,9 procentního bodu, přestože jejich absolutní počet 444 tisíc v roce 2005 o 14 tisíc osob překročil stav roku 2000.

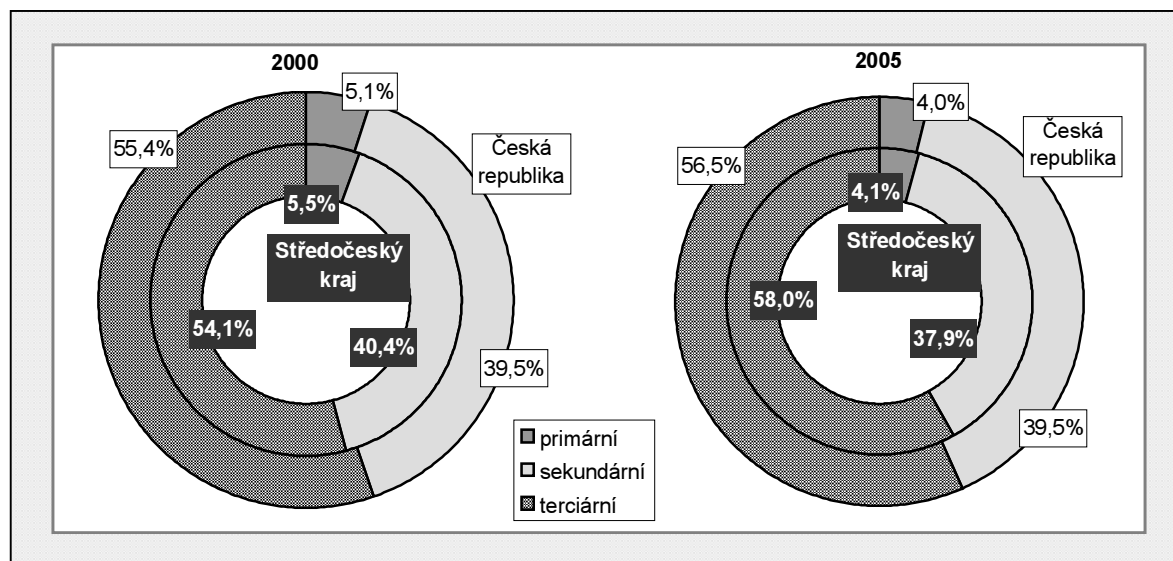
Nejvýznamnějším zaměstnavatelem ve Středočeském kraji je dlouhodobě ŠKODA AUTO a.s. v Mladé Boleslavi s více než 20 tisíci zaměstnanci. Mezi 15 největších zaměstnavatelů (s více než 1500 zaměstnanci) spadají subjekty působící v odvětvích průmyslu, obchodu a zdravotnictví. Mezi největší průmyslové firmy patří vedle mladoboleslavské automobilky ještě Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech s.r.o., Siemens VDO Automotive s.r.o., KOSTAL CR spol. s r.o., AERO Vodochody a.s. a SKLÁRNÝ KAVALIER a.s. Ve Středočeském kraji dále sídlí řada obchodních řetězců, které zároveň patří mezi největší zaměstnavatele – DELVITA a.s., Penny Market s.r.o., BILLA, spol. s r.o. či PLUS-DISCOUNT spol. s r.o.

Třetí skupinu největších zaměstnavatelů tvoří i čtyři nemocnice přetvořené na akciové společnosti – a sice v Příbrami, Mladé Boleslavi, Kolíně a Kladně.

V průběhu sledovaného období i nadále trval trend přesouvání pracovní síly z primárního a ze sekundárního sektoru do sektoru terciárního. Ještě výrazněji se tato tendence projevovala zejména ve druhé polovině devadesátých let. Od roku 1993 se zvýšil podíl zaměstnaných v terciárním sektoru o více než 23 procentních bodů, zejména na úkor sekundárního sektoru.

Ve sledovaném období klesl počet zaměstnaných v primárním sektoru o 6 tisíc osob, to je o více než 21 %. V sekundárním sektoru nebyl pokles tak výrazný, počet zaměstnaných se v roce 2005 snížil proti roku 2000 o 1,6 tisíc osob, to je o necelé jedno procento. Podíl terciárního sektoru na celkovém počtu zaměstnaných dosáhl v roce 2005 téměř 58 % a proti roku 2000 se jeho podíl zvýšil o 3,8 procentního bodu.

Graf 15 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS)

Nárůst podílu terciárního sektoru na celkovém počtu pracovníků byl ve Středočeském kraji výrazně nejrychlejší ze všech krajů v ČR a předstihl průměrný nárůst tohoto sektoru za celou ČR o 2,7 procentního bodu.

Z hlediska **odvětví** je nejsilněji co do počtu zaměstnaných zastoupen průmysl (viz tabulka 3.2.6). Ve zpracovatelském průmyslu pracuje téměř 149 tis. osob, což je 27,0 % ze všech zaměstnaných. Ve srovnání s rokem 2000 vzrostl počet zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu o 4,6 tis. osob, to je o 3,2 %. Podíl tohoto odvětví na celkovém počtu zaměstnaných se ale ve sledovaném období snížil o 0,7 procentního bodu.

Další silné zastoupení má odvětví obchodu a oprav spotřebního zboží (14 %), stavebnictví (9,5 %) a doprava (10 %). Jejich vývoj byl však odlišný. Zatímco v obchodě a dopravě počet zaměstnaných proti roku 2000 poměrně výrazně vzrostl, ve stavebnictví v průběhu sledovaného období počet zaměstnaných klesl téměř o 2 tis. osob, to je na 96,6 % výchozího stavu. K nárůstu zaměstnanců došlo ve sledovaném období také v ubytování a stravování (o 15,1 % proti roku 2000) a v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách, kde počet zaměstnaných vzrostl proti roku 2000 o 3,9 tis. osob, to je o více než 20 %. Celé období po transformaci se vyznačuje poklesem počtu zaměstnaných v zemědělství, a to zejména v devadesátých letech. Od roku 2000 snižování jejich počtu dále pokračovalo, do roku 2005 činilo dalších téměř 27 % a počet zaměstnaných v zemědělství klesl na 18 tisíc osob. K výraznému snížení došlo i v těžbě nerostných surovin, kde počet pracujících poklesl proti roku 2000 téměř o dvě třetiny a dále ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu a vody, kde snížení počtu zaměstnaných o 2,1 tis. osob představovalo proti roku 2000 téměř čtvrtinový pokles. Z dalších odvětví je zajímavý vývoj odvětví činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti, ve kterém byl zaznamenán nejvyšší procentuální a po obchodu i druhý nejvyšší absolutní růst zaměstnanců (od roku 2000 o více než jednu čtvrtinu) na 29,5 tisíce osob. Ve veřejné správě se počet zaměstnaných až do roku 2003 zvyšoval, v roce 2004 a 2005 byl sice zaznamenán pokles počtu zaměstnaných, přesto ale byl počet 39,9 tisíce osob ještě o 5,1 % vyšší než v roce 2000. Ve školství nebyl zaznamenán žádný výrazný vývojový trend, počet zaměstnaných se v tomto odvětví pohybuje dlouhodobě kolem 30 tisíc a jeho podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob mezi 5 až 6 procenty.

K relativně významnějšímu zvýšení došlo v odvětví zdravotní a sociální péče, kde se proti roku 2000 zvýšil počet zaměstnaných o 2,7 tis. osob, to je o 9 %.

Tab. 3.2.6 Zaměstnaní v NH podle OKEČ (VŠPS)

	v tis. osob					
	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho:						
Zemědělství, myslivost a související činnosti	24,5	18,0	73,4	9,1	6,8	74,5
Lesnictví, rybolov, chov ryb a souv. činnosti	4,1	4,6	112,2	1,1	1,1	103,4
Těžba nerostných surovin	3,8	1,4	37,4	1,0	0,6	57,3
Zpracovatelský průmysl	144,1	148,8	103,2	53,0	55,6	104,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	8,7	6,7	76,3	1,7	1,5	87,0
Stavebnictví	53,9	52,1	96,6	3,7	3,3	90,6
Obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	67,5	77,3	114,4	38,7	37,9	98,0
Ubytování a stravování	16,0	18,4	115,1	8,1	9,8	120,6
Doprava, skladování a spoje	47,0	56,4	120,0	14,4	16,9	117,7
Finanční zprostředkování	10,6	11,3	106,5	7,5	7,1	94,6
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	23,6	29,5	125,3	11,9	13,4	112,1
Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezp.	38,0	39,9	105,1	14,6	18,9	129,7
Vzdělávání	29,6	29,4	99,2	23,1	22,6	97,7
Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	30,4	33,2	109,0	23,0	26,0	112,8
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	18,8	22,6	120,5	9,8	12,8	131,0

Na celkovém počtu zaměstnaných v NH se v roce 2005 nemanuální pracovníci podíleli 57,3 %, manuálně pracující 42,1 %. Podíl nemanuálních pracovníků na celkovém počtu zaměstnaných v NH vzrostl ve sledovaném období o 5,3 procentního bodu, naproti tomu podíl manuálních pracovníků se proti roku 2000 téměř o 5 procentních bodů snížil. Počet nemanuálních pracovníků proti roku 2000 poměrně výrazně vzrostl. Jejich celkový počet se zvýšil téměř o 45 tis. osob, přičemž počet vysoce kvalifikovaných nemanuálních pracovníků vzrostl o 37,2 tis. osob, to je téměř o 24 %, počet nemanuálních pracovníků s nižší kvalifikací rostl výrazně pomaleji, jejich počet se zvýšil o 7,6 tis. osob, to je pouze o 6,8 %.

Nejvyšší nárůst počtu vysoce kvalifikovaných pracovníků odpovídá celkovému trendu a potřebám měnící se ekonomiky, která je stále více založená na progresivním terciéru a jejíž konkurenceschopnost se odvíjí od schopnosti věnovat se vyspělým a technologicky náročným odvětvím, vědě a výzkumu. Vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla je hlavním motorem ekonomiky každého státu.

Tab. 3.2.7 Zaměstnaní v NH podle klasifikace zaměstnání KZAM (VŠPS)

	tis. osob					
	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	index 2005/2000	2000	2005	index 2005/2000
Zaměstnaní v NH	520,7	550,6	105,7	220,8	235,1	106,5
z toho:						
nemanuální pracovníci	270,5	315,3	116,6	156,0	175,9	112,7
vysoce kvalifikovaní pracovníci	157,4	194,7	123,6	77,1	93,0	120,6
pracovníci s nižší kvalifikací	113,0	120,7	106,8	78,9	82,9	105,1
manuální pracovníci	244,8	231,9	94,7	64,6	58,9	91,1
osoby kvalifikované	196,1	190,1	97,0	35,3	32,6	92,4
osoby nekvalifikované	48,6	41,8	85,8	29,4	26,3	89,5

Manuálních pracovníků ve sledovaném období ubylo téměř 13 tisíc. Ke snížení došlo jak u kvalifikovaných manuálních pracovníků o 6 tisíc osob, tak zejména u nekvalifikovaných manuálně pracujících osob, jejichž počet se proti roku 2000 snížil o 6,9 tis. osob, to je na 86 % výchozího stavu.

Podle konkrétní činnosti, kterou pracovník vykonává (KZAM), tvořili v roce 2005 největší část (20,6 %) techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci. Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci se na celkovém počtu zaměstnaných v NH podíleli 18,8 %. Obě skupiny však vykazují zcela opačný vývoj. Počet řemeslníků

a kvalifikovaných výrobců dlouhodobě klesá – od roku 2000 poklesl jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných o 3,3 procentního bodu a jejich počet se snížil o více než 11 tis. osob. Počet technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků vzrostl téměř o 33 tis. osob, jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných v NH se ve sledovaném období zvýšil o 5,1 procentního bodu. Celkem o 5,2 tisíce osob, to je o 12,5 % vzrostl proti roku 2000 i počet vědeckých a odborných duševních pracovníků, naproti tomu, v souvislosti s restrukturalizací a profesionalizací armády klesl podle šetření VŠPS téměř o 47 % počet příslušníků armády. V návaznosti na stále se zvyšující vzdělanost zaměstnaných a probíhající automatizaci výroby klesá i podíl pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, za sledované období klesl o 1,8 procentního bodu.

Pokud jde o konkrétní činnost (podle KZAM) vykonávanou ženami, tak nejvyšší zastoupení na celkovém počtu zaměstnaných žen v NH měly v roce 2005 technické, zdravotnické a pedagogické pracovnice (téměř 25 %), přes 17 % představoval i podíl žen pracujících jako provozní pracovnice ve službách a nižší administrativní pracovnice. Počty žen pracujících jako vědecké a odborné duševní pracovnice a technické, zdravotnické a pedagogické pracovnice se ve sledovaném období zvyšovaly pomaleji než počty mužů pracujících ve stejné kategorii. Např. počet technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků – mužů se ve sledovaném období zvýšil téměř o 50 %, počet žen ve stejné kategorii o necelých 33 %. Naproti tomu, pokles žen pracujících jako řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a kvalifikované dělnice v zemědělství dosáhl ve sledovaném období téměř 30 %, což je téměř pětkrát rychlejší pokles, než u mužů pracujících ve stejné kategorii zaměstnání.

Údaje o zaměstnancích a jejich mzdách jsou čerpány z pravidelného čtvrtletního statistického výkaznictví. Jsou zjišťovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci, v peněžnictví, pojišťovnictví a nepodnikatelské sféře bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění je provedeno od roku 2002 pouze podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu – tzv. podniková metoda. Do odvětví (OKEČ) jsou údaje zařazovány podle převažující činnosti podniku.

Vzhledem ke zdrojům dat a metodice jejich zjišťování se údaje o průměrném evidenčním počtu zaměstnanců podle OKEČ v roce 2005 uvedené v tabulce 3.2.8 liší od údajů o počtu zaměstnaných v NH podle OKEČ z tabulky 3.2.6, které byly získány z Výběrového šetření pracovních sil, které má odlišný soubor respondentů i metodické přístupy.

Tab. 3.2.8 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (fyzické osoby) podle OKEČ ^{*)}

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2005	Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (Kč)							
		2000	2005	index 2005/2000	průměrná roční změna v %	rozdíl proti průměru			
						kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2005	2000	2005
Celkem	261 468	13 623	18 634	136,8	6,5	x	x	100,1	97,9
v tom:									
zemědělství, myslivost a lesnictví	14 605	10 745	14 717	137,0	6,5	78,9	79,0	104,5	107,9
rybolov a chov ryb	60	11 287	13 407	118,8	3,5	82,9	71,9	111,3	88,8
těžba nerostných surovin	693	17 404	17 600	101,1	0,2	127,8	94,5	146,2	78,2
zpracovatelský průmysl	124 471	15 321	20 416	133,3	5,9	112,5	109,6	112,7	114,3
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	2 993	14 367	20 532	142,9	7,4	105,5	110,2	86,5	85,1
stavebnictví	10 819	12 872	17 205	133,7	6,0	94,5	92,3	97,6	90,9
obchod, opravy motorových vozidel a spotř. zboží	34 860	13 050	19 078	146,2	7,9	95,8	102,4	76,0	100,7
ubytování a stravování	2 244	8 034	12 559	156,3	9,3	59,0	67,4	59,4	93,5
doprava, skladování a spoje	13 980	13 770	17 633	128,1	5,1	101,1	94,6	97,2	85,8
finanční zprostředkování	205	21 830	27 093	124,1	4,4	160,2	145,4	209,4	72,5
nemovitosti, pronáj., služby	12 383	13 836	17 558	126,9	4,9	101,6	94,2	93,2	83,2
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	12 062	11 861	17 862	150,6	8,5	87,1	95,9	46,3	80,1
vzdělávání	24 050	10 911	16 284	149,2	8,3	80,1	87,4	73,0	94,8
zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	18 823	11 283	16 936	150,1	8,5	82,8	90,9	74,9	96,7
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	6 551	9 987	13 713	137,3	6,5	73,3	73,6	88,5	87,3

^{*)} subjekty se sídlem na území kraje (bez podniků do 20 zaměstnanců)

Ve výše zmíněných ekonomických subjektech se sídlem ve Středočeském kraji dosáhl v roce 2005 průměrný evidenční počet pracovníků (ve fyzických osobách) celkem 261 468 osob. Středočeský kraj se na celkovém počtu pracovníků v České republice podílel 8,6 %.

Ve sledovaném pětiletém období se **průměrná hrubá měsíční mzda** zaměstnanců kraje (na fyzické osoby) zvýšila téměř o 37 % a v roce 2005 činila 18 634 Kč. V třídění průměrných mezd podle odvětví národního hospodářství je vidět velkou různorodost.

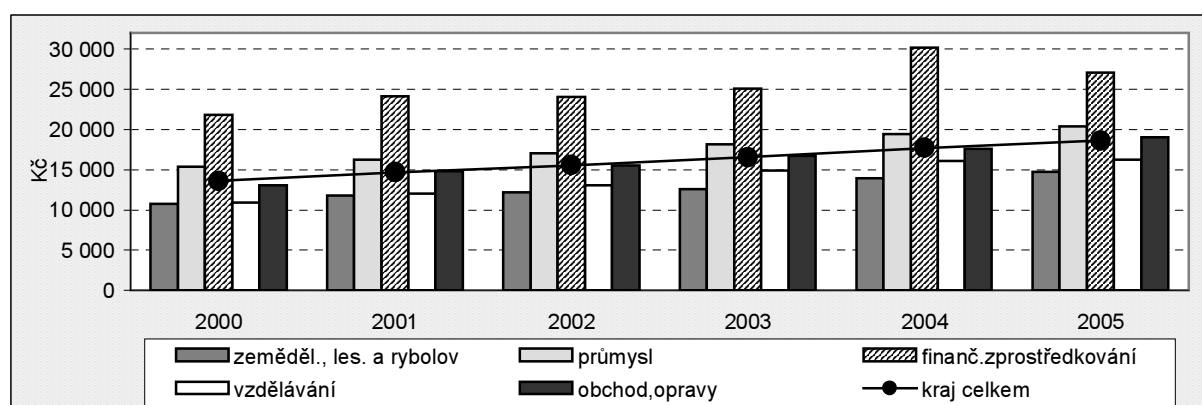
Absolutně nejvyšších mezd dosahují pracovníci v odvětví finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví, jejichž průměrná mzda v roce 2005 překročila 27 tisíc Kč a byla o 8,5 tisíce korun vyšší než průměrná mzda v kraji a 2,2krát vyšší než v odvětví s nejnižší průměrnou mzdou. Tím je oblast ubytování a stravování, kde průměrná mzda i přes poměrně vysoké tempo růstu proti roku 2000 dosáhla v roce 2005 jen 12 559 Kč.

Silně podprůměrné mzdy, nedosahující ani 15 tisíc korun, mají dále v odvětví zemědělství a v kategorii ostatních veřejných, sociálních a osobních služeb.

Pokud jde o mzdový vývoj v jednotlivých odvětvích hospodářství, nejrychleji rostly průměrně mzdy v již zmíněném odvětví ubytování a stravování, kde sice došlo k nárůstu průměrné mzdy ve sledovaném období o více než 56 %, ale v absolutním vyjádření ani nárůst o 4,5 tis. Kč z nízké mzdy v roce 2000 zdaleka nestačil na výraznější přiblížení k průměru kraje.

Vysoký nárůst od roku 2000 zaznamenaly i organizace státní správy – školství, zdravotnictví, sociální zabezpečení a veřejná správa, kde průměrná mzda vzrostla cca o 50 %. Vzhledem k nízkému základu se však stále nepodařilo ani těmto organizacím dohnat celokrajský průměr. Podprůměrných mezd, nižších o více jak 1000 Kč než je celokrajský průměr, dosahují i zaměstnanci v dopravě a stavebnictví. V dopravě však vysoká konkurence a ve stavebnictví pravděpodobně přisun levných pracovních sil z východu zamezily jejich rychlejšímu růstu za sledované období. Proti růstu průměrné mzdy za celý kraj byl růst průměrné mzdy v dopravě pomalejší téměř o 9 procentních bodů a ve stavebnictví o 3 procentní body, takže došlo k dalšímu „rozevírání nůžek“ mezi celkovou průměrnou mzdou v kraji a průměrnou mzdou v těchto odvětvích.

Graf 16 Průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji (fyzické osoby)

Zaměstnanci ve Středočeském kraji pobírali v roce 2005 zhruba 98 % průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice. Rozdíl mezi průměrnou mzdou v kraji a v ČR se během sledovaných let prohluboval. Průměrná mzda za ČR rostla téměř o 3 procentní body rychleji – zatímco v roce 2000 byla mzda v kraji o pár desítek korun nad celorepublikovým průměrem, v roce 2005 byla již průměrná mzda v České republice proti mzdě v kraji vyšší téměř o 400 Kč. Přitom v porovnání 14 krajů má Středočeský kraj hned po Hlavním městě Praze druhou nejvyšší průměrnou mzdu.

Z hlediska okresního členění si v roce 2005 nejvíce vydělali zaměstnanci firem sídlících v okrese Mladá Boleslav, kde průměrná mzda o 13 % přesáhla průměrnou mzdu kraje. Na úroveň mezd v tomto okrese má hlavní vliv prosperující automobilový průmysl v Mladé Boleslavi, který pozitivně ovlivňuje většinu ekonomických ukazatelů regionu, včetně příjmů. Nadprůměrných mezd dosahovali zaměstnanci ještě v obou pražských okresech a v okrese Beroun, na což má zásadní vliv především blízkost Prahy.

Naproti tomu v periferním a strukturálně postiženém okrese Příbram byla průměrná mzda 14 % pod úrovní kraje. O více než desetinu nižší mzdy, než činil krajský průměr, byly v roce 2005 i mzdy v okresech Benešov a Nymburk, což zapříčiňuje především existence venkovských a zemědělsky zaměřených oblastí v rámci těchto okresů. Přitom se dá konstatovat, že mzdy v jednotlivých okresech se postupně přibližují.

Diferenciace mezd podle okresů byly v roce 2005 mnohem menší než v roce 2000. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mzdou byl v roce 2005 téměř o 8 procentních bodů nižší než v roce 2000. Zejména nejvyšší průměrná měsíční mzda zaměstnanců okresu Mladá Boleslav se „přiblížila“ celokrajskému průměru – zatímco v roce 2000 byla o 20 % vyšší než činil průměr, v roce 2005 přesahovala krajský průměr jen o 13 %.

Rok 2005 byl posledním rokem, kdy byly zpracovávány údaje o počtu zaměstnanců a jejich průměrných měsíčních mzdách v členění podle okresů. Počínaje rokem 2006 nejsou již údaje v tomto členění zpracovávány a publikovány. Důvodem tohoto kroku je především skutečnost, že ČSÚ získává údaje za jednotlivé podniky jako celek bez ohledu na územní rozdělení jejich pracovišť. Kromě toho je ve skupině subjektů do 100 zaměstnanců šetření pouze výběrové, přičemž výběrovým kritériem je převažující činnost a velikost podniku, nikoliv okres jeho sídla. Navíc v posledních letech častěji dochází ke změnám sídel podniků. Z těchto důvodů již nejsou údaje na okresní úrovni dostatečně reprezentativní. I přesto jsme je pro účely porovnání postavení jednotlivých okresů kraje v delší časové řadě v analýze ponechali, i když jsme si vědomi určitých nepřesností v důsledku výše zmíněných negativních vlivů na kvalitu dat.

Šetření nákladů práce je druhým strukturálním šetřením, které se provádí na celém území EU a v přidružených státech s jednotnou metodikou. V České republice se provádí každoročně, a to již od roku 1994, pod názvem **úplné náklady práce (ÚNP)**.

Předmětem zjišťování ÚNP jsou celkové náklady zaměstnavatele na získání a výchovu zaměstnanců, na odměňování za práci a na zabezpečení jejich sociálních potřeb. Jde zejména o mzdy a platy, včetně naturálních, náhrady mzdy za neodpracovanou dobu (dovolenou, placené svátky, překážky v práci), sociální požitky, tj. příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů a odborové organizaci, služební vozy sloužící také soukromým účelům, výrobky firmy poskytované zaměstnancům se slevou apod., sociální náklady a výdaje, tj. ze zákona povinné příspěvky na zdravotní a sociální zabezpečení a příspěvky do fondu zaměstnanosti, personální náklady, např. náklady na nábor zaměstnanců, výchovu učňů, na zvyšování kvalifikace a rekvalifikaci zaměstnanců, na pracovní oděvy atd., přijaté dotace a daně, ukládané příslušnými orgány v souvislosti se zaměstnáváním lidí a s vyplácením mezd.

Tab. 3.2.9 Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance

	v Kč/měsíc na 1 zaměstnance						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	19 786	20 945	22 758	23 978	26 063	26 253	132,7
v tom:							
přímé náklady	14 002	14 851	16 104	16 937	18 326	18 630	133,1
sociální požitky	258	295	308	361	352	369	143,0
sociální náklady a výdaje	5 229	5 568	6 082	6 307	6 985	6 891	131,8
personální náklady a výdaje	368	252	289	379	408	366	99,5
daně a dotace	-71	-21	-25	-6	-8	-3	4,2

Do šetření ÚNP jsou zahrnovány podnikatelské subjekty zapsané do obchodního rejstříku, rozpočtové, příspěvkové a společenské organizace. U jednotek s 1 až 499 zaměstnanci je šetření výběrové a u jednotek s 500 a více zaměstnanci je plošné. Výsledky jsou dopočítávány na celé národní hospodářství (základní soubor) na základě registru ekonomických subjektů ČSÚ (RES) přes odvětvové a velikostní skupiny.

V roce 2005 dosáhly ve Středočeském kraji úplné náklady práce 181,09 Kč/hod, resp. 26 253 Kč měsíčně na jednoho zaměstnance. Ve srovnání s rokem 2000 se průměrné měsíční náklady práce zvýšily o 32,7 %.

Struktura nákladů práce zůstávala ve všech letech sledovaného období prakticky téměř stejná. Přímé náklady tvoří cca 71 % z celkových nákladů práce, sociální náklady a výdaje se na celkových nákladech práce podílely necelými 27 procenty. Podíl ostatních složek (sociální požitky, personální náklady a výdaje a daně a dotace) nepřesáhl v celém sledovaném období 2 % z celkových nákladů práce.

Přímé náklady, které tvoří mzdy a náhrady mezd, dosáhly v roce 2005 celkem 18 630 Kč na jednoho zaměstnance za měsíc a proti roku 2000 byly vyšší o 33,1 %. Mzdy představovaly 16 743 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a tvořily 91,3 % z přímých nákladů, náhrady mezd za neodpracovanou dobu dosáhly v roce 2005 celkem 1 887 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a na přímých nákladech se podílely 7,7 %.

Druhá nejvyšší složka celkových nákladů práce – sociální náklady a výdaje – vzrostla v průběhu sledovaného období téměř o 32 % a dosáhla v roce 2005 celkem 6 891 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Převažující položkou v sociálních nákladech a výdajích jsou zákonné příspěvky na sociální zabezpečení, jejichž výše je přímo závislá na objemu mezd. Jde především o nemocenské a důchodové pojištění, příspěvky na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, výdaje na

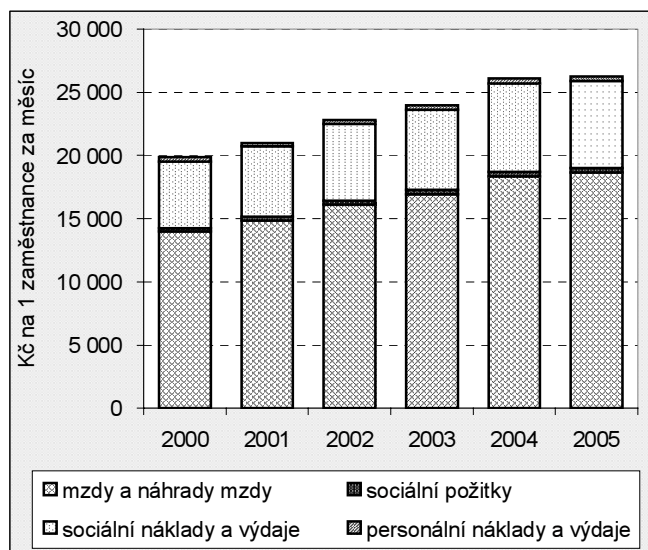
pojistné programy v případě pracovních úrazů, nebo nemocí z povolání apod. Tyto zákonné položky sociálních nákladů a výdajů představovaly v roce 2005 pro zaměstnavatele průměrné náklady ve výši 6 598 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně a podílely se na celkových nákladech práce 25,1 %.

Ostatní složky nepřímých nákladů práce, tj. sociální požitky, personální náklady a výdaje a daně a dotace tvořily v roce 2005 v souhrnu 2,8 % z celkových nákladů práce a v roce 2005 představovaly celkem 732 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Zatímco personální náklady a výdaje se proti roku 2000 téměř nezměnily, sociální požitky vzrostly v průběhu sledovaného období o 43 % a dosáhly v roce 2005 v průměru 369 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně. Tuto složku nákladů práce tvoří např. příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů, výrobky poskytované zaměstnancům se slevou, služební vozy sloužící také k soukromým účelům apod.

Celkové hodinové náklady práce na jednoho zaměstnance vzrostly v průběhu sledovaného období ze 158,27 Kč na 181,09 Kč, to je o 22,80 Kč. Nárůst proti roku 2000 představoval 14,4 procentního bodu, při průměrném ročním zvýšení o 2,7 procentního bodu.

Nárůst hodinových přímých nákladů (tj. mezd a náhrad mezd), byl o 1,4 procentního bodu rychlejší než nárůst celkových průměrných hodinových nákladů práce, sociální náklady a výdaje na jednoho zaměstnance v Kč/hod vzrostly v průběhu sledovaného období o 14,7 procentního bodu při průměrném ročním přírůstku o 2,8 procentního bodu. Hodinové náklady práce na sociální požitky naproti tomu zaznamenaly pokles na 73,6% hodnoty roku 2000.

Graf 17 Struktura nákladů práce ve Středočeském kraji v letech 2000 - 2005

Tab. 3.2.10 Hodinové náklady práce

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	158,27	143,70	155,11	165,80	177,05	181,09	114,4
v tom:							
přímé náklady	111,02	101,89	109,76	117,11	124,50	128,51	115,8
sociální požitky	3,45	2,03	2,10	2,50	2,39	2,54	73,6
sociální náklady a výdaje	41,45	38,19	41,45	43,61	47,44	47,53	114,7
personální náklady a výdaje	2,46	1,73	1,97	2,62	2,77	2,53	102,8
daně a dotace	-0,11	-0,14	-0,17	-0,04	-0,05	-0,02	18,2

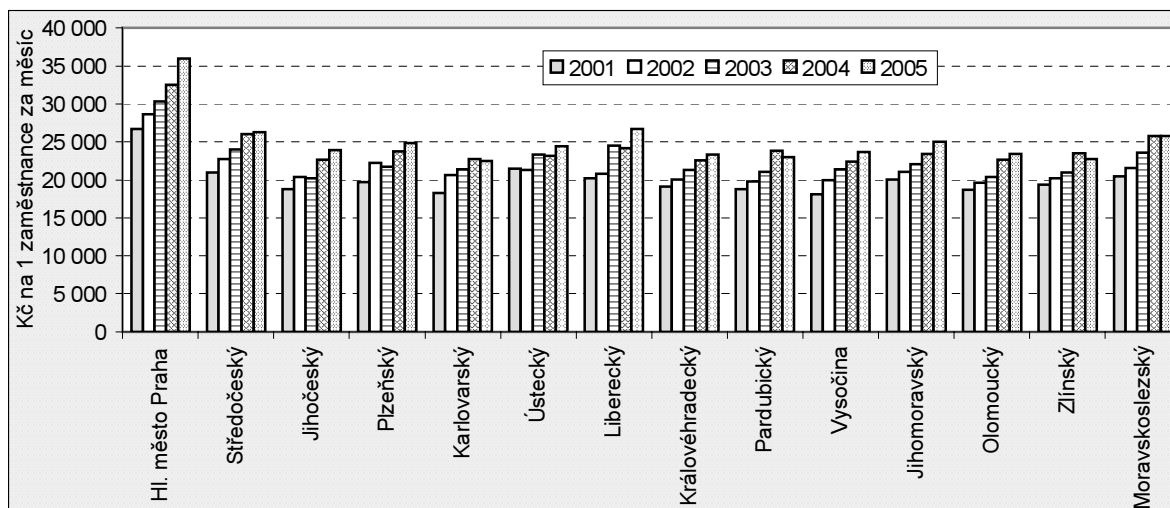
Vnitřní struktura hodinových nákladů práce je prakticky shodná se strukturou měsíčních nákladů práce na jednoho zaměstnance a podíly jednotlivých složek hodinových nákladů práce nezaznamenaly v jednotlivých letech žádné zvláštní výkyvy.

Celkovými průměrnými náklady práce v roce 2005 ve výši 26 253 Kč na jednoho zaměstnance měsíčně zaujímal Středočeský kraj po Hlavním městě Praze a Libereckém kraji třetí místo mezi všemi kraji České republiky. Průměrné měsíční náklady na jednoho zaměstnance byly v kraji v roce 2005 oproti průměru za celou ČR nižší o 1 783 Kč, to je o 6,4 %. Je nutné ovšem podotknout, že všechny kraje v ČR měly v roce 2005 nižší celkové náklady práce, než byl průměr v ČR. Jediným krajem, který průměr převyšoval, bylo Hl. město Praha, kde průměrné měsíční náklady na jednoho zaměstnance představovaly v roce 2005 celkem 36 388 Kč, což je o téměř 30 % více, než je průměr za ČR.

Rozdíl mezi nejvyššími a nejnižšími náklady práce v krajích v roce 2005 představoval 13 898 Kč, což je téměř polovina celorepublikového průměru. Velký rozdíl způsobují jednak rozdíly v odvětvové struktuře jednotlivých krajů v České republice a především Hl. město Praha, kde sídlí větší podniky a instituce s vyšší úrovní mezd a platů, zejména v oblasti finančnictví, veřejné správy a obrany. Mají zde sídlo zahraniční firmy

a podniky s mezinárodní účastí, kde jsou nejen značně vysoké mzdy a platy, ale tyto firmy poskytují svým zaměstnancům i řadu nadstandardních sociálních výhod, což se pak odráží i ve výrazně vyšších sociálních požitcích a sociálních nákladech a výdajích na zaměstnance. Např. náklady práce na jednoho pracovníka měsíčně vynaložené na sociální požitky v roce 2005 v Hl. městě Praze byly více než 2,5krát vyšší než představoval průměr všech ostatních krajů v ČR. Proti Středočeskému kraji byly náklady na sociální požitky v Hl. městě Praze 2,5krát vyšší, proti Pardubickému kraji, který měl v roce 2005 náklady na sociální požitky na jednoho zaměstnance měsíčně nejnižší v ČR, byly tyto náklady v Hl. městě Praze vyšší dokonce 3,5krát.

Graf 18 Náklady práce v letech 2001 - 2005 podle krajů

Údaje o **zaměstnanosti cizinců** na území České republiky vycházejí z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o vydaných platných povoleních k zaměstnání cizinců a počtu informací o nástupu občanů EU/EHP a Švýcarska k výkonu práce, registrovaných úřady práce a z evidence o cizincích s živnostenským oprávněním Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

Od 1. 5. 2004 občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci již nejsou z hlediska zákona č.435/2004 Sb. o zaměstnanosti považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky, to znamená, že mají v ČR volný přístup na trh práce a jsou tedy zaměstnáváni v postavení zaměstnanců. Ostatní cizinci, kteří nejsou občany EU/EHP a Švýcarska ani jejich rodinnými příslušníky, mohou vykonávat práci na území ČR za podmínky, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, pokud zákon o zaměstnanosti v některých případech nestanovuje jinak.

Tab. 3.2.11 Pracující cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2000 v bodech
Pracující cizinci celkem	20 789	21 515	22 084	24 414	30 686	¹⁾ 147,6
v tom (%):						
v postavení zaměstnanců ²⁾	63,3	67,4	68,7	69,7	77,7	14,4
s platným živnostenským oprávněním	36,7	32,6	31,3	30,3	22,3	-14,4
Podíl pracujících cizinců (%) ³⁾	78,7	79,6	74,0	78,4	86,9	8,2

¹⁾ index 2005/2001

²⁾ vydaná povolení k zaměstnání + registrace občanů SR

³⁾ pracující cizinci z celkového počtu cizinců s trvalým pobytem a s vízy nad 90 dní

Počet pracujících cizinců ve Středočeském kraji se v průběhu let 2001 – 2005 plynule zvyšoval. K nejrychlejšímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 2005, kdy se počet pracujících cizinců zvýšil proti předchozímu roku o více než čtvrtinu. V roce 2005 dosáhl ve Středočeském kraji počet pracujících cizinců celkem 30 686 osob, jejich počet se proti roku 2001 zvýšil téměř o deset tisíc osob, což představuje nárůst na téměř 148 % stavu roku 2001. Zhruba 34 % z celkového počtu pracujících cizinců v postavení

zaměstnanců tvořili v průběhu sledovaného období občané Slovenské republiky registrovaní úřady práce a v menší míře i občané Polské republiky.

Celkově se v roce 2005 ve Středočeském kraji podíleli cizinci ze států EU téměř 60 % na celkovém počtu pracujících cizinců v postavení zaměstnanců v kraji. U cizinců ze států EU převažovali pracující cizinci evidovaní na úřadech práce, podíl cizinců z EU s živnostenským oprávněním představoval jen 7,3 %. Cizinci z ostatních zemí se na celkovém počtu pracujících cizinců v kraji v roce 2005 podíleli 40 %. U pracujících cizinců z ostatních zemí byl v roce 2005 podíl cizinců s živnostenským oprávněním výrazně vyšší a představoval téměř 45 %.

V roce 2005 se pracující cizinci ve Středočeském kraji podíleli na celkovém počtu cizinců s trvalým pobytem a vízy nad 90 dní 86,9 %. Ve srovnání s rokem 2001 vzrostl tento podíl o 8,2 procentního bodu. Celkový počet cizinců s trvalým pobytem a vízy nad 90 dní činil v roce 2005 celkem 35 304 osob a byl proti roku 2001 vyšší téměř o 8 900 osob.

Počtem pracujících cizinců se Středočeský kraj řadil v roce 2005 po Hl. m. Praze na druhé místo mezi všemi kraji v republice. Na celkovém počtu pracujících cizinců v České republice se v roce 2005 Středočeský kraj podílel 14 %. Pokud jde o středočeské okresy, nejvíce cizinců pracovalo v roce 2005 v okrese Mladá Boleslav (8 467 osob) a Praha-východ (4 051 osob).

Výrazně rychleji se v průběhu sledovaného období zvyšoval počet pracujících cizinců v postavení zaměstnanců, který vzrostl z 13 167 osob v roce 2001 na 23 845 osob v roce 2005. Nárůst o více než 80 % přinesl i zvýšení podílu této kategorie na celkovém počtu pracujících cizinců v roce 2005 na 77,7 %, to je o 14,4 procentního bodu proti podílu v roce 2001. Naproti tomu, počet pracujících cizinců s platným živnostenským oprávněním v průběhu sledovaného období poklesl o více než 10 %. Jejich počet se v letech 2001 až 2005 snížil ze 7 622 osob na 6 841 osob a podíl této skupiny na celkovém počtu pracujících cizinců klesl ve sledovaném období o více než 14 procentních bodů.

Pro Středočeský kraj je významným jevem **dojíždka za prací**, což je ovlivněno do značné míry tím, že kraj nemá vlastní přirozené centrum v podobě krajského města jako mají ostatní kraje a hlavně, že uprostřed leží hlavní město České republiky Praha, s nímž je kraj spojen mnoha různými vazbami – dopravními, ekonomickými a především intenzivní dojíždkou a vyjíždkou. Geografická poloha s Prahou ve svém středu ovlivňuje hodnocení rozsahu, intenzity a zvláště směru dojíždky za prací Středočeského kraje.

S růstem počtu zaměstnaných osob se poměrně rychle zvyšovala i jejich vyjíždka za prací přes hranice kraje. Podle výsledků VŠPS vyjíždělo v roce 2005 za prací mimo kraj 96,9 tis. osob, to je o 17,1 % více než v roce 2000. Podíl vyjíždějících z kraje z celkového počtu zaměstnaných vzrostl z 15,5 % v roce 2000 na 17,7 % v roce 2005. Na vyjížděce za zaměstnáním mimo kraj se nejvíce podílí vyjíždka do Hl. města Prahy, kam v roce 2005 vyjíždělo za prací téměř 92 % z celkového počtu vyjíždějících přes hranice kraje. Podíl všech ostatních krajů je zanedbatelný, za Prahou následuje kraj Plzeňský, kam dojíždí necelá 2 % vyjíždějících z kraje. Naopak za prací do Středočeského kraje dojíždělo z ostatních krajů v roce 2005 celkem 28,9 tis. osob, z toho zhruba polovina byla z Prahy, s odstupem následují kraje Liberecký (11 %) a Ústecký (9 %).

Tab. 3.2.12 Dojíždka za prací (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Zaměstnaní¹⁾ celkem (tis. osob)	515,2	525,4	543,2	538,9	540,9	547,7
Vyjíždějící z kraje (tis. osob)	79,8	79,4	79,4	93,1	87,7	96,9
v % ze zaměstnaných	15,5	15,1	14,6	17,3	16,2	17,7
z toho do kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	74,5	73,7	70,8	83,6	78,8	88,9
v % z vyjíždějících z kraje	93,4	92,9	89,1	89,8	89,8	91,8
Dojíždějící do kraje (tis. osob)	23,4	26,0	26,1	28,3	31,1	28,9
z toho z kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	10,4	11,0	13,0	14,8	18,4	13,8
v % z dojíždějících do kraje	44,5	42,5	49,7	52,2	59,1	47,7
Saldo dojíždky kraje (tis. osob)	-56,4	-53,4	-53,3	-64,8	-56,6	-68,0
saldo dojíždky s Hl. m. Prahou (tis. osob)	-64,1	-62,7	-57,8	-68,8	-60,4	-75,2

¹⁾ zaměstnaní v civilním sektoru

V celém období let 2000 – 2005 vykazoval kraj poměrně výrazné záporné saldo mezikrajové dojíždky, které se pohybovalo v rozpětí 53 – 68 tis. osob, když počet vyjíždějících osob za prací byl zhruba trojnásobný oproti počtu dojíždějících osob z ostatních krajů. Nejvyšší záporné saldo se projevilo v roce 2005, kdy počet

vyjíždějících byl o 68 tisíc vyšší než počet osob dojíždějících do kraje za prací. Vzhledem k vysoké vyjízdce do Hl. města Prahy, bylo záporné saldo u dojížděky do Prahy výrazně vyšší, pohybovalo se ve sledovaném období v rozpětí 58 – 75 tis. osob a počet vyjíždějících osob z kraje do Hl. města Prahy byl v průběhu období 5 – 7krát vyšší než počet osob, které z Prahy do kraje za prací dojížděly.

Údaje získané v letech 2000 – 2005 z výběrového šetření pracovních sil byly v plném rozsahu potvrzeny i vyhodnocením dat o dojízdce získaných ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Data z VŠPS i ze SLDB prokázala, že pohyb za prací nebo za přípravou povolání je významným sociálním jevem. V průběhu posledních zhruba patnácti let, v souvislosti se společensko-ekonomickými změnami, které přinesly významné strukturální změny v hospodářství, význam pohybu za prací výrazně vzrostl. Rozsah, směry a vzdálenosti prostorové mobility obyvatelstva navazují na ekonomickou strukturu oblasti a odpovídají na jedné straně stupni koncentrace obyvatelstva, na druhé straně rozmístění pracovních příležitostí.

Zatímco z výsledků VŠPS získáme pouze údaje o mezikrajské dojízdce za prací, z výsledků sčítání lidu, domů a bytů dostáváme údaje přímo o vyjíždějících z obce bydliště a můžeme zjišťovat podrobnější strukturu vyjíždějících. Ze SLDB 2001 vyplynulo, že za prací vyjíždělo z obcí Středočeského kraje 279 664 obyvatel, to je více než polovina z celkového počtu zaměstnaných osob. Ve srovnání s předchozím sčítáním v roce 1991 se počet vyjíždějících za prací mimo obec bydliště zvýšil o 2,2 %. Na zvýšení vyjízdky se podílely zejména strukturální změny v hospodářství v devadesátých letech, které sebou přinesly poměrně výrazné snížení pracovních příležitostí v menších městech a obcích a z toho plynoucí nutnost orientace na zaměstnání ve větších městech a průmyslových centrech.

Tab. 3.2.13 Dojíždka za prací (SLDB 2001)

	Zaměstnané osoby	Vyjíždějící z obce za prací						Dojíždějící do obce za prací			
		celkem	v % ze zaměstnaných osob	z toho denně ¹⁾ (%)	v tom počet vyjíždějících			celkem	z toho denně (%)	v tom počet dojíždějících	
					v rámci kraje	do jiného kraje	do zahraničí			v rámci kraje	z jiného kraje
Kraj celkem	544 018	279 664	51,4	86,4	172 601	105 713	1 350	212 902	86,4	172 601	40 301
v tom:											
muži	302 559	162 863	53,8	85,1	101 513	60 609	741	131 068	84,4	101 513	29 555
ženy	241 459	116 801	48,4	88,3	71 088	45 104	609	81 834	89,6	71 088	10 746

¹⁾ z vyjíždějících v rámci ČR

Z celkového počtu osob vyjíždějících ve Středočeském kraji za prací neopouští obec bydliště pouze 39 %. Proti průměrnému údaji za republiku je tento podíl téměř o 20 procentních bodů nižší. Na tuto skutečnost má vliv právě neexistence velkého (krajského) města, které by se vyznačovalo vysokou „vnitroobecní“ dojížděkou. Zaměstnaní bydlící ve velkých městech zde využívají i širokou nabídku pracovních míst a nemusejí za prací vyjíždět mimo obec bydliště.

Středočeský kraj má nejvyšší pasivní saldo dojížděky ze všech krajů, záporná bilance dojížděky a vyjížděky ve výši 65 tisíc osob představuje téměř polovinu z úhrnu salda krajů se zápornou bilancí.

Proti roku 1991 došlo v dojízdce za zaměstnáním k poměrně výrazným změnám. Praha zůstala centrem největšího soustředění dojížděky v republice, přibýlo dalších 26 tisíc dojíždějících do Prahy ze Středočeského kraje, takže v roce 2001 vyjíždělo ze Středočeského kraje do Prahy za prací 96 tisíc osob. Tento počet představuje 30 % z celkového mezikrajského pohybu v republice a je současně největším pohybem za prací v rámci celé ČR.

Podstatně narostla vyjíždka za prací do Prahy z okresu Kladno, a to téměř dvojnásobně z 8 tis. na 16 tis. osob a stejným tempem také vzrostla vyjíždka do Prahy z města Kladna, která přesáhla 8 tis. osob. Značný nárůst vyjížděky za prací do Prahy zaznamenal i okres Kolín (o 4 tis. osob) a Mělník (o 3 tis. osob).

Pohyb obyvatelstva Středočeského kraje za prací je silně ovlivněn blízkostí hlavního města. Velké množství pracovních příležitostí, které Praha poskytuje, zvyšuje intenzitu dojížděky do zaměstnání a tím příznivě ovlivňuje i nezaměstnanost v kraji. Podíl vyjíždějících osob za prací z celkového počtu bydlících zaměstnaných osob (intenzita vyjížděky) dosáhl v roce 2001 téměř 52 % a od roku 1991 vzrostl o 4,5 procentního bodu. Je nejvyšší ze všech krajů v republice, o 15 procentních bodů převyšuje celostátní průměr. Intenzita vyjížděky u mužů je vyšší než u žen, ale přírůstek intenzity vyjížděky žen byl proti roku 1991 pětinašobně vyšší. Intenzita vyjížděky v roce 2001 jak u mužů, tak i u žen ve Středočeském kraji vysoko překračuje celorepublikový průměr a je u obou pohlaví nejvyšší ze všech krajů v republice. Nejvyšší intenzitu vyjížděky mají okresy v blízkosti Prahy, tzn. okresy Praha-západ, Beroun a Praha-východ.

V roce 2001 vyjíždělo za prací z obcí Středočeského kraje 162 863 mužů a 116 801 žen. Na celkovém počtu vyjíždějících se v roce 2001 muži podíleli 58,2 % a ženy 41,8 %. Záporné saldo mezikrajské dojížděky dosahuje u žen vyšší hodnoty než u mužů, kraj „ztrácí“ vyjížděkou za prací asi o 3000 žen více než mužů.

Pokud jde o věkovou strukturu vyjíždějících osob, intenzita vyjížděky za prací s rostoucím věkem klesá. Nejvyšší intenzitu vyjížděky vykazuje věková kategorie 15-24 let, kde podíl vyjíždějících za prací na celkovém počtu zaměstnaných osob této věkové kategorie činí 62,2 %, vysokou intenzitu vyjížděky vykazuje i skupina 25-29 let (58,3 %) a 30-39 let (50,6 %). V nejvyšší věkové kategorii nad 60 let dosahuje intenzita vyjížděky 33,9 %. Jak je patrné z tabulky 3.2.14, ztrácí Středočeský kraj vyjížděkou všechny věkové skupiny zaměstnaných, ve všech věkových skupinách je mezikrajské saldo záporné.

Zastoupení věkových skupin je ovšem odlišné u jednotlivých prostorových typů vyjížděky. U vyjížděky mimo kraj a do zahraničí je zastoupení mladších věkových skupin vyšší než u vyjížděky uvnitř okresu, nebo uvnitř kraje. Například u vyjížděky do zahraničí se věkové kategorie do 30 let podílí téměř padesáti procenty na celkovém počtu osob vyjíždějících za prací do zahraničí. To je samozřejmě způsobeno větší flexibilitou, schopností mobility a ochotou pohybovat se na větší vzdálenosti u mladšího obyvatelstva.

Záporné saldo dojížděky se v roce 2001 projevilo u všech typů vzdělání. Nejvyšší převahu vyjíždějících osob nad dojíždějícími měly v roce 2001 osoby se středoškolským vzděláním s maturitou, kterých za prací vyjíždělo téměř o 32 tisíc více než do obcí kraje dojíždělo, a dále vyučení a osoby se středním vzděláním bez maturity. Záporné saldo dojížděky ve větší nebo menší míře převládalo u všech okresů a u všech typů vzdělání s výjimkou okresu Mladá Boleslav, kde u všech úrovní vzdělání převažovala dojížděka nad vyjížděkou. Vysokou hodnotu mělo v tomto okrese saldo dojížděky u vyučených a středoškoláků bez maturity, kterých do obcí okresu za prací dojíždělo o 3 tisíce osob více než z obcí okresu za prací vyjíždělo.

Z výsledků sčítání v roce 2001 vyplynulo, že k poměrně výrazným změnám došlo v intercenzálním období ve struktuře dojížděky podle jednotlivých odvětví. V souhrnu za celý kraj zaznamenala největší pokles vyjížděka do odvětví zemědělství a lesnictví. Tento jev je spojen s celkovým vývojem zaměstnanosti podle odvětví, tedy výrazným úbytkem počtu zaměstnaných v zemědělství a lesnictví. Další významný pokles v období let 1991 a 2001 se projevil u vyjížděky za prací v průmyslu, a to o více než jednu pětinu. To souvisí s útlumem těžkých průmyslových odvětvích po roce 1989, což dokládá největší pokles vyjížděky za prací v průmyslu v okrese Kladno.

Nejvíce osob dojíždí za prací v průmyslu do okresu Mladá Boleslav. Dojíždějící do průmyslu se v tomto okrese podílí více než 55 procenty na celkovém počtu dojíždějících do obcí v okrese. Nejnižší podíl dojíždějících za prací v průmyslu vykazuje okres Praha-západ.

Z dalších odvětví došlo ke snížení vyjížděky za prací ve stavebnictví a školství, zdravotnictví a sociálních činnostech.

Mezikrajské saldo dojížděky je i v případě odvětví záporné prakticky ve všech kategoriích. Výjimku představuje odvětví zemědělství, kde pouze nepatrně převažují dojíždějící do kraje nad vyjíždějícími z kraje. Jednoznačně nejvyšší záporné saldo vykazuje odvětví doprava a telekomunikace, kde o 10 tisíc osob více z kraje vyjíždí než do kraje dojíždí.

Ve Středočeském kraji vyjíždí z obce bydliště za prací více zaměstnaných, než dojíždí. Záporné saldo dojížděky (rozdíl mezi dojíždějícími a vyjíždějícími) znamená, že je v příslušném území méně obsazených pracovních míst než je zaměstnanců. Z tohoto hlediska připadá na 1000 zaměstnaných ve Středočeském kraji 877 obsazených pracovních míst. Relativně nejnižší počet obsazených pracovních míst z okresů kraje má okres Praha-západ a Kladno, ze kterých vyjíždí mimo obec za zaměstnáním každý čtvrtý resp. pátý zaměstnaný. Zde je patrný silný vliv Prahy s jejími atraktivními pracovními příležitostmi, na Kladensku k tomu přispívá i nedostatek pracovních příležitostí po restrukturalizaci průmyslu v devadesátých letech. Naproti

Tab. 3.2.14 Dojížděka za prací podle pohlaví, věku a odvětví (SLDB 2001)

	Počet dojíždějících z jiných krajů	Počet vyjíždějících do jiných krajů	Saldo dojížděky
Celkem	40 301	105 713	-65 412
v tom podle pohlaví:			
muži	29 555	60 609	-31 054
ženy	10 746	45 104	-34 358
v tom ve věku:			
15 - 24 let	7 471	19 741	-12 270
25 - 29 let	7 034	19 786	-12 752
30 - 39 let	9 421	23 363	-13 942
40 - 49 let	8 723	22 489	-13 766
50 - 59 let	6 502	18 059	-11 557
60 a více let a nezj.	1 150	2 275	-1 125
z toho podle odvětví:			
zemědělství, lesnictví	1 190	1 176	14
průmysl	13 562	16 516	-2 954
stavebnictví	4 378	10 783	-6 405
doprava a telekomunikace	3 230	13 961	-10 731
obchod	5 835	13 113	-7 278
školství	937	3 045	-2 108
zdravotnictví, soc. činnosti	1 708	5 428	-3 720

tomu jediný okres, ve kterém počet dojíždějících přesahuje počet vyjíždějících je Mladá Boleslav. V tomto okrese ovlivňuje zaměstnanost silně rozvinutý automobilový průmysl s mnoha pracovními příležitostmi.

Při porovnání struktury vzdělání zaměstnaných osob bydlících v kraji se strukturou vzdělání u obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných obyvatel se ukazuje, že v roce 2001 byl největší rozdíl v místě bydliště a pracoviště v kategorii osob s vysokoškolským vzděláním, kde na 1000 bydlících a zaměstnaných s tímto stupněm vzdělání připadalo jen 802 obsazených pracovních míst.

Ve srovnání okresů se tento jev nejvíce projevuje v okrese Praha-západ, kde na 1000 zaměstnaných s vysokoškolským stupněm vzdělání připadalo pouze 572 obsazených pracovních míst, to znamená, že prakticky téměř každý druhý vysokoškolák dojíždí do zaměstnání mimo území obce bydliště. Příčinu lze hledat v blízkosti a dobré dostupnosti hlavního města, kde si vysokoškolsky vzdělaní hledají atraktivnější a lépe honorovanou práci, a zejména v sílící intenzitě procesu suburbanizace, kdy se lidé stěhují z hlavního města do jeho zázemí za lepším životním prostředím. V rámci suburbanizace se do zázemí Prahy stěhují převážně movitější, mladší lidé s vyšším vzděláním. V místech nového bydliště ale práci nehledají, zůstávají pracovat v Praze, kde vyhledávají i další aktivity jako trávení volného času, studium dětí na školách i běžné činnosti jako nákup zboží.

Nejlepší uplatnění ve srovnání okresů kraje našli vysokoškoláci v okrese Mladá Boleslav, kde jako v jediném okrese kraje připadalo na 1000 zaměstnaných více než 1040 obsazených pracovních míst. Právě okres Mladá Boleslav byl jediným okresem v kraji, kde u všech úrovní vzdělání byl počet obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných větší než 1000. U všech ostatních okresů a všech úrovní vzdělání byl počet obsazených pracovních míst na 1000 zaměstnaných ve větší či menší míře nižší než 1000.

Do 29 obcí kraje dojíždělo v roce 2001 více než 1000 osob. Největším centrem dojížděky bylo město Mladá Boleslav s významným automobilovým podnikem ŠKODA AUTO, kam dojíždělo dvakrát více osob za práci než do druhého největšího centra Kladna. Právě Kladno a Mladá Boleslav zaznamenaly oproti minulému sčítání největší vývojový skok. Avšak zatímco do Mladé Boleslavi se počet dojíždějících v intercenzálním období více než zdvojnásobil, v Kladně, které bylo v roce 1991 největším centrem dojížděky, počet dojíždějících o čtvrtinu poklesl a Kladno se tak stalo městem s nejvyšším záporným saldem (-2,6 tis. osob) ve Středočeském kraji.

Vybraná centra tvoří jádra dvaceti pracovních mikroregionů⁹. Velikosti mikroregionů se značně liší jak v počtu obyvatel, tak i v počtu obsazených pracovních míst. Pomineme-li Prahu, je zdaleka největším zdrojem pracovních sil mikroregion, jehož centrem je Mladá Boleslav. Tento mikroregion má 65,6 tisíc pracovních míst, což je o 23 tisíc míst více než ve druhém největším kladenském regionu a 15krát více obsazených pracovních míst než v nejmenším sázavském mikroregionu.

Největší region, který sice nepatří do kraje, ale nejvíce zaměstnanost v kraji ovlivňuje, je hlavní město Praha, které soustřeďuje téměř 70 % všech pracovních příležitostí Středočeského kraje a Prahy. Do Prahy, která v podstatě supluje chybějící krajské město, dojíždí za prací ze Středočeského kraje celkem 96 tisíc osob (opačným směrem ani ne pětina tohoto počtu), což je zdaleka největší pohyb mezi kraji v republice. Směřují sem také nejsilnější dojížděkové proudy (kvantifikují vyjížděku mezi územními jednotkami vyjížděky – bydlištěm a územní jednotkou dojížděky – pracovištěm). Ze Středočeského kraje z celkového počtu 55 proudů nad 500 dojíždějících směřuje 34 právě do Prahy. Směřuje sem i absolutně nejsilnější proud v ČR, a sice z Kladna, s více než 8 tisíci dojíždějícími. (Druhý nejsilnější proud je z Havířova do Ostravy se 7 tisíci dojíždějícími a pak s odstupem proud z Chomutova do Jirkova se 3 tisíci osobami). Další silné proudy směřující ze Středočeského kraje do Prahy jsou z Brandýsa n.L.-Staré Boleslavi, Říčany a Neratovic (kolem 2 tisíc dojíždějících).

Uvnitř kraje směřuje do největšího centra dojížděky – Mladé Boleslavi – 6 proudů nad 500 dojíždějících, z nich nejsilnější je z Kosmonos (1 419 dojíždějících), kolem 1 tisíce dojíždějících mají proudy z Mnichova Hradiště a Bakova nad Jizerou. Z ostatních proudů stojí za zmínku protisměrné proudy Praha – Říčany s 1 155 dojíždějícími a Mladá Boleslav – Kosmonosy (823 dojíždějících), dále vyčnívají proudy Praha – Průhonice (1 057 osob), Králův Dvůr – Beroun se 774 dojíždějícími a Vlašim – Benešov se 729 osobami.

⁹ Pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojížděky za prací. Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádro) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel.

3.3 Nezaměstnanost

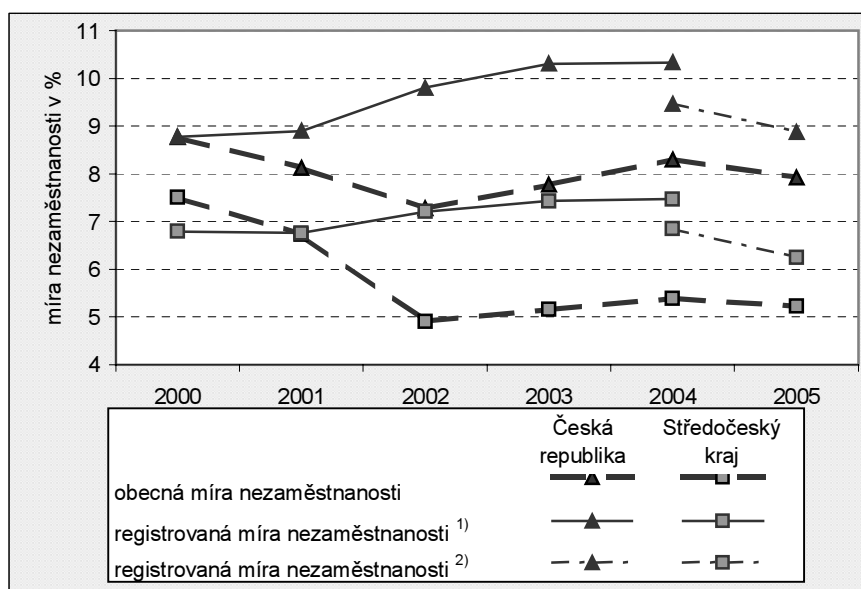
Velice důležitým a o mnohém vypovídajícím ukazatelem při sledování využití lidských zdrojů je nezaměstnanost. Vysoké hodnoty nezaměstnanosti svědčí o nedostatečném využití lidského potenciálu. V nezaměstnanosti se odráží odlišná struktura nabídky a potřeb trhu práce, tzn. odlišná struktura kvality lidských zdrojů (vzdělanostní, kvalifikační...) od té, která je v aktuální ekonomické a společenské situaci poptávána. Důvody vysoké nezaměstnanosti mohou být samozřejmě rozličné, jedním z nejvýznamnějších bývá struktura hospodářství daného regionu, jednostranné zaměření na odvětví, která jsou (celosvětově) v útlumu, nedostatečná kvalifikace obyvatel k jiným činnostem, jejich nízká flexibilita, schopnost a ochota učit se nové věci a v neposlední řadě nízká mobilita obyvatel za prací.

Ze struktury nezaměstnaných a jejím rozdílu oproti struktuře volných pracovních míst lze odvodit, jaké profese jsou na trhu práce poptávány, žádané, ale nedostatečně zastoupené. Můžeme vysledovat, na co by se měla současná společnost zaměřit, jaké druhy vzdělávání podporovat, a dle výsledků analýz přizpůsobit či změnit vzdělávací systém. A to nejen systém formálního vzdělávání, u něhož je změna a zejména dosažení žádoucích výsledků změny velice dlouhodobým procesem, ale zejména neformálního vzdělávání. Nejflexibilnější a nejrychleji reagující typ vzdělávání je rekvalifikace, a to zejména rekvalifikace nezaměstnaných.

Z výše uvedených důvodů plyne, proč patří nezaměstnanost k nejsledovanějším ekonomickým ukazatelům.

Nezaměstnanost zjišťujeme pomocí dvou metod. První z nich je zjišťování pomocí Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), při kterém se ČSÚ dotazuje na ekonomickou aktivitu jedinců starších 15 let v domácnostech vybraných pomocí statistického výběru. Pro zařazení do skupiny je vždy rozhodujícím kritériem skutečná aktivita jedince na trhu práce v referenčním týdnu, nikoliv jeho tzv. obvyklé postavení. Za nezaměstnané se považují osoby, které nejsou zaměstnané, aktivně hledají práci a jsou připraveny k nástupu do práce (okamžitě, nebo nejpozději do 14 dnů). Zjištěné výsledky jsou dopočítávány na celou populaci starší 15 let. Z takto zjištěného počtu nezaměstnaných a počtu ekonomicky aktivních (pracovní síle) se počítá obecná míra nezaměstnanosti. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO – International Labour Organization), takže data mohou sloužit jako základ pro přímou mezinárodní srovnatelnost charakteristik trhu práce v různých zemích. Obecná míra nezaměstnanosti je zjišťována ve všech zemích EU.

Graf 19 Obecná a registrovaná míra nezaměstnanosti v kraji a ČR

¹⁾ metodika platná do 30.6.2004

²⁾ metodika platná od 1.7.2004

Druhý způsob sledování čerpá ze statistik Ministerstva práce a sociálních věcí, tedy z počtů obyvatel registrovaných na úřadech práce (uchazeči o zaměstnání). Takto zjišťovaná míra nezaměstnanosti se nazývá registrovaná. Do 30. 6. 2004 byla počítána jako podíl počtu uchazečů k pracovní síle, kde pracovní

síla byl součet počtu zaměstnaných v národním hospodářství podle výsledků VŠPS a počtu registrovaných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Od 1. 7. 2004 došlo ke změně metodiky výpočtu míry registrované nezaměstnanosti. Nyní je to podíl počtu dosažitelných uchazečů k pracovní síle, kde pracovní síla je součet počtu zaměstnaných v národním hospodářství podle výsledků VŠPS, počtu cizinců s povolením k zaměstnávání či platným živnostenským oprávněním a počtu registrovaných dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, na základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy, uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství a uchazeči v pracovní neschopnosti.

Odchylna mezi počty nezaměstnaných VŠPS a počty uchazečů o zaměstnání MPSV se vyskytuje dlouhodobě a vedle odlišného metodického vymezení ukazatelů je tato skutečnost důsledkem dalších faktorů (časová a obsahová návaznost ukazatelů, nevyšetřené domácnosti a jejich struktura, registrace pracujících obyvatel, šedá ekonomika). V posledních letech je zřejmá tendence sblížení obecné míry nezaměstnanosti a registrované míry nezaměstnanosti MPSV.

Tab. 3.3.1 Nezaměstnanost podle věku - roční průměry (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	¹⁾ -2,28	x	x
Obecná míra nezaměstnanosti žen (%)	10,0	9,4	7,5	7,4	7,4	6,9	¹⁾ -3,05	x	x
Nezaměstnaní celkem (tis. osob)	42,3	38,2	28,3	29,7	31,2	30,4	71,8	100,0	100,0
z toho ve věku:									
15 - 29 let	16,9	14,5	9,7	9,3	11,4	10,3	61,2	39,9	34,0
30 - 44 let	13,0	11,5	9,7	11,1	10,2	11,2	86,6	30,7	37,0
45 - 59 let	11,7	11,4	8,7	9,2	9,1	8,6	73,9	27,6	28,4
60 a více let	0,8	0,8	0,2	0,2	0,4	.	x	1,8	.
z toho: nezaměstnané ženy (tis. osob)	24,5	23,1	18,5	18,4	18,3	17,5	71,6	100,0	100,0
z toho ve věku:									
15 - 29 let	9,9	8,3	6,2	4,8	5,7	4,3	43,2	40,4	24,4
30 - 44 let	7,6	7,9	6,9	8,1	7,1	8,3	110,1	30,9	47,6
45 - 59 let	6,7	6,6	5,3	5,5	5,4	4,9	73,1	27,3	27,8
60 a více let	0,3	0,4	0,1	-	0,0	.	x	1,3	.

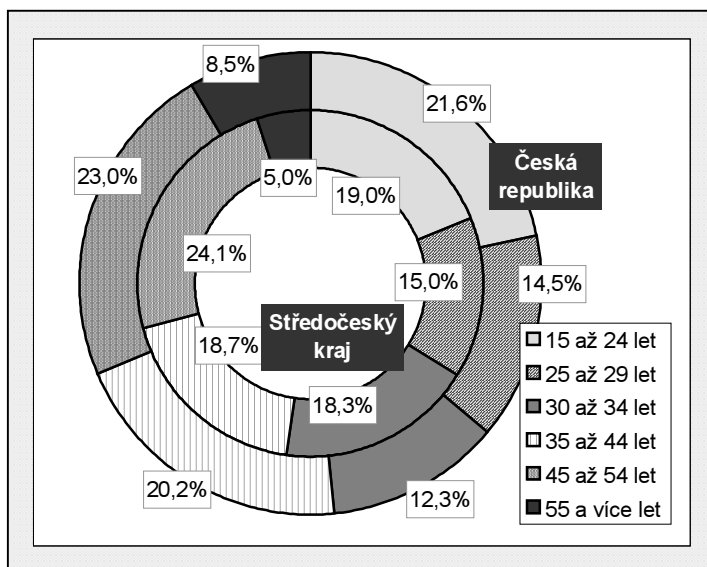
¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Ve Středočeském kraji se dlouhodobě udržuje nižší míra nezaměstnanosti, než je hodnota za celou Českou republiku, rozdíl mezi hodnotami za kraj a za celou republiku se navíc zvětšuje. Zatímco v roce 2000 byla **obecná míra nezaměstnanosti ČR 8,76 %** a ve Středočeském kraji o 1,26 procentního bodu méně, v roce 2005 byla obecná míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji nižší již o 2,7 procentního bodu oproti průměru Česka. Vývoj obecné míry nezaměstnanosti a počtu nezaměstnaných osob podle VŠPS ve Středočeském kraji od roku 2000 zachycuje tabulka 3.3.1.

Nezaměstnanost žen dosahuje vyšších hodnot než nezaměstnanost mužů, jejíž hodnota v našem kraji v roce 2005 dosáhla 3,9 %. Tento jev je shodný ve všech krajích, avšak jeho intenzita je odlišná. Zatímco v Praze, kde je celkově nejnižší nezaměstnanost, je malý rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti mužů a žen (3,1 versus 4,0 %), nejvyšší rozdíl je v Olomouckém kraji (6,9 versus 13,9 %). Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti žen a mužů v našem kraji v roce 2005 je mírně přes 3 procentní body.

Od roku 2000 došlo k významné změně ve věkové struktuře nezaměstnaných.

Graf 20 Nezaměstnaní podle věku v roce 2005 (VŠPS)

Zatímco v roce 2000 byla nejčetnější skupina nezaměstnaných ve věku 15-29 let, jejich počet do roku 2005 klesl o téměř 40 %. Ještě významnější pokles nezaměstnaných z této věkové skupiny nastal u žen.

V grafu 20 je znázorněna věková struktura nezaměstnaných v Česku a Středočeském kraji. Je vidět, že v kraji je příznivější věková struktura nezaměstnaných, neboť je zde nižší procento nezaměstnaných ve věkových kategoriích 15-24 let a 55 a více let, tedy v rizikových skupinách, které jsou ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností. V nejmladší kategorii se jedná převážně o absolventy, o jedince teprve vstupující na trh práce, bez praxe, kterou často případní zaměstnavatelé požadují. Vedle toho ve vyšších věkových kategoriích nad 50 let hrozí při ztrátě zaměstnání obtížnější nalezení nového zaměstnání z důvodu nižší flexibility, schopnosti učit se novým věcem, vyšší nemocnosti a také blízcího se odchodu do důchodu. Na rekvalifikace jedinců těchto dvou věkových kategoriích je také zaměřena současná aktivní politika zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Kvalifikační struktura nezaměstnaných je mírně odlišná od průměru Česka. Shodně převažují nezaměstnaní se středoškolským vzděláním bez maturity, neboť tito lidé tvoří největší díl populace. Vedle toho vysokoškolsky vzdělaní tvoří ve Středočeském kraji pouze 1,5 % nezaměstnaných (u žen dokonce 0,9 % nezaměstnaných), kdežto v celé České republice tvoří vysokoškoláci 4 % nezaměstnaných (u žen 3,5 %). Velkou měrou na tomto rozdílu má jistě blízkost a poměrně snadná dostupnost Prahy jakožto centra s vysokou nabídkou pracovních míst pro vysokoškolsky vzdělané jedince, s koncentrací řídicích státních institucí i sídel a ústředí národních i nadnárodních firem. Významné pro zaměstnávání vysokoškolsky vzdělaných jedinců bydlících v našem kraji jsou i význačné podniky našeho kraje, přesahující regionální význam, a umístění a další rozvoj technologických center (př. Škoda Auto, a.s. Mladá Boleslav).

V tabulce 3.3.2, zachycující kvalifikační strukturu nezaměstnaných, můžeme vidět značný pokles počtu nezaměstnaných se základním vzděláním – o více než polovinu stavu v roce 2000. Pokud srovnáme poměr nezaměstnaných žen a mužů v jednotlivých kvalifikačních kategoriích, jsou ženy více zastoupeny v kategorii základního vzdělání a zejména mezi středoškoláky s maturitou. V roce 2005 tvořily ženy v této vzdělanostní kategorii 72 procent (muži 28 %).

Tab. 3.3.2 Kvalifikační struktura nezaměstnaných - roční průměry (VŠPS)

								v tis. osob	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Nezaměstnaní celkem	42,3	38,2	28,3	29,7	31,2	30,4	71,8	100,0	100,0
z toho:									
základní vzdělání	14,3	13,2	6,1	7,1	8,3	6,3	43,7	33,9	20,6
střední odborné (OU + OŠ)	16,7	14,2	14,3	14,8	15,2	14,5	87,1	39,4	47,8
střední odborné a všeobecné s maturitou	9,7	8,7	6,9	6,9	7,1	9,2	94,2	23,0	30,2
vysokoškolské	0,7	0,6	1,0	0,9	0,6	0,4	59,6	1,8	1,5
z toho nezaměstnané ženy	24,5	23,1	18,5	18,4	18,3	17,5	71,6	100,0	100,0
z toho:									
základní vzdělání	8,7	8,0	4,0	5,0	5,5	3,4	39,3	35,6	19,5
střední odborné (OU + OŠ)	7,7	6,8	9,2	8,3	8,1	7,4	95,7	31,5	42,2
střední odborné a všeobecné s maturitou	7,4	7,1	4,9	4,5	4,5	6,6	88,1	30,4	37,4
vysokoškolské	0,3	0,3	0,5	0,6	0,3	0,2	47,8	1,4	0,9

Pokud bychom měli shrnout závěry získané z údajů získaných pomocí výběrového šetření pracovních sil, pak ve Středočeském kraji jsme zjistili jednak příznivější strukturu nezaměstnaných podle věku a vzdělání (nižší podíl ohrožených kategorií 15-24 let, 55 a více let a jedinců se základním vzděláním), tak hlavně pozitivní vývoj – pokles nezaměstnanosti nejen celkový, ale zejména ve zmiňovaných rizikových skupinách.

Následující údaje čerpáme z údajů poskytnutých Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, respektive z údajů zjišťovaných a evidovaných úřady práce. Dle těchto zdrojů bylo k 31. 12. 2005 ve Středočeském kraji evidováno 40 751 uchazečů o zaměstnání, což při přepočtu na pracovní sílu dává hodnotu **registrované míry nezaměstnanosti 6,25 %**. Výše registrované míry nezaměstnanosti je mezi kraji druhá nejnižší za Hl. m. Prahou (zde činila 3,25 %). Na opačné straně žebříčku se nachází Ústecký kraj s 15,4 %. V České republice dosahovala hodnoty 8,88 %.

Tab. 3.3.3 Nezaměstnanost k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 160	37 819	41 761	43 937	44 012	40 751	106,8
z toho:							
ženy	20 630	20 396	22 134	23 178	23 727	22 243	107,8
občané se zdravotním postižením	5 144	5 243	5 603	5 783	6 001	6 108	118,7
absolventi a mladiství	4 573	4 741	5 057	4 678	3 882	3 075	67,2
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	15 331	15 767	17 794	18 235	14 084	13 754	89,7
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	6,8	6,8	7,2	7,4	7,5		³⁾ 0,67
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ²⁾					6,8	6,3	⁴⁾ -0,60

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

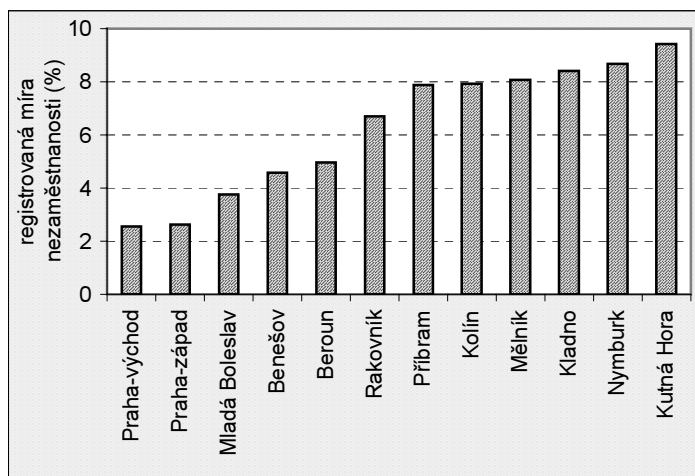
²⁾ podle metodiky platné od 1. 7. 2004

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v procentních bodech

⁴⁾ rozdíl 2005 - 2004 v procentních bodech

Mezi jednotlivými okresy kraje jsou však výrazné rozdíly. Nejvyšších hodnot registrované míry nezaměstnanosti dosahují oblasti vzdálenější od Prahy, oblasti postižené restrukturalizací průmyslu a zánikem velkých podniků těžkého průmyslu a zemědělské oblasti na východě kraje. Nejvyšší nezaměstnanost byla v roce 2005 v okrese Kutná Hora, který byl zároveň jediný přesahující hodnotu registrované míry nezaměstnanosti Česka. Vysoká nezaměstnanost vzhledem k průměru kraje je rovněž v okresech Nymburk a Kladno.

Graf 21 Registrovaná míra nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje k 31. 12. 2005

Naopak nejnižších hodnot dosahují okresy v těsném zázemí Prahy, tedy Praha-východ a Praha-západ. Zaměstnanost v zázemí Prahy je silně ovlivněna dojížděnkou za prací do hlavního města. Zejména naprostá většina obyvatel, které se do těchto oblastí stěhuje v posledních letech ve stále se stupňující intenzitě suburbanizace, pracuje v Praze. Nová satelitní městečka v blízkosti původní zástavby středočeských sídel často slouží pouze k bydlení nově příchozích obyvatel, ti zůstávají pracovat v Praze a v místě nového bydliště práci nehledají.

Nízká nezaměstnanost se udržuje také v okrese Mladá Boleslav s moderním rozvinutým a prosperujícím strojírenským, zejména automobilovým průmyslem a službami podporovanými vysokou koupěschopností.

V roce 2005 pobíralo podporu v nezaměstnanosti přes třicet procent uchazečů o zaměstnání. Jejich počet, respektive podíl z celkového počtu uchazečů od roku 2000 klesl. Zároveň se však změnila struktura podle výše příspěvku. Zatímco v roce 2002 jednoznačně převažovali uchazeči s příspěvkem v rozmezí 1500-3500 Kč (téměř 60 % uchazečů pobírajících podporu), v současnosti se výše podpory výrazně zvyšuje. Podporu ve zmiňované výši pobírá 40 % jedinců s nárokem, počet jedinců s příspěvkem 5500-7500 Kč vzrostl za tři roky o polovinu (nyní přes 16 % uchazečů s příspěvkem) a počet jedinců pobírajících podporu vyšší než 7500 vzrostl na dvojnásobek (v roce 2002 jej pobíralo přes 4 % podporovaných uchazečů, o dva roky později již 11 %). Tento vývoj jednoznačně souvisí s výrazným nárůstem výše měsíční mzdy mezi sledovanými roky, neboť výše podpory v nezaměstnanosti je stanovena na základě průměrného měsíčního čistého příjmu v posledním zaměstnání uchazeče.

Srovnání krajů podle výše průměrného měsíčního nároku uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti je odvislé od mzdové hladiny v regionu a struktury nezaměstnaných. Zatímco ve výši průměrné měsíční mzdy Středočeský kraj zaujal 2. místo za Prahou, průměrný měsíční nárok uchazečů byl v roce 2005 třetí nejvyšší po Praze a Plzeňském kraji, a to 4497 Kč. Průměrná podpora tak o téměř 200 Kč převyšovala životní minimum pro jedince v jednočlenné domácnosti. (Nejvyšší rozdíl mezi pořadím podle výše hrubé

měsíční mzdy a podle výše podpory v nezaměstnanosti je u Ústeckého kraje, který ačkoliv je na 5. místě ve výši hrubé měsíční mzdy, tak díky struktuře nezaměstnaných, ve kterých převažují jedinci s nízkými příjmy, je ve výši podpory v nezaměstnanosti až na 12. místě mezi kraji.)

K 31. 12. 2005 připadalo na jedno volné pracovní místo 6,8 uchazečů o zaměstnání, v celém Česku byl tento poměr 9,8. Pozici nám výrazně vylepšují okresy přiléhající k hlavnímu městu – Praha-východ (1,4), Praha-západ a také okresy Beroun a Mladá Boleslav. Naopak nejvíce uchazečů na jedno volné pracovní místo připadá v okresech Kutná Hora (14), Mělník a Nymburk. Ve srovnání krajů jsme na 2. místě za Hl. m. Praha.

Vedle absolutního počtu nezaměstnaných v regionu, respektive přepočtu na míru nezaměstnanosti, je délka evidence uchazeče o zaměstnání jedním z nejvýznamnějších ukazatelů pro srovnání regionů na jakékoliv řádovostní úrovni. Dlouhá doba nezaměstnanosti vypovídá o špatné ekonomické základně regionu a nesouladu struktury volných pracovních míst se strukturou uchazečů.

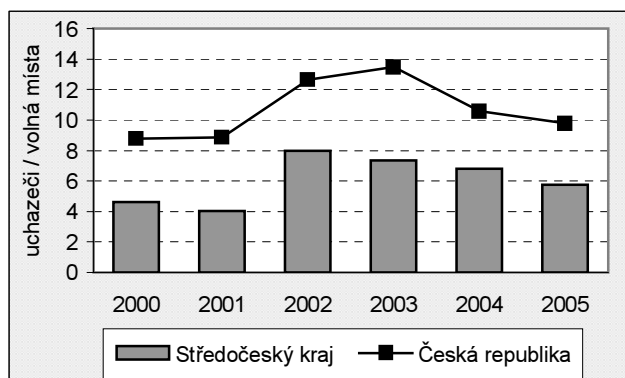
Dlouhodobá nezaměstnanost (déle než 1 rok) charakterizuje skupinu osob, která je velmi obtížně umístitelná na trhu práce na rozdíl od krátkodobé zaměstnanosti, kde může jít o krátkodobý stav v důsledku přesunu mezi zaměstnavateli nebo do vlastní podnikatelské aktivity a nemá zásadní dopad na jejich sociální status. Naopak dlouhodobá nezaměstnanost signalizuje, že tato skupina osob buď odmítá pracovat, nebo není schopna nalézt své uplatnění na trhu práce. Čím déle je jedinec bez zaměstnání, tím se snižuje pravděpodobnost nalezení uspokojivé práce a motivace a schopnost jedince zapojit se do pracovního procesu. Takto postižený jedinec ztrácí odborné i morální schopnosti a vlastnosti jako pracovní síla.

Středočeský kraj ve srovnání podle průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání vychází lépe než je průměr České republiky. Průměrná délka evidence v roce 2005 byla 507 dní, což nás řadí na 5. místo mezi kraji. Nejkratší průměrná délka evidence je v hlavním městě (326 dní) a v Jihočeském kraji (387 dní), naopak nejdéle uchazeči hledají práci v Ústeckém a Moravskoslezském kraji – téměř 800 dní.

Zásadní rozdíly jsou i uvnitř Středočeského kraje. Okresem s nejdelší a v rámci kraje extrémní dobou hledání zaměstnání je Kladno. Průměrně zde uchazeč shání zaměstnání bezmála dva roky (709 dní; data k 31. 12. 2005). Nejkratší doba, po kterou průměrně shání uchazeči zaměstnání, je v okresech přiléhajících k hlavnímu městu – Praha-východ a Praha-západ a také v okrese Benešov (ve všech třech jmenovaných 244-246 dní). Nízká hodnota nezaměstnanosti a doby hledání zaměstnání v okrese Benešov je ovlivněna dobrou dostupností Prahy, nadprůměrným podílem samostatně výdělečně činných a zejména strukturou průmyslové výroby, neboť zde nebyly velké podniky těžebního, hutnického či těžkého strojírenského průmyslu, které po roce 1989 procházely restrukturalizací, útlumem a s ním spojeným masivním propouštěním zaměstnanců. Proto ani pracovní síla není jednostranně orientovaná s obdobnou, často nízkou kvalifikací. Tak tomu je například v okrese Kladno, kde přes 42 % uchazečů o zaměstnání jsou jedinci s nejvýše základním vzděláním a při třídění podle klasifikace zaměstnání spadá přes 41 procent uchazečů do kategorie pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Obdobně v okrese Kolín tvoří pomocní a nekvalifikovaní pracovníci 39 % uchazečů o zaměstnání.

Graf 22 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo

Zdroj: MPSV

Tab. 3.3.4 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	38 160	37 819	41 761	43 937	44 012	40 751	106,8	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:									
do 3 měsíců	10 784	11 036	11 328	11 708	13 149	12 174	112,9	28,3	29,9
3 - 6 měsíců	7 332	7 663	8 992	9 328	8 344	7 615	103,9	19,2	18,7
6 - 9 měsíců	3 916	3 960	4 813	4 712	4 300	4 004	102,2	10,3	9,8
9 - 12 měsíců	2 719	2 848	3 206	3 444	3 277	2 754	101,3	7,1	6,8
12 - 24 měsíců	6 883	5 344	6 253	6 705	6 356	5 753	83,6	18,0	14,1
nad 24 měsíců	6 526	6 968	7 169	8 040	8 586	8 451	129,5	17,1	20,7
Průměrná délka evidence (dny)			418	443	472	507	¹⁾ 89	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2002 ve dnech

V tabulce 3.3.4 jsou zachyceni uchazeči o zaměstnání v kraji podle délky nezaměstnanosti v časové řadě 2000-2005. Pozitivním zjištěním je, že téměř 30 % uchazečů o zaměstnání, kteří se zaregistrují na úřadě práce, sežene zaměstnání do tří měsíců. Avšak na druhé straně musíme bohužel konstatovat, že se průměrná délka evidence na střeďočeských úřadech práce prodlužuje a kategorie uchazečů, kteří jsou evidováni déle než 24 měsíců (tzv. velmi dlouhodobě nezaměstnaní), je kategorií, která zaznamenala nevyšší nárůst. Stále je ale podíl uchazečů evidovaných déle než 24 měsíců o více než 5 procentních bodů nižší než je průměr v celém Česku – průměrně v ČR tvoří dlouhodobě nezaměstnaní 26 % uchazečů o zaměstnání.

Největší část nezaměstnaných (31,5 %) patří mezi manuální nekvalifikované pracovníky. Ačkoliv tento podíl od roku 2002 klesl, stále převyšujeme průměr ČR. Přitom na jedno volné pracovní místo v této kategorii připadá 14 uchazečů. Nejvíce uchazečů na volné místo této kategorie připadá na Mělnicku (díky malému počtu volných míst dokonce 106!), Kladensku a Příbramsku (mírně přes 70). Vedle toho největší nabídka volných pracovních míst je na pozici manuálních kvalifikovaných pracovníků – tato kategorie zahrnuje 60 % volných pracovních míst v kraji, na jedno volné místo připadá 2,1 uchazeče.

Tab. 3.3.5 Uchazeči o zaměstnání podle KZAM k 31. 12. (MPSV)

	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2002	Struktura (%)	
						2002	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	41 761	43 937	44 012	40 751	97,6	100,0	100,0
z toho podle zaměstnání:							
vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci	5 372	6 037	5 901	5 511	102,6	12,9	13,5
nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací	9 791	10 594	11 417	10 591	108,2	23,4	26,0
manuální kvalifikovaní pracovníci	9 157	9 576	9 764	8 890	97,1	21,9	21,8
manuální nekvalifikovaní pracovníci	13 901	14 361	14 303	12 850	92,4	33,3	31,5

Pozn.: v této klasifikaci nejsou zahrnuty kategorie "vojáci" a "nezjištěno"

Největší podíl uchazečů, ale i volných pracovních míst, patří do vzdělanostní kategorie středně vzdělaných bez maturity (vyučení) a nižší. Přestože je v kraji relativně dostatek pracovních míst v této vzdělanostní kategorii, zůstává zde značný počet nezaměstnaných. Jedná se o tzv. strukturální nezaměstnanost, kdy uchazeči o zaměstnání svým profesním zaměřením neodpovídají struktuře volných pracovních míst. Největší nepoměr při přepočtu uchazečů na volná pracovní místa je v kategorii všeobecné středoškolské vzdělání. Zde v kraji na jedno volné pracovní místo připadá 24 uchazečů o zaměstnání. Ačkoliv uchazeči mají dobrý všeobecný přehled, chybí konkrétní zaměření na možnou činnost v zaměstnání. Tyto uchazeče je vhodné proškolit v oblasti, která je na trhu žádaná.

Tab. 3.3.6 Kvalifikační struktura volných pracovních míst k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000	Struktura v %	
								2000	2005
Volná pracovní místa celkem	8 241	9 360	5 231	5 970	6 475	7 064	85,7	100,0	100,0
v tom:									
základní vzdělání vč. bez vzdělání	2 838	3 318	2 140	2 777	2 959	2 718	95,8	34,4	38,5
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	3 960	4 644	2 101	2 242	2 558	3 330	84,1	48,1	47,1
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	963	851	627	644	646	710	73,7	11,7	10,1
úplně střední všeobecné vzdělání	73	83	90	50	42	52	71,2	0,9	0,7
vyšší odborné vzdělání	16	10	12	9	14	17	106,3	0,2	0,2
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	391	454	261	248	256	237	60,6	4,7	3,4
z toho:									
pro občany se zdravotním postižením	338	269	310	220	301	341	100,9	4,1	4,8
pro absolventy a mladistvé	1 492	1 389	1 168	924	864	1 766	118,4	18,1	25,0
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	4,6	4,0	8,0	7,4	6,8	5,8	124,6	x	x

Pravděpodobnost nalezení zaměstnání pro uchazeče výrazně zvyšuje rekvalifikace. Díky rekvalifikacím lze alespoň částečně přiblížit strukturu volných pracovních míst a uchazečů o zaměstnání. Takto lze dovednostně či kvalifikačně připravit žadatele, aby splňoval požadavky trhu práce. Účast na rekvalifikaci také aktivuje jedince, přinutí ho učit se nové věci, komunikovat s ostatními, často ho motivuje k vlastnímu hledání

zaměstnání. Výhody rekvalifikací jsou jednoznačné (i když nejsou bezmezné), proto jsou uchazeči motivováni k účasti na rekvalifikacích mimo jiné i formou vyššího příspěvku v nezaměstnanosti.

Každoročně je ve Středočeském kraji rekvalifikováno mezi 2000 až 3000 uchazečů o zaměstnání. Průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci v čase roste společně s tím, jak roste průměrný věk nezaměstnaných. V kraji shodně jako v celé republice vzrostl průměrný věk nezaměstnaných z 25,8 v roce 2002 na 38,7 v roce 2005. Vliv má i konkrétní zaměření aktivní politiky zaměstnanosti, která v současnosti bere věkovou skupinu nad 50 let jako rizikovou – ohroženou dlouhodobou nezaměstnaností, a proto zvyšuje počty jedinců v této věkové kategorii zařazených do programu rekvalifikací. Přesto je průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci v průměru o 3 roky nižší než průměrný věk nezaměstnaných. Roste i průměrný věk celé populace i věk odchodu do důchodu, avšak nárůst těchto dvou charakteristik je mnohem nižší než nárůst průměrného věku nezaměstnaných.

Tab. 3.3.7 Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci (MPSV)

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001	Struktura v %	
							2001	2005
Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci celkem ¹⁾	2 266	2 301	2 650	3 159	2 836	125,2	x	x
z toho:								
rekvalifikace ukončené úspěšně	1 478	1 692	2 129	2 641	2 232	151,0	65,2	78,7
ženy	1 410	1 414	1 684	1 902	1 777	126,0	62,2	62,7
mladiství bez kvalifikace	70	54	13	21	20	28,6	3,1	0,7
absolventi škol	175	242	293	269	210	120,0	7,7	7,4
občané se zdravot. postižením	149	141	184	206	189	126,8	6,6	6,7
Průměrný věk uchazečů v rekvalifikaci	33,3	33,4	34,0	34,6	35,7	²⁾ 2,4	x	x

¹⁾ jedinci, kteří prošli rekvalifikací v daném roce, nebo se k 31.12. rekvalifikují

²⁾ rozdíl 2005 - 2000 v letech

V 90. letech, po změně politického systému, se i v našem kraji projeví problémy související se změnami hospodářského systému. Probíhala zde restrukturalizace, která měla za následek omezování výroby těžkého průmyslu, zavírání těžebních závodů a zániky velkých firem, které do té doby byly mnohdy nejvýznamnějšími zaměstnavateli v regionu. S tím rostla míra nezaměstnanosti, která v druhé polovině 90. let v některých okresech kraje přesahovala průměrné hodnoty Česka. Nejvíce postiženými okresy bylo Kladno, Kutná Hora, Kolín, Příbram a Nymburk. Dnes v těchto strukturálně postižených okresech již dochází k poklesu nezaměstnanosti. Jediný okres přesahující průměr Česka v míře nezaměstnanosti je Kutná Hora. V kraji sídlí prosperující firmy celonárodního i nadnárodního významu, které jsou významnými zaměstnavateli. Zvyšuje se důraz na moderní druhy průmyslu a špičkové technologie.

Pozitivním přínosem pro vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji je blízkost a ekonomická propojenost s Hlavním městem Prahou. Z této pozice těží zejména okresy těsně přiléhající k hlavnímu městu – Praha-západ a Praha-východ. Ale i další okresy mohou z této polohy vytěžit. Praha se svou pozicí hlavního města a vysokou koncentrací lidí, firem i administrativních zdrojů představuje bezkonkurenčně největší tržní potenciál s vysokou kupní silou, významné místo přenosu informací a kontaktů a výhodnější pozici pro získání nejen českých, ale i zahraničních partnerů a zákazníků. Okolí Prahy, které je z tohoto centra české ekonomiky dobře dostupné, zase nabízí volné prostory pro investory, levnější pozemky i dostatek pracovní síly za nižší náklady než v Praze.

Kraj i obce lákají na svá území nové investory, české i zahraniční. Průmyslové zóny se rozvíjejí nejen v nových oblastech, ale i na tzv. brownfields, což jsou opuštěné, již dříve používané plochy (např. průmyslové areály), které je třeba před novým využitím zregenerovat.

Z výše napsaného lze předpokládat, že v budoucnu nebude Středočeský kraj problémovým regionem, je jen otázkou, do jaké míry kraj využije svůj potenciál a podpoří ho rozvojem vzdělanosti obyvatelstva a schopností si kvalifikované lidské zdroje udržet.

4. Mezikrajské srovnání

Hlavním cílem kapitoly „Mezikrajské srovnání“ byla snaha souhrnně kvantifikovat postavení jednotlivých krajů v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Primárním záměrem bylo zejména posoudit roli a přínos regionů na celkových výsledcích zkoumané oblasti v roce 2005. Až jako druhotný záměr pak bylo zhodnotit i vývojové trendy za posledních 5 let. Vzhledem k problémům při získávání některých dat se ne vždy podařilo tento záměr naplnit a v některých oblastech bylo nutno změnu postavení krajů analyzovat za období kratší.

Stejně jako v celé publikaci bylo i mezikrajské srovnání zpracováno nejprve ve třech základních oblastech – vzdělávání, zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Každou z těchto oblastí charakterizuje v konečné fázi jediný syntetický ukazatel. Přitom tento syntetický ukazatel nemá povahu konkrétního obecného ukazatele, ale je vypočítán z jednotlivých dílčích charakteristik (i když i tyto mohou mít „syntetizující“ význam). Na tuto část pak navazuje závěrečný krok, kdy byly sloučeny všechny tři zkoumané oblasti do jednoho celku ve snaze vyjádřit postavení konkrétního kraje jedinou hodnotou.

Základní metodologické přístupy a pracovní postupy byly řešeny pracovní skupinou, ve které byli zástupci ústředí a regionálních pracovišť ČSU. Snahou pracovní skupiny bylo v maximální možné míře minimalizovat subjektivní přístupy řešitelů zejména při výběru vhodných ukazatelů a jejich významu pro posouzení stavu a vývoje v oblasti lidských zdrojů.

Celý postup kvantifikace dat byl rozdělen do několika kroků. Původně bylo navrženo 125 ukazatelů, nejvíce z oblasti nezaměstnanosti (34), zaměstnanosti (27) a demografie (30). Problematiku vzdělávání mělo řešit ale jen 13 identifikátorů. Poměrně velké spektrum ukazatelů bylo do určité míry ovlivněno jednak značnou různorodostí obsahovou a na druhé straně řadou ukazatelů v několika „mutacích“, lišících se jen např. tím, k čemu byl daný ukazatel vztahován či z jakého zdroje dat byl získán.

V další fázi zpracování byla posuzována četnost konkrétního ukazatele podle toho, kolikrát byl jednotlivými navrhovateli do hodnocení zařazen. Do dalšího zpracování pak vstoupily pouze ty ukazatele, pro něž se vyslovili nejméně 3 členové skupiny. Tak se podařilo zredukovat počet indikátorů na 33 zhruba rovnoměrně početně zastoupené ve třech základních okruzích. Na základě dat roku 2005 byly vypočteny korelační koeficienty mezi ukazateli nejprve samostatně v rámci každého okruhu (nebyly testovány korelační vazby mezi vývojovými indexy) a následně i mezi jednotlivými okruhy. Byly vyloučeny ukazatele u nichž korelační koeficient¹⁰ v absolutní hodnotě přesáhl hodnotu 0,8 (stejný jev by mohl mít při ponechání závislých ukazatelů v mezikrajském srovnání několikanásobnou váhu). Tak např. byl vyloučen index specializace pro terciární sféru (podíl zaměstnaných osob v terciární sféře), protože propoččet ukázal velkou kauzální souvislost s průměrnou mzdou. U „závislých“ ukazatelů pak v další fázi rozhodovala především míra obecnosti konkrétního jevu a přednost dostal ten na vyšší hierarchické úrovni (např. míra nezaměstnanosti celkem před mírou nezaměstnanosti žen). Teprve až druhotně byly ukazatele řazeny podle toho, který z nich se používá častěji, jak je dostupný, jakou má vypovídací hodnotu (metodická přesnost výpočtu, schopnost věrohodně zachytit sledovaný jev) apod.

Na základě výše uvedených přístupů zůstalo v konečném výběru 14 ukazatelů. Po 5 indikátorech z oblasti zaměstnanosti a vzdělávání a 4 z nezaměstnanosti. Vzhledem k dalším předpokládaným operacím a s vědomím rovnosti všech tří základních analyzovaných oblastí byl počet v každé z nich sjednocen na 4 indikátory.

Dalším úkolem pracovního týmu bylo stanovit váhy jednotlivých ukazatelů – tedy jejich významnost. Vzhledem k poměrně malému počtu ukazatelů (což byl dílčí cíl z předchozího zpracování), byl zvolen způsob ohodnocení významu každého indikátoru samostatně v rámci zkoumané oblasti, a to bodovým systémem. Dle navrženého způsobu všichni hodnotitelé přidělili každému ukazateli z každé oblasti jeden až čtyři body tak, že nejvýznamnější indikátor obdržel nejnižší počet bodů.

Po dokončení těchto přípravných prací bylo možno přistoupit k vlastním výpočtům. Jak již bylo výše uvedeno, základem pro mezikrajské srovnání byly datové zdroje za rok 2005. V oblasti vzdělávání pak data za školní rok 2005/2006, u stavových veličin pak převážně údaje z počátku školního roku 2005/2006 (září, říjen). Vzhledem k tomu, že vybrané ukazatele, vstupující do mezikrajského srovnání, jsou vyjadřovány v různých měrných jednotkách, bylo nutné je nejprve homogenizovat na bezrozměrná, vzájemně srovnatelná

¹⁰ podle vzorce
$$r_{xy} = \frac{n \sum x_i y_i - \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2} \cdot \sqrt{n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2}}$$
; byla použita funkce MS Excel =CORREL(pole1;pole2)

a sčitatelná čísla. Byl použit nejobvyklejší způsob, tj. standardizace faktorů pomocí průměru a směrodatné odchylky (tzv. Z-transformace) a pro každý indikátor byly vypočítány normované hodnoty¹¹.

Tab. 4.1 Ukazatele pro mezikrajské srovnání (pro vytvoření syntetického ukazatele)

Oblast	Ukazatel		Směr působení	Počet bodů	Váhy podle oddílů	Váhy celkem
Zaměstnanost	Z 1	Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)	+	33	23,9	7,5
	Z 2	Míra ekonomické aktivity (%)	+	34	23,2	7,3
	Z 3	Míra zaměstnanosti (%)	+	21	37,6	11,8
	Z 4	Průměrná týdenní délka pracovní doby (hod)	-	52	15,2	4,8
Nezaměstnanost	N 1	Obecná míra nezaměstnanosti - celkem (%)	-	15	47,4	16,5
	N 2	Podíl uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním a bez vzdělání (%)	-	38	18,7	6,5
	N 3	Podíl uchazečů o zaměstnání s vysokoškolským vzděláním (%)	-	35	20,3	7,1
	N 4	Průměrné procento pracovní neschopnosti (%)	-	52	13,7	4,8
Vzdělávání	V 1	Střední délka vzdělávání (roky)	+	17	43,3	14,6
	V 2	Vlastní výdaje krajské samosprávy a obecních samospráv na vzdělání (tis. Kč na žáka)	+	29	25,4	8,6
	V 3	Podíl domácností vybavených osobním počítačem s připojením na internet (%)	+	49	15,0	5,1
	V 4	Podíl uchazečů o zaměstnání zařazených do rekvalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání (%)	+	45	16,3	5,5

V další fázi bylo nutno určit vzdálenost každé takto přetransformované konkrétní hodnoty za kraj od antioptima. Jako antioptimum byla stanovena minimální hodnota ukazatele mezi kraji (u ukazatelů pozitivně působících na danou oblast – v tabulce 4.1 označeno jako směr působení s kladným znaménkem) či maximální hodnota mezi kraji (u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí „čím více, tím hůře“). Vypočtením vzdálenosti normovaných dat od antioptima v absolutní hodnotě se zajistil stejný směr pohybu všech ukazatelů. Výsledný syntetický ukazatel představuje součet násobků vzdáleností od antioptima a příslušných vah za jednotlivé kraje v každém z okruhů. Z tohoto výpočtu vychází i stanovení výsledného pořadí kraje v jednotlivých analyzovaných oblastech. Použijeme-li pak váhy vybraných indikátorů bez ohledu na oblast, do které přísluší (sl. „Váhy celkem“ v tab. 4.1), pak popsaným postupem dospějeme ke stanovení konečného pořadí kraje v úhrnu za všechny výše sledované oblasti rozvoje lidských zdrojů.

Hodnocení podle souhrnného syntetického ukazatele by mělo mít větší vypovídací schopnost než jakou mají jednotlivé dílčí indikátory. Přesto je nutno přistupovat k interpretaci výsledků opatrně. Výsledná hodnota syntetického ukazatele silně závisí na výběru prvotních ukazatelů a stejně jako určení váhy jednotlivých faktorů je výsledkem individuálního přístupu jednotlivých „hodnotitelů“.

Mimo to, ne vždy jsou k dispozici dostatečně kvalitní charakteristiky pro danou oblast a nebo, což je případ častější, ukazatel existuje, ale pro jeho vyjádření na nižší (tedy regionální) úrovni nejsou k dispozici dostatečně kvalitní data. S tímto problémem se museli řešitelé vyrovnávat i při zpracování analýzy a je proto nutno uvést několik metodických poznámek k vybraným ukazatelům. U ukazatelů zjištěných tzv. Výběrovým šetřením pracovních sil je uvedena zkratka VŠPS.

¹¹ Z-transformace $Z_{ki} = \frac{x_{ki} - \bar{x}_k}{s_k}$, kde k značí jednotku (kraj) a i znak (ukazatel). Takto upravené hodnoty mají nulový

průměr a jednotkovou směrodatnou odchylku a jsou mezi sebou vzájemně porovnatelné.

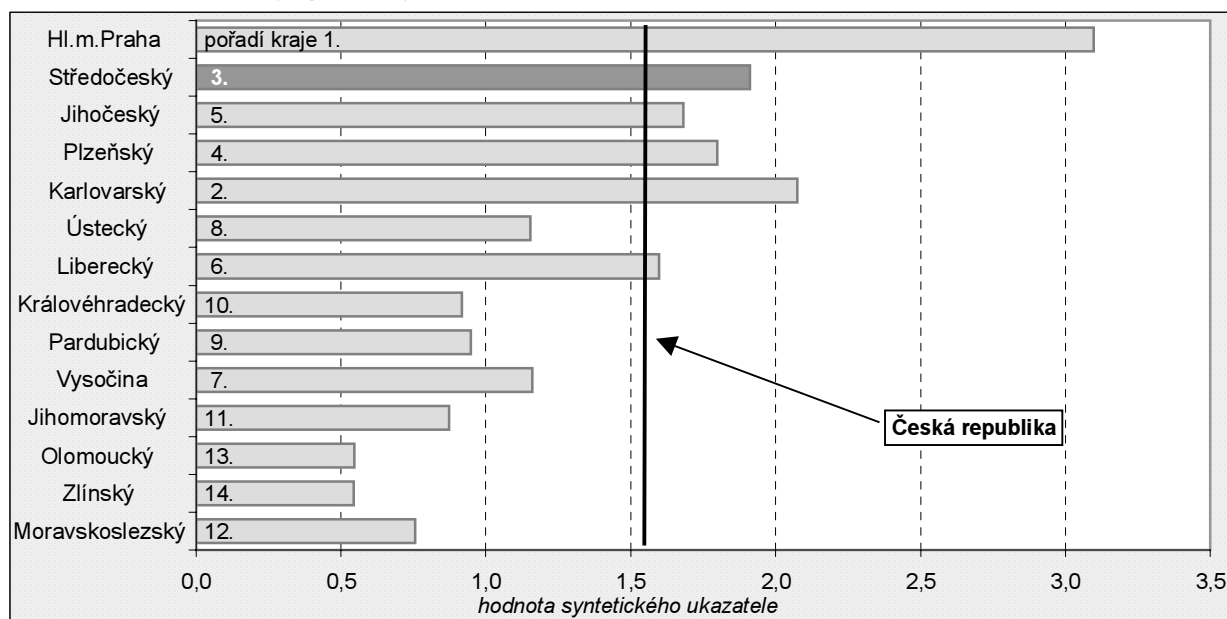
Ukazatel	Metodická poznámka	
Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč	na přepočteného pracovníka, použita „podniková metoda“ – všichni zaměstnanci zařazení do regionu podle sídla podniku	
Míra ekonomické aktivity v %	podíl pracovní síly na počtu 15-tiletých a starších osob (VŠPS)	
Míra zaměstnanosti v %	podíl počtu zaměstnaných na počtu 15-tiletých a starších osob (VŠPS)	
Průměrná týdenní délka pracovní doby v hod.	počet obvykle odpracovaných hodin v hlavním zaměstnání za týden (VŠPS)	
Obecná míra nezaměstnanosti v %	podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle (VŠPS)	
Podíl uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním v %	úroveň vzdělání 1, 2	podíl nezaměstnaných osob s danou úrovní vzdělání podle klasifikace ISCED 97 na celkovém počtu nezaměstnaných (VŠPS)
Podíl uchazečů o zaměstnání s vysokoškolským vzděláním v %	úroveň vzdělání 5, 6	
Průměrné procento pracovní neschopnosti	podíl dnů pracovní neschopnosti a fondu pracovní doby, není plně respektován územní pohled	
Střední délka vzdělávání v letech	podíl žáků a studentů všech typů škol (mimo MŠ) na počtu obyvatel ve věku 6 až 26 let vyjádřený v letech, studenti VŠ jsou započítáni podle místa trvalého bydliště	
Vlastní výdaje krajské samosprávy a obecních samospráv na vzdělání v přepočtu na 1 žáka v tis. Kč	podíl celkových výdajů regionálního školství z rozpočtu obcí, dobrovolných svazků obcí a krajských úřadů (zdroj: MF, sestavy Závěrečného účtu) a počtu žáků základních, středních a vyšších odborných škol	
Podíl domácností vybavených osobním počítačem s připojením na internet v %	data ze Šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech	
Podíl uchazečů o zaměstnání zařazených do rekvalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání v %	údaje podle stavu k 31. 12. sledovaného roku, zdroj dat: MPSV	

Hodnocení postavení jednotlivých krajů podle výsledků za rok 2005

Zaměstnanost

Posuzování souhrnných výsledků v oblasti zaměstnanosti proběhlo na základě syntetického ukazatele, který byl zkonstruován ze 4 indikátorů. Z nich nejvýznamnější role byla přisouzena ukazateli míra zaměstnanosti. Naopak nejmenší význam měla v daném modelu týdenní délka pracovní doby.

Graf 23 Postavení krajů podle syntetického ukazatele zaměstnanosti 2005

Hodnota syntetického ukazatele zaměstnanosti (dále jen ukazatel zaměstnanosti) je mezi kraji značně variabilní a v podstatě dělí regiony do tří základních skupin. První skupina je tvořena jediným územním útvarem, a to Hl. městem Prahou, kde ukazatel zaměstnanosti dvojnásobně převyšuje republikový průměr. Protipólem je skupina osmi krajů, které dosáhly hodnot významně podprůměrných. Střední pásmo je pak tvořeno 5 kraji - všechny s hodnotou ukazatele nad průměrem republiky.

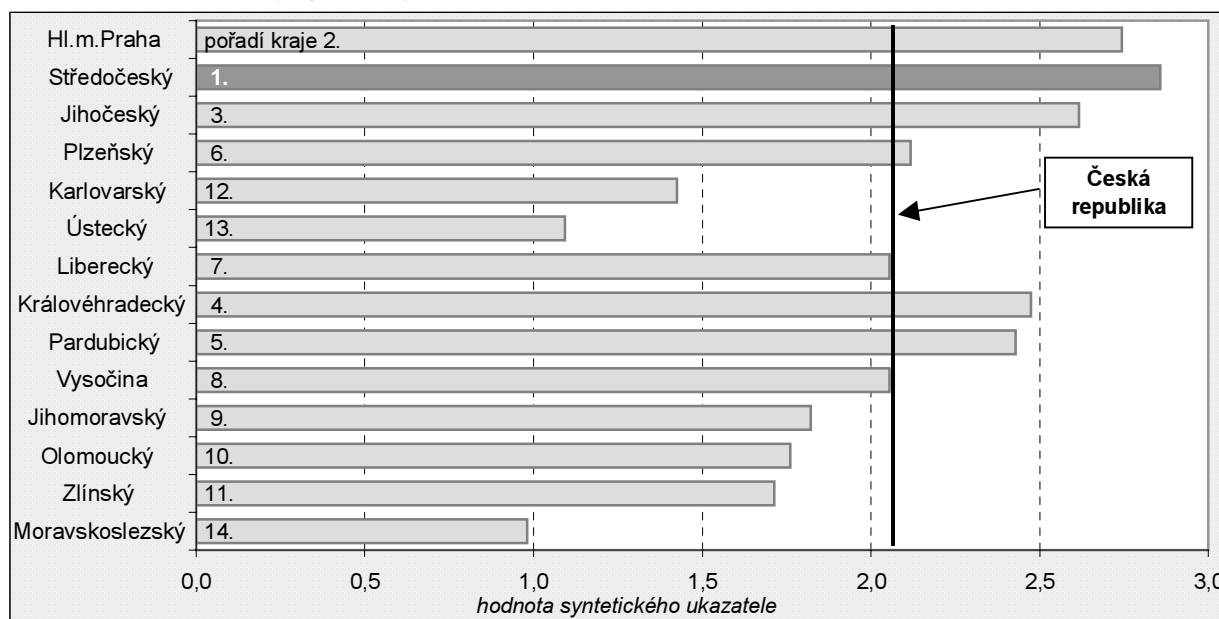
Co je příčinou této poměrně výrazné diference? Na přední pozici tabulky jsou výsledky vcelku jednoznačné. Všechny 4 základní ukazatele, které byly vstupem pro hodnocení, jsou v Hl. městě Praha značně nadprůměrné (hledání příčin tohoto stavu by mohlo být předmětem jiné analýzy). Jisté je, že metropolitní postavení přináší tomuto regionu pozitivní prvky i do oblasti zaměstnanosti. Stejně tak odvětvová struktura zaměstnanosti a i průměrná délka pracovní doby (v našem hodnocení pojímaná ve směru působení spíše pohledem sociologa než ekonomů) jsou faktory, které do značné míry ovlivňují např. mzdovou úroveň. V Hl. městě Praha je pak působení těchto vlivů plně pozitivní.

Také na druhém konci pomyslné tabulky jsou výsledky vcelku pochopitelné. Jak kraj Zlínský, tak kraj Olomoucký (oba s vůbec nejnižší úrovní syntetického ukazatele) se i ve všech dílčích indikátorech zaměstnanosti umístily až v samém závěru. Složitější situace ale už nastává v krajích Moravskoslezském a Jihomoravském, které hodnoty ukazatele zaměstnanosti zařadily jen o dvě příčky výše. Přitom podle výše průměrné mzdy a v případě Moravskoslezského kraje i v míře ekonomické aktivity patří tyto dva kraje v pořadí spíše k lepšímu republikovému průměru. Váhově významnější relativně nižší míra zaměstnanosti však odsunula tyto kraje na horší pozice.

Nezaměstnanost

Podkladem pro výpočet syntetického ukazatele nezaměstnanosti byly 3 charakteristiky nezaměstnanosti a indikátor pracovní neschopnosti. Jako rozhodující ukazatel nezaměstnanosti byl stanoven ukazatel obecná míra nezaměstnanosti, když mu v rámci syntetického ukazatele nezaměstnanosti (dále ukazatel nezaměstnanosti) byla přiřazena téměř 50% váha. Ne ve všech případech se ale postavení kraje v roce 2005 podle syntetického ukazatele nezaměstnanosti a podle obecné míry nezaměstnanosti shoduje.

Graf 24 Postavení krajů podle syntetického ukazatele nezaměstnanosti 2005

Seřadíme-li regiony na stupnici podle hodnoty ukazatele nezaměstnanosti, je rozvržení krajů vcelku rovnoměrné a hodnoty rozdílů tohoto ukazatele mezi jednotlivými pořadími jsou téměř pravidelné. Přitom u tří územních celků můžeme hovořit o tom, že jsou na průměrné republikové hodnotě. Pět krajů průměr převyšuje a zbývajících 6 naopak nedosahuje. Zatímco u krajů s nadprůměrnou hodnotou ukazatele nezaměstnanosti nejsou rozdíly příliš výrazné (kraj na 5. místě dosahuje 85 % hodnoty kraje na 1. místě), jsou difference na druhé straně spektra přece jen výraznější. Přitom tuto druhou skupinu „podprůměrných“ krajů můžeme ještě dále rozdělit na 3 podskupiny: kraje Moravskoslezský a Ústecký s nejnižší hodnotou, Karlovarský kraj jakýsi pomyslný střed a kraje Zlínský, Olomoucký a Jihomoravský s hodnotou nejbližší průměru.

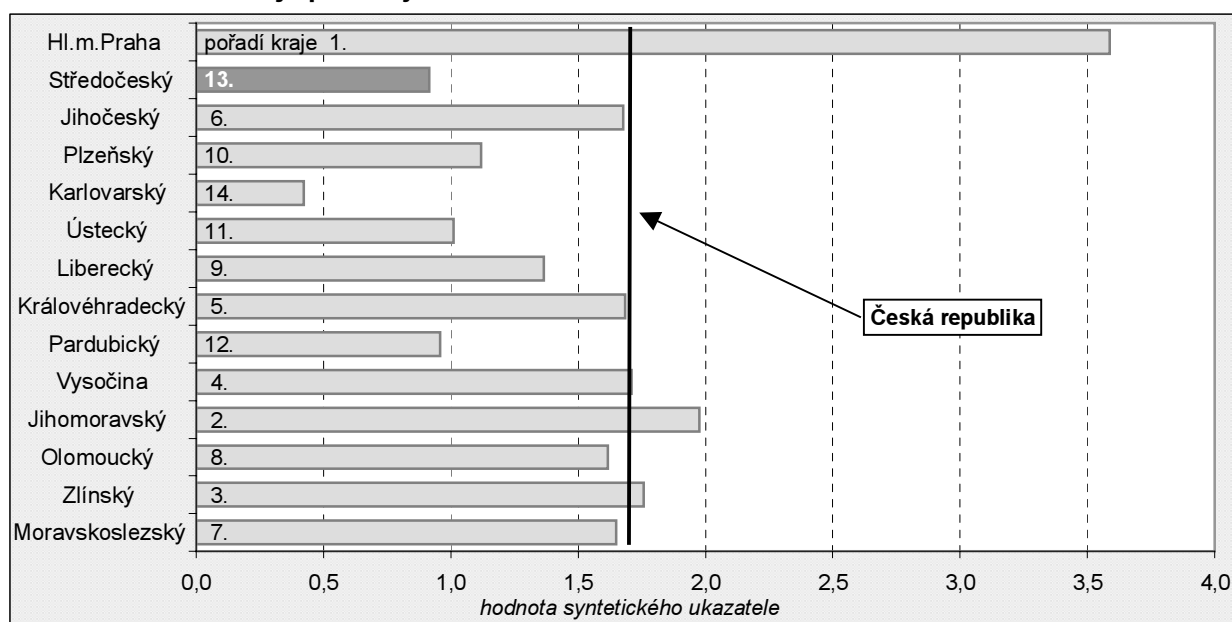
V krajích s nejnižší úrovní ukazatele nezaměstnanosti má rozhodující roli nejhorší umístění podle obecné míry nezaměstnanosti. Tento vliv je pak umocněn i relativně negativním vysokým podílem nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání s nejnižším vzděláním; v případě Moravskoslezského kraje i vysokou nemocností. Obdobná situace je i v kraji Karlovarském, který zaznamenal vůbec nejvyšší podíl nezaměstnaných uchazečů se základním vzděláním, ale obecná míra nezaměstnanosti na úrovni zhruba 11 % je přece jen nižší než kolem 14 % v kraji Ústeckém a Moravskoslezském.

Podíváme-li se na druhou stranu pořadí, tedy na kraje s nejvyšší hodnotou ukazatele nezaměstnanosti, vidíme, že pořadí vcelku koresponduje s pořadím podle obecné míry nezaměstnanosti. Platí to v plné míře s výjimkou hned toho prvního – tedy kraje Středočeského. Ten se podle obecné míry nezaměstnanosti zařadil až na pátou příčku, sice jen s minimálním rozdílem proti krajům na druhém až čtvrtém stupínku, ale poměrně výrazně vyšší úrovní než nejlepší Hl. město Praha. Co připravilo tento region (Hl. město Praha) o prvenství v této oblasti, když z pohledu obecné míry nezaměstnanosti je toto území jednoznačně nejlepší a hodnota za tento region je méně než poloviční proti průměru za celou ČR? Je to vysoký podíl uchazečů o zaměstnání s vysokoškolským vzděláním, který v Praze dosahuje 9 % ze všech nezaměstnaných, zatímco průměrná úroveň jsou jen 4 %.

Vzdělávání

Tato oblast byla pro výběr základních vstupních ukazatelů nejsložitější. V konečné podobě byly vybrány 4 ukazatele, které charakterizují vzdělávání přímo i nepřímo. Přitom nejvýznamnější váha (43 %) byla stanovena pro ukazatel střední délka vzdělávání, který je možné zjistit jako podíl žáků a studentů na celkovém počtu obyvatel ve věku 6 až 26 let (vyjádřený v letech). Prakticky jde o převedení podílu osob na podíl let studia z celkového počtu 21 roků. Tento indikátor běžný v mezinárodním srovnání byl v našich podmínkách na regionální úrovni použit vůbec poprvé.

Graf 25 Postavení krajů podle syntetického ukazatele vzdělávání 2005

Hodnocení úrovně vzdělávání podle zkonstruovaného syntetického ukazatele (dále jen ukazatel vzdělávání) v mezikrajském srovnání rozděluje regiony na dvě skupiny. První skupinu tvoří územní oblasti s extrémní hodnotou ukazatele vzdělávání, reprezentované na obou pólech vždy jedním krajem. Druhá skupina pak zahrnuje zbytek krajů, u nichž diference ve výši ukazatele vzdělávání nejsou již tak propastné. Po Jihomoravském kraji, který mezi regiony dosahuje druhé nejvyšší hodnoty ukazatele vzdělávání, následuje 6 krajů, kde výše tohoto ukazatele osciluje těsně kolem republikového průměru. Na 9. a 10. místě jsou pak kraje Liberecký a Plzeňský s poněkud většími diferencemi v hodnotách a závěr skupiny tvoří 3 kraje opět jen s minimálními rozdíly.

Vraťme se ale k první skupině. Zcela bezkonkurenčně nejlepších výsledků dosáhlo Hl. město Praha, kde hodnota ukazatele vzdělávání převýšila téměř dvojnásobně republikový průměr. Přitom na první pozici se tento region umístil ve všech 4 dílčích ukazatelích, podle kterých byl souhrnný indikátor zkonstruován. Také na opačném konci pořadí je situace poměrně jasná. Karlovarský kraj, který tuto pozici obsadil, uvádí hodnotu

ukazatele vzdělávání zhruba na úrovni jedné čtvrtiny celorepublikového průměru a proti kraji Středočeskému (který byl jen o jednu příčku výše) hodnotu ani ne poloviční. Příčinou umístění Karlovarského kraje až na samém závěru tabulky je zejména zařazení tohoto kraje až na předposlední místo v ukazatelích průměrná délka vzdělávání a výdaje krajské samosprávy na vzdělávání. Ani oba dva zbývající ukazatele postavení kraje příliš nevylepší.

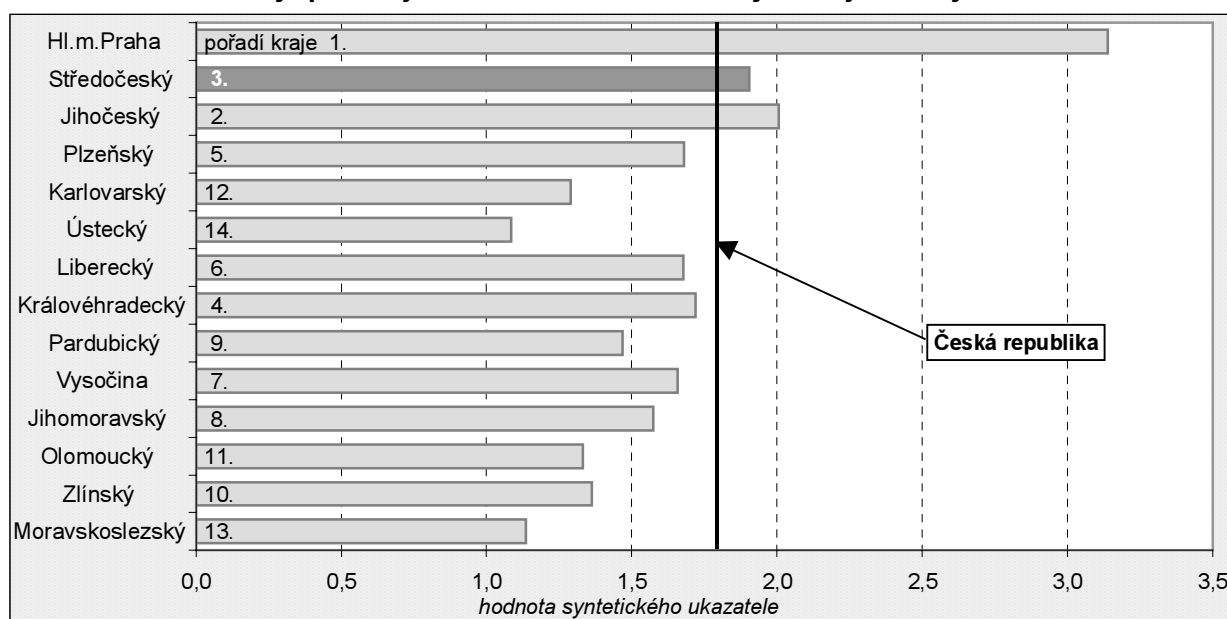
Vraťme se ale ještě ke kraji Středočeskému. Za své předposlední místo v žebříčku „vděčí“ hlavně vůbec nejnižší hodnotě ukazatele střední délka vzdělávání. Konstrukce tohoto ukazatele, jak již bylo výše uvedeno, respektuje územní příslušnost (podle místa trvalého bydliště) u studentů vysokých škol. Tedy studenti vysokých škol jsou započítáváni do příslušného kraje podle místa trvalého bydliště a nikoli podle místa, kde školu navštěvují. Toto pravidlo ale již neplatí u ostatních typů škol. To může být problém u středních škol a učilišť, zejména zaměřených na speciální obory, kde bude velice významný podíl (někdy i většinový) připadat na studenty z jiných krajů. V našem modelu jsme předpokládali, že tyto rozdíly se mezi kraji vzájemně vykompenzují, ale nemusí to platit pro všechny regiony. A právě pro kraj Středočeský bude mít tento faktor významný vliv. Nepřímo dokazuje tuto skutečnost srovnání podílu studentů středního školství na počtu osob ve věku 14-19 let. Ten dosahuje v celorepublikovém průměru za rok 2005 podílu 72 %. Přestože existují určité rozdíly mezi jednotlivými kraji, nejsou tyto diference většinou příliš významné. To ale neplatí především pro Prahu (s podílem žáků a studentů 102 %) a Středočeský kraj (s podílem jen 56 %). Středočeský kraj tak „dotuje“ svými studenty Prahu. Tento vztah, i když v podstatně menší míře, existuje i mezi Prahou a krajem Karlovarským a do určité míry i krajem Libereckým.

Souhrnné hodnocení

Přestože existuje celá řada námitek a problémů jak metodických, tak především problémů plynoucích z kvality datových zdrojů, je součástí této kapitoly také pokus o shrnutí všech tří výše hodnocených oblastí do celkového souhrnného hodnocení mezikrajských rozdílů v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Východiskem byly samozřejmě dílčí ukazatele vybrané pro jednotlivé samostatně hodnocené úseky. Váhová skladba pak vycházela z již použitých dílčích vah tak, že všem třem základním oblastem byl přisouzen stejný význam. Tedy na všechny 4 dílčí ukazatele zaměstnanosti připadla jedna třetina z celkové váhy, stejně jako na všechny ukazatele nezaměstnanosti a vzdělávání.

Vzhledem k již uvedeným problémům je zapotřebí ještě jednou upozornit na nutnost přistupovat k následujícímu hodnocení skutečně obezřetně a s vědomím, že prezentované údaje nemusí zcela stoprocentně odrážet skutečnou realitu.

Graf 26 Postavení krajů podle syntetického ukazatele rozvoje lidských zdrojů 2005

Pořadí jednotlivých krajů podle souhrnného syntetického ukazatele přisoudilo první místo Hlavnímu městu Praha, což asi není žádné překvapení vzhledem k umístění v dílčích oblastech. Naopak protipól a nejnižší příčka pomyslného žebříčku pro kraj Ústecký již tak jednoznačně z hodnocení jednotlivých oblastí nevyněl. Ale předposlední pořadí podle ukazatele nezaměstnanosti a až 11. místo podle ukazatele vzdělávání spolu

s průměrem podle ukazatele zaměstnanosti přisoudily tomuto kraji tuto v souhrnném hodnocení poslední pozici.

Vůbec celé souhrnné hodnocení je zajímavě geograficky rozloženo. Lepší resp. nejlepší výsledky jsou dosaženy ve středu republiky a v oblasti (NUTS 2) Jihozápad. Naopak v rámci českých krajů se problematicky projevil především Severozápad. Obdobně na Moravě byla nejnižší úroveň syntetického ukazatele zaznamenána na severu (oblast Moravskoslezsko) a jen o trochu lépe je na tom oblast Střední Morava (kraje Olomoucký a Zlínský).

Detailnější možnost srovnání pozic jednotlivých krajů jak v souhrnu, tak podle konkrétních vstupních ukazatelů umožňují dvě následující tabulky. Označení ukazatelů v tab. 4.3 odpovídá ukazatelům uvedeným výše v tab. 4.1.

Tab. 4.2 Postavení krajů v roce 2005

Česká republika	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Zaměstnanost														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,55	3,10	1,91	1,68	1,80	2,07	1,15	1,60	0,92	0,95	1,16	0,87	0,55	0,54	0,76
Pořadí														
x	1	3	5	4	2	8	6	10	9	7	11	13	14	12
Nezaměstnanost														
Hodnota syntetického ukazatele														
2,05	2,74	2,86	2,62	2,12	1,43	1,09	2,05	2,47	2,43	2,05	1,82	1,76	1,71	0,98
Pořadí														
x	2	1	3	6	12	13	7	4	5	8	9	10	11	14
Vzdělávání														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,69	3,59	0,91	1,68	1,12	0,42	1,01	1,37	1,68	0,96	1,71	1,98	1,62	1,76	1,65
Pořadí														
x	1	13	6	10	14	11	9	5	12	4	2	8	3	7
Lidské zdroje celkem														
Hodnota syntetického ukazatele														
1,77	3,14	1,91	2,01	1,68	1,29	1,08	1,68	1,72	1,47	1,66	1,58	1,33	1,36	1,14
Pořadí														
x	1	3	2	5	12	14	6	4	9	7	8	11	10	13

Tab. 4.3 Pořadí krajů podle jednotlivých ukazatelů - rok 2005

ukazatel	Váha	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Zaměstnanost															
Z1	0,239	1	2	8	3	14	7	6	9	10	12	5	13	11	4
Z2	0,232	2	7	6	4	1	3	5	13	9	10	11	12	14	8
Z3	0,376	1	4	3	2	5	13	6	7	8	9	10	11	12	14
Z4	0,152	14	5	6	11	2	3	7	12	12	3	9	10	8	1
Nezaměstnanost															
N1	0,474	1	5	3	4	12	14	7	2	6	8	9	11	10	13
N2	0,187	3	6	5	10	14	13	12	1	4	9	8	7	2	11
N3	0,203	14	1	3	12	4	2	5	13	8	10	11	7	9	6
N4	0,137	1	2	10	7	3	4	12	6	8	5	9	11	13	14
Vzdělávání															
V1	0,433	1	14	4	11	13	10	12	5	7	8	2	9	3	6
V2	0,254	1	5	6	10	13	12	2	7	14	9	3	4	8	11
V3	0,150	1	2	10	5	7	13	11	4	6	9	3	12	14	8
V4	0,163	11	10	5	11	11	3	7	8	11	1	9	5	2	4

Hodnocení vývoje v letech 2000 až 2005

Při hodnocení vývoje lidských zdrojů podle krajů vyvstane ještě více problémů než při posuzování výsledků jediného roku. Jednak je zvolené období let 2000 až 2005 pro zjištění zásadnějších vývojových tendencí poměrně krátké. Mimo to běžně užívané hodnocení na základě vývojových indexů v zásadě omezuje zkoumání dynamiky pouze na krajní roky sledovaného období a již nepřihlíží k možným změnám trendů uvnitř sledovaného období. Svou roli hrají i změny v organizačním uspořádání státu a role krajů v roce jejich vzniku (rok 2000) byla určitě v reálu jiná než po pěti letech v roce 2005. Zásadní problém ale spočívá v datových zdrojích. Bez problému lze získat data jak v oblasti zaměstnanosti, tak nezaměstnanosti. Pro úsek vzdělávání však řada údajů již chybí a odpovídající údaje jsou dostupné v plné šíři jen za poslední 3 roky. Chceme-li nějakým způsobem dopočítat i výchozí úroveň – tedy rok 2000, nezbyvá nic jiného, než se uchýlit k dopočtům a odhadům.

Níže uvedené hodnocení vývoje v letech 2000 až 2005 bylo zpracováno při vědomí všech těchto problémů. Vývoj však nebyl hodnocen podle vývojových indexů, ale byl zvolen jiný pohled - srovnávání pořadí konkrétních krajů v jednotlivých letech. To na jedné straně dovolilo upustit od nutnosti stanovovat váhy vybraných ukazatelů odlišně pro jednotlivé roky - připojení domácností na internet v roce 2000 bylo asi na kvalitativně jiné úrovni než v roce 2005. Naproti tomu tento způsob může však do značné míry stírat faktické rozdíly mezi regiony. Rozdíl mezi prvním a druhým může být několikanásobně větší (menší) než mezi druhým a třetím. Z těchto všech výše uvedených důvodů je nutno přistupovat k následující tabulce skutečně pouze orientačně.

Tab. 4.4 Změna postavení krajů během sledovaného období

Rok	Hl. m. Praha	Středo-český	Jiho-český	Plzeň-ský	Karlo-varský	Ústecký	Libe-recký	Králo-véhra-decký	Pardu-bický	Vysoči-na	Jihomo-ravský	Olo-moucký	Zlínský	Morav-skoslez-ský
Zaměstnanost														
Postavení kraje														
2005	1	3	5	4	2	8	6	10	9	7	11	13	14	12
2003	1	3	6	5	2	12	4	8	9	7	13	10	11	14
2000	1	6	3	5	2	10	4	7	13	8	9	12	11	14
změna	0	3	-2	1	0	2	-2	-3	4	1	-2	-1	-3	2
Nezaměstnanost														
Postavení kraje														
2005	2	1	3	6	12	13	7	4	5	8	9	10	11	14
2003	2	1	5	6	11	13	8	3	9	4	10	12	7	14
2000	1	7	3	4	8	13	11	5	6	2	10	12	9	14
změna	-1	6	0	-2	-4	0	4	1	1	-6	1	2	-2	0
Vzdělávání														
Postavení kraje														
2005	1	13	6	10	14	11	9	5	12	4	2	8	3	7
2003	1	14	3	13	12	11	7	8	5	4	6	9	2	10
2000	1	12	7	11	13	8	3	10	14	6	4	5	2	9
změna	0	-1	1	1	-1	-3	-6	5	2	2	2	-3	-1	2
Lidské zdroje celkem														
Postavení kraje														
2005	1	3	2	5	12	14	6	4	9	7	8	11	10	13
2003	1	6	2	10	7	13	4	8	9	3	11	12	5	14
2000	1	10	2	7	4	13	5	6	11	3	9	12	8	14
změna	0	7	0	2	-8	-1	-1	2	2	-4	1	1	-2	1

Postavení Středočeského kraje mezi ostatními kraji

Středočeský kraj se při hodnocení vývoje lidských zdrojů pohybuje na předních příčkách mezi kraji. Výsledné hodnoty jednotlivých syntetických ukazatelů ze tří oblastí – zaměstnanost, nezaměstnanost a vzdělávání – ukazují na úzké propojení Středočeského kraje s Prahou. Silné vazby na Prahu se projevují jak pozitivně – v hodnotách ukazatelů za zaměstnanost a nezaměstnanost, tak i negativně – při hodnocení v oblasti vzdělávání.

V případě syntetického ukazatele zaměstnanosti se Středočeský kraj ocitá na 3. místě, v případě nezaměstnanosti dokonce na 1. místě. Středočeský kraj je charakteristický výhodnou geografickou polohou s Prahou ve svém středu, což umožňuje středočeskému obyvatelstvu využívat nejširší nabídku pracovních míst v republice – v hlavním městě. Intenzita vyjížďky za prací je ve Středočeském kraji nejvyšší ve srovnání se všemi kraji, přičemž většina pracujících směřuje právě do hlavního města. Kromě pozitivního ovlivnění míry zaměstnanosti a nezaměstnanosti se dojížďka za prací do Prahy pozitivně projevuje i na mzdové úrovni v kraji. K pozitivním charakteristikám zaměstnanosti a nezaměstnanosti také kromě Prahy velkou mírou přispívá region Mladé Boleslavi, který je se svým prosperujícím automobilovým průmyslem samostatným ekonomickým centrem s příznivými hodnotami socioekonomických ukazatelů. Dobře si Středočeský kraj stojí v ukazatelích „průměrná hrubá měsíční mzda“, „průměrné procento pracovní neschopnosti“ či „podíl uchazečů o zaměstnání s vysokoškolským vzděláním“.

Pozice Středočeského kraje se z hlediska syntetických ukazatelů zaměstnanosti a nezaměstnanosti navíc výrazně mezi roky 2000 a 2005 zlepšila. Zatímco v roce 2000 se hodnoty ukazatelů kraje pohybovaly na 6. a 7. místě v porovnání všech krajů, v roce 2005 se jednalo o již zmiňované umístění na 3. a 1. místě. Jednalo se o nejvýraznější zlepšení ve srovnání s ostatními kraji.

V oblasti vzdělávání stojí Středočeský kraj naopak na zcela opačném konci a i v této souvislosti bychom mohli zmínit vliv Prahy, v tomto případě však negativní. Středočeský kraj se vyznačuje podprůměrnou vybaveností školami, což se projevuje v řadě vzdělanostních charakteristik. Stejně jako pracující obyvatelstvo tak i studenti dojíždí do Prahy, především do specializovaných škol. V hodnotě syntetického ukazatele za oblast vzdělávání se tedy Středočeský kraj pohybuje na posledních příčkách mezi kraji a tato pozice se v čase nijak nemění. V roce 2005 se jednalo o 13. místo, v roce 2000 o 12. místo. Za zmínku ale stojí příznivé 2. místo Středočeského kraje v ukazateli „podíl domácností vybavených osobním počítačem s připojením na internet“.

Postavení Středočeského kraje v rámci syntetického ukazatele za lidské zdroje jako celek je příznivé, kraj zaujímá 3. místo za Prahou a Jihočeským krajem. Z vývojového hlediska si navíc Středočeský kraj stojí nejlépe mezi kraji, mezi roky 2000 a 2005 se posunul na žebříčku o 7 příček směrem vzhůru.

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

	Měřicí jednotka	Rok	Česká republika	v tom kraje					
				Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ¹⁾									
Počet obyvatel k 31. 12.	osoby	2000	10 266 546	1 181 126	1 115 038	625 874	551 281	304 400	827 013
		2000 ²⁾	10 232 027	1 170 476	1 121 591	625 293	550 804	304 433	820 380
		2005	10 251 079	1 181 610	1 158 108	627 766	551 528	304 274	823 173
Počet obcí k 1. 1.	obce	2000	6 251	1	1 148	623	505	132	354
		2005	6 248	1	1 146	623	501	132	354
z toho obce do 200 obyvatel	%	2000	27,8	-	28,0	41,4	39,2	16,7	20,3
		2005	25,8	-	24,9	38,4	38,3	14,4	16,7
Podíl osob žijících v obcích do 200 obyvatel	%	2000	2,1	-	3,5	4,6	4,0	0,9	1,1
		2005	1,9	-	3,0	4,1	4,0	0,8	0,9
Podíl obyvatel ve věku:									
0 - 14 let	%	2000	16,2	13,5	16,0	16,6	15,7	16,9	17,0
		2005	14,6	12,3	14,9	14,9	14,3	15,2	15,7
15 - 64 let	%	2000	69,9	70,2	69,6	69,7	70,0	71,1	70,9
		2005	71,1	72,1	70,9	71,0	70,9	71,9	71,7
65 a více let	%	2000	13,9	16,3	14,4	13,6	14,3	12,0	12,2
		2005	14,2	15,6	14,1	14,1	14,7	12,9	12,6
Průměrný věk k 31. 12.	roky	2000	38,8	41,2	39,1	38,4	39,2	37,7	37,7
		2005	40,0	41,7	39,9	39,8	40,4	39,1	39,0
Index stáří (65 a více let / 0-14 let)	%	2000	85,5	120,6	90,0	82,0	91,1	70,6	71,8
		2005	97,0	126,9	94,5	94,5	102,9	84,9	80,2
Index závislosti I (0-14 let / 15-64 let)	%	2000	23,2	19,3	23,0	23,9	22,5	23,8	23,9
		2005	20,6	17,1	21,1	20,9	20,2	21,1	21,9
Index závislosti II (65 a více let / 15-64 let)	%	2000	19,8	23,3	20,7	19,6	20,5	16,8	17,2
		2005	20,0	21,7	19,9	19,8	20,8	17,9	17,5
Index ekonomického zatížení (0-14 + 65 a více let/15-64 let)	%	2000	43,0	42,5	43,7	43,4	42,9	40,6	41,1
		2005	40,6	38,7	41,0	40,8	41,0	39,0	39,4
Na 1000 obyvatel středního stavu:									
živě narození	‰	2000	8,8	8,0	8,9	9,0	8,9	9,5	9,7
		2005	10,0	10,2	10,5	9,8	9,9	9,9	10,6
zemřelí	‰	2000	10,6	11,3	11,5	10,2	10,8	9,9	10,6
		2005	10,5	10,8	11,2	10,2	10,6	9,8	10,9
přirozený přírůstek	‰	2000	-1,8	-3,4	-2,6	-1,2	-2,0	-0,4	-0,9
		2005	-0,6	-0,6	-0,6	-0,4	-0,7	0,1	-0,3
přistěhovalí	‰	2000	0,8	9,4	12,4	5,5	5,0	6,2	6,3
		2005	5,9	34,4	23,8	10,1	10,4	10,5	11,2
vystěhovalí	‰	2000	0,1	10,9	6,6	4,7	4,1	7,2	5,6
		2005	2,4	24,4	11,0	6,4	6,2	11,7	9,7
přírůstek stěhováním	‰	2000	0,6	-1,5	5,9	0,8	0,9	-1,0	0,8
		2005	3,5	10,0	12,8	3,7	4,2	-1,1	1,5
celkový přírůstek	‰	2000	-1,1	-4,8	3,3	-0,4	-1,1	-1,4	-0,2
		2005	3,0	9,4	12,2	3,3	3,5	-1,0	1,3
Naděje dožití při narození ³⁾									
muži	roky	2000	71,65	71,65	73,29	70,91	72,04	71,82	70,78
		2005	72,88	74,67	72,45	73,06	72,90	71,88	70,76
ženy	roky	2000	78,35	79,03	77,53	78,27	77,77	77,03	76,59
		2005	79,10	80,01	78,58	79,30	78,92	78,06	77,27
Děti narozené mimo manželství	%	2000	21,8	21,1	19,0	18,0	20,6	41,4	39,0
		2005	31,7	28,0	29,0	29,4	32,4	49,4	48,0
Průměrné procento pracovní neschopnosti	%	2000	6,455	4,999	5,748	6,331	6,481	6,180	6,496
		2005	6,126	4,706	5,673	6,528	6,480	5,996	6,042

¹⁾ údaje o stavu a pohybu obyvatelstva a věkové struktuře za rok 2000 jsou pořečítány na územní strukturu platnou k 31. 12. 2005 (promítnutí změn hranic krajů)

²⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001 včetně územních změn)

³⁾ hodnoty za kraje jsou průměry let 1999-2000 a 2004-2005

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

v tom kraje								Rok	
Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ¹⁾									
429 121	550 780	508 566	513 742	1 142 607	645 571	597 890	1 273 537	2000	Počet obyvatel k 31. 12.
428 247	550 892	508 261	512 247	1 135 031	644 066	595 023	1 265 283	2000 ²⁾	
429 031	548 368	506 024	510 767	1 130 358	639 161	590 142	1 250 769	2005	
216	448	453	704	673	396	300	298	2000	Počet obcí k 1.1.
215	448	452	704	672	397	304	299	2005	
20,4	28,3	27,6	49,7	19,5	14,4	6,0	4,4	2000	z toho obce do 200 obyvatel
17,2	27,7	25,4	47,7	18,5	13,4	5,9	4,3	2005	
1,3	2,9	3,2	8,2	1,5	1,3	0,4	0,1	2000	Podíl osob žijících v obcích do 200 obyvatel
1,2	3,0	3,0	7,7	1,4	1,2	0,4	0,1	2005	
Podíl obyvatel ve věku:									
16,9	16,4	16,8	17,3	16,0	16,5	16,5	17,2	2000	0 - 14 let
15,3	14,8	15,3	15,4	14,4	14,7	14,7	15,0	2005	
70,2	69,1	69,1	68,9	69,7	69,9	69,8	70,5	2000	15 - 64 let
71,6	70,3	70,2	70,2	70,8	71,0	70,7	71,6	2005	
12,9	14,5	14,1	13,8	14,3	13,6	13,7	12,3	2000	65 a více let
13,1	14,9	14,5	14,4	14,8	14,2	14,6	13,3	2005	
38,1	39,0	38,4	38,0	39,0	38,4	38,4	37,8	2000	Průměrný věk k 31. 12.
39,4	40,3	39,8	39,5	40,3	39,8	39,9	39,4	2005	
76,1	88,9	83,5	79,5	89,7	82,4	82,9	71,9	2000	Index stáří (65 a více let / 0-14 let)
85,8	100,3	95,1	93,6	102,4	96,5	99,4	88,6	2005	
24,1	23,7	24,4	25,2	23,0	23,6	23,7	24,3	2000	Index závislosti I (0-14 let / 15-64 let)
21,4	21,1	21,8	21,9	20,4	20,8	20,7	21,0	2005	
18,3	21,1	20,4	20,0	20,6	19,4	19,6	17,5	2000	Index závislosti II (65 a více let / 15-64 let)
18,4	21,2	20,7	20,5	20,9	20,0	20,6	18,6	2005	
42,4	44,7	44,7	45,1	43,6	43,1	43,3	41,8	2000	Index ekonomického zatížení (0-14 + 65 a více let/15-64 let)
39,8	42,3	42,4	42,5	41,3	40,8	41,4	39,6	2005	
Na 1000 obyvatel středního stavu:									
9,5	9,0	9,1	9,2	8,4	8,6	8,8	8,8	2000	živě narození
10,0	9,9	9,7	9,9	9,9	9,7	9,6	9,7	2005	
10,5	10,5	10,1	10,3	10,6	10,5	10,3	10,1	2000	zemřelí
9,9	10,4	10,2	10,5	10,7	10,1	10,6	10,4	2005	
-1,0	-1,5	-1,0	-1,1	-2,2	-1,9	-1,5	-1,2	2000	přirozený přírůstek
0,1	-0,6	-0,5	-0,5	-0,8	-0,5	-1,0	-0,7	2005	
7,6	5,7	6,2	5,4	4,3	5,2	5,0	2,6	2000	přistěhovalí
12,5	11,1	9,9	9,2	8,4	7,0	5,9	4,0	2005	
6,3	5,8	5,5	5,5	3,6	4,8	4,2	4,0	2000	vystěhovalí
9,2	8,6	7,9	7,4	7,5	6,9	5,9	5,3	2005	
1,3	-0,1	0,7	-0,1	0,7	0,4	0,7	-1,4	2000	přírůstek stěhováním
3,3	2,5	2,0	1,8	0,9	0,1	0,1	-1,3	2005	
0,3	-1,6	-0,4	-1,3	-1,5	-1,4	-0,8	-2,7	2000	celkový přírůstek
3,4	2,0	1,5	1,3	0,1	-0,4	-1,0	-2,0	2005	
Naděje dožití při narození ³⁾									
69,83	70,94	72,16	72,04	71,90	71,31	71,31	70,13	2000	muži
72,72	73,74	73,17	73,63	73,02	73,01	72,04	71,33	2005	
77,38	78,67	78,32	78,53	78,67	78,65	78,45	77,77	2000	ženy
78,89	79,94	79,54	79,48	79,72	79,47	79,74	78,55	2005	
28,6	19,5	16,5	11,8	16,7	20,4	12,1	24,3	2000	Děti narozené mimo manželství
37,9	30,4	27,8	22,7	26,4	31,2	21,5	36,5	2005	
7,131	6,606	6,654	6,548	6,958	6,969	7,782	7,752	2000	Průměrné procento pracovní neschopnosti
6,722	6,427	6,491	6,356	6,492	6,650	7,168	7,225	2005	

¹⁾ údaje o stavu a pohybu obyvatelstva a věkové struktuře za rok 2000 jsou pořečítány na územní strukturu platnou k 31. 12. 2005 (promítnutí změn hranic krajů)

²⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001 včetně územních změn)

³⁾ hodnoty za kraje jsou průměry let 1999-2000 a 2004-2005

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

1. pokračování

	Měřicí jednotka	Rok	Česká republika	v tom kraje					
				Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ									
Zemřelí podle příčin smrti na:									
novotvary	%	2000	26,3	27,6	26,1	27,4	27,5	29,9	27,0
		2005	26,2	27,4	25,9	28,5	27,4	27,6	26,7
nemoci oběhové soustavy	%	2000	53,4	53,2	53,4	53,2	51,5	48,6	51,6
		2005	51,1	48,9	52,7	47,7	49,1	48,2	50,0
Podíl cizinců na obyvatelstvu	%	2001	2,1	5,2	2,4	1,3	1,8	3,9	1,8
		2005	2,7	7,6	3,0	1,7	2,4	4,7	2,7
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (VŠPS)	tis.osob	2000	8 586,4	1 021,5	933,2	520,6	463,9	252,7	685,6
		2005	8 716,0	1 027,7	976,2	531,8	470,4	257,9	692,8
z toho podle vzdělání a ISCED 97:									
základní a bez vzdělání	%	2000	22,2	15,1	26,0	22,1	20,8	24,2	26,8
		2005	19,9	12,8	19,6	20,0	20,0	26,3	24,1
střední bez maturity	%	2000	37,3	23,9	38,0	38,6	40,5	39,6	40,5
		2005	37,7	23,7	40,3	38,6	39,4	38,1	38,4
střední s maturitou	%	2000	30,0	40,3	28,7	30,8	30,1	28,5	25,2
		2005	31,9	41,0	31,8	32,6	32,0	28,6	31,2
vysokoškolské	%	2000	8,6	19,3	5,7	6,9	7,4	6,0	5,0
		2005	10,4	22,4	8,1	8,7	8,5	6,9	5,9
Školy									
střední odborná učiliště	počet	2000	571	51	59	47	29	19	48
		2005	548	50	57	40	30	26	51
střední odborné školy (obory s maturitou a bez)	počet	2000	822	99	81	60	32	25	73
		2005	798	95	75	59	32	24	73
gymnázia	počet	2000	347	58	33	24	14	8	24
		2005	350	60	34	24	14	9	24
vyšší odborné školy	počet	2000	165	35	18	14	5	2	9
		2005	176	36	18	16	5	2	11
vysoké školy	počet	2000	35	13	1	1	1	1	1
		2005	66	29	3	3	2	1	2
Žáci (denní studium)									
střední odborná učiliště	osoby	2000	167 740	15 280	14 264	11 351	8 872	4 945	13 641
		2005	172 204	16 361	14 702	11 478	9 144	5 368	14 643
střední odborné školy (SOŠ - obory s maturitou a bez)	osoby	2000	192 038	26 239	16 556	12 934	9 482	5 720	15 594
		2005	207 241	28 791	17 400	13 507	10 706	5 827	16 637
gymnázia	osoby	2000	137 110	22 474	12 617	8 621	6 298	3 280	8 451
		2005	143 501	23 695	12 906	9 006	6 442	3 448	8 968
vyšší odborné školy (VOŠ)	osoby	2000	22 691	5 609	1 675	2 021	826	196	1 080
		2005	23 881	5 296	1 879	2 286	983	241	1 341
Žáci SOŠ, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel		2000	34,3	45,9	27,7	37,7	30,1	30,2	30,4
		2005	36,6	49,1	28,0	39,6	32,9	31,2	32,7
Střední délka vzdělávání ¹⁾	roky	2003	14,0	16,2	12,6	14,2	13,5	13,0	13,5
		2005	14,4	16,7	13,0	14,6	13,9	13,2	14,0
Podíl domácností vybavených PC s připojením na internet ²⁾	%	2003	14,8	29,3	15,5	11,8	11,6	15,9	9,6
		2006	26,7	36,7	28,7	24,6	27,5	26,1	19,3

¹⁾ podíl žáků a studentů všech škol (mimo MŠ) na počtu obyvatel ve věku 6 až 26 let vyjádřený v letech (zjištěný podíl určuje střední délku vzdělávání z celkových 21 let vzdělávání), studenti VŠ jsou započítáni podle místa trvalého bydliště

²⁾ období šetření 4. čtvrtletí 2003, 2. čtvrtletí 2006

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

1. pokračování

v tom kraje								Rok	
Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ									
Zemřelí podle příčin smrti na:									
28,3	24,8	23,1	26,0	25,8	25,5	23,0	26,9	2000	novotvary
26,7	24,7	26,0	26,5	25,3	26,6	23,4	25,2	2005	
50,6	54,4	56,2	57,9	56,3	52,8	56,5	50,5	2000	nemoci oběhové soustavy
49,8	52,9	49,1	54,2	53,0	50,8	53,7	51,9	2005	
2,1	1,6	1,3	0,9	1,6	1,0	1,3	1,4	2001	Podíl cizinců na obyvatelstvu
2,7	2,1	1,3	1,2	2,1	1,2	1,0	1,5	2005	
355,8	460,0	421,7	429,6	952,4	534,4	497,9	1 057,2	2000	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (VŠPS)
361,5	465,2	427,2	435,2	961,8	541,2	503,1	1 064,1	2005	
z toho podle vzdělání a ISCED 97:									
26,2	20,7	19,3	20,2	22,1	25,1	24,3	22,2	2000	základní a bez vzdělání
21,7	18,5	19,2	20,3	20,2	20,1	20,7	22,1	2005	
39,7	39,9	41,8	40,1	35,9	38,8	39,3	39,3	2000	střední bez maturity
41,8	41,0	40,9	41,2	35,4	40,8	39,5	40,9	2005	
26,4	29,8	30,4	30,6	29,7	27,0	27,3	28,6	2000	střední s maturitou
28,7	31,7	30,6	30,1	31,8	29,1	30,6	28,5	2005	
6,1	7,1	7,3	5,8	10,6	7,4	7,2	7,4	2000	vysokoškolské
7,7	8,6	9,2	8,1	12,6	9,9	9,2	8,4	2005	
Školy									
21	38	31	35	56	44	36	57	2000	střední odborná učiliště
25	34	32	31	48	37	30	57	2005	
40	56	44	43	85	47	51	86	2000	střední odborné školy
41	51	42	39	83	46	50	88	2005	(obory s maturitou a bez)
13	20	20	18	43	20	14	38	2000	gymnázia
13	18	20	18	40	20	15	41	2005	
7	10	10	11	16	7	11	10	2000	vyšší odborné školy
8	11	9	14	16	7	11	12	2005	
1	2	1	-	7	1	1	4	2000	vysoké školy
1	1	1	2	12	3	2	4	2005	
Žáci (denní studium)									
7 411	9 162	7 795	9 199	21 070	11 680	11 218	21 852	2000	střední odborná učiliště
7 933	9 076	8 076	9 276	20 779	11 574	11 230	22 564	2005	
7 594	10 702	9 950	10 257	20 649	11 389	12 029	22 943	2000	střední odborné školy (SOŠ - obory s maturitou a bez)
8 153	11 560	10 635	10 386	22 270	12 313	13 287	25 769	2005	
4 733	7 310	6 681	6 606	17 593	9 256	7 457	15 733	2000	gymnázia
4 843	7 485	7 204	6 871	18 121	9 937	7 870	16 705	2005	
640	996	1 233	1 600	2 593	872	1 220	2 130	2000	vyšší odborné školy (VOŠ)
718	1 131	1 410	1 482	2 919	1 171	1 122	1 902	2005	
30,2	34,5	35,1	35,4	35,9	33,5	34,6	31,9	2000	Žáci SOŠ, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel
32,0	36,8	38,1	36,7	38,3	36,7	37,7	35,5	2005	
13,5	14,2	13,9	13,9	14,5	13,9	14,2	13,7	2003	Střední délka vzdělávání ¹⁾
13,7	14,6	14,3	14,3	14,8	14,3	14,8	14,5	2005	
13,1	13,8	15,6	15,6	18,6	8,9	14,8	12,3	2003	Podíl domácností vybavených PC s připojením na internet ²⁾
23,9	27,8	26,3	24,6	28,2	23,9	19,2	25,8	2006	

¹⁾ podíl žáků a studentů všech škol (mimo MŠ) na počtu obyvatel ve věku 6 až 26 let vyjádřený v letech (zjištěný podíl určuje střední délku vzdělávání z celkových 21 let vzdělávání), studenti VŠ jsou započítáni podle místa trvalého bydliště

²⁾ období šetření 4. čtvrtletí 2003, 2. čtvrtletí 2006

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

2. pokračování

	Měřicí jednotka	Rok	Česká republika	v tom kraje					
				Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ									
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	2000	2 189 169	503 532	223 229	122 662	110 299	54 360	143 695
		2005	2 970 261	713 814	310 160	162 124	153 183	68 657	193 614
HDP na 1 obyvatele:									
v tržních cenách	Kč	2000	213 110	425 316	200 538	195 948	199 944	178 465	173 756
		2005	290 232	606 925	269 674	258 668	278 326	225 410	235 260
průměr ČR = 100	%	2000	100,0	199,6	94,1	91,9	93,8	83,7	81,5
		2005	100,0	209,1	92,9	89,1	95,9	77,7	81,1
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (fyz.osoby)	Kč	2000	13 614	16 923	13 623	12 258	12 676	11 717	12 514
		2005	19 024	23 933	18 634	16 632	17 627	16 002	17 094
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS):									
ekonomicky aktivní (pracovní síla)	tis.osob	2000	5 186,1	640,3	562,9	318,3	284,1	164,6	414,7
		2005	5 174,2	637,5	580,9	316,6	284,2	162,0	418,8
z toho nezaměstnaní	tis.osob	2000	454,5	26,9	42,3	18,6	17,7	13,8	66,3
		2005	410,2	22,4	30,4	15,9	14,5	17,7	60,9
ekonomicky neaktivní	tis.osob	2000	3 400,3	381,2	370,3	202,3	179,8	88,1	270,9
		2005	3 541,8	390,2	395,2	215,1	186,2	95,9	274,1
Míra ekonomické aktivity celkem	%	2000	60,4	62,2	60,3	61,1	61,2	65,1	60,5
		2005	59,4	62,0	59,5	59,5	60,4	62,8	60,4
Míra zaměstnanosti celkem	%	2000	55,1	60,0	55,8	57,6	57,4	59,7	50,8
		2005	54,7	59,9	56,4	56,6	57,4	55,9	51,7
v tom ve věku 15 - 29 let	%	2000	50,4	50,2	54,0	53,9	55,8	58,0	45,5
		2005	45,2	49,2	49,2	47,9	48,4	46,0	41,5
Zaměstnaní v NH (VŠPS)	tis.osob	2000	4 731,6	613,4	520,7	299,7	266,4	150,8	348,5
		2005	4 764,0	615,2	550,6	300,7	269,8	144,3	357,9
v tom podle vzdělání a ISCED 97:									
základní a bez vzdělání	%	2000	8,8	4,7	13,8	9,0	8,6	13,1	11,0
		2005	5,7	2,9	6,1	5,3	6,5	10,4	9,0
střední bez maturity	%	2000	43,5	26,3	44,1	46,6	45,8	44,7	48,8
		2005	42,5	24,2	44,6	45,1	45,9	46,1	43,2
střední s maturitou	%	2000	35,8	43,9	34,3	35,2	35,8	34,1	32,2
		2005	37,2	43,7	37,6	37,7	36,7	34,3	39,3
vysokoškolské	%	2000	11,9	25,1	7,9	9,2	9,8	8,1	8,0
		2005	14,6	29,2	11,6	11,9	11,0	9,3	8,5
z celku podle klasifikace zaměstnání (KZAM):									
vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci	%	2000	35,5	54,5	30,2	32,9	34,0	30,4	31,3
		2005	38,8	58,8	35,4	35,4	34,7	32,8	32,9
manuální nekvalifikovaní pracovníci	%	2000	8,3	5,9	9,3	7,1	10,1	9,9	10,8
		2005	7,2	4,7	7,6	6,1	9,4	9,8	10,1
z celku podle postavení v zaměstnání:									
zaměstnanci	%	2000	83,9	79,4	82,6	82,6	84,2	86,4	87,3
		2005	83,5	79,1	80,7	84,3	83,9	85,1	85,6
zaměstnavatelé	%	2000	4,1	5,5	4,7	3,8	3,5	4,8	3,9
		2005	3,7	4,3	3,9	3,2	3,8	3,9	3,9
osoby pracující na vlastní účet	%	2000	10,3	14,2	10,8	11,1	10,4	8,3	8,2
		2005	11,6	16,1	13,8	11,2	11,1	10,6	9,1
z celku zaměstnaní v terciárním sektoru	%	2000	55,4	77,7	54,1	50,9	51,6	57,1	54,5
		2005	56,5	79,1	57,9	52,0	49,0	55,1	56,5

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

2. pokračování

v tom kraje								Rok	
Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ									
81 807	111 179	92 571	91 765	225 131	109 552	106 525	212 862	2000	Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách
99 488	142 083	121 037	124 700	302 309	144 804	137 313	296 974	2005	
HDP na 1 obyvatele:									
190 641	201 667	182 033	176 127	198 059	170 760	178 119	166 305	2000	v tržních cenách
232 303	259 348	239 415	244 510	267 463	226 617	232 558	237 244	2005	
89,5	94,6	85,4	82,6	92,9	80,1	83,6	78,0	2000	průměr ČR = 100
80,0	89,4	82,5	84,2	92,2	78,1	80,1	81,7	2005	
12 119	11 945	11 695	11 346	12 088	11 558	11 967	12 794	2000	Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (fyz.osoby)
17 008	16 371	16 357	16 294	16 984	16 193	16 420	17 618	2005	
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle ekonomické aktivity (VŠPS):									
215,2	280,7	249,6	256,6	568,3	319,5	292,0	619,4	2000	ekonomicky aktivní (pracovní síla)
215,6	269,8	249,4	253,9	559,1	314,2	290,0	622,0	2005	
13,3	17,1	20,7	17,3	47,1	40,8	23,7	88,8	2000	z toho nezaměstnaní
14,0	12,9	14,1	17,2	45,2	31,4	27,4	86,4	2005	
140,6	179,3	172,0	173,0	384,1	214,9	205,9	437,8	2000	ekonomicky neaktivní
145,8	195,4	177,8	181,3	402,6	227,0	213,1	442,1	2005	
60,5	61,0	59,2	59,7	59,7	59,8	58,6	58,6	2000	Míra ekonomické aktivity celkem
59,7	58,0	58,4	58,3	58,1	58,1	57,6	58,5	2005	
56,7	57,3	54,3	55,7	54,7	52,1	53,9	50,2	2000	Míra zaměstnanosti celkem
55,8	55,2	55,1	54,4	53,4	52,3	52,2	50,3	2005	
51,4	53,4	49,7	52,6	52,1	45,8	48,4	44,4	2000	v tom ve věku 15 - 29 let
49,5	44,1	47,1	42,8	44,9	42,2	43,1	40,0	2005	
201,9	263,5	228,9	239,3	521,3	278,6	268,3	530,5	2000	Zaměstnaní v NH (VŠPS)
201,7	257,0	235,3	236,7	513,9	282,8	262,6	535,6	2005	
v tom podle vzdělání a ISCED 97:									
13,1	7,6	6,8	7,1	7,7	9,1	9,1	7,4	2000	základní a bez vzdělání
8,8	5,2	4,5	5,5	5,3	4,9	5,4	5,6	2005	
48,1	46,7	46,9	46,7	41,7	49,0	47,7	46,3	2000	střední bez maturity
48,2	46,3	47,7	47,6	41,0	47,1	45,7	46,1	2005	
31,2	35,6	36,5	37,7	36,0	31,2	32,7	35,4	2000	střední s maturitou
32,1	37,1	35,4	35,3	36,1	33,9	35,7	35,5	2005	
7,6	10,1	9,9	8,5	14,6	10,7	10,5	10,9	2000	vysokoškolské
10,9	11,4	12,4	11,7	17,6	14,1	13,2	12,9	2005	
z celku podle klasifikace zaměstnání (KZAM):									
26,3	33,2	34,7	29,7	36,9	30,9	30,7	36,0	2000	vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci
34,1	37,2	35,6	33,4	41,5	34,1	36,0	36,7	2005	
7,6	8,8	10,9	8,7	6,9	8,6	8,7	7,6	2000	manuální nekvalifikovaní pracovníci
6,9	6,8	10,1	6,8	6,2	8,0	6,0	7,3	2005	
z celku podle postavení v zaměstnání:									
84,0	83,5	83,8	82,6	83,8	86,8	83,3	88,0	2000	zaměstnanci
83,8	83,0	86,2	82,3	83,9	84,9	83,2	87,7	2005	
3,0	3,8	4,4	3,6	4,7	2,7	3,6	3,8	2000	zaměstnavatelé
3,5	3,5	2,7	3,4	3,8	4,0	4,0	3,4	2005	
12,0	10,5	9,6	8,8	10,1	8,8	11,4	7,3	2000	osoby pracující na vlastní účet
11,8	11,7	10,5	10,5	11,3	9,5	12,3	8,2	2005	
45,3	52,2	54,1	44,0	55,6	50,2	47,9	52,8	2000	z celku zaměstnaní v terciárním sektoru
44,2	51,9	51,1	44,7	57,3	53,3	50,3	54,3	2005	

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

dokončení

	Měřicí jednotka	Rok	Česká republika	v tom kraje					
				Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ									
Obecná míra nezaměstnanosti	%	2000	8,76	4,26	7,51	5,84	6,24	8,41	15,97
		2005	7,93	3,51	5,22	5,02	5,08	10,91	14,53
Obecná míra nezaměstnanosti žen	%	2000	10,57	5,18	9,99	7,92	7,20	8,02	18,37
		2005	9,79	4,01	6,94	6,10	7,15	12,43	16,11
Nezaměstnaní celkem (VŠPS)	tis. osob	2000	454,5	26,9	42,3	18,6	17,7	13,8	66,3
		2005	410,2	22,4	30,4	15,9	14,5	17,7	60,9
z toho ve věku:									
15 - 29 let	%	2000	40,9	37,0	39,9	41,9	43,9	41,9	41,4
		2005	36,0	33,2	34,0	38,1	36,9	38,2	36,0
30 - 44 let	%	2000	32,2	30,2	30,7	33,4	31,9	27,1	33,1
		2005	32,5	29,9	37,0	33,6	35,4	29,9	31,6
45 - 59 let	%	2000	25,6	28,8	27,6	24,0	23,9	30,4	24,4
		2005	30,1	31,3	28,4	27,5	25,6	31,6	30,3
60 a více let	%	2000	1,3	4,0	1,8	0,7	0,3	0,6	1,0
		2005	1,4	5,5	0,6	0,7	2,1	0,3	2,1
z celku podle vzdělání:									
základní a bez vzdělání	%	2000	26,3	14,7	35,8	22,5	28,0	34,8	32,0
		2005	24,1	14,2	20,6	20,6	25,5	41,0	33,7
střední bez maturity	%	2000	44,5	27,8	39,4	44,4	42,2	39,1	50,0
		2005	48,4	40,6	47,8	45,5	33,2	38,7	44,4
střední s maturitou	%	2000	25,6	45,2	23,0	29,5	28,9	24,8	16,9
		2005	23,4	36,0	30,2	31,6	34,9	17,9	19,8
vysokoškolské	%	2000	3,6	12,2	1,8	3,6	1,0	1,4	1,1
		2005	4,0	9,3	1,5	2,3	6,5	2,4	2,1
z celku nezaměstnané ženy	%	2000	53,4	55,7	58,0	58,8	50,7	43,2	48,8
		2005	54,5	52,4	57,8	52,8	61,9	50,6	48,2
Uchazeči o zaměstnání k 31. 12. (MPSV)	osoby	2000	457 369	21 832	38 160	18 499	18 535	13 174	66 572
		2005	510 416	24 571	40 751	23 632	20 500	18 017	70 532
z toho:									
ženy	%	2000	50,2	53,2	54,1	52,9	51,2	45,8	49,8
		2005	52,0	53,0	54,6	54,5	53,8	48,4	51,1
absolventi a mladiství	%	2000	12,7	8,4	12,0	12,9	10,5	12,3	12,2
		2005	7,6	6,5	7,5	8,4	7,5	6,6	6,6
z celku podle délky nezaměstnanosti:									
do 12 měsíců	%	2000	61,6	74,8	64,9	73,6	65,4	66,4	53,8
		2005	58,3	74,4	65,1	71,8	65,7	56,9	48,8
nad 24 měsíců	%	2000	19,1	7,6	17,1	11,8	17,0	15,5	25,7
		2005	26,1	11,6	20,7	14,6	20,6	26,9	34,9
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12.	%	2000	8,78	3,42	6,80	5,82	6,47	8,02	16,15
		2005 ¹⁾	9,71	3,89	6,88	7,37	7,13	11,16	16,41
		2005 ²⁾	8,88	3,25	6,25	6,69	6,45	10,28	15,41
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	osoby	2000	8,8	4,5	4,6	5,8	5,4	8,5	23,8
		2005	9,8	2,2	5,8	9,0	5,2	14,9	26,0
Uchazeči o zaměstnání zařazení v rekvalifikaci	osoby	2001	43 560	521	2 266	1 818	1 262	765	7 664
		2005	46 772	1 250	2 836	2 454	1 547	1 349	6 559
z toho rekvalifikace úspěšně ukončené	%	2001	58,7	84,1	65,2	73,9	82,3	77,1	58,1
		2005	72,6	82,2	78,7	82,0	89,9	84,7	67,8
Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.	%	2000	1,0	0,1	0,5	1,0	0,2	0,2	1,8
		2005	1,1	0,4	0,5	1,1	0,4	0,4	1,6

¹⁾ míra nezaměstnanosti podle původní metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ míra nezaměstnanosti podle nové metodiky platné od 1. 7. 2004

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle krajů

dokončení

v tom kraje								Rok	
Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský		
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ									
6,17	6,11	8,29	6,76	8,28	12,78	8,12	14,34	2000	Obecná míra nezaměstnanosti
6,48	4,77	5,64	6,77	8,09	9,99	9,44	13,89	2005	
6,82	7,52	11,03	8,49	10,15	15,91	10,31	16,92	2000	Obecná míra nezaměstnanosti žen
8,84	6,66	7,48	8,03	9,88	13,90	10,95	17,17	2005	
13,3	17,1	20,7	17,3	47,1	40,8	23,7	88,8	2000	Nezaměstnaní celkem (VŠPS)
14,0	12,9	14,1	17,2	45,2	31,4	27,4	86,4	2005	
z toho ve věku:									
45,5	42,3	41,4	45,2	38,8	45,8	40,0	38,3	2000	15 - 29 let
34,6	42,6	37,8	40,2	35,5	33,9	33,7	36,6	2005	
30,6	27,4	35,4	29,2	36,1	27,9	34,8	33,7	2000	30 - 44 let
35,3	28,5	35,3	30,9	31,9	30,7	32,3	33,0	2005	
23,2	26,1	21,9	24,9	23,9	24,7	24,7	27,4	2000	45 - 59 let
28,7	28,1	25,1	28,6	30,2	34,8	33,4	29,9	2005	
0,7	4,2	1,2	0,7	1,2	1,5	0,5	0,5	2000	60 a více let
1,4	0,8	1,8	0,3	2,4	0,7	0,7	0,6	2005	
z celku podle vzdělání:									
36,1	21,9	14,9	18,7	24,5	30,2	18,7	25,0	2000	základní a bez vzdělání
32,9	11,4	15,6	21,4	21,2	20,7	13,7	26,7	2005	
45,3	43,6	52,1	45,9	45,8	40,9	47,4	47,4	2000	střední bez maturity
40,7	56,8	57,9	49,2	49,2	55,9	53,3	52,3	2005	
12,3	29,5	29,7	33,5	24,9	25,4	29,7	24,0	2000	střední s maturitou
23,8	25,0	21,8	23,5	23,5	19,8	27,6	17,8	2005	
6,4	4,9	3,3	1,9	4,8	3,5	4,2	3,6	2000	vysokoškolské
2,6	6,7	4,7	5,9	6,1	3,6	5,4	3,2	2005	
49,6	54,6	58,5	54,3	54,7	53,9	55,6	52,6	2000	z celku nezaměstnané ženy
59,5	61,4	57,6	50,7	53,6	61,1	50,3	55,9	2005	
14 016	16 644	19 896	19 402	54 003	38 092	23 935	94 609	2000	Uchazeči o zaměstnání k 31. 12. (MPSV)
18 923	21 989	22 782	22 814	63 692	36 180	29 505	96 528	2005	
z toho:									
52,2	51,0	51,5	51,2	50,8	48,7	49,8	47,8	2000	ženy
53,1	51,7	51,5	54,5	51,4	51,6	52,9	50,9	2005	
11,9	12,3	11,5	12,3	15,6	12,9	12,9	13,3	2000	absolventi a mladiství
7,2	7,7	8,6	9,7	8,2	7,4	8,1	7,2	2005	
z celku podle délky nezaměstnanosti:									
67,1	68,6	64,7	63,3	63,6	59,3	65,1	54,9	2000	do 12 měsíců
62,5	66,8	64,5	62,3	57,8	58,6	59,9	48,2	2005	
17,2	14,8	17,1	18,4	16,9	21,2	16,5	22,8	2000	nad 24 měsíců
23,6	18,1	21,5	22,4	25,5	26,6	24,3	34,3	2005	
6,44	5,89	7,87	7,48	9,35	11,87	8,14	15,13	2000	Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12.
8,48	7,97	8,96	8,83	11,03	11,41	10,01	15,28	2005 ¹⁾	
7,73	7,33	8,35	8,23	10,21	10,65	9,27	14,23	2005 ²⁾	
3,8	3,3	5,4	7,4	12,3	10,3	12,3	31,8	2000	Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
7,8	8,1	9,6	11,9	10,9	12,7	14,3	29,2	2005	
1 167	2 212	1 479	1 847	4 415	4 785	2 812	10 547	2001	Uchazeči o zaměstnání zařazení v requalifikaci
1 812	2 528	1 727	2 484	5 238	3 236	3 407	10 345	2005	
78,1	52,0	74,5	26,0	35,5	74,7	27,5	63,4	2001	z toho requalifikace úspěšně ukončené
70,9	83,4	87,5	68,5	60,3	74,7	50,7	75,4	2005	
0,7	0,5	0,6	1,0	0,8	1,5	1,5	1,3	2000	Podíl uchazečů zařazených do requalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.
1,0	0,8	0,4	2,0	0,7	1,1	1,9	1,5	2005	

¹⁾ míra nezaměstnanosti podle původní metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ míra nezaměstnanosti podle nové metodiky platné od 1. 7. 2004

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

	Měřicí jednotka	Rok	Středočeský kraj	v tom okresy				
				Benešov	Beroun	Kladno	Kolín	Kutná Hora
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ								
Počet obyvatel k 31. 12.	osoby	2000	1 115 038	92 538	75 704	150 813	95 544	73 582
		2000 ¹⁾	1 121 591	93 167	75 675	150 191	95 700	73 639
		2005	1 158 108	93 516	78 458	150 913	97 133	73 602
Počet obcí k 1. 1.	obce	2000	1 148	115	86	100	100	88
		2005	1 146	115	85	100	100	88
z toho obce do 200 obyvatel	%	2000	28,0	37,4	20,9	24,0	23,0	34,1
		2005	24,9	37,4	20,0	21,0	19,0	33,0
Podíl osob žijících v obcích do 200 obyvatel	%	2000	3,5	5,0	3,0	2,1	3,1	4,8
		2005	3,0	5,2	2,7	1,8	2,4	4,7
Podíl obyvatel ve věku:								
0 - 14 let	%	2000	16,0	15,9	15,8	16,0	15,3	16,2
		2005	14,9	14,6	14,6	14,9	14,5	14,4
15 - 64 let	%	2000	69,6	69,2	69,7	70,0	69,3	68,7
		2005	70,9	70,7	71,2	70,8	70,4	70,4
65 a více let	%	2000	14,4	14,8	14,5	14,1	15,4	15,1
		2005	14,1	14,7	14,2	14,3	15,2	15,2
Průměrný věk k 31. 12.	roky	2000	39,1	39,0	39,4	39,1	39,7	39,3
		2005	39,9	40,2	40,1	40,2	40,5	40,6
Index stáří (65 a více let / 0-14 let)	%	2000	90,0	92,9	91,6	88,2	100,2	93,4
		2005	94,5	100,0	97,2	96,3	104,9	105,8
Index závislosti I (0-14 let / 15-64 let)	%	2000	23,0	23,0	22,7	22,8	22,1	23,6
		2005	21,1	20,7	20,5	21,0	20,6	20,5
Index závislosti II (65 a více let / 15-64 let)	%	2000	20,7	21,4	20,8	20,1	22,1	22,0
		2005	19,9	20,7	19,9	20,3	21,6	21,7
Index ekonomického zatížení (0-14 + 65 a více let/15-64 let)	%	2000	43,7	44,4	43,5	42,9	44,3	45,6
		2005	41,0	41,4	40,5	41,3	42,1	42,1
Na 1 000 obyvatel středního stavu:								
živě narození	‰	2000	8,9	8,8	8,9	8,9	8,3	8,4
		2005	10,5	9,4	10,7	10,9	10,6	9,3
zemřelí	‰	2000	11,5	11,4	11,3	11,1	12,9	11,9
		2005	11,2	12,0	11,4	11,7	12,0	11,0
přirozený přírůstek	‰	2000	-2,6	-2,6	-2,4	-2,3	-4,6	-3,6
		2005	-0,6	-2,6	-0,7	-0,8	-1,4	-1,7
přistěhovalí	‰	2000	12,4	11,9	12,4	13,0	14,1	9,8
		2005	23,8	14,9	25,0	19,1	26,6	20,5
vystěhovalí	‰	2000	6,6	8,7	8,5	8,6	10,0	10,2
		2005	11,0	10,1	12,5	13,6	13,5	14,6
přírůstek stěhováním	‰	2000	5,9	3,2	3,9	4,4	4,1	-0,4
		2005	12,8	4,9	12,6	5,5	13,1	5,9
celkový přírůstek	‰	2000	3,3	0,6	1,5	2,2	-0,5	-3,9
		2005	12,2	2,3	11,9	4,7	11,8	4,2
Naděje dožití při narození								
muži	průměr let	1996-2000	70,65	70,52	70,76	70,51	70,62	71,24
		1996-2000	77,42	77,41	77,41	77,13	77,70	77,89
ženy	průměr let	1996-2000	77,42	77,41	77,41	77,13	77,70	77,89
		1996-2000	77,42	77,41	77,41	77,13	77,70	77,89
Děti narozené mimo manželství	%	2000	19,0	16,5	15,1	27,1	15,8	15,4
		2005	29,0	26,4	29,1	35,5	29,4	28,3

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001 včetně územních změn)

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

Mělník	v tom okresy						Rok	
	Mladá Boleslav	Nymburk	Praha-východ	Praha-západ	Příbram	Rakovník		
								KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ
95 062	112 389	82 356	94 628	81 113	107 504	53 805	2000	Počet obyvatel k 31. 12.
94 655	114 306	84 139	95 744	82 592	107 738	54 045	2000 ¹⁾	
95 738	116 574	87 001	107 316	96 304	107 131	54 422	2005	
70	123	90	91	80	120	85	2000	Počet obcí k 1.1.
70	123	90	91	80	120	84	2005	
17,1	39,8	22,2	20,9	11,3	31,7	42,4	2000	z toho obce do 200 obyvatel
18,6	34,1	20,0	12,1	7,5	27,5	39,3	2005	
1,5	5,4	3,3	2,8	1,5	4,5	7,1	2000	Podíl osob žijících v obcích do 200 obyvatel
1,8	4,6	2,9	1,5	0,9	3,8	6,4	2005	
								Podíl obyvatel ve věku:
16,6	16,3	15,7	15,5	16,2	16,2	15,9	2000	0 - 14 let
15,4	14,6	14,9	15,6	16,4	14,7	14,4	2005	
69,9	70,1	69,0	69,9	69,4	69,8	69,7	2000	15 - 64 let
70,9	71,8	70,3	71,2	71,0	71,2	71,1	2005	
13,5	13,6	15,3	14,5	14,4	13,9	14,3	2000	65 a více let
13,7	13,6	14,7	13,2	12,6	14,2	14,5	2005	
38,6	38,5	39,5	39,5	39,3	38,6	39,1	2000	Průměrný věk k 31. 12.
39,7	39,7	40,0	39,4	39,0	39,9	40,3	2005	
81,0	83,2	97,7	93,5	89,1	85,7	89,9	2000	Index stáří (65 a více let / 0-14 let)
89,2	92,9	98,4	84,9	77,0	96,7	100,3	2005	
23,8	23,3	22,8	22,2	23,4	23,2	22,9	2000	Index závislosti I (0-14 let / 15-64 let)
21,6	20,4	21,3	21,8	23,0	20,6	20,3	2005	
19,2	19,4	22,2	20,8	20,8	19,9	20,6	2000	Index závislosti II (65 a více let / 15-64 let)
19,3	18,9	20,9	18,5	17,7	19,9	20,4	2005	
43,0	42,7	45,0	43,0	44,2	43,2	43,4	2000	Index ekonomického zatížení (0-14 + 65 a více let/15-64 let)
41,0	39,3	42,2	40,4	40,8	40,5	40,7	2005	
								Na 1 000 obyvatel středního stavu:
9,0	9,4	9,6	8,8	9,7	8,7	8,5	2000	živě narození
10,3	10,3	11,0	11,8	13,0	9,2	8,9	2005	
11,1	10,8	12,4	12,1	11,0	10,4	12,0	2000	zemřelí
10,3	10,4	11,8	10,6	9,9	11,6	11,3	2005	
-2,0	-1,4	-2,8	-3,3	-1,2	-1,7	-3,5	2000	přirozený přírůstek
0,0	-0,1	-0,8	1,2	3,0	-2,4	-2,4	2005	
13,2	10,9	16,4	28,3	39,0	8,6	13,1	2000	přistěhovalí
23,8	27,0	29,7	55,7	62,3	14,5	18,3	2005	
10,6	7,9	9,6	12,9	12,8	7,9	10,7	2000	vystěhovalí
20,9	15,0	19,8	19,7	20,2	11,3	14,6	2005	
2,6	2,9	6,8	15,4	26,2	0,7	2,4	2000	přírůstek stěhováním
2,8	12,0	9,9	36,0	42,1	3,2	3,7	2005	
0,6	1,6	4,0	12,1	25,0	-1,0	-1,2	2000	celkový přírůstek
2,8	11,9	9,0	37,2	45,2	0,8	1,3	2005	
								Naděje dožití při narození
70,04	70,87	69,97	70,43	71,40	70,97	70,92	1996-2000	muži
77,11	77,51	77,19	77,40	77,97	77,96	76,44	1996-2000	ženy
24,5	16,4	18,8	18,3	16,9	17,3	19,3	2000	Děti narozené mimo manželství
34,4	28,2	28,5	25,7	22,8	26,2	33,5	2005	

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001 včetně územních změn)

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

pokračování

	Měřicí jednotka	Rok	Středočeský kraj	v tom okresy				
				Benešov	Beroun	Kladno	Kolín	Kutná Hora
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ								
Průměrné procento pracovní neschopnosti	%	2000	5,748	6,166	6,444	6,318	4,555	5,641
		2005	5,673	6,191	6,070	6,139	5,107	6,012
Zemřelí podle příčin smrti na:								
novotvary	%	2000	26,1	25,3	25,6	27,9	27,1	24,2
		2005	25,9	24,6	26,8	26,0	25,2	24,5
nemoci oběhové soustavy	%	2000	53,4	53,3	54,5	52,4	47,6	53,2
		2005	52,7	58,2	49,0	53,4	49,9	49,3
Podíl cizinců na obyvatelstvu	%	2001	2,4	1,3	1,5	2,2	1,4	1,4
		2005	3,0	1,4	3,0	2,8	2,0	1,9
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001):								
základní, neukončené, bez vzdělání vč. nezjištěného	%	2001	24,8	26,1	24,6	26,3	25,7	25,3
vyučení a střední odborné bez maturity	%	2001	40,4	40,1	41,7	38,7	40,5	40,7
úplně střední s maturitou včetně vyššího	%	2001	27,8	27,6	27,6	28,1	27,7	27,6
vysokoškolské	%	2001	7,0	6,2	6,1	6,9	6,1	6,4
Školy								
střední odborná učiliště	počet	2000	59	5	4	6	4	5
		2005	57	5	2	6	4	3
střední odborné školy (obory s maturitou a bez)	počet	2000	81	9	8	8	11	5
		2005	75	8	6	9	9	5
gymnázia	počet	2000	33	2	2	3	2	3
		2005	34	2	2	3	2	3
vyšší odborné školy	počet	2000	18	2	1	3	1	3
		2005	18	2	1	3	1	3
Žáci (denní studium)								
střední odborná učiliště	osoby	2000	14 264	1 475	836	2 034	1 053	1 179
		2005	14 702	1 470	902	2 167	996	1 162
střední odborné školy (SOŠ - obory s maturitou a bez)	osoby	2000	16 556	1 624	1 610	2 380	1 866	1 398
		2005	17 400	1 675	1 582	2 522	1 882	1 529
gymnázia	osoby	2000	12 617	910	839	1 687	874	1 070
		2005	12 906	893	819	1 627	856	1 142
vyšší odborné školy (VOŠ)	osoby	2000	1 675	31	91	450	20	231
		2005	1 879	83	88	414	17	259
Žáci SOŠ, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel		2000	27,7	27,7	33,6	30,0	28,9	36,6
		2005	28,0	28,4	31,9	30,3	28,6	39,9
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ								
Registrované ekonomické subjekty celkem	počet	2000	222 060	17 750	15 072	24 899	17 363	13 857
		2005	269 429	23 633	18 009	30 637	20 723	16 128
v tom:								
fyzické soby	%	2000	84,3	85,3	82,9	84,0	86,3	87,3
		2005	81,8	85,4	80,1	81,4	84,3	85,5
právnícké osoby	%	2000	15,7	14,7	17,1	16,0	13,7	12,7
		2005	18,2	14,6	19,9	18,6	15,7	14,5
Registrované ekonomické subjekty na 1 000 obyvatel	počet	2000	199	192	199	165	182	188
		2000	234	253	231	204	215	220
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (fyz.osoby)	Kč	2000	13 623	11 708	13 603	13 921	12 225	12 990
		2005	18 634	16 175	19 207	17 992	17 734	17 959

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

pokračování

Mělník	v tom okresy						Rok	
	Mladá Boleslav	Nymburk	Praha-východ	Praha-západ	Příbram	Rakovník		
KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ								
4,794	5,467	5,013	5,968	5,699	6,381	6,619	2000	Průměrné procento pracovní neschopnosti
5,049	5,180	5,399	5,820	5,293	6,083	6,491	2005	
Zemřelí podle příčin smrti na:								
27,6	25,7	23,0	23,5	26,1	28,7	26,4	2000	novotvary
27,6	26,3	25,3	26,1	28,4	25,8	23,9	2005	
54,9	50,0	55,6	59,2	54,9	52,5	54,7	2000	nemoci oběhové soustavy
52,9	55,1	51,7	53,9	50,9	53,3	52,3	2005	
2,8	4,7	2,0	3,6	3,3	1,5	1,4	2001	Podíl cizinců na obyvatelstvu
4,3	4,9	2,9	4,1	4,5	1,9	2,0	2005	
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001):								
26,0	24,5	24,4	21,1	22,0	25,1	27,3	2001	základní, neukončené a bez vzdělání vč. nezjištěného
41,5	41,3	41,3	40,0	38,7	40,2	40,8	2001	vyučení a střední odborné bez maturity
26,3	27,8	27,7	29,4	28,2	28,0	26,1	2001	úplně střední s maturitou včetně vyššího
6,2	6,4	6,6	9,5	11,1	6,7	5,8	2001	vysokoškolské
Školy								
4	7	7	3	2	7	5	2000	střední odborná učiliště
4	10	6	3	3	6	5	2005	
8	8	6	6	1	7	4	2000	střední odborné školy (obory s maturitou a bez)
7	8	6	5	1	7	4	2005	
3	3	3	5	-	5	2	2000	gymnázia
3	3	3	6	-	5	2	2005	
1	2	1	1	-	3	-	2000	vyšší odborné školy
1	1	1	1	-	4	-	2005	
Žáci (denní studium)								
1 215	2 022	1 263	490	182	1 692	823	2000	střední odborná učiliště
1 278	2 171	1 353	402	312	1 662	827	2005	
1 216	2 040	1 271	561	179	1 662	749	2000	střední odborné školy (SOŠ - obory s maturitou a bez)
1 253	2 192	1 342	522	180	1 837	884	2005	
1 322	1 441	1 096	1 259	-	1 465	654	2000	gymnázia
1 282	1 462	1 215	1 360	-	1 617	633	2005	
131	150	174	142	-	255	-	2000	vyšší odborné školy (VOŠ)
158	155	179	165	-	361	-	2005	
28,1	32,4	30,9	20,9	2,2	31,4	26,1	2000	Žáci SOŠ, gymnázií a VOŠ na 1 000 obyvatel
28,1	33,0	31,6	19,4	1,9	35,6	27,9	2005	
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ								
19 039	21 502	17 212	22 199	20 917	22 286	9 964	2000	Registrované ekonomické subjekty celkem
21 974	25 108	19 746	28 647	27 160	26 180	11 484	2005	
v tom:								
84,4	82,8	87,6	82,2	80,5	85,7	83,7	2000	fyzické osoby
82,4	77,7	85,2	79,8	77,2	83,9	81,7	2005	
15,6	17,2	12,4	17,8	19,5	14,3	16,3	2000	právnícké osoby
17,6	22,3	14,8	20,2	22,8	16,1	18,3	2005	
200	192	209	236	261	207	185	2000	Registrované ekonomické subjekty na 1 000 obyvatel
230	217	228	272	288	245	211	2000	
13 694	16 619	11 825	14 425	13 385	11 375	12 172	2000	Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (fyz.osoby)
18 440	21 191	15 987	19 755	19 792	16 056	17 060	2005	

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

dokončení

	Měřicí jednotka	Rok	Středočeský kraj	v tom okresy				
				Benešov	Beroun	Kladno	Kolín	Kutná Hora
VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ								
Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity (SLDB 2001):								
ekonomicky aktivní	%	2001	52,1	51,3	52,1	52,6	51,6	49,6
ekonomicky neaktivní	%	2001	47,2	48,3	47,2	46,6	47,6	49,8
nejz. ekonomická aktivita	%	2001	0,7	0,4	0,7	0,9	0,9	0,5
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo celkem (SLDB 2001)	osoby	2001	584 628	47 758	39 443	78 932	49 342	36 553
v tom:								
zaměstnaní	%	2001	93,1	95,5	94,4	90,4	91,5	90,6
z toho:								
zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, samostatně číní	%	2001	87,0	90,0	88,9	83,8	85,9	85,8
pracující důchodci	%	2001	3,7	3,2	3,4	4,2	3,3	3,1
nezaměstnaní	%	2001	6,9	4,5	5,6	9,6	8,5	9,4
Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let (SLDB 2001):								
muži	%	2001	70,5	69,6	70,7	70,4	69,5	68,4
ženy	%	2001	54,0	52,8	53,6	55,1	52,9	50,5
Podíl vyjíždějících za práci (SLDB 2001) ¹⁾								
Uchazeči o zaměstnání k 31. 12. (MPSV)	osoby	2000	38 160	1 620	1 882	7 263	4 451	4 045
		2005	40 751	2 447	2 111	7 401	4 102	3 737
z toho:								
ženy	%	2000	54,1	55,9	57,4	51,6	55,6	55,0
		2005	54,6	55,4	55,4	52,7	55,0	56,5
občané se zdravotním postižením	%	2000	13,5	15,1	9,0	10,6	13,5	18,7
		2005	15,0	16,9	9,4	11,5	15,7	18,7
absolventi a mladiství	%	2000	12,0	16,3	17,5	10,4	10,8	13,2
		2005	7,5	10,3	8,9	7,2	6,9	6,5
z celku podle délky nezaměstnanosti:								
do 12 měsíců	%	2000	64,9	87,2	64,9	59,5	62,2	60,7
		2005	65,1	80,7	68,2	55,8	65,6	57,7
nad 24 měsíců	%	2000	17,1	3,3	14,3	22,0	20,4	19,1
		2005	20,7	7,2	18,5	29,6	19,5	25,6
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. ²⁾								
	%	2000	6,80	3,48	4,96	9,80	9,79	11,31
		2005	6,25	4,58	4,96	8,40	7,93	9,41
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	osoby	2000	4,6	2,3	3,9	9,4	8,0	21,4
		2005	5,8	4,0	2,3	9,9	7,2	14,0
Uchazeči o zaměstnání zařazení v rekvalifikaci	osoby	2001	2 266	56	82	720	177	38
		2005	2 836	124	114	582	247	233
z toho rekvalifikace úspěšně ukončené	%	2001	65,2	0,0	54,9	71,3	72,9	50,0
		2005	78,7	81,5	66,7	55,3	93,9	90,6
Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.								
	%	2000	0,5	0,2	0,3	0,8	0,3	0,1
		2005	0,5	0,7	0,1	0,9	0,2	0,3

¹⁾ z obce trvalého bydliště z celkového počtu pracujících

²⁾ 1. 7. 2004 změna metodiky výpočtu míry nezaměstnanosti

ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Vybrané ukazatele podle okresů Středočeského kraje

dokončení

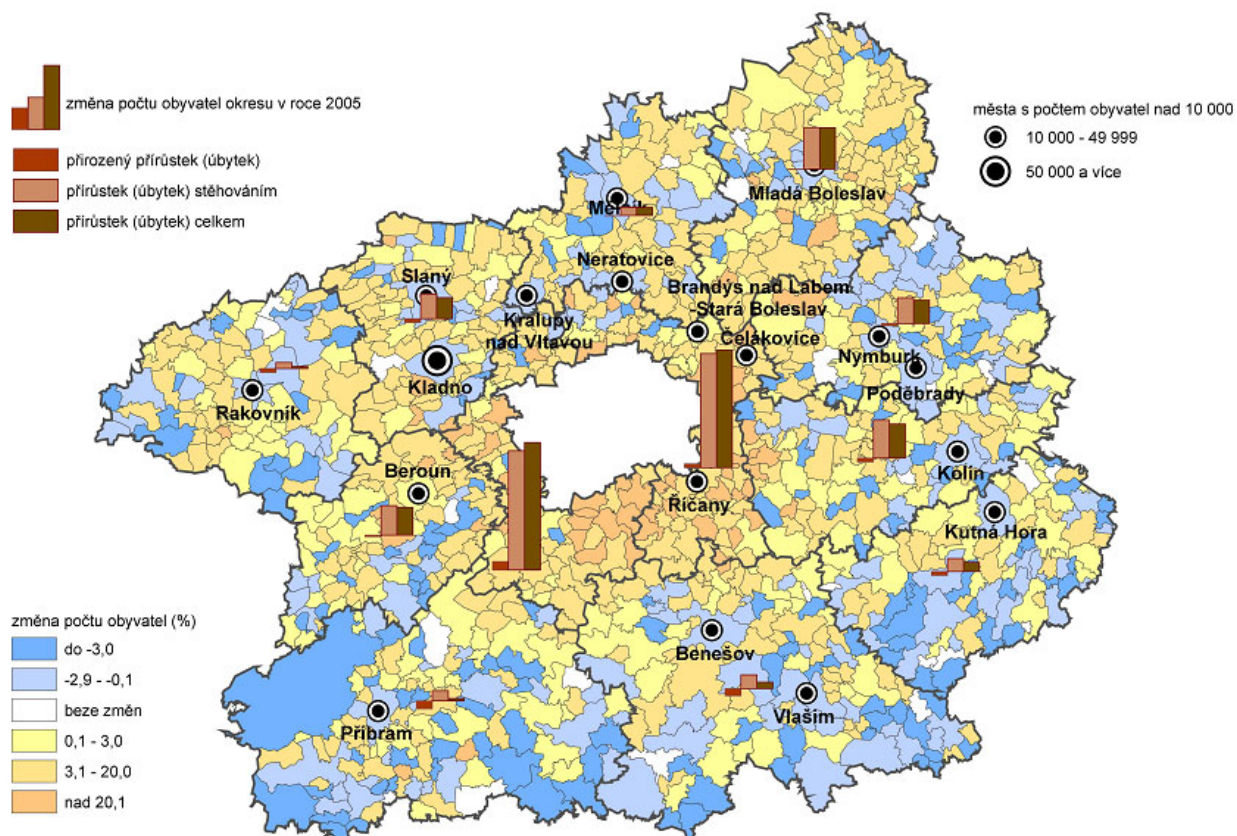
Mělník	v tom okresy						Rok	
	Mladá Boleslav	Nymburk	Praha-východ	Praha-západ	Příbram	Rakovník		
								VYUŽITÍ LIDSKÝCH ZDROJŮ
								Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity (SLDB 2001):
52,9	53,9	51,7	53,2	53,2	51,0	50,3	2001	ekonomicky aktivní
46,0	45,5	47,7	46,1	45,7	48,4	49,1	2001	ekonomicky neaktivní
1,1	0,6	0,6	0,7	1,0	0,6	0,6	2001	nezj. ekonomická aktivita
50 086	61 621	43 495	51 094	44 212	54 911	27 181	2001	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo celkem (SLDB 2001)
								v tom:
91,9	96,1	91,8	95,1	95,6	92,0	92,1	2001	zaměstnaní
								z toho:
								zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, samostatně čini
86,1	90,3	85,5	88,7	87,9	85,5	86,1	2001	
3,3	3,5	3,5	4,2	4,6	4,5	3,6	2001	pracující důchodci
8,1	3,9	8,2	4,9	4,4	8,0	7,9	2001	nezaměstnaní
								Míra ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15 a více let (SLDB 2001):
71,6	72,8	69,8	72,3	72,3	68,9	67,7	2001	muži
55,6	55,9	53,4	54,4	55,4	53,3	52,4	2001	ženy
48,3	45,5	53,8	62,5	68,9	46,9	50,5	2001	Podíl vyjíždějících za práci (SLDB 2001) ¹⁾
3 606	1 855	3 742	1 378	1 138	4 704	2 476	2000	Uchazeči o zaměstnání k 31. 12. (MPSV)
4 349	2 719	3 944	1 585	1 469	4 769	2 118	2005	
								z toho:
57,7	58,3	54,0	56,5	58,4	48,1	52,7	2000	ženy
57,9	58,0	54,1	53,8	56,3	49,7	55,3	2005	
9,3	13,7	11,8	9,3	17,9	14,6	22,5	2000	občané se zdravotním postižením
12,9	16,0	16,7	16,3	13,4	15,6	21,3	2005	
9,5	8,5	13,8	20,7	11,2	9,0	14,3	2000	absolventi a mladiství
6,7	7,5	6,6	7,6	7,9	7,8	9,9	2005	
								z celku podle délky nezaměstnanosti:
64,5	70,9	60,1	84,6	79,9	65,2	62,3	2000	do 12 měsíců
60,7	64,4	63,2	82,1	82,6	68,4	70,8	2005	
15,6	11,2	18,4	3,0	6,4	18,7	19,1	2000	nad 24 měsíců
23,8	21,3	22,5	7,3	6,3	19,6	14,0	2005	
7,39	3,17	8,86	2,96	2,82	8,33	8,62	2000	Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. ²⁾
8,07	3,75	8,66	2,55	2,62	7,88	6,69	2005	
9,8	1,8	4,9	0,8	1,5	6,1	14,4	2000	Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
13,5	3,3	11,0	1,4	2,5	9,8	8,2	2005	
209	176	201	53	90	274	190	2001	Uchazeči o zaměstnání zařazení v rekvalifikaci
303	190	251	70	160	368	194	2005	
78,9	0,0	91,5	0,0	45,6	90,5	70,5	2001	z toho rekvalifikace úspěšně ukončené
87,1	90,5	88,0	25,7	72,5	89,1	88,1	2005	
0,1	0,8	1,1	0,0	1,4	0,3	1,1	2000	Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z celkového počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.
0,6	0,1	0,3	1,4	1,6	0,4	0,3	2005	

¹⁾ z obce trvalého bydliště z celkového počtu pracujících

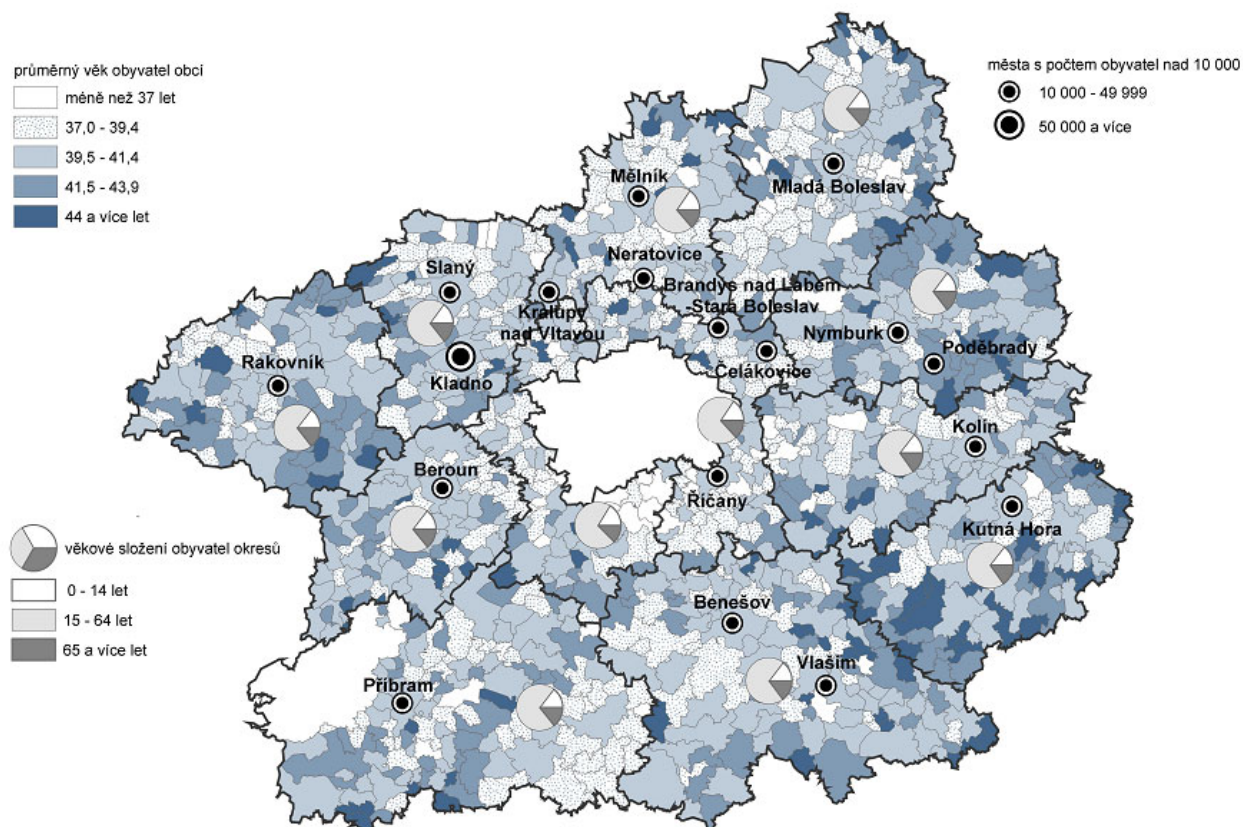
²⁾ 1. 7. 2004 změna metodiky výpočtu míry nezaměstnanosti

GRAFICKÁ PŘÍLOHA

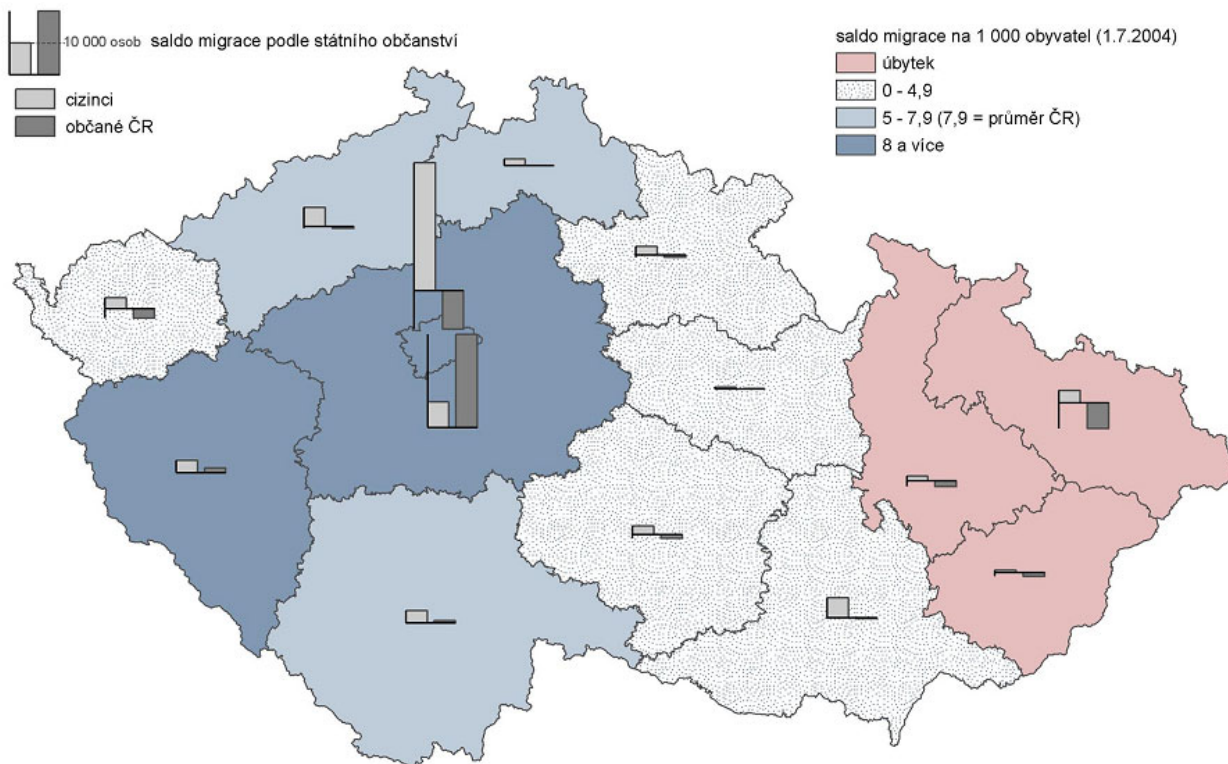
Změna počtu obyvatel v obcích Středočeského kraje v období od 1. 3. 2001 do 31. 12. 2005

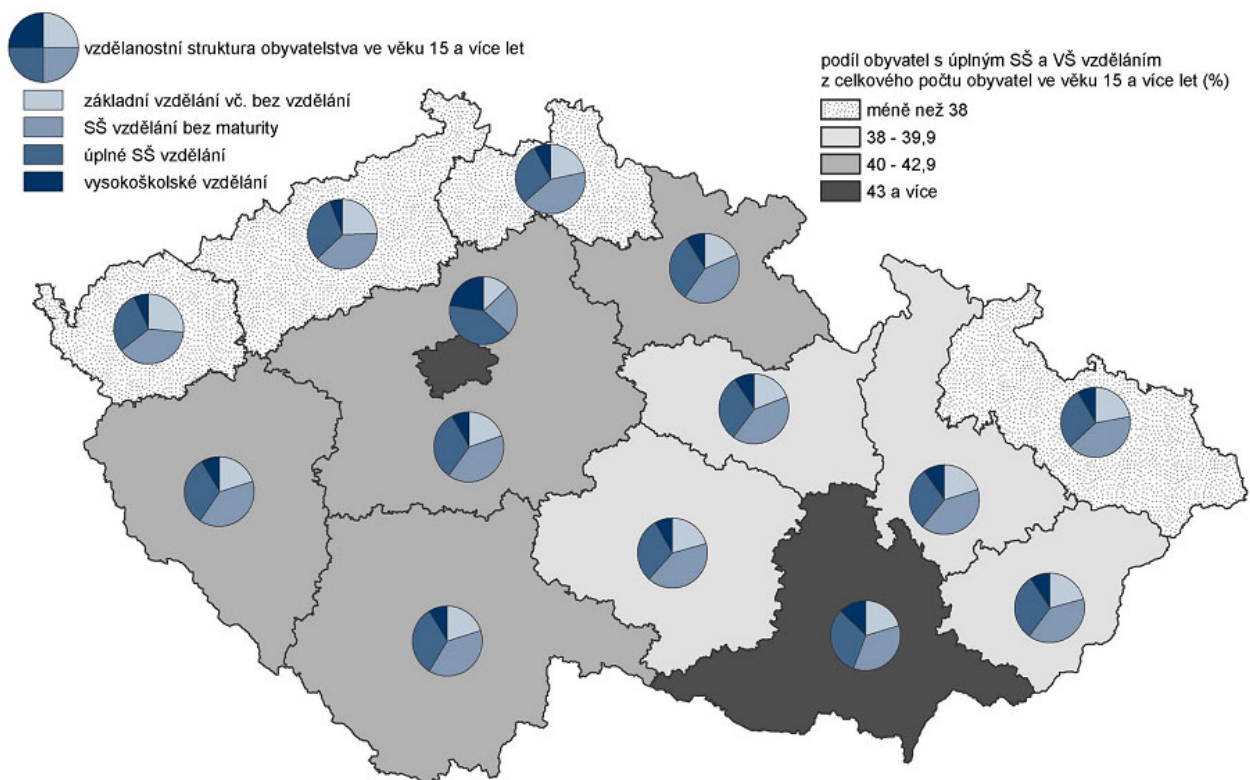
Věkové složení obyvatel Středočeského kraje v roce 2005

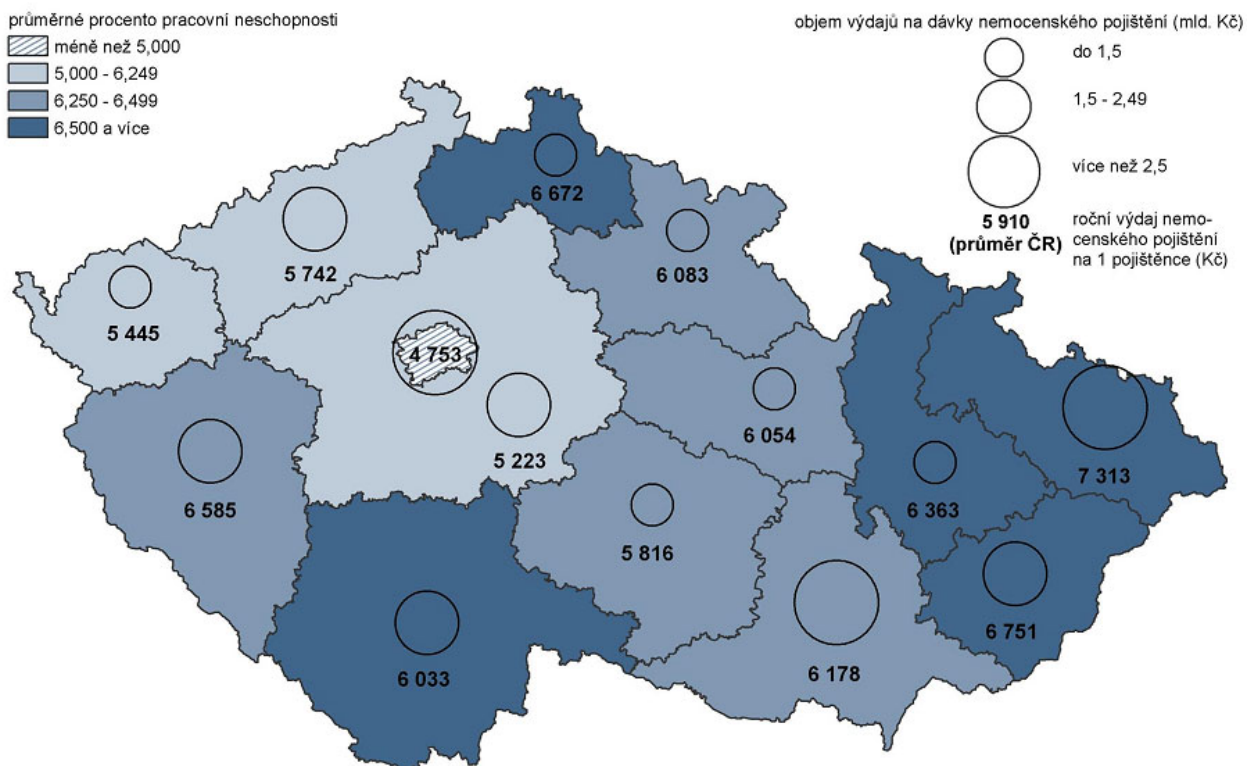
Saldo migrace v krajích ČR v období od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2005

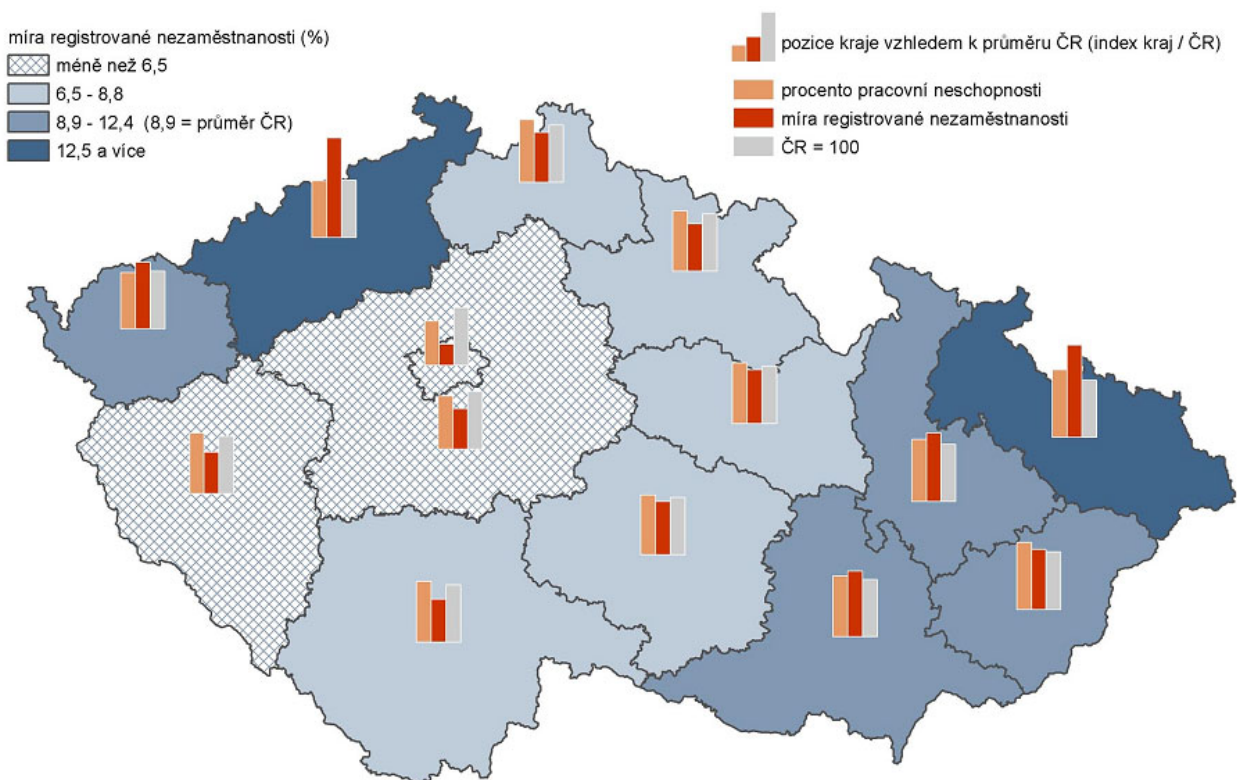
Vzdělanostní struktura obyvatelstva v krajích ČR v roce 2005 (VŠPS)

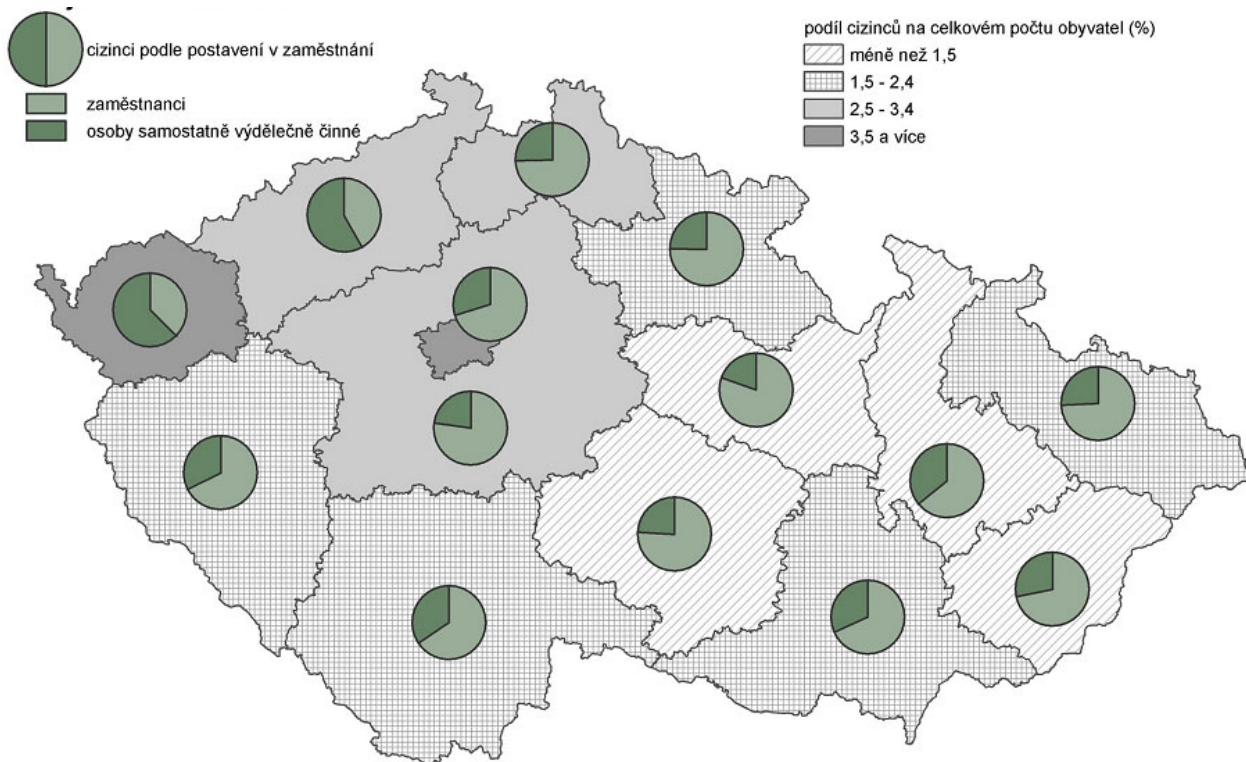
Pracovní neschopnost a výdaje na dávky nemocenského pojištění v krajích ČR v roce 2005

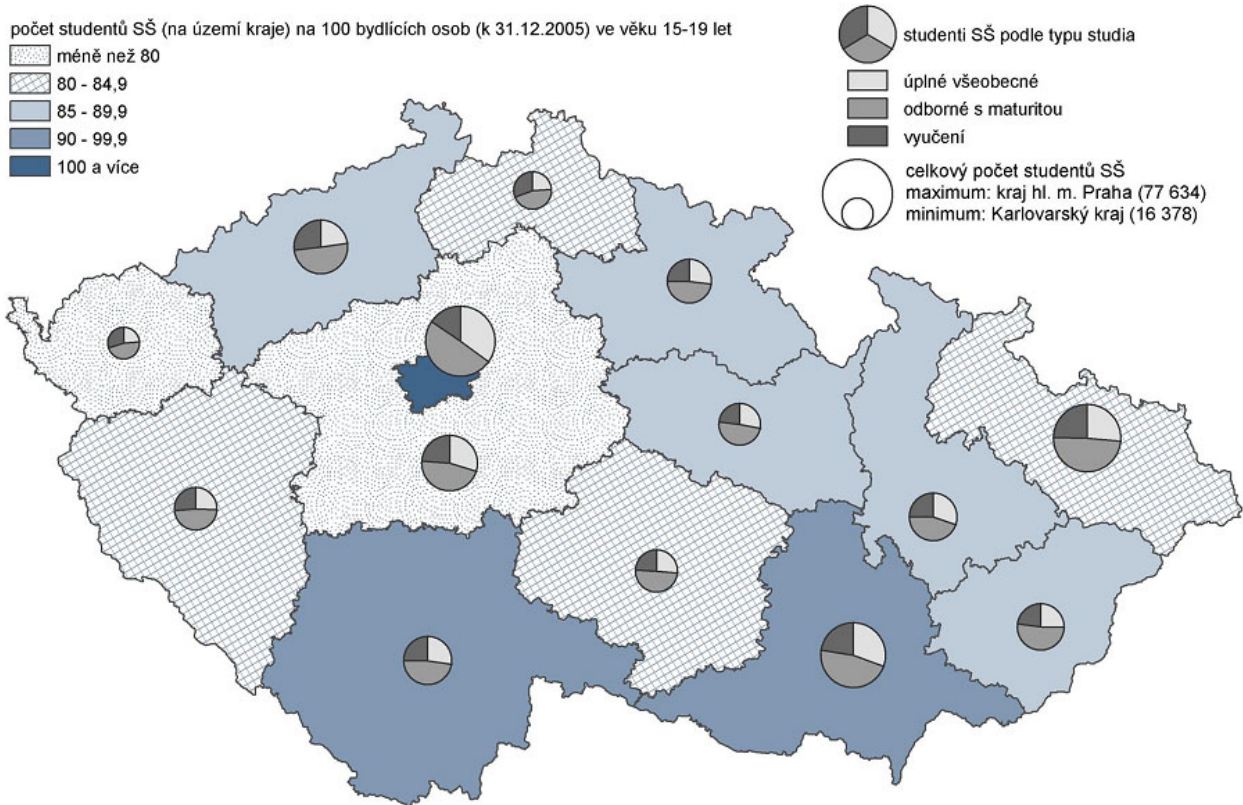
Pracovní neschopnost a registrovaná nezaměstnanost v krajích ČR v roce 2005

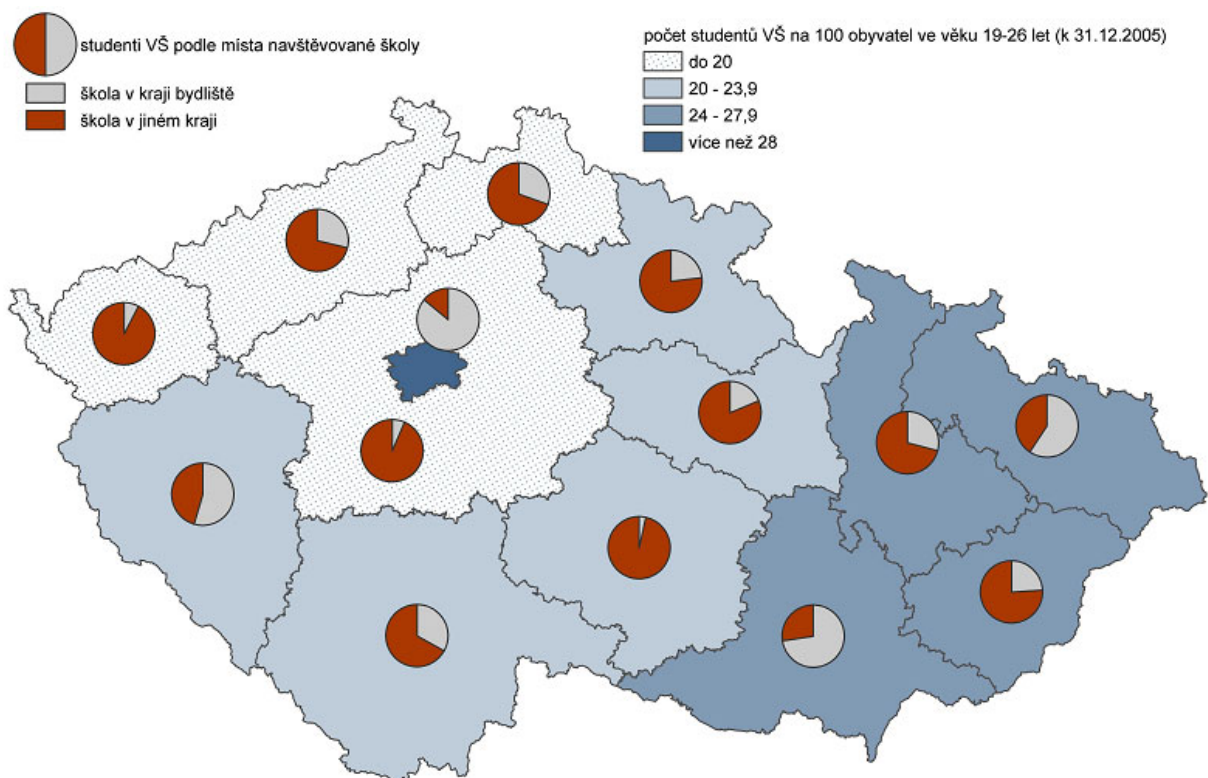
Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel a jejich složení podle postavení v zaměstnání v krajích ČR v roce 2005

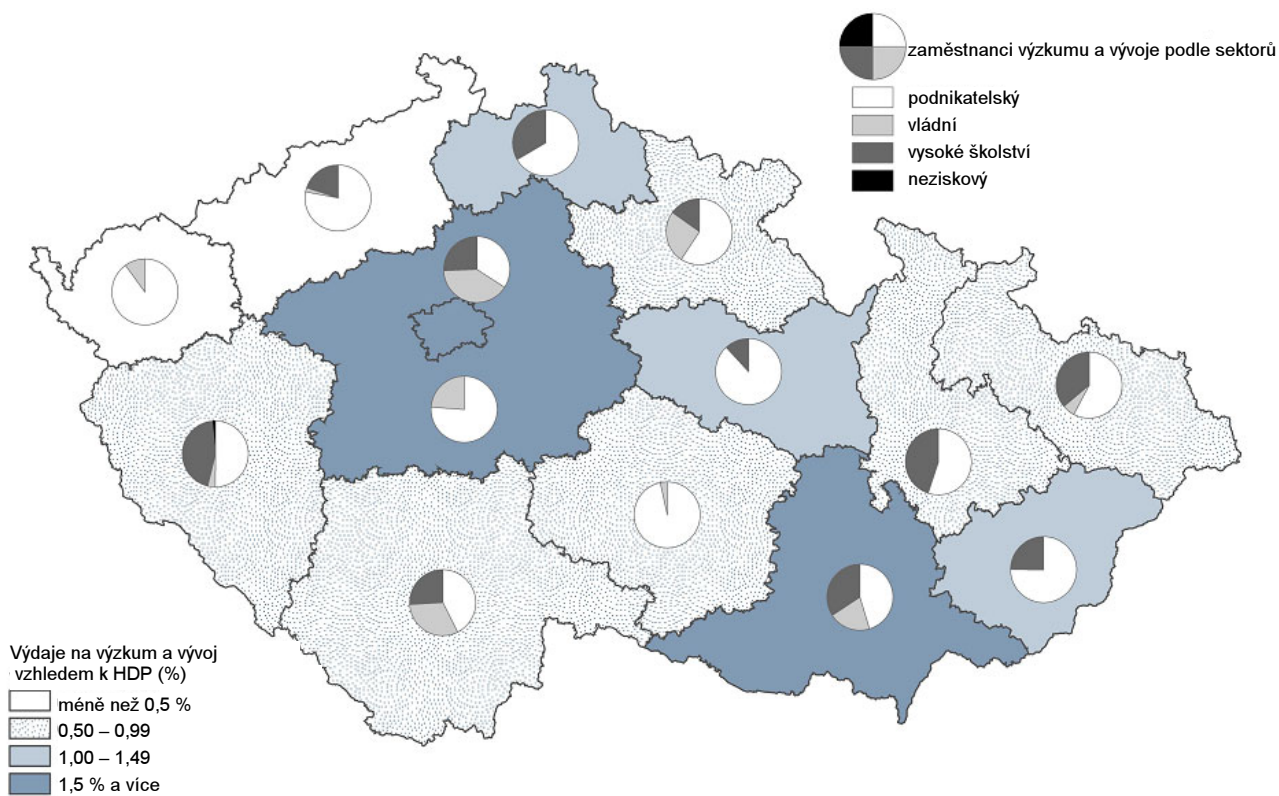
Rozsah a typ studia na středních školách v krajích ČR ve školním roce 2005/2006

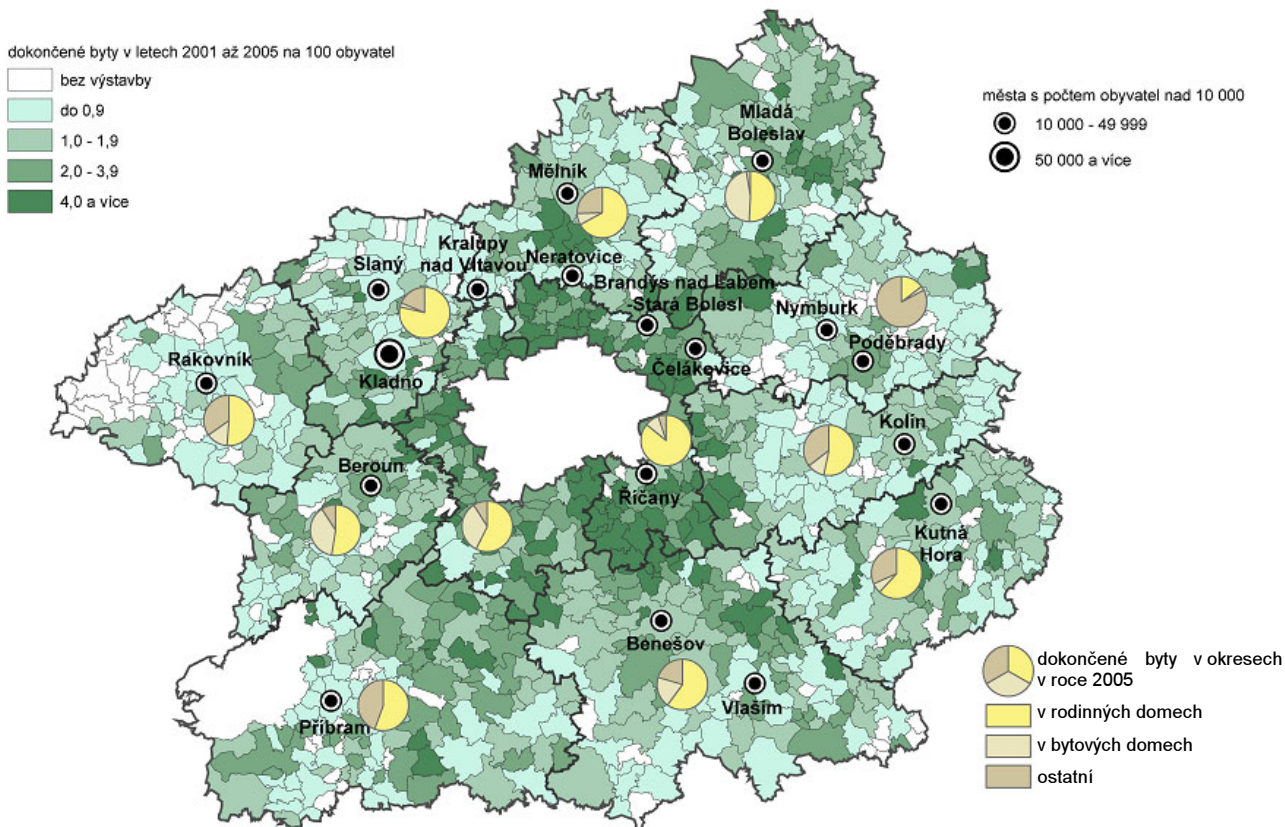
Studenti vysokých škol v krajích ČR ve školním roce 2005/2006

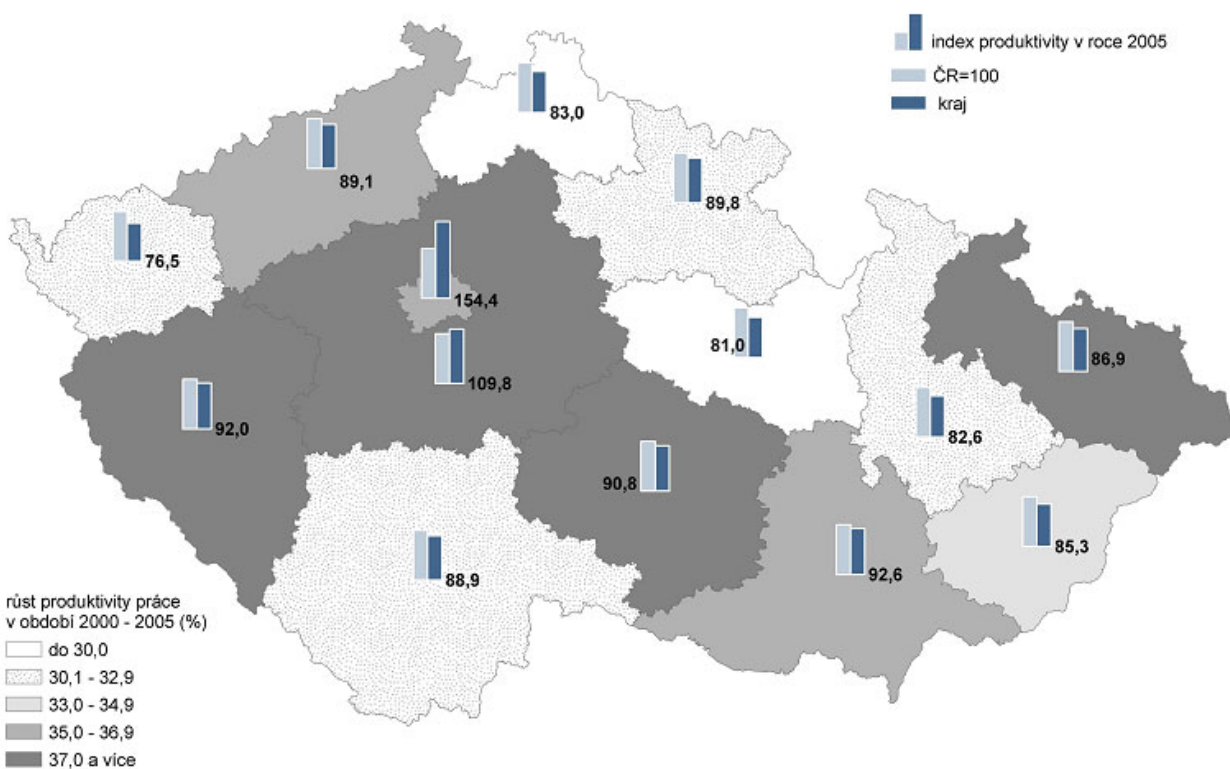
Výzkum a vývoj v krajích ČR v roce 2005

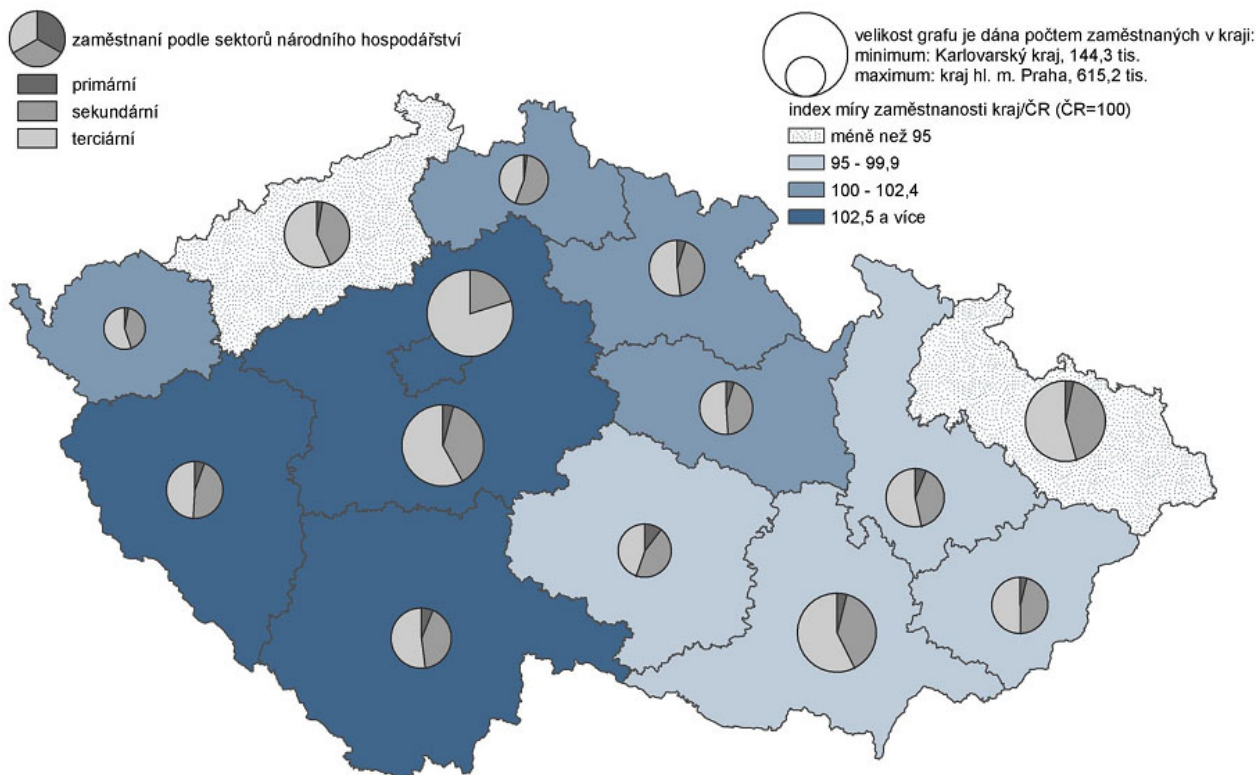
Dokončené byty v obcích Středočeského kraje v letech 2001 až 2005

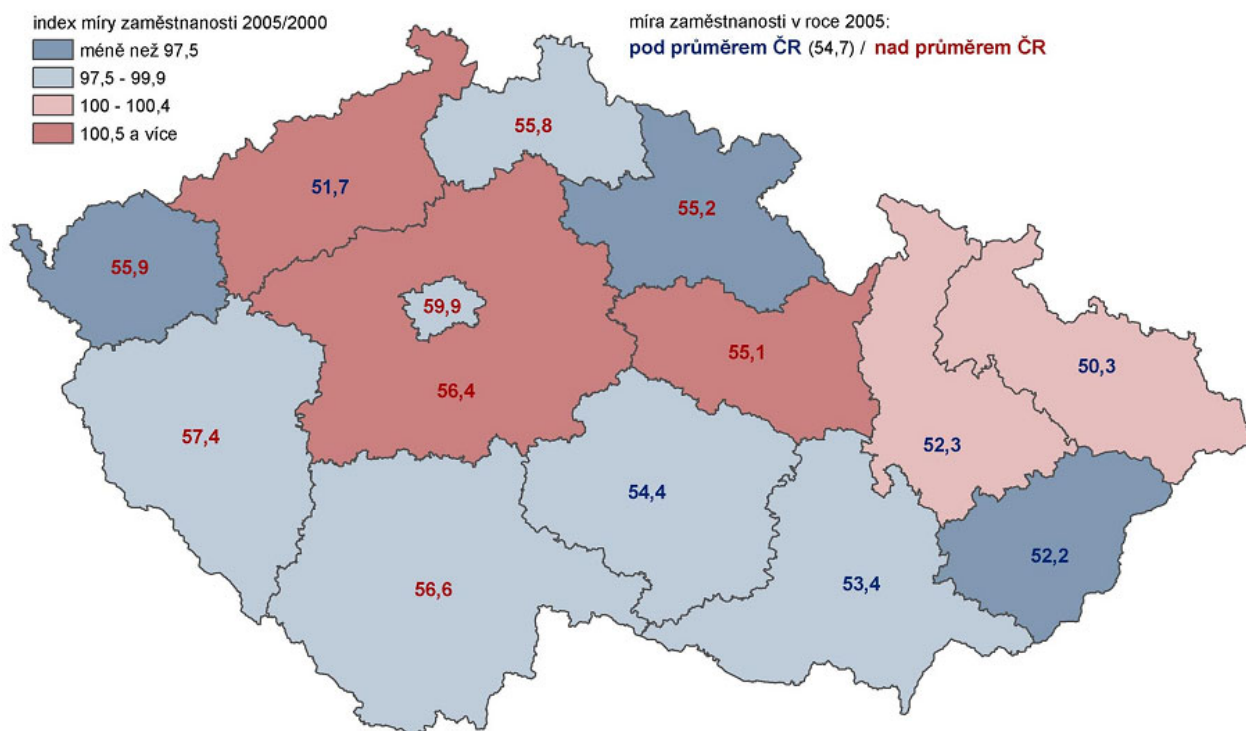
Růst produktivity práce a srovnání úrovní ČR v roce 2005

Míra zaměstnanosti a struktura zaměstnaných v krajích ČR v roce 2005

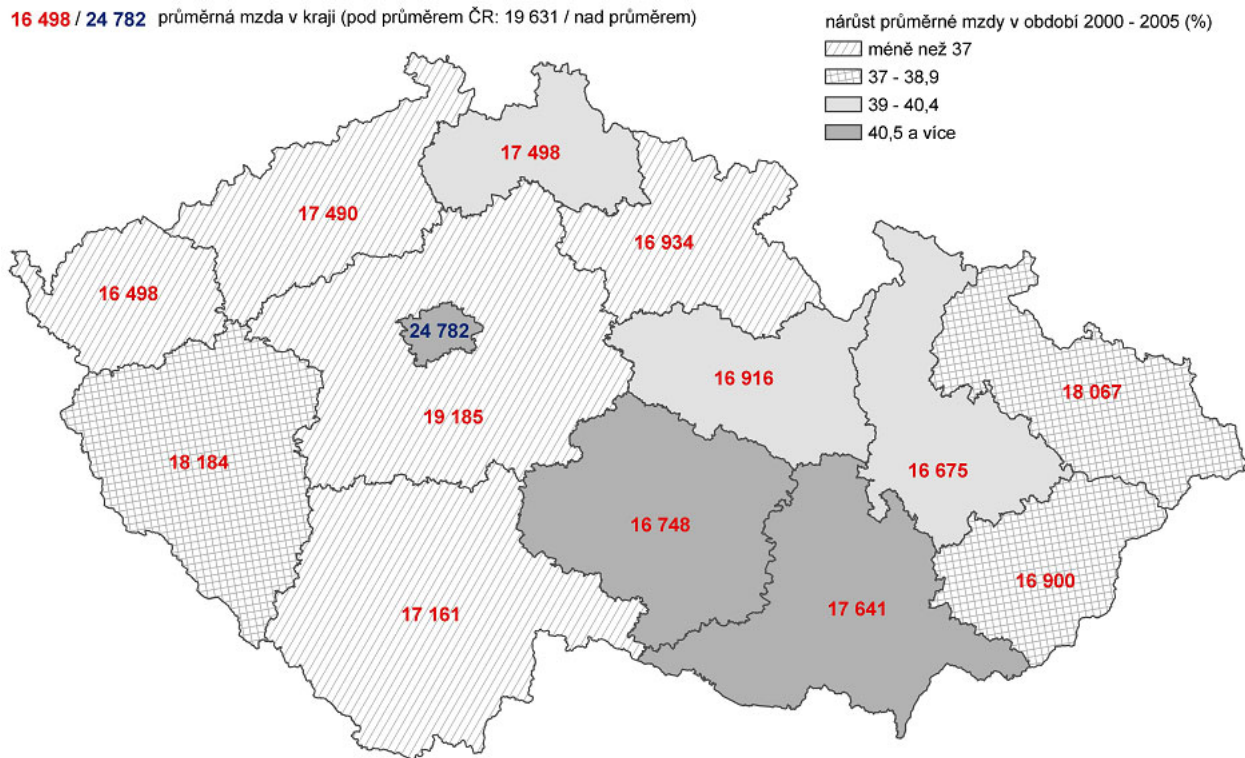

Vývoj míry zaměstnanosti v krajích ČR v období 2000 až 2005

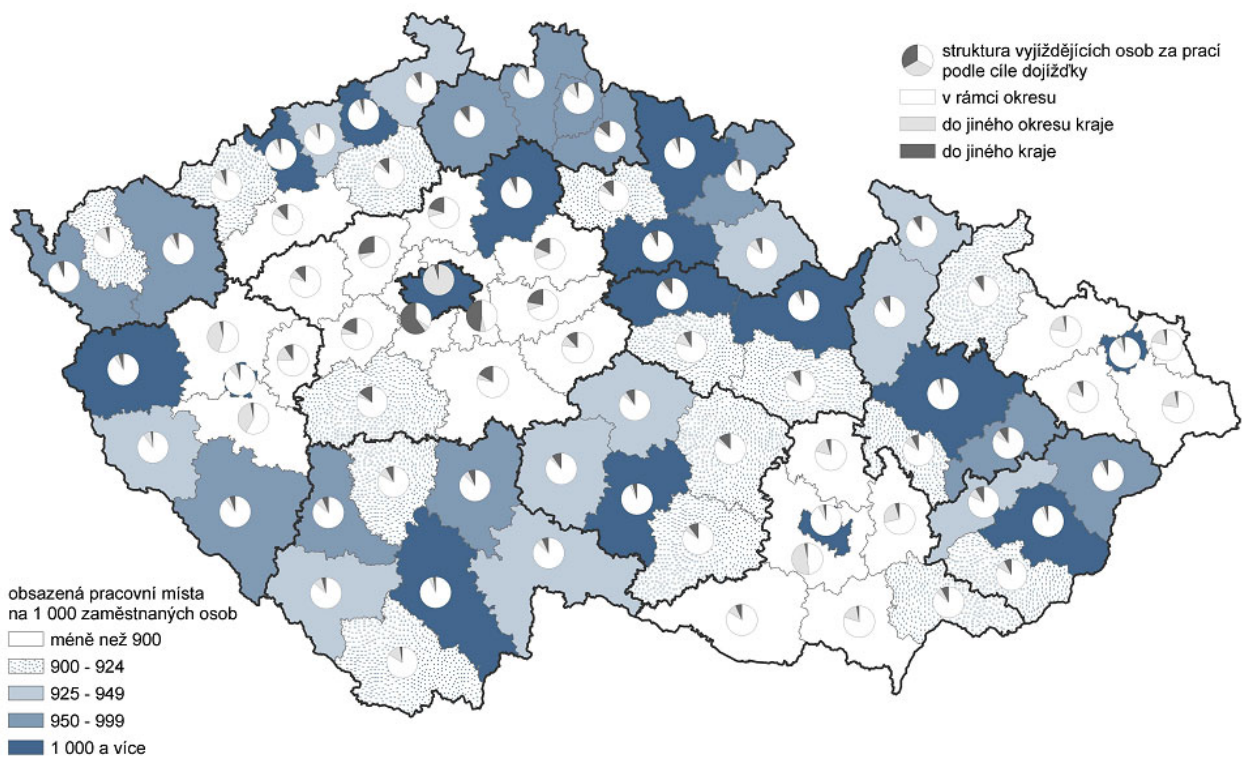

Vývoj průměrné mzdy v krajích ČR v období 2000 až 2005

16 498 / 24 782 průměrná mzda v kraji (pod průměrem ČR: 19 631 / nad průměrem)

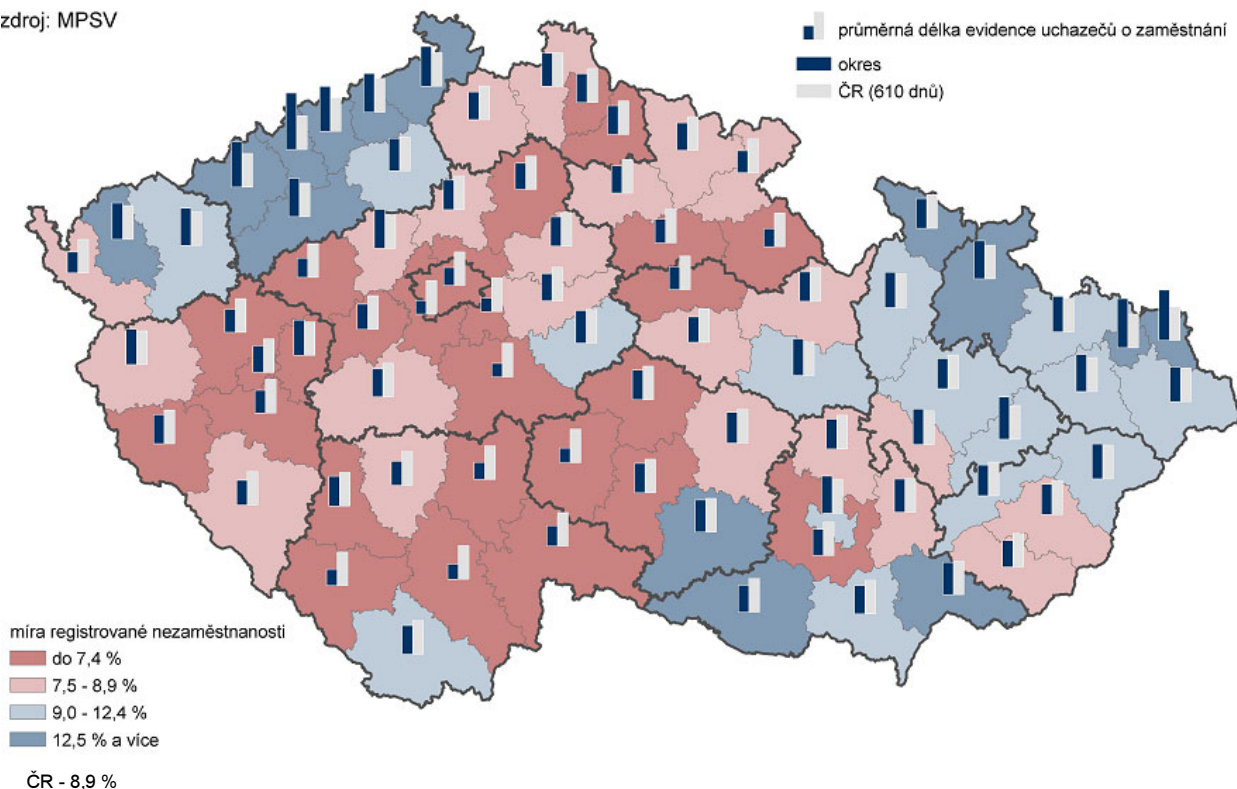

Pracovní místa a struktura vyjížděky za práci v okresech ČR (SLDB 2001)

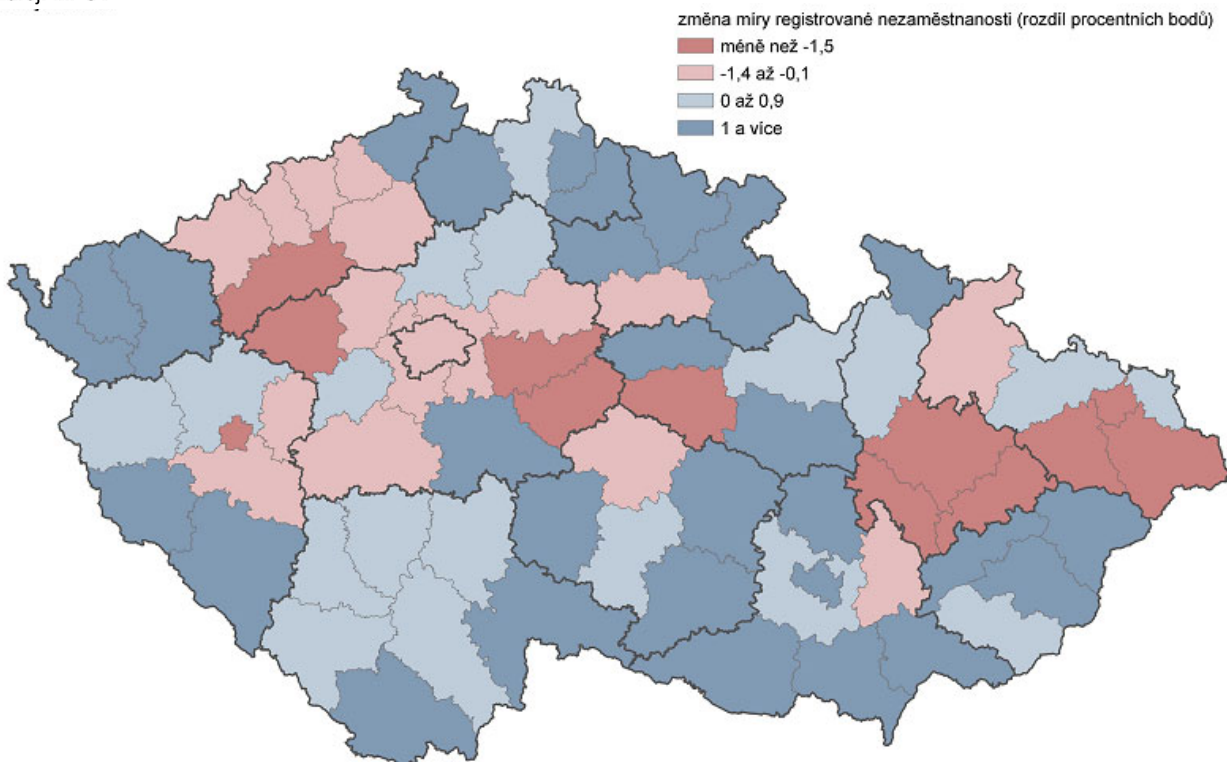
Míra nezaměstnanosti a průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání v okresech ČR k 31. 12. 2005

zdroj: MPSV

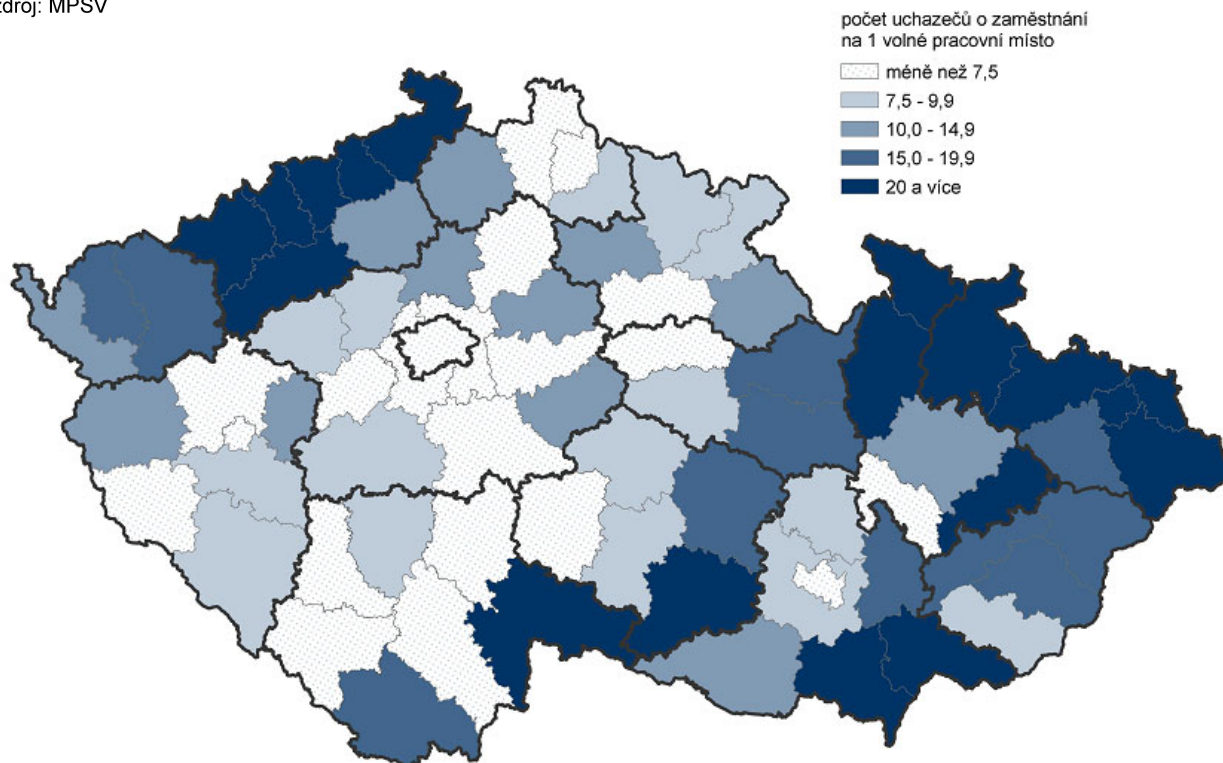
Změna míry registrované nezaměstnanosti v okresech ČR v období 2000 až 2005

zdroj: MPSV

Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo v okresech ČR k 31. 12. 2005

zdroj: MPSV

Účastníci rekvalifikací v okresech ČR v roce 2005

zdroj: MPSV

